

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Ghid privind art. 10 din Convenția europeană a drepturilor omului

---

Libertatea de exprimare

Actualizat la 31 august 2025

Elaborat de Grefă. Nu obligă Curtea.

Invităm editorii sau organizațiile care doresc să traducă și/sau să reproducă integral sau parțial acest ghid, în format tipărit sau electronic, să completeze formularul de contact [cerere de reproducere sau republicare a unei traduceri](#), pentru a se informa cu privire la procedura de autorizare.

Pentru informații referitoare la traducerea ghidurilor privind jurisprudența, vă rugăm consultați lista [Traduceri în curs](#).

Textul original al acestui ghid este redactat în limba franceză și este actualizat periodic. Cel mai recent, a fost actualizat la 31 august 2025. Poate suferi modificări de formă.

Ghidurile privind jurisprudența pot fi descărcate de la adresa <https://ks.echr.coe.int>. Pentru informații actualizate despre publicații, vă rugăm să accesați contul de X al Curții: https://x.com/ECHR_CEDH.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2025

Cuprins

În atenția cititorilor	8
I. Introducere	10
A. Metodologia ghidului.....	10
B. Considerații generale cu privire la art. 10 în jurisprudența Curții	11
II. Chestiuni specifice referitoare la examinarea admisibilității în cauzele având ca obiect art. 10 din Convenție	12
A. Aplicabilitatea art. 10 din Convenție	12
B. Alte chestiuni cu privire la admisibilitate.....	16
1. Epuizarea căilor de recurs interne (art. 35 § 1)	16
2. Calitatea de victimă [art. 35 § 3 lit. a)].....	17
3. Lipsa unui prejudiciu important [art. 35 § 3 lit. b)].....	19
III. Etapele examinării Curții în cauzele având ca obiect art. 10 din Convenție	21
A. Existența unei ingerințe în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare și formele ingerinței.....	21
B. Cele trei criterii de apreciere: legalitatea, legitimitatea și necesitatea ingerinței într-o societate democratică	25
1. Criteriul legalității ingerinței	25
2. Criteriul legitimității scopului urmărit de ingerință	28
3. Criteriul necesității ingerinței într-o societate democratică.....	29
a. Existența unei nevoi sociale imperioase	29
b. Aprecierea naturii și gravității sancțiunilor	30
i. Măsura cea mai puțin restrictivă.....	30
ii. Măsurile generale	31
c. Cerința cu privire la motive relevante și suficiente	31
C. Conflicte între două drepturi protejate de Convenție: punerea în balanță	32
1. Art. 6 § 2 din Convenție	32
2. Art. 9 din Convenție	33
3. Art. 11 din Convenție	33
4. Art. 1 din Protocolul nr. 1.....	34
IV. Protecția reputației și a drepturilor altora	34
A. Metodologie	34
B. Echilibrul just între libertatea de exprimare și dreptul la respectarea vieții private în contextul publicațiilor (aspecte intime ale vieții unei persoane și reputația sa)	36
1. Publicații (fotografii, imagini și articole) despre aspecte intime ale vieții unei persoane sau a familiei sale	36
a. Criteriile și aplicarea acestora.....	37
i. Contribuția la o dezbatere de interes general.....	37
ii. Notorietatea persoanei în cauză	39
iii. Comportamentul anterior al persoanei în cauză.....	41
iv. Metoda de obținere și veridicitatea informațiilor	41
v. Conținutul, forma și repercusiunile articolului în litigiu	43

2. Elemente și repere ale raționamentului specifice cauzelor având ca obiect calomnia (protecția reputației)	44
a. Elemente de definire și încadrare	44
i. Existența unei legături obiective între declarația în litigiu și persoana care invocă protecția prevăzută la art. 10 § 2 din Convenție	44
ii. Nivelul gravității atingerii aduse reputației	45
b. Principii și elemente de examinare a proporționalității ingerințelor în raport cu scopul legitim al protecției reputației	47
i. Elemente legate de conținut	47
α. Forme/moduri de exprimare	47
β. Deosebirea dintre declarațiile de fapt și judecățile de valoare	48
γ. Chestiuni procedurale: nivelul și sarcina probei, egalitatea armelor	50
δ. Mijloace de apărare	52
ii. Elemente legate de context	53
α. Rolul și statutul autorului declarațiilor în litigiu	53
β. Ținta declarației în litigiu	53
iii. Natura măsurilor și sancțiunilor ca răspuns la calomnie	58
α. Sancțiuni de drept penal	58
β. Măsuri și sancțiuni civile și reparatorii	59
V. Rolul de „câine de pază public”: protecție sporită, îndatoriri și responsabilități	63
A. Rolul de câine de pază	63
B. Drepturi, îndatoriri și responsabilități legate de funcția de jurnalist	64
1. Colectarea de informații	65
a. Activități de cercetare și anchetă	65
b. Accesul și prezența în locurile în care sunt colectate informațiile	65
c. Caracterul legal al conduitei jurnaliștilor	67
2. Îndatoriri și responsabilități în materie editorială	68
a. Informații credibile și precise: responsabilități privind verificarea și transmiterea acestora	69
b. Alte responsabilități: editori și directori de ziare, cititori, colaboratori	71
VI. Protecția surselor jurnalistice	72
A. Principii generale	72
B. Definiții, domeniu de aplicare	73
C. Formele și proporționalitatea ingerinței	74
1. Ordonanță de dezvăluire a surselor	74
2. Percheziții	74
3. Supravegherea selectivă a jurnaliștilor pentru identificarea surselor acestora	75
4. Ordonanță pentru a da declarație în calitate de martor în procesul penal	75
D. Garanții procedurale	76
VII. Prevenirea divulgării de informații confidențiale	77
A. Principii generale	77
B. Criterii de evaluare	78
1. Contribuția la dezbaterile publice pe teme de interes general	79
2. Conduita autorului divulgării	79
3. Controlul exercitat de instanțele naționale	80

4. Proportionalitatea sancțiunilor aplicate	80
VIII. Protecția specifică a avertizorilor în interes public și a semnalării neregulilor în administrația publică	81
A. Protecția avertizorilor în interes public	82
B. Protecția în contextul semnalării unor nereguli în conduita unor funcționari publici	86
IX. Libertatea de exprimare și dreptul de acces la informații deținute de stat.....	87
A. Principii generale	87
B. Criterii de evaluare referitoare la aplicabilitatea art. 10 și la existența unei ingerințe	88
1. Scopul cererii.....	89
2. Natura informațiilor solicitate	90
3. Rolul solicitantului de informații.....	91
4. Informații deja disponibile	91
C. Criterii de evaluare a necesității ingerinței (proportionalitatea ingerinței cu scopul legitim urmărit sau echilibrul just între diferitele drepturi sau interese)	93
X. Protecția autorității și imparțialitatea justiției și libertatea de exprimare: dreptul la libertatea de exprimare în contextul procedurilor judiciare și participarea judecătorilor la dezbaterile publice.....	94
A. Statutul special al actorilor din domeniul justiției și libertatea de exprimare a acestora în contextul procedurii judiciare	95
1. Magistrați	95
2. Avocați	96
B. Reportaje mediatice despre proceduri judiciare	97
1. Metodologie.....	97
2. Principii generale	97
3. Criterii de aplicare.....	99
a. Contribuția la dezbaterile publice pe teme de interes general	99
b. Natura sau conținutul afirmațiilor în litigiu	99
c. Modalitatea de obținere a informațiilor în litigiu	99
d. Proportionalitatea interzicerii publicării sau a sancțiunii.....	100
4. Alte considerente contextuale, referitoare la interesele cărora publicațiile în litigiu pot să le aducă atingere.....	101
a. Publicații/declarații de natură să influențeze desfășurarea procedurii judiciare.....	101
b. Publicații de natură să aducă atingere secretului urmăririi penale și prezumției de nevinovăție	102
c. Publicarea de informații referitoare la viața privată a părților la procedură	103
d. Ultraj judiciar	103
C. Participarea judecătorilor la dezbaterile publice.....	105
XI. Libertatea de exprimare și scopurile legitime legate de securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor	107
A. Principii generale	107
B. Criteriile controlului exercitat cu privire la justificarea unei ingerințe.....	108

1. Contribuția la o dezbateră de interes general	108
2. Natura și conținutul discursului, precum și impactul potențial al acestuia: analiza textului în context	109
a. Discursurile separatiste și publicațiile unor organizații ilegale.....	112
b. Apologia și aprobarea actelor criminale și/sau teroriste	113
c. Alte tipuri de discurs restrânse pentru motivul apărării ordinii și al prevenirii infracriunilor	115
3. Severitatea sancțiunii.....	116
XII. Libertatea de exprimare și protecția sănătății sau a moralei	118
A. Principii generale	119
1. Protecția sănătății	119
2. Protecția moralei	120
B. Criterii de control cu privire la justificarea ingerinței	122
1. Natura, conținutul și impactul potențial al discursului.....	122
a. Natura și conținutul discursului	122
b. Impactul discursului: mijlocul de difuzare și publicul țintă	123
2. Severitatea pedepsei sau a măsurii	124
XIII. Libertatea de exprimare și internetul	126
A. Particularitățile legate de internet în contextul libertății de exprimare	126
1. Caracterul inovator al internetului	126
2. internetul și celelalte mijloace de informare în masă	127
B. Protejarea drepturilor celorlalți în contextul internetului.....	127
1. Generalități	127
2. Protecția persoanelor vulnerabile	129
3. „Îndatoriri și responsabilități” ale portalurilor internet de știri	130
4. Răspunderea pentru publicarea unui hiperlink	131
5. „Îndatoriri, responsabilități” și publicații de presă pe internet	133
6. „Dreptul de a fi uitat”	133
7. Rețele de socializare	136
C. Măsuri de blocare a accesului la internet	138
D. Accesul la internet și persoanele private de libertate.....	140
XIV. Pluralismul și libertatea de exprimare.....	140
A. Principiile generale privind pluralismul în mass-media audiovizuală.....	141
B. Pluralismul mass-mediei și alegerile electorale.....	142
C. Reglementarea publicității plătite	143
D. Distribuția surselor audiovizuale	144
E. Transparența proprietății asupra mass-mediei	146
F. Pluralismul și libertatea de exprimare a minorităților	146
XV. Art. 10 în raport cu alte dispoziții ale Convenției și ale protocoalelor: interdependențe, suprapuneri	147
1. Art. 6 § 1 din Convenție	147
2. Art. 8 din Convenție	147
3. Art. 9 din Convenție	147
4. Art. 11 din Convenție	148

5. Art. 2 din Protocolul nr. 1.....	148
6. Art. 3 din Protocolul nr. 1.....	149

Lista cauzelor citate	151
------------------------------------	------------

În atenția cititorilor

Prezentul ghid face parte din seria Ghiduri privind jurisprudența, publicată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea”, „Curtea Europeană” sau „Curtea de la Strasbourg”), cu scopul de a informa practicienii din domeniul dreptului cu privire la hotărârile și deciziile fundamentale pronunțate de Curtea de la Strasbourg. Acest ghid constituie o prezentare a jurisprudenței organelor Convenției europene a drepturilor omului (denumită în continuare „Convenția” sau „Convenția europeană”) (hotărârile și deciziile Curții, precum și deciziile și rapoartele Comisiei Europene a Drepturilor Omului, denumite în continuare „Comisia”) referitoare la art. 10 din Convenție. Acesta acoperă perioada 1957–31 martie 2020.

Cititorii vor găsi aici principiile-cheie dezvoltate în acest domeniu, precum și precedentele relevante. Jurisprudența citată a fost selectată dintre hotărârile și deciziile de referință, importante și/sau recente*. Totuși, în ghid nu sunt menționate:

- cauzele având ca obiect art. 10 în care s-a pronunțat o decizie privind inadmisibilitatea (incompatibilitate *ratione materiae*) ca urmare a excluderii de la protecția conferită de Convenție pentru motivul prevăzut la art. 17 (interzicerea abuzului de drept), precum și cauzele în care s-a pronunțat o decizie de declarare a capetelor de cerere ca fiind vădit nefondate sau o hotărâre de constatare a neîncălcării, în care Curtea a examinat problema abuzului de drept în lumina art. 17 din Convenție**;
- jurisprudența care și-a pierdut din relevanță ca urmare a unui revirement clar și neechivoc de jurisprudență [de exemplu, cauzele având ca obiect accesul la informații examinate anterior hotărârii *Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), nr. 18030/11, 8 noiembrie 2016].

Hotărârile și deciziile Curții nu doar soluționează cauzele cu care a fost sesizată, ci servesc, în sens mai larg, pentru a clarifica, proteja și dezvolta normele Convenției, contribuind astfel la respectarea, de către state, a angajamentelor pe care și le-au asumat în calitate de părți contractante [*Irlanda împotriva Regatului Unit*, 18 ianuarie 1978, pct. 154, seria A nr. 25; *Jeronovičs împotriva Letoniei* (MC), nr. 35589/08, pct. 109, 5 iulie 2016; *Nagmetov împotriva Rusiei* (MC), nr. 35589/08, pct. 64, 30 martie 2017].

Sistemul instituit de Convenție are ca finalitate să soluționeze, în interesul general, probleme care țin de ordinea publică, îmbunătățind astfel standardele de protecție a drepturilor omului și extinzând jurisprudența din acest domeniu la întreaga comunitate a statelor părți la Convenție [*Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), nr. 30078/06, pct. 89, CEDO 2012]. Astfel, Curtea a subliniat rolul Convenției ca „instrument constituțional al ordinii publice europene” în domeniul drepturilor omului [*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), nr. 45036/98, pct. 156, CEDO 2005-VI și, recent, *N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC), nr. 8675/15 și 8697/15, pct. 110, 13 februarie 2020].

Protocolul nr. 15 la Convenție a introdus recent principiul subsidiarității în preambulul Convenției. Acest principiu impune „o responsabilitate comună a statelor părți și a Curții” în ceea ce privește protecția drepturilor omului, iar autoritățile și instanțele naționale trebuie să interpreteze și să aplice dreptul intern într-un mod care să asigure efectul deplin al drepturilor și libertăților definite în Convenție și în protocoalele la aceasta [*Grzeđa împotriva Poloniei* (MC), pct. 324].

---

* Jurisprudența citată poate fi în una sau în ambele limbi oficiale (franceză și engleză) ale Curții și ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului. Dacă nu se specifică altfel, trimiterea este la o hotărâre pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)” arată că este vorba despre o decizie a Curții, iar „(MC)” că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră. Hotărârile pronunțate de o Cameră, care nu sunt definitive la data publicării prezentei actualizări, sunt marcate cu un asterisc (*).

** Aceste cauze sunt menționate în [Ghid privind art. 17 din Convenție \(interzicerea abuzului de drept\)](#).

Prezentul ghid include trimiteri la cuvinte-cheie din fiecare articol citat din Convenție sau din protocoalele la aceasta. Problemele juridice abordate în fiecare cauză sunt sintetizate într-o [Listă de cuvinte-cheie](#), selectate dintr-un tezaur de termeni extrași (în majoritatea cazurilor) direct din textul Convenției și din protocoalele la aceasta.

[Baza de date HUDOC](#) a jurisprudenței Curții permite căutarea după cuvinte-cheie. Căutarea după aceste cuvinte-cheie permite găsirea unui grup de documente cu un conținut juridic similar (motivarea și concluziile Curții din fiecare cauză sunt rezumate prin cuvinte-cheie). Cuvintele-cheie pentru fiecare cauză sunt disponibile în fila Detalii cauză. Pentru informații suplimentare privind baza de date și cuvintele-cheie, consultați [Manual de utilizare HUDOC](#).

Art. 10 din Convenție – Libertatea de exprimare

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercițarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

Cuvinte-cheie HUDOC

Obligații pozitive (10)

1. Libertatea de exprimare (10-1) – Libertatea de opinie (10-1) – Libertatea de a primi informații (10-1) – Libertatea de a comunica informații (10-1) – Libertatea de a primi idei (10-1) – Libertatea de a comunica idei (10-1) – Ingerința autorităților publice (10-1) – Fără a ține seama de frontiere (10-1) – Autorizarea societăților de radiodifuziune (10-1)

2. Îndatoriri și responsabilități (10-2) – Ingerința autorităților publice (10-2)

Prevăzută de lege (10-2): Accesibilitate (10-2) – Previzibilitate (10-2) – Garanții împotriva abuzurilor (10-2)

Măsură necesară într-o societate democratică (10-2): Securitatea națională (10-2) – Integritatea teritorială (10-2) – Siguranța publică (10-2) – Apărarea ordinii (10-2) – Prevenirea infracțiunilor (10-2) – Protecția sănătății (10-2) – Protecția moralei (10-2) – Protecția drepturilor altora (10-2) – Protecția reputației altora (10-2) – Împiedicarea divulgării de informații confidențiale (10-2) – Garantarea autorității și imparțialității puterii judecătorești (10-2)

I. Introducere

A. Metodologia ghidului

1. Jurisprudența amplă pe care organele de control al Convenției au dezvoltat-o cu privire la dreptul la libertatea de exprimare impune abordarea acesteia printr-o metodă care trebuie clarificată în prealabil.

2. Înainte de a analiza fondul dreptului protejat de art. 10 în cadrul diferitelor sale aspecte tematice, ghidul prezintă mai întâi o perspectivă generală a aplicabilității art. 10 din Convenție și a condițiilor de admisibilitate care au dus, din partea Curții, la cele mai ample evoluții în cauzele având ca obiect această dispoziție.

3. Unele dintre punctele diferitelor etape ale examinării Curții care merită să fie evidențiate sunt prezentate înaintea capitolelor dedicate analizei tematice și detaliate a art. 10 din Convenție.

4. Ghidul este structurat în capitole tematice, corespunzătoare diferitelor scopuri legitime care pot justifica o ingerință în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare (art. 10 § 2). Evoluțiile consacrate fiecăruia dintre scopurile legitime variază în funcție de volumul jurisprudenței relevante și de nuanțele pe care aceasta le implică.

5. Ar trebui remarcat faptul că nu este o raritate să se facă trimitere la mai multe scopuri legitime în cauzele având ca obiect art. 10. Prin urmare, o cauză menționată într-un capitol tematic poate fi relevantă în același timp pentru alte capitole.

6. Pentru fiecare capitol corespunzător unui scop legitim au fost prezentate principiile generale referitoare în special la contextul acestui scop legitim, precum și criteriile specifice de aplicare care decurg din jurisprudența organelor de control ale Convenției. Cu toate acestea, principiile și criteriile de aplicare nu sunt exclusive pentru tematicile prezentate în ghid; sunt frecvente zonele de suprapunere și amalgamare în întregul corp al jurisprudenței analizate.

7. Există, de asemenea, capitole consacrate anumitor aspecte care nu sunt menționate în mod expres în textul Convenției, dar pe care Curtea le-a integrat în sistemul de protecție al Convenției în materie de drept la libertatea de exprimare – ca de exemplu pluralismul, dreptul de acces la informații, protecția avertizorilor în interes public și libertatea de exprimare pe internet. Structura acestor capitole urmează logica inerentă acestor materii, astfel cum au fost interpretate în jurisprudența Curții.

În fine, ghidul trece în revistă metodologiile utilizate de Curte atunci când examinează dreptul la libertatea de exprimare în raport cu alte drepturi garantate de Convenție și de protocoalele sale, fie că raportul se referă la complementaritate, fie la conflict.

B. Considerații generale cu privire la art. 10 în jurisprudența Curții

8. Inseparabilă de democrație, libertatea de exprimare este consacrată într-o serie de instrumente naționale, europene¹, internaționale sau regionale² care promovează acest sistem politic recunoscut ca fiind singurul capabil să garanteze protecția drepturilor omului. În interpretarea pe care a dat-o art. 10 din Convenție, Curtea a declarat că „libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele unei societăți democratice, una dintre condițiile esențiale pentru progresul său și dezvoltarea fiecărei persoane” [*Handyside împotriva Regatului Unit*, 1976, pct. 49; *Sanchez împotriva Franței* (MC), 2023, pct. 145].

9. Curtea a subliniat în repetate rânduri importanța acestui articol, care este valabilă nu doar pentru „informații” sau „idei” primite favorabil sau considerate inofensive ori indiferente, ci și pentru cele care rănesc, șochează sau îngrijorează; asta necesită pluralismul, toleranța și deschiderea, fără de care nu există „societate democratică” (*Handyside împotriva Regatului Unit*, 1976, pct. 49; *Observer și Guardian împotriva Regatului Unit*, 1991, pct. 59).

10. Astfel cum este consacrată în art. 10, libertatea de exprimare este însoțită de excepții care necesită o interpretare strictă, iar nevoia de a o restrânge trebuie să fie stabilită în mod convingător [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 101, principiu amintit în hotărârile *Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 124 și *Pentikäinen împotriva Finlandei* (MC), 2015, pct. 87].

11. Pe lângă aceste considerații generale, Curtea a elaborat în jurisprudența sa obligații pozitive care revin statelor pentru a proteja exercitarea dreptului la libertatea de exprimare. A statuat că exercitarea reală și efectivă a acestui drept nu trebuie să depindă exclusiv de obligația statului de a se abține de la orice ingerință și că aceasta poate impune adoptarea unor măsuri pozitive de protecție (*Appleby și alții împotriva Regatului Unit*, 2003, pct. 39; *Side by Side International Film Festival și alții împotriva Rusiei*, 2024, pct. 13). Aceasta a precizat că, pentru a decide dacă există sau nu există o

---

¹ A se vedea, de exemplu, art. 11 din [Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene](#) (2000), care prevede: „(1) Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a transmite informații sau idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. (2) Libertatea și pluralismul mijloacelor de informare în masă sunt respectate.”

² A se vedea, de exemplu, art. 13 din [Convenția americană privind drepturile omului](#) (1969), art. 19 din [Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice](#) (1966) sau art. 9 din [Carta africană a drepturilor omului și popoarelor](#) (1981).

obligație pozitivă, trebuia să țină seama de echilibrul just care trebuie atins între interesul public și interesele persoanei în cauză, precizând că întinderea unei astfel de obligații varia în mod inevitabil în funcție de diversitatea situațiilor din statele contractante și de alegerile care trebuie făcute în ceea ce privește prioritățile și resursele și că o astfel de obligație trebuia interpretată astfel încât să nu impună autorităților o sarcină insuportabilă sau excesivă (*Appleby și alții împotriva Regatului Unit*, 2003, pct. 40; *Gași și alții împotriva Serbiei*, 2022, pct. 77; *Side by Side International Film Festival și alții împotriva Rusiei*, 2024, pct. 14).

12. Cauzele pe care Curtea a fost sesizată să le examineze din perspectiva obligațiilor pozitive au ca obiect în principal două domenii: raporturile de muncă dintre angajatori și angajați reglementate de norme de drept privat [*Fuentes Bobo împotriva Spaniei*, 2000, pct. 38; *Palomo Sánchez și alții împotriva Spaniei* (MC), 2011, pct. 60 și 62; *Heinisch împotriva Germaniei*, 2011, pct. 44; *Herbai împotriva Ungariei*, 2019, pct. 37 și 39]; și activitățile jurnalistice (*Özgür Gündem împotriva Turciei*, 2000, pct. 43; *Dink împotriva Turciei*, 2010, pct. 106; *Gași și alții împotriva Serbiei*, 2022, pct. 77). În acest din urmă domeniu, aceste obligații pozitive includ, printre altele, obligația statelor de a crea, concomitent cu instituirea unui sistem eficient de protecție a autorilor sau a jurnaliștilor, un mediu favorabil participării la dezbateri publice a tuturor persoanelor în cauză, care să le permită să își exprime opiniile și ideile fără teamă, chiar dacă acestea contravin celor apărute de autoritățile oficiale sau de o parte semnificativă a opiniei publice, ori sunt chiar iritante sau șocante pentru acestea din urmă (*Dink împotriva Turciei*, pct. 137; *Khadija Ismayilova împotriva Azerbaidjanului*, pct. 158).

13. Curtea a trebuit să se pronunțe cu privire la alte situații în care erau în discuție obligații pozitive. În cauza *Appleby și alții împotriva Regatului Unit*, 2003, aceasta a statuat cu privire la capetele de cerere ale unor reclamanti care au protestat împotriva unui proiect de construcție urbană punând afișe într-un centru comercial privat. În cauza *Side by Side International Film Festival și alții împotriva Rusiei*, 2024, autoritățile nu și-au îndeplinit timp de mai mulți ani de zile obligația de a garanta, în bune condiții de siguranță, proiecția neîntreruptă a filmelor în cadrul unui festival internațional de film LGBTQ+, care fusese perturbat în mod repetat de alarme false de bombe și alte alarme false.

14. Este necesar așadar să se considere că sfera de aplicare a protecției conferite de art. 10 din Convenție este foarte largă, în ceea ce privește atât substanța ideilor sau a informațiilor, cât și forma acestora.

II. Chestiuni specifice referitoare la examinarea admisibilității în cauzele având ca obiect art. 10 din Convenție

A. Aplicabilitatea art. 10 din Convenție

15. Art. 10 nu se aplică numai anumitor tipuri de informații, idei sau moduri de exprimare (*markt intern Verlag GmbH și Klaus Beermann împotriva Germaniei*, 1989, pct. 26), în special celor de natură politică, ci include și forme de exprimare artistică precum pictura (*Müller și alții împotriva Elveției*, 1988, pct. 27), un spectacol de teatru (*Ulusoy și alții împotriva Turciei*, 2007) și informații cu caracter comercial [*markt intern Verlag GmbH și Klaus Beermann împotriva Germaniei*, 1989, pct. 26; *Casado Coca împotriva Spaniei*, 1994, pct. 35-36; *Mouvement raëlien suisse împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 61; *Sekmadienis Ltd. împotriva Lituaniei*, 2018]. În plus, acesta se aplică pentru „orice persoană”, inclusiv persoane juridice și societăți cu scop lucrativ care desfășoară activități comerciale (*Google LLC și altele împotriva Rusiei*, 2025, pct. 63).

16. Chiar și atunci când urmărește un scop de divertisment, divulgarea de informații contribuie la varietatea informațiilor accesibile publicului și beneficiază, fără îndoială, de protecția art. 10 din Convenție (*Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 89; *Dupate împotriva Letoniei*, 2020, pct. 51). Prin urmare, art. 10 se poate aplica chiar dacă persoanele în cauză nu intenționează să transmită un mesaj, o opinie sau o idee ori să participe la o dezbatere privind o chestiune de interes general [*C8 (Canal 8) împotriva Franței*, 2023, pct. 45-47; a se vedea, de asemenea, *Sigma Radio Television Ltd împotriva Ciprului*, 2011, pct. 203-210, în care art. 10 a fost aplicat unei situații care implică afirmații făcute de actori care interpretau personaje fictive într-un serial de televiziune de divertisment difuzat de societatea reclamantă]. Cu toate acestea, acest gen de informații nu beneficiază de nivelul ridicat de protecție garantat presei prin art. 10. În astfel de cazuri, libertatea de exprimare necesită o interpretare mai restrânsă (*Mosley împotriva Regatului Unit*, 2011, pct. 114), iar statele beneficiază de o marjă de apreciere mai largă [*C8 (Canal 8) împotriva Franței*, 2023, pct. 47, 79 și 84; *Ramadan împotriva Franței* (dec.), 2024, pct. 36-37; a se vedea, de asemenea, *MGN Limited împotriva Regatului Unit* (dec.), 2022, pct. 58-60].

17. De asemenea, Curtea a precizat în mod repetat că libertatea de exprimare se extinde la publicarea de fotografii [*Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012; *Verlagsgruppe News GmbH împotriva Austriei (nr. 2)*, 2006] sau chiar de fotomontaje (*Société de conception de presse et d'édition și Ponson împotriva Franței*, 2009; *Grebneva și Alisimchik împotriva Rusiei*, 2016).

18. Curtea consideră că art. 10 se aplică și formelor de comportament (*Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 166-167; *Semir Güzel împotriva Turciei*, 2016; *Murat Vural împotriva Turciei*, 2014; *Gough împotriva Regatului Unit*, 2014, pct. 150; *Mătășaru împotriva Republicii Moldova*, 2019, pct. 29; *Shvydika împotriva Ucrainei*, 2014, pct. 37-38; *Karuyev împotriva Rusiei*, 2022, pct. 18-20; *Bumbeș împotriva României*, 2022, pct. 46; *Genov și Sarbinska împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 58-60; *Ete împotriva Turciei*, 2022, pct. 5-16; *Bouton împotriva Franței*, 2022, pct. 30-31; *Glukhin împotriva Rusiei*, 2023, pct. 51; *Ludes și alții împotriva Franței*, 2025, pct. 88-89), ținutei vestimentare (*Stevens împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1986) sau purtării unui simbol pe îmbrăcăminte [*Vajnai împotriva Ungariei*, 2008, pct. 47; *Borzykh împotriva Ucrainei* (dec.), 2024, pct. 36], inclusiv în penitenciare [*Donaldson împotriva Regatului Unit* (dec.), 2011]. Curtea consideră, de asemenea, că faptul de a clic pe butonul „Îmi place” al unei rețele de socializare pentru a-și exprima interesul sau aprobarea față de conținutul publicat de terți constituie, ca atare, o formă frecventă și populară de exercitare a libertății de exprimare on-line (*Melike împotriva Turciei*, 2021, pct. 44).

19. În ceea ce privește formele de comportament, Curtea face distincție între, pe de o parte, faptele culpabile săvârșite în contextul publicării ori difuzării sau chiar protestele care constau în împiedicarea activităților pe care reclamanții le critică, care pot intra sub incidența art. 10 din Convenție, iar pe de altă parte, actele contrare dreptului penal intern, în lipsa posibilității de a se stabili vreo legătură cu exercitarea libertății de exprimare (*Kotlyar împotriva Rusiei*, 2022, pct. 41-42).

20. În cauza *Mariya Alekhina și altele împotriva Rusiei*, 2018, pct. 206, Curtea a caracterizat spectacolul de protest al reclamantelor într-o catedrală ca fiind un amestec de exprimări verbale și comportamentale care constituie o formă de exprimare artistică și politică și a statuat că această prestație intră sub incidența art. 10 din Convenție (a se vedea, de asemenea, *Bouton împotriva Franței*, 2022, pct. 30-31). În cauza *Tatár și Fáber împotriva Ungariei*, 2012, Curtea a considerat că o adunare nelegală și de scurtă durată a două persoane care au atârnat rufe murdare pe gardul Parlamentului echivalează cu un mod de exprimare care intră sub incidența art. 10.

21. În cauza *Baldassi și alții împotriva Franței*, 2020, pct. 63-64, Curtea a descris boicotul ca fiind un mod de exprimare a opiniilor de protest. A considerat că îndemnul la boicot, care urmărește scopul de a comunica aceste opinii, îndemnând în același timp la acțiuni specifice legate de acestea, intră în principiu sub incidența protecției conferite de art. 10 din Convenție. Curtea a subliniat că îndemnul la boicot combină exprimarea unei opinii protestatate cu instigarea la un tratament diferențiat, astfel încât, în funcție de circumstanțele care îl caracterizează, acesta poate să constituie un îndemn la

discriminarea altora. Reamintind că îndemnul la discriminare intră sub incidența îndemnului la intoleranță, care, împreună cu îndemnul la violență și îndemnul la ură, reprezintă una dintre limitele care nu trebuie depășite în niciun caz în cadrul exercitării libertății de exprimare, Curtea a observat totuși că incitarea la un tratament diferit nu echivalează neapărat cu incitarea la discriminare.

22. În aceeași ordine de idei, Curtea a considerat că a solicita alegătorilor să se abțină de la vot în cadrul alegerilor a reprezentat o formă de exprimare politică și, prin urmare, a constituit, în principiu, un caz în care art. 10 din Convenție impune un nivel foarte ridicat de protecție (*Teslenko și alții împotriva Rusiei*, 2022, pct. 133).

23. În plus, Curtea consideră că art. 10 se aplică indiferent de loc. Prin urmare, a considerat că libertatea de exprimare nu se oprește nici la porțile cazărmilor (*Grigoriades împotriva Greciei*, 1997, pct. 45; *Ayuso Torres împotriva Spaniei*, 2022, pct. 47), nici la porțile penitenciarelor (*Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft SRG împotriva Elveției*, 2012, pct. 22; *Bamber împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1997).

24. În această privință, în cauza *Nilsen împotriva Regatului Unit* (dec.), 2010, în care s-a ridicat problema măsurilor luate de administrația penitenciarului pentru a împiedica un criminal în serie să își publice autobiografia, Curtea a admis că art. 10 este aplicabil și că refuzul de a înapoia manuscrisul reclamantului pentru ca acesta să poată să îl revizuiască în penitenciar în vederea publicării constituie o ingerință în exercitarea de către respectivul a dreptului său la libertatea de exprimare. Cu toate acestea, Curtea a concluzionat că ingerința în cauză era proporțională cu scopul legitim urmărit, pct. 44; a se vedea de asemenea, pentru o constatare similară, *Zayidov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2022, pct. 65.

25. În cauza *Kalda împotriva Estoniei*, 2016, în care s-a ridicat problema restrângerii posibilității unui deținut de a accesa site-uri internet care conțineau informații juridice, Curtea a reiterat că art. 10 nu poate fi interpretat ca impunând o obligație generală de a asigura accesul deținuților la internet sau la site-uri internet specifice. Cu toate acestea, Curtea a concluzionat că a permite deținuților accesul la internet, împiedicându-i în același timp să viziteze anumite site-uri, putea constitui o ingerință în drepturile garantate de art. 10 din Convenție (pct. 45).

26. Curtea a considerat uneori că destituirea unui funcționar public sau a unui agent al statului pentru motive politice poate să fie, de asemenea, examinată în raport cu art. 10 din Convenție [*Vogt împotriva Germaniei*, 1995; *Volkmer împotriva Germaniei* (dec.), 2001; a se vedea, de asemenea, *a contrario*, *Glaserapp împotriva Germaniei*, 1986, pct. 53]. Faptul că persoanele în cauză au fost destituite din posturi didactice care, prin însăși natura lor, implică schimbul zilnic de idei și de informații a fost un factor decisiv în aceste cauze. În mod similar, în cauza *Godenau împotriva Germaniei*, 2022, pct. 35, Curtea a considerat că includerea și menținerea numelui reclamantei pe o listă a cadrelor didactice considerate inapte pentru reintegrare în învățământul public au afectat în esență libertatea de exprimare, întrucât includerea în litigiu era motivată de opiniile exprimate de reclamantă și de activitățile politice în care aceasta s-a implicat.

27. În schimb, în cauza *Sidabras și Džiautas împotriva Lituaniei*, 2004, pct. 71-72, Curtea a hotărât că destituirea reclamantilor din funcțiile de auditor fiscal și, respectiv, procuror, ca urmare a aplicării în privința lor a unei legi interne speciale care prevedea măsuri de filtrare, cu motivarea că erau foști agenți ai KGB, nu aducea atingere dreptului la libertatea de exprimare al reclamantilor și că nu se punea problema art. 10 din Convenție în speță.

28. În plus, Curtea a considerat că art. 10 din Convenție se aplică în contextul raporturilor de muncă, inclusiv în cazul în care aceste raporturi sunt reglementate de norme de drept privat (*Herbai împotriva Ungariei*, 2019, pct. 37; *Fuentes Bobo împotriva Spaniei*, 2000, pct. 38; *Dede împotriva Turciei*, 2024, pct. 38).

29. Afirmările făcute în corespondența privată (*Zakharov împotriva Rusiei*, 2006, pct. 23; *Sofranschi împotriva Moldovei*, 2010, pct. 29; *Marin Kostov împotriva Bulgariei*, pct. 42; *Matalas împotriva*

Greciei, 2021, § 46), într-o plângere adresată unei autorități competente (*Rogalski împotriva Poloniei*, 2023, pct. 47) sau cu ocazia unei întruniri în camera de consiliu (*Raichinov împotriva Bulgariei*, 2006, pct. 45) pot intra, de asemenea, sub incidența art. 10, în pofida limitării caracterului lor public.

30. Declarațiile martorilor intră, de asemenea, în domeniul de aplicare al protecției prevăzute de art. 10 (*Udovychenko împotriva Ucrainei*, 2023, pct. 5-7 și 28).

31. În cauza *Stojanović împotriva Croației*, 2013, pct. 39, Curtea a considerat că un reclamant care susține că nu a făcut niciodată afirmațiile care i-au fost atribuite de instanțele naționale și pentru care a fost obligat la plata unor daune-interese se poate prevala de protecția prevăzută la art. 10, întrucât, prin condamnarea sa, instanțele naționale au împiedicat în mod indirect exercitarea de către reclamant a libertății sale de exprimare, din moment ce, în cazul în care susținerile sale s-ar dovedi corecte, acele daune-interese la plata cărora a fost obligat riscă să îl descurajeze să formuleze astfel de critici în viitor.

32. Cu privire la acest „drept negativ” de a nu fi obligat la exprimare, Curtea nu a exclus posibilitatea ca un astfel de drept să fie protejat de art. 10 din Convenție, dar a considerat că această chestiune ar trebui abordată de la caz la caz [*Gillberg împotriva Suediei* (MC), pct. 86]. Această problemă i-a fost sesizată Curții în cauza *Wanner împotriva Germaniei* (dec.), 2018, având ca obiect condamnarea pentru mărturie mincinoasă a unei persoane condamnate anterior care a refuzat să își denunțe complicitățile și a continuat să își susțină nevinovăția. Curtea a considerat că, chiar presupunând că art. 10 este aplicabil, într-o societate democratică este necesară condamnarea pentru încălcarea obligației civice de a depune mărturie cu bună-credință (pct. 38 și 44). În cauza *Kobaliya și alții împotriva Rusiei*, 2024, pct. 84, Curtea a observat că o protecție globală a libertății de exprimare include în mod necesar dreptul de a exprima idei și dreptul de a păstra tăcerea, în caz contrar acest drept neputând fi concret sau efectiv. În cauza respectivă, care avea ca obiect extinderea aplicării legislației privind „agenții străini” cu privire la mass-media, jurnaliști, activiști civili și alte persoane, Curtea a observat printre altele că, impunând reclamantilor să includă mențiunea „agent străin” în toate comunicările lor publice, autoritățile au adus atingere acestui drept negativ, obligându-i să exprime un mesaj cu care aceștia nu erau de acord (a se vedea, de asemenea, *Google LLC și altele împotriva Rusiei*, 2025, pct. 90).

33. Curtea nu exclude posibilitatea ca anumite categorii de exprimare să poată fi exceptate de la protecția garantată de art. 10 din Convenție. În special, arată că limbajul ofensator nu poate intra sub incidența protecției libertății de exprimare în cazul în care singurul lui scop este insulta [*Rujak împotriva Croației* (dec.), 2012, pct. 27-32]. Cu toate acestea, numai prin examinarea atentă a contextului în care a fost folosit limbajul ofensator se poate face o distincție relevantă între termenii șocanți și insultători care beneficiază de protecția conferită de art. 10 și cei care intră în sfera denigrării gratuite și, prin urmare, fac excepție de la această protecție, cum ar fi cei al căror unic scop este insulta [*Gaspari împotriva Armeniei (nr. 2)*, 2023, pct. 27]. În această privință, Curtea a statuat că afirmațiile pe care autoritățile naționale le-au considerat în mod gratuit ofensatoare și jignitoare față de drapelul național intră în domeniul de aplicare al art. 10 (*Fragoso Dacosta împotriva Spaniei*, 2023, pct. 20).

34. Curtea consideră că art. 10 nu protejează dreptul de vot, indiferent dacă este vorba despre alegeri sau referendum [*Moohan și Gillon împotriva Regatului Unit* (dec.), 2017, pct. 48].

35. În plus, Curtea consideră că art. 10 nu este aplicabil în cauzele referitoare la refuzul de a acorda cetățenie unui străin în urma unei evaluări discreționare a loialității sale față de stat [*Boudelal împotriva Franței* (dec.), 2017, pct. 30]. Aceasta consideră în special că examinarea loialității, efectuată în vederea soluționării unei cereri de naturalizare, nu vizează loialitatea față de guvernul aflat la putere, ci mai degrabă loialitatea față de stat și Constituție, și consideră că un stat democratic poate impune persoanelor care doresc să dobândească cetățenia acestuia să îi fie loiale acestuia și în special principiilor constituționale aflate la baza lui (*Petropavlovskis împotriva Letoniei*, 2015, pct. 85).

36. Curtea a considerat că în multe cauze art. 10 din Convenție nu este aplicabil, ca urmare a excluderii de la protecția conferită de Convenție pentru motivul prevăzut de art. 17 (interzicerea abuzului de drept). Aceste cauze sunt examinate în detaliu în [Ghid privind art. 17](#).

B. Alte chestiuni cu privire la admisibilitate³

37. În ceea ce privește art. 10 din Convenție, aici trebuie să se citeze trei motive de inadmisibilitate.

1. Epuizarea căilor de recurs interne (art. 35 § 1)

38. Curtea a amintit, în cauza *Fressoz și Roire împotriva Franței* (MC), 1999, că scopul acestei norme este de a oferi statelor contractante posibilitatea de a preveni sau de a remedia – în mod normal prin intermediul instanțelor – pretensele încălcări imputate acestora înainte de a fi sesizate Curții. A adăugat că această dispoziție trebuie să se aplice cu o anumită flexibilitate și fără formalism excesiv, precum și că este suficient ca persoana în cauză să fi invocat în fața autorităților naționale, cel puțin pe fond, în condițiile și în termenele prevăzute de dreptul național, capetele de cerere pe care intenționează să le formuleze ulterior la Strasbourg (pct. 37-39).

39. În situațiile în care reclamantul nu a invocat în niciun moment în fața judecătorilor nici art. 10 din Convenție, nici capete de cerere cu efecte echivalente ori similare întemeiate pe dreptul național, Curtea a declarat capătul de cerere inadmisibil ca urmare a neepuizării căilor de atac interne, în conformitate cu art. 35 § 1 și § 4 din Convenție [a se vedea, printre altele, *Aydar împotriva Turciei* (dec.), 2003].

40. Pe de altă parte, Curtea admite că, pentru a controla respectarea normei, trebuie să aibă în vedere circumstanțele cauzei și să țină seama în mod realist nu doar de căile de atac prevăzute teoretic în ordinea juridică a părții contractante respective, ci și de contextul în care se află acestea și de situația personală a reclamantului, pentru a cerceta apoi dacă, având în vedere circumstanțele cauzei în ansamblu, se poate considera că reclamantul a făcut toate demersurile care erau de așteptat în mod rezonabil din partea sa pentru epuizarea căilor de atac interne (*Yılmaz și Kiliç împotriva Turciei*, 2008, pct. 38).

41. Invocarea din oficiu și în fond, de către instanțele naționale, a dreptului la libertatea de exprimare este de asemenea considerată suficientă de către Curte pentru a îndeplini condiția epuizării căilor de atac interne în materie (*Yılmaz și Kiliç împotriva Turciei*, 2008, pct. 42).

42. În cauza *Karácsony și alții împotriva Ungariei* (MC), 2016, statul pârât a susținut că reclamantii, parlamentari față de care se deschiseseră proceduri disciplinare și care fuseseră amendați pentru comportamentul avut în ședința parlamentară, nu au epuizat căile de atac interne, și anume recursul constituțional. Curtea a respins această excepție, constatând că recursul în discuție nu ar fi permis în niciun fel reclamantilor să solicite, sub nicio formă, rectificarea deciziilor în materie disciplinară adoptate împotriva lor, întrucât dreptul maghiar nu conținea nicio mențiune în materie (pct. 81-82); a se vedea, de asemenea, cauza *Szanyi împotriva Ungariei*, 2016 (pct. 18). În cauza *Mestan împotriva Bulgariei*, 2023, Curtea a respins argumentul Guvernului potrivit căruia reclamantul ar fi trebuit să inițieze procedura prevăzută de Constituție pentru a solicita să se constate nulitatea anumitor dispoziții ale legii electorale în litigiu care impuneau utilizarea exclusivă a limbii bulgare în campaniile electorale, arătând că, chiar și în caz de succes al reclamantului – care a fost amendat pentru folosirea altei limbi decât limba oficială în cadrul campaniei sale electorale –, această procedură nu i-ar fi permis să solicite o revizuire a deciziei în litigiu (pct. 38-40).

³ A se vedea [Ghid practic cu privire la admisibilitate](#)

2. Calitatea de victimă⁴ [art. 35 § 3 lit. a)]

43. O decizie sau o măsură favorabilă reclamantului este, în principiu, suficientă pentru a-l priva de calitatea de „victimă” în sensul art. 34 din Convenție numai dacă autoritățile naționale au recunoscut, în mod explicit sau în esență, și au reparat ulterior încălcarea Convenției. Numai în cazurile în care sunt îndeplinite aceste două condiții, natura subsidiară a mecanismului de protecție oferită de Convenție se opune unei examinări a cererii [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 218]. Cauza *Wikimedia Foundation, Inc. împotriva Turciei* (dec.), 2022, pct. 49-51 este un exemplu recent în care Curtea a constatat pierderea calității de victimă în contextul unei pretense încălcări a art. 10.

44. Ca regulă generală, Convenția nu prevede posibilitatea de a declanșa *actio popularis* în vederea interpretării drepturilor recunoscute în Convenție și nici nu permite persoanelor fizice să facă plângere privind o dispoziție de drept național pentru simplul motiv că, fără să fi suferit în mod direct efectele acesteia, li se pare că aceasta constituie o încălcare a Convenției. În cazul în care este în discuție o reglementare care afectează fiecare cetățean, dar nu se poate stabili nicio legătură directă între legea respectivă și obligațiile sau efectele care îi afectează pe reclamant, Curtea nu le recunoaște calitatea de victimă [*Dimitras și alții împotriva Greciei* (dec.), 2017, pct. 31]. Cu toate acestea, o persoană fizică poate să susțină că o lege îi încalcă drepturile în absența unor acte individuale de executare dacă este obligată să își modifice comportamentul sub sancțiunea urmării penale sau dacă face parte dintr-o categorie de persoane expuse riscului de a suferi în mod direct efectele legislației în cauză [*Burden împotriva Regatului Unit* (MC), 2008, pct. 33-34 și trimiterile citate; *Open Door și Dublin Well Woman împotriva Irlandei*, 1992, pct. 44].

45. În cauza *Margulev împotriva Rusiei*, 2019, un ziar a fost urmărit penal în cadrul unei acțiuni civile pentru calomnie, în special pentru declarațiile făcute de reclamant. Curtea a luat act de faptul că instanțele naționale, acceptând intervenția reclamantului în calitate de terț în cadrul acțiunii pentru calomnie, au recunoscut tacit că drepturile sale puteau fi afectate de soluția pronunțată în cadrul acțiunii. Astfel, Curtea a concluzionat că drepturile și obligațiile reclamantului au fost în discuție în procedura în litigiu și că aceasta a avut un efect direct asupra dreptului său la libertatea de exprimare (pct. 36-37).

46. Existența unei legislații care reprimă în termeni foarte generali anumite exprimări de opinie, astfel încât potențialii autori să își impună autocenzura, poate să constituie o ingerință în libertatea de exprimare. Prin urmare, respectivii autori pot așadar să invoce calitatea de victimă [*Vajnai împotriva Ungariei*, 2008, pct. 54; *Altuğ Taner Akçam împotriva Turciei*, 2011, pct. 68-83; *Borzykh împotriva Ucrainei* (dec.), 2024, pct. 43-44].

47. Cu toate acestea, Curtea consideră că, pentru a se prevala de calitatea de victimă, trebuie să existe o legătură suficient de directă între reclamant și prejudiciul pe care acesta consideră că l-a suferit ca urmare a pretensei încălcări. Într-o cauză având ca obiect închiderea serviciului public elen de radiodifuziune, Curtea a examinat în mod concret activitățile unui fost angajat care se considera victima unei încălcări a dreptului său de a comunica informații ca urmare a închiderii serviciului respectiv. Curtea a considerat că reclamantul, în calitate de administrator financiar, nu era implicat direct în pregătirea programelor și, prin urmare, nu putea să pretindă calitatea de victimă a unei încălcări a art. 10 în acest context [*Kalfagiannis și Prosper împotriva Greciei* (dec.), 2020, pct. 45]. A ajuns la aceeași concluzie în ceea ce privește argumentul aceluiași reclamant, care a invocat calitatea sa de cetățean elen pentru a susține că a fost victima unei încălcări a dreptului său de a primi informații (pct. 46-48). De asemenea, Curtea a statuat că nici o federație de sindicate reprezentând angajați din sectorul mass-media public și din cel privat nu poate să invoce calitatea de victimă, cu motivarea că

⁴ Motivul de inadmisibilitate întemeiat pe lipsa ori pierderea calității de victimă se confundă adesea cu problema existenței unei ingerințe, care se încadrează parțial într-o logică similară. Această din urmă problemă este abordată în capitolul „Etapile examinării Curții în cauzele având ca obiect art. 10 din Convenție” de mai jos.

închiderea acestui serviciu de radiodifuziune nu afecta în mod direct drepturile acestei federații garantate de art. 10 (pct. 50).

48. Răspunsul la întrebarea dacă un reclamant poate pretinde că este victima unei măsuri generale depinde de o apreciere a circumstanțelor fiecărei cauze, în special a naturii și a sferei de aplicare a măsurii în litigiu, precum și a întinderii eventualelor ei consecințe pentru persoana în cauză (*Akdeniz și alții împotriva Turciei*, 2021, pct. 57). În cauza respectivă, reclamantii (o jurnalistă de profesie care lucra, la data faptelor, în calitate de comentatoare politică și prezentatoare de știri difuzate pe un canal național de televiziune; ceilalți doi erau cadre universitare și erau cunoscuți ca utilizatori ai platformelor de social media) s-au plâns de o măsură generală, dar temporară, care trebuia aplicată timp de mai puțin de 2 luni și care interzicea presei și altor mijloace de informare în masă să difuzeze informații referitoare la anumite aspecte ale unei anchete parlamentare. Curtea a observat că măsura în discuție avea aplicabilitate generală (pct. 62), dar nu avea aceleași consecințe pentru prima reclamantă (jurnalistă) ca pentru ceilalți doi reclamanți (cadre universitare). Mai precis, Curtea a considerat că prima reclamantă se putea considera victimă a pretensei ingerințe, întrucât a fost afectată în mod direct de măsura în litigiu, în condițiile în care, chiar și pentru o perioadă scurtă, nu a avut posibilitatea să publice ori să comunice informații ori să își împărtășească ideile cu privire la chestiunea în discuție (pct. 70 și 76). Pe de altă parte, potrivit Curții, simplul fapt că ceilalți doi reclamanți au suferit efectele indirecte ale măsurii în litigiu nu putea fi suficient pentru a le recunoaște acestora calitatea de victimă în sensul art. 34 (pct. 71 și 75). Nu s-a susținut că acești doi reclamanți au fost împiedicați să își publice observațiile sau cercetările academice cu privire la ancheta parlamentară în discuție, respectând în același timp, pentru o scurtă perioadă, limitele impuse de principiul confidențialității anchetei (pct. 73).

49. În cauza *Khural și Zeynalov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2023, pct. 31, referitoare la răspunderea civilă a unei organ de presă și a redactorului-șef al acestuia pentru calomnie la adresa unui înalt funcționar, Curtea a statuat că al doilea reclamant, care nu fusese în mod oficial parte la procesul îndreptat împotriva primului reclamant (care avea personalitate juridică distinctă ca organ de presă înregistrat), putea să se pretindă victimă a pretensei încălcări. În această privință, Curtea a considerat că participarea celui de-al doilea reclamant la procedură nu se limitase la reprezentarea primului reclamant, arătând că deciziile instanțelor naționale îl obligaseră în mod expres să publice scuze și o dezmințire, că refuzul său ulterior de a publica scuze și neplata, de către al doilea reclamant, a despăgubirilor acordate de instanțe constituiseră unul dintre motivele condamnării sale penale și că acesta era autorul scrierilor în litigiu. În aceste condiții, Curtea a statuat că procedura internă îl privea totodată în calitatea sa de jurnalist.

50. În cazul în care jurnaliștii sunt amenințați din cauza activităților lor jurnalistice, editorul ziarului lor poate să se pretindă victimă în sensul art. 10 dacă se susține că aceste amenințări au adus activităților respective o atingere gravă, care a avut repercusiuni asupra întregii misiuni de colectare și de comunicare a informațiilor atribuite editorului (*Milashina și alții împotriva Rusiei*, 2025, pct. 43-44).

51. În cauza *Rotaru împotriva României* (MC), 2000, Curtea a amintit că o hotărâre sau o măsură favorabilă reclamantului nu este suficientă, în principiu, pentru a pierde calitatea de „victimă”, decât în situația în care autoritățile naționale au recunoscut, în mod explicit sau în esență, iar apoi au reparat încălcarea Convenției (pct. 35; a se vedea, de asemenea, *Amuur împotriva Franței*, 1996, pct. 36).

52. Curtea a concluzionat, de exemplu, că o măsură de amnistie nu respectă acest principiu întrucât nu permite persoanei în cauză să obțină recunoașterea încălcării drepturilor sale, nici să fie despăgubită pentru faloasele nerealizate ca urmare a măsurii în litigiu (*Albayrak împotriva Turciei*, 2008, pct. 33).

53. De asemenea, grațierea prezidențială nu poate anula efectul descurajator al unei condamnări penale pentru calomnie, întrucât este o măsură care ține de puterea discreționară a președintelui țării; în plus, deși un astfel de act de clemență are ca scop scutirea vinovaților de executarea pedepsei lor, nu înlătură ca atare condamnarea lor [*Cumpănă și Mazăre împotriva României* (MC), 2004, pct. 116].

54. Într-o cauză în care reclamantii au fost sancționați ca urmare a depunerii unei cereri pentru a beneficia de învățământ în limba kurdă, Curtea a statuat că faptul că persoanele în cauză au fost achitate în cele din urmă nu le privează de calitatea lor de victime, întrucât instanța națională nu a recunoscut și nici nu a reparat atingerea adusă drepturilor lor (*Döner și alții împotriva Turciei*, 2017, pct. 89; pentru cazul achitării proprietarului unui cotidian după șapte procese penale, a se vedea *Ali Gürbüz împotriva Turciei*, 2019, pct. 63-68).

55. De asemenea, o măsură de suspendare a pronunțării unei hotărâri nu poate fi considerată de natură să prevină ori să remedieze consecințele unei proceduri penale asupra libertății de exprimare a unei persoane (*Dickinson împotriva Turciei*, 2021, pct. 25; *Ömür Çağdaş Ersoy împotriva Turciei*, 2021, pct. 24).

56. Chestiunea dacă o persoană poate să se considere în continuare victima unei pretinse încălcări a Convenției implică, în esență, ca Curtea să efectueze o examinare *ex post facto* a situației persoanei în cauză [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 82]. Astfel, potrivit Curții, emiterea de frecvențe radio care a pus capăt situației de care s-a plâns în cererea sa reclamanta, societate cu răspundere limitată care își desfășoară activitatea în domeniul difuzării programelor de teledifuziune, precum și despăgubirea sa ulterior nu au constituit nici o recunoaștere implicită a existenței unei încălcări a Convenției, nici o despăgubire pentru perioada în care radioul reclamantei a fost împiedicat să emită (*ibid.*, pct. 88).

57. Potrivit Curții, dacă un reclamant este în continuare expus riscului de a fi declarat vinovat și pedepsit după ce, din motive procedurale, s-a renunțat la urmărirea penală bazată pe legislația penală specifică, reclamantul poate să pretindă în mod valabil că este afectat în mod direct de legislația în cauză și, prin urmare, să se pretindă victimă a unei încălcări a Convenției [a se vedea, printre altele, *Bowman împotriva Regatului Unit* (MC), 1998, pct. 29].

58. Astfel, Curtea a statuat că urmărirea penală îndreptată împotriva jurnaliștilor, care a fost începută în urma unor plângeri penale și care a dus la suspendarea judecării pentru o perioadă de 3 ani, chiar dacă acțiunea penală a fost ridicată la finalul acestei perioade pentru lipsa condamnării între timp, sunt considerate ingerințe din cauza efectului descurajator al acestora asupra jurnaliștilor [*Yaşar Kaplan împotriva Turciei*, 2006, pct. 35; a se vedea în același sens *Aslı Güneş împotriva Turciei* (dec.), 2004]. Limitarea termenului de suspendare a fost, de asemenea, un factor care a dus la constatarea unei încălcări a art. 10 în anumite cauze (*Şener împotriva Turciei*, 2000, pct. 46; *Krassoulia împotriva Rusiei*, 2007, pct. 44).

59. De asemenea, Curtea a statuat în cauza *Nikula împotriva Finlandei*, 2002, că condamnarea unui avocat pentru calomnie prin neglijență ca urmare a criticării strategiei aplicate de procuror în cursul unui proces ar putea avea un efect descurajator asupra datoriei avocatului, de a apăra cu zel interesele clienților săi, chiar dacă această condamnare a fost în cele din urmă anulată de Curtea Supremă, iar amenda aplicată a fost anulată (pct. 54).

3. Lipsa unui prejudiciu important [art. 35 § 3 lit. b)]

60. Curtea a avut ocazia de a examina aplicarea condiției de inadmisibilitate referitoare la „lipsa unui prejudiciu important” în cauze având ca obiect libertatea de exprimare. În general, Curtea a subliniat că, în aceste cauze, problema aplicării acestei condiții de inadmisibilitate trebuia să țină seama în mod corespunzător de importanța acestei libertăți și să facă obiectul unui control atent din partea sa (*Gachechiladze împotriva Georgiei*, 2021, pct. 40; *Šeks împotriva Croației*, 2022, pct. 48).

61. Curtea a respins excepția preliminară referitoare la lipsa unui prejudiciu important într-o serie de cauze, printre care:

- *Eon împotriva Franței*, 2013, în care Curtea a avut în vedere dezbaterile naționale din Franța cu privire la chestiunea dacă delictul de ofensă contra șefului statului ar trebui să rămână

infracțiune și problema mai largă a compatibilității acestei infracțiuni cu Convenția (pct. 34-36);

- *Margulev împotriva Rusiei*, 2019, în care Curtea a luat ținut seama de faptul că acțiunea pentru calomnie îndreptată împotriva echipei de redacție a unui ziar în care reclamantul și-a exprimat opiniile personale a avut un efect disuasiv asupra acestuia, precum și de rolul esențial jucat de o presă liberă în funcționarea unei societăți democratice [pct. 42; a se vedea, de asemenea, *Gafiuc împotriva României*, 2020, pct. 39; *Panioglu împotriva României*, 2020, pct. 75; *Ringier Axel Springer Slovakia, a.s. împotriva Slovaciei (nr. 4)*, 2021, pct. 26-30];
- *Tőkés împotriva României*, 2021, în care Curtea a ținut seama, pe de o parte, de faptul că reclamantul a dorit să își exprime apartenența la o minoritate, iar pe de altă parte, de sensibilitatea politică a drepturilor minorităților într-o societate democratică (pct. 54-55);
- *Handzhiyski împotriva Bulgariei*, 2021, în care Curtea a observat că amenda aplicată reclamantului nu era de natură penală și că cuantumul acesteia era destul de modest, însă consecințele practice și în special pecuniare pentru reclamant nu puteau fi singurul criteriu pentru a stabili dacă acesta a suferit un „prejudiciu important”. Aceasta a subliniat că respectivul capăt de cerere formulat de persoana în cauză în temeiul art. 10 se referea la exercitarea legitimă a dreptului său la libertatea de exprimare într-o chestiune de interes public, că se referea așadar la o problemă de principiu pentru aceasta și că ridica o problemă de importanță generală, și anume dacă un act de protest cu caracter politic în forma aleasă de reclamant – profanare, fără degradare, a unui monument public – putea intra sub incidența exercitării legitime a dreptului la libertatea de exprimare (pct. 36);
- *Gachechiladze împotriva Georgiei*, 2021, pct. 40, și *Šeks împotriva Croației*, 2022, pct. 50, în care Curtea a considerat că reclamantii au formulat capete de cerere care ridicau probleme de principiu importante a căror sferă o depășea pe cea a cauzei lor;
- *Sieć Obywatelska Watchdog Polska împotriva Poloniei*, 2024, pct. 26, în care Curtea a considerat că respingerea cererii de acces la anumite informații, formulată de organizația neguvernamentală reclamantă, a afectat însăși esența activității acestuia, care viza în primul rând colectarea de informații, comunicarea acestora către public și contribuția la dezbateră publică;
- *Străisteanu împotriva Republicii Moldova*, 2025, pct. 41-42, în care Curtea a considerat că obligația impusă reclamantei, avocată cunoscută în special pentru activitatea sa în apărarea drepturilor persoanelor LGBTI, de a elimina de pe pagina sa de Facebook fișierele video, realizate de aceasta, care arătau agresiunile verbale homofobe pe care le suferise de la un alt avocat, privea probleme de principiu care erau importante nu numai pentru reclamantă însăși, ci și pentru victimele actelor homofobe din punct de vedere al posibilităților pe care le aveau acestea de a denunța public astfel de acte.

62. Pe de altă parte, în alte cauze, Curtea a admis această excepție, subliniind însă în continuare importanța libertății de exprimare și necesitatea unui control atent al aplicării acestei condiții. Aceasta a precizat că o astfel de examinare trebuie să acopere elemente precum contribuția la o dezbateră de interes general sau eventuala acuzare a presei sau a altor mijloace de informare în masă [*Sylka împotriva Poloniei* (dec.), 2014, pct. 25-39; *Mura împotriva Poloniei* (dec.), 2016, pct. 20-32; *Savelyev împotriva Rusiei* (dec.), pct. 24-35; a se vedea, de asemenea, decizia comitetului *Anthony France și alții împotriva Regatului Unit*, 2017].

III. Etapele examinării Curții în cauzele având ca obiect art. 10 din Convenție

A. Existența unei ingerințe în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare și formele ingerinței

63. Curtea consideră că ingerințele în libertatea de exprimare pot lua forma unei game largi de măsuri care se manifestă în general în contextul unei „formalități, condiții, restricții sau sancțiuni” [*Wille împotriva Liechtenstein* (MC), 1999, pct. 43].

64. În plus, Curtea consideră că, pentru a stabili dacă există sau nu o ingerință în dreptul la libertatea de exprimare, nu este necesar să se persiste pe încadrarea juridică reținută de instanțele judecătorești naționale. În mai multe cauze, faptul că singurele probe care au stat la baza condamnării au fost forme de exprimare a determinat Curtea să constate existența unei ingerințe (*Yilmaz și Kılıç împotriva Turciei*, 2008, pct. 58; *Bahçeci și Turan împotriva Turciei*, 2009, pct. 26).

65. Într-o cauză în care reclamantul a negat orice răspundere pentru documentele și obiectele care au condus la condamnarea sa de către instanțele penale naționale, Curtea a statuat că această condamnare echivalează cu o ingerință în exercitarea de către acesta a dreptului său la libertatea de exprimare. Aceasta a precizat că a judeca diferit ar fi totuna cu a considera că reclamantul ar fi trebuit să recunoască faptele care i se imputau, ceea ce ar fi contrar dreptului său de a nu se autoincrimina, care constituie un aspect esențial al dreptului la un proces echitabil protejat de art. 6 din Convenție. Aceasta a adăugat că, dacă ar trebui să se refuze considerarea unei condamnări penale ca ingerință cu motivarea că persoana în cauză a negat orice implicare în faptele în cauză, s-ar ajunge la un cerc vicios care ar priva persoana respectivă de protecția conferită de Convenție (*Müdür Duman împotriva Turciei*, citată anterior, pct. 30); a se vedea de asemenea, pentru o constatare similară, *Kilin împotriva Rusiei*, 2021, pct. 55-58).

66. La fel ca problema calității de victimă, problema existenței unei ingerințe în dreptul la libertatea de exprimare este strâns legată de cea a unui efect descurajator asupra exercitării acestui drept. Astfel, într-o cauză în care urmărirea penală a fost încheiată după o perioadă relativ scurtă de timp printr-o soluție de încetare a urmăririi penale sau o hotărâre de achitare, Curtea a considerat că, în lipsa unei alte proceduri combinate, nu se putea considera că aceasta a avut un efect descurajator asupra activităților de publicare ale reclamantilor și, prin urmare, nu constituia o ingerință în libertatea lor de exprimare [*Metis Yayıncılık Limited Şirketi și Sökmen împotriva Turciei* (dec.), pct. 35-36]. În schimb, într-o cauză în care s-a renunțat la o procedură disciplinară inițiată împotriva reclamantului – pe atunci cadru militar și profesor universitar – ca urmare a afirmațiilor pe care le-a făcut în cadrul unui program de televiziune și pentru care nu a fost sancționat, Curtea a statuat că această procedură constituia o ingerință în drepturile reclamantului, astfel cum sunt garantate de art. 10. Pentru a se pronunța astfel, Curtea a remarcat că reclamantul nu a fost sancționat, dar că în hotărârile pronunțate în cursul procedurii s-a concluzionat că acesta a depășit limitele dreptului la libertatea de exprimare recunoscut cadrelor militare și că în acestea s-a sugerat, așadar, că ar fi fost sancționat dacă infracțiunea care îi era imputată nu s-ar fi prescris. Curtea a considerat că această concluzie putea fi considerată un avertisment sau o mustrare *de facto* adresată reclamantului și că era de natură să aibă un efect descurajator și să îl împiedice pe respectivul să exprime opinii similare în viitor, întrucât în acest caz risca o nouă procedură disciplinară (*Ayuso Torres împotriva Spaniei*, 2022, pct. 42-43 și 58).

67. Este important să se sublinieze că exercitarea drepturilor consacrate de art. 10 este garantată „fără a ține seama de frontiere”, adică fără nicio deosebire între resortisanți și străini. Rezultă că statele nu pot să aplice restrângeri informațiilor provenite din străinătate decât pentru motivele

enumerare la art. 10 § 2 din Convenție [*Cox împotriva Turciei*, 2010, pct. 31; *Kirkorov împotriva Lituaniei* (dec.), 2024, pct. 53].

68. Curtea examinează de la caz la caz situațiile care pot avea un impact restrictiv asupra exercitării libertății de exprimare. În orice caz, aceasta a considerat că simplele susțineri potrivit cărora măsurile în litigiu ar avea „efect descurajator”, fără a preciza în ce situație concretă ar fi existat un astfel de efect, nu sunt suficiente pentru a constitui o ingerință în sensul art. 10 din Convenție (*Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft și alții împotriva Elveției*, 2019, pct. 72).

69. Potrivit jurisprudenței Curții, dar și cu titlu ilustrativ, poate fi considerată o formă de ingerință în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare:

- o condamnare penală *Lindon, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței* (MC), 2007, pct. 59) cumulată cu amendă [*Kasabova împotriva Bulgariei*, 2011; *Gaspari împotriva Armeniei (nr. 2)*, 2023] sau cu pedeapsa închisorii [*Cumpănă și Mazăre împotriva României* (MC), 2004];
- obligarea la plata unor despăgubiri (*Tolstoy Miloslavsky împotriva Regatului Unit*, 1995, pct. 51), chiar și de natură simbolică (*Paturel împotriva Franței*, 2005, pct. 49);
- o condamnare, chiar și în cazul suspendării executării pedepsei (*Otegi Mondragon împotriva Spaniei*, 2011, pct. 60);
- simplul fapt de a fi fost urmărit penal sau riscul real de a fi urmărit penal în temeiul unei legi elaborate și interpretate vag de instanțele naționale (*Altuğ Taner Akçam împotriva Turciei*, 2011);
- interzicerea publicării (*Cumhuriyet Vakfı și alții împotriva Turciei*, 2013);
- confiscarea unei publicații (*Handyside împotriva Regatului Unit*, 1976);
- confiscarea, de către administrația penitenciarului, a revistelor trimise reclamantului deținut de rudele sale, precum și a unui aparat radio aflat în posesia sa (*Rodionov împotriva Rusiei*, 2018);
- respingerea cererii de acordare a unei frecvențe de emisie [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012];
- o hotărâre judecătorească prin care se interzice unei persoane să recepționeze emisiuni transmise prin sateliți de telecomunicații (*Khurshid Mustafa și Tarzibachi împotriva Suediei*, 2008, pct. 32);
- interzicerea unui anunț publicitar (*Barthold împotriva Germaniei*, 1985);
- un ordin de dezvăluire a surselor jurnalistice (*Goodwin împotriva Regatului Unit*, 1996), chiar și atunci când ordinul nu a fost executat (*Financial Times Ltd și alții împotriva Regatului Unit*, 2009, pct. 56) sau când sursa s-a autodenunțat de bunăvoie, iar jurnalistul este obligat să depună mărturie împotriva sa (*Becker împotriva Norvegiei*, 2017);
- respingerea cererii pentru aprobarea unei filmări într-un penitenciar pentru a elabora un program de televiziune, inclusiv pentru aprobarea realizării unui interviu cu una dintre deținute (*Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft SRG împotriva Elveției*, 2012); respingerea cererii pentru a intra într-un centru de primire a solicitanților de azil pentru a lua declarații privind condițiile de viață (*Szurovecz împotriva Ungariei*, 2019);
- reținerea și arestarea unor protestatari (*Steel și alții împotriva Regatului Unit*, 1998, pct. 92; *Açık și alții împotriva Turciei*, 2009, pct. 40);
- avertismente scrise adresate de parchet liderilor unui ONG care au organizat demonstrații publice împotriva unei legi (*Karastelev și alții împotriva Rusiei*, 2020, pct. 70-76);
- retragerea unei acreditări pentru activitate de cercetare în arhive, utilizate de un jurnalist în scopul scrierii articolelor de presă (*Gafiuc împotriva României*, 2020, pct. 55);

- ridicarea imunității parlamentare a unui reclamant printr-un amendament constituțional (*Kerestecioğlu Demir împotriva Turciei*, 2021, pct. 67);
- un avertisment emis de o autoritate de reglementare în domeniul mass-media împotriva unei edituri, a unei organizații neguvernamentale și a fondatoarei acesteia, o societate pe acțiuni, pentru pretinsa difuzare a unor „informații cu caracter extremist” în legătură cu un articol care a reprodus citate din manifestul unui grup naționalist controversat și simboluri care evocă simboluri naziste (*RID Novaya Gazeta și ZAO Novaya Gazeta împotriva Rusiei*, 2021, pct. 60-66);
- revocarea licenței de emisie a unui post de televiziune [*NIT S.R.L. împotriva Republicii Moldova* (MC), 2022, pct. 150];
- eliminarea, de către o instanță de apel, a anumitor pasaje din concluziile puse în fața acesteia de avocatul reclamantei (*Sàrl Gator împotriva Monaco*, 2023, pct. 38);
- refuzul de a înregistra candidatura reclamanților la alegerile locale, motivat de informații provenite de la poliție care îi acuzau că au participat la activități organizate de opoziție (participare la demonstrații, sprijinirea candidaților opoziției, colaborare voluntară la campanii electorale, difuzare de declarații politice pe rețelele de socializare, acordare de asistență juridică demonstranților) activități care au fost încadrate ca „extremiste” de instanțele naționale (*Selishcheva și alții împotriva Rusiei*, 2025, pct. 42-44).

70. În ceea ce privește posturile profesionale – președinți de instanțe, judecători, procurori, funcționari din sistemul justiției, funcționari publici, profesori universitari, jurnaliști de la posturile publice de televiziune, angajați ai întreprinderilor de stat sau locale, avocați, notari, medici, asistenți medicali, cadre militare –, desființarea sau suspendarea acestor posturi (și chiar refuzul numirii) motivată, în mod explicit sau nu, de declarațiile titularilor lor sau ale celor care candidează pentru acestea au fost întotdeauna considerate ingerințe în dreptul la libertatea de exprimare al persoanelor respective. Următoarele au fost considerate ca atare:

- anunțul, făcut de șeful statului, privind intenția sa de a nu îl numi din nou pe reclamant în funcția de președinte al unei instanțe superioare sau de a nu îl numi în orice altă funcție publică, cu motivarea că acesta a exprimat o opinie privind o chestiune constituțională pe care a considerat-o contrară celei a șefului statului [*Wille împotriva Liechtenstein* (MC), 1999, pct. 44 și 49-51];
- revocarea mandatului unui președinte al Curții Supreme [*Baka împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 145-152];
- revocarea [*Pitkevich împotriva Rusiei* (dec.), 2001; *Kudeshkina împotriva Rusiei*, 2009, pct. 79-80; *Manole împotriva Republicii Moldova*, 2023, pct. 53-55] sau retrogradarea judecătorilor (*Albayrak împotriva Turciei*, 2008, pct. 38; *Eminağaoğlu împotriva Turciei*, 2021, pct. 127; *Miroslava Todorova împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 157-64);
- revocarea mandatului unui procuror-șef (*Kövesi împotriva României*, 2020, pct. 183-190), al unui procuror general adjunct [*Jhangiryan împotriva Armeniei* (dec.), 2013, pct. 36] sau al unui procuror local (*Brisic împotriva României*, 2018, pct. 89);
- revocarea unor procurori [*Altın împotriva Turciei* (dec.), 2000; *Goryaynova împotriva Ucrainei*, 2020, pct. 54], a unui expert angajat de parchet (*Peev împotriva Bulgariei*, 2007, pct. 60) sau a șefului serviciului de presă din cadrul parchetului [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 53 și 55];
- revocarea unor funcționari [*Vogt împotriva Germaniei*, 1995, pct. 44; *Petersen împotriva Germaniei* (dec.), 2001; *Volkmer împotriva Germaniei* (dec.), 2001; *De Diego Nafria împotriva Spaniei*, 2002, pct. 30; *Kern împotriva Germaniei* (dec.), 2007; *Langner împotriva Germaniei*, 2015, pct. 39; *Karapetyan și alții împotriva Armeniei*, 2016, pct. 36; *Catalan împotriva României*, 2018, pct. 44), sau refuzarea acordării unei promovări (*Otto împotriva Germaniei* (dec.), 2005);

- revocarea (*Rubins împotriva Letoniei*, 2015, pct. 68-70) sau suspendarea [*Gollnisch împotriva Franței* (dec.), 2011] a unui profesor universitar;
- Concedierea unor jurnaliști angajați de organismele publice de radiodifuziune (*Fuentes Bobo împotriva Spaniei*, 2000, pct. 38; *Nenkova-Lalova împotriva Bulgariei*, 2012, pct. 52-53; *Matúz împotriva Ungariei*, 2014, pct. 25-27);
- concedierea unor angajați ai întreprinderilor de stat sau locale [*Balenović împotriva Croației* (dec.), 2010; *Bathellier împotriva Franței* (dec.), 2010; *Skwirut împotriva Poloniei* (dec.), 2014, pct. 39-40; *Marunić împotriva Croației*, 2017, pct. 45];
- radierea unui avocat din tabloul avocaților (*Bagirov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 70) sau suspendarea unui notar (*Ana Ioniță împotriva României*, 2017, pct. 41);
- concedierea unui medic angajat de un spital public (*Gawlik împotriva Liechtenstein*, 2021, pct. 48) sau a unei infirmiere angajate de un spital semipublic (*Heinisch împotriva Germaniei*, 2011, pct. 43-45), precum și sancțiunea disciplinară aplicată unui medic găsit vinovat de o încălcare a deontologiei pentru că a criticat tratamentul medical administrat unui pacient (*Frankowicz împotriva Poloniei*, 2008);
- muștrările sau avertismentele adresate judecătorilor (*Kayasu împotriva Turciei*, 2008, pct. 78-81; *Di Giovanni împotriva Italiei*, 2013, pct. 74; *Guz împotriva Poloniei*, 2020, pct. 73; *Kozan împotriva Turciei*, 2022, pct. 52), unui avocat (*Veraart împotriva Țărilor de Jos*, 2006, pct. 49), unui jurnalist (*Wojtas-Kaletka împotriva Poloniei*, 2009, pct. 44) sau unui cadru universitar (*Kula împotriva Turciei*, 2018, pct. 36-40); și
- chiar și o decizie de natură doar să aducă atingere perspectivele de carieră ale unui judecător (*Panioglu împotriva României*, 2020, pct. 98).

71. Pentru a stabili dacă măsura în litigiu constituia o ingerință în exercitarea, de către reclamantii, a libertății lor de exprimare în cauze care implicau o procedură disciplinară, o revocare și, respectiv, o numire a unui judecător, Curtea a stabilit mai întâi sfera de aplicare a măsurii, plasând-o în contextul faptelor cauzei și al legislației relevante [*Baka împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 140; a se vedea, de asemenea, *Wille împotriva Liechtenstein* (MC), 1999, pct. 43; *Kayasu împotriva Turciei*, 2008, pct. 77-79; *Kudeshkina împotriva Rusiei*, 2009, pct. 79; *Poyraz împotriva Turciei*, 2010, pct. 55-57; *Harabin împotriva Slovaciei*, 2012, pct. 149; *Kövesi împotriva României*, 2020, pct. 190; *Žurek împotriva Poloniei*, 2022, pct. 210-213; a se vedea, de asemenea, cu privire la refuzul de a acorda unui candidat titlul de expert în fața instanței din cauza blogului acestuia și a criticilor sale la adresa autorităților publice, deși acesta promovase examenul, *Cimperšek împotriva Sloveniei*, 2020, pct. 57].

72. În același timp, Curtea a făcut o deosebire între funcțiile profesionale și funcțiile politice, observând că cele dintâi beneficiază de o anumită formă de stabilitate sau inamovibilitate și că principala condiție pentru deținerea lor este aceea de a avea anumite calificări profesionale, pe când cele din urmă se caracterizează printr-o instabilitate inerentă, iar pentru a le deține este adesea necesar ca persoanele nu numai să aibă anumite calificări, ci și să aibă și să exprime opinii politice în concordanță cu cele ale partidului politic care are sarcina de atribuire a postului. În consecință, raționamentul folosit de Curte pentru a se pronunța cu privire la existența unei ingerințe în domeniul funcțiilor profesionale nu poate fi transpus în mod automat funcțiilor politice (*Zhablyanov împotriva Bulgariei*, 2023, pct. 89-90). Astfel, Curtea a exprimat îndoieli cu privire la existența unei ingerințe în libertatea de exprimare într-o situație în care era în discuție revocarea unui vicepreședinte al Parlamentului (*Zhablyanov împotriva Bulgariei*, 2023, pct. 94).

B. Cele trei criterii de apreciere: legalitatea, legitimitatea și necesitatea ingerinței într-o societate democratică

73. Curtea examinează dacă ingerința a fost „prevăzută de lege”, dacă „urmărea să protejeze unul dintre scopurile legitime” în sensul art. 10 al doilea paragraf și, în cele din urmă, dacă aceasta a fost „necesară într-o societate democratică”, chestiune decisivă, în majoritatea cazurilor, pentru soluționarea cauzei.

1. Criteriul legalității ingerinței

74. O ingerință în exercitarea libertății de exprimare constituie o încălcare a Convenției în cazul în care nu îndeplinește cerințele de la paragraful 2 al art. 10. Prin urmare, este necesar să se stabilească dacă aceasta era „prevăzută de lege”. Interpretarea dreptului intern revine în primul rând autorităților naționale, în special instanțelor de judecată. Cu excepția cazului în care interpretarea reținută este arbitrară sau vădit nerezonabilă, sarcina Curții se limitează la a stabili dacă efectele acesteia sunt compatibile cu Convenția (*Cangi împotriva Turciei*, 2019, pct. 42).

75. Curtea a hotărât că nu poate fi considerată „lege” decât o normă stabilită cu suficientă precizie pentru a permite justițiabilului să își adapteze comportamentul și că, recurgând la nevoie la consiliere adecvată, acesta trebuie să fie în măsură să prevadă, într-un grad rezonabil în împrejurările cauzei, consecințele care ar putea rezulta dintr-un act specific. A precizat totuși că nu este necesar ca aceste consecințe să fie previzibile cu certitudine absolută, întrucât experiența a arătat că așa ceva nu este posibil [*Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015, pct. 131; *Sanchez împotriva Franței* (MC), 2023, pct. 125]. Certitudinea, deși este de dorit, este uneori însoțită de o rigiditate excesivă; însă legea trebuie să se poată adapta la schimbările de situație. Astfel, multe legi folosesc, în mod necesar, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică [*Lindon, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței* (MC), 2007, pct. 41; *Bouton împotriva Franței*, 2022, pct. 33; *Sanchez împotriva Franței* (MC), 2023, pct. 125; *Alexandru Pătrașcu împotriva României*, 2025, pct. 90]. Așadar, o oarecare îndoială cu privire la cazurile limită nu este suficientă în sine pentru a face imprevizibilă aplicarea unei dispoziții legale. În mod similar, o dispoziție legală nu contravine cerinței de „previzibilitate” în sensul Convenției pentru simplul fapt că se pretează la mai multe interpretări. Funcția decizională încredințată instanțelor servește tocmai la înlăturarea oricăror îndoieli care ar putea persista cu privire la interpretarea normelor, având în vedere evoluția practicii curente [*Sanchez împotriva Franței* (MC), 2023, pct. 126].

76. Curtea consideră, de asemenea, că o persoană nu poate susține că o dispoziție legală nu este previzibilă pentru simplul fapt că se aplică pentru prima dată în cauza sa [*Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), 2017, pct. 150; *Tête împotriva Franței*, 2020, pct. 52; *Manole împotriva Republicii Moldova*, 2023, pct. 58] sau pentru că se pretează la mai multe interpretări (*Alexandru Pătrașcu împotriva României*, 2025, pct. 129). Aceasta a concluzionat, de exemplu, că dispozițiile legale în temeiul cărora reclamantul, politician, fusese condamnat în cadrul unui proces penal în calitate de „producător” de afirmații publicate de terți pe „peretele” paginii sale de Facebook îndeplineau cerința privind „calitatea legii” [*Sanchez împotriva Franței* (MC), 2023; pct. 132-142]. Cu toate acestea, Curtea a subliniat că dispozițiile legale care permit angajarea răspunderii unei persoane particulare pentru comentarii publicate de terți pe o pagină de internet administrată de aceasta trebuie să aibă un anumit grad de precizie (*Alexandru Pătrașcu împotriva României*, 2025, pct. 127).

77. În plus, Curtea a subliniat că sfera de aplicare a noțiunii de previzibilitate depinde în mare măsură de conținutul textului în discuție, de domeniul acoperit de acesta, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor săi. Previzibilitatea legii nu împiedică persoana interesată să recurgă la consultanță de specialitate pentru a evalua, într-un grad rezonabil în împrejurările cauzei, consecințele care pot rezulta dintr-un act specific. Acest lucru este valabil în special în cazul reprezentanților unei profesii,

ca de exemplu editorul și editura, obișnuiți să fie nevoiți să dea dovadă de mare prudență în exercitarea profesiei lor; prin urmare, este de așteptat ca aceștia să acorde o atenție deosebită evaluării riscurilor implicate (*Chauvy și alții împotriva Franței*, 2004, pct. 43-45).

78. În plus, Curtea a considerat că sfera de aplicare a noțiunii de previzibilitate depinde de contextul în care sunt folosite dispozițiile restrictive în discuție. Astfel, folosirea lor în perioada alegerilor este un factor deosebit de important, întrucât integritatea procesului electoral joacă un rol crucial în menținerea încrederii electoratului în instituțiile democratice [*Magyar Kétfarkú Kutya Párt împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct. 99].

79. În ceea ce privește art. 9, 10 și 11 din Convenție, Curtea consideră că o dispoziție legală nu contravine cerinței de previzibilitate pentru simplul motiv că se pretează la mai multe interpretări [*Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015, pct. 135; *Vogt împotriva Germaniei*, 1995, pct. 48 *in fine*, cu privire la art. 10; *Anatoliy Yeremenko împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 51]. În această privință, sensul oricărei legislații care creează noi infracțiuni prezintă întotdeauna un element de incertitudine cât timp aceasta nu a fost interpretată și aplicată de instanțele penale [*Jobe împotriva Regatului Unit* (dec.), 2011; *Dmitriyevskiy împotriva Rusiei*, 2017, pct. 82].

80. Curtea, apreciind previzibilitatea legii, efectuează de asemenea un control de calitate al acestei legi, sub aspectul clarității și al preciziei. În această privință, Curtea a amintit că sintagma „prevăzută de lege” impune nu numai ca măsura în litigiu să aibă un temei în dreptul intern, ci și să vizeze accesibilitatea și calitatea legii în discuție. Curtea consideră că o lege care a fost publicată în monitorul oficial al statului este accesibilă.

81. Cu toate acestea, Convenția nu conține nicio cerință specifică cu privire la nivelul de publicitate care trebuie acordat unei dispoziții legale în special [*NIT S.R.L. împotriva Republicii Moldova* (MC), 2022, pct. 163].

82. În cauza *Semir Güzel împotriva Turciei*, 2016, pct. 35 și 39-41, Curtea a considerat că nu era „prevăzută de lege” condamnarea reclamantului, președintele unui congres politic, cu motivarea că acesta nu intervenise – în pofida avertismentelor din partea unui comisar guvernamental – pentru a împiedica participanții la congres să se exprime în limba kurdă. Curtea a statuat că dispoziția internă privind reglementarea partidelor politice nu era suficient de clară pentru a permite reclamantului să prevadă că astfel risca să fie implicat într-o urmărire penală.

83. În cauza *Pinto Pinheiro Marques împotriva Portugaliei*, 2015, Curtea a hotărât că nu exista un temei legal suficient, constatând că afirmațiilor reclamantului li s-a aplicat o dispoziție legală care sancționa un alt tip de afirmații (pct. 37-39).

84. În mod similar, Curtea a concluzionat că nu a fost îndeplinită cerința de legalitate a unei ingerințe, constatând existența unei contradicții între două texte legale care nu a fost soluționată în clar (*Goussev și Marenk împotriva Finlandei*, 2006, pct. 54) sau a unei jurisprudențe neunitare (*RTBF împotriva Belgiei*, 2011, pct. 115).

85. În cauza *Eminağaoğlu împotriva Turciei*, 2021, Curtea a concluzionat că termenii folosiți în dispoziția legală pe care era întemeiată sancțiunea disciplinară aplicată unui magistrat au un caracter general, pretându-se astfel la mai multe interpretări. Cu toate acestea, în ceea ce privește normele referitoare la conduita membrilor corpului judiciar, Curtea a considerat că ar trebui adoptată o abordare rezonabilă pentru a aprecia precizia dispozițiilor aplicabile și a considerat că măsura în litigiu era legală în raport cu art. 10 § 2 din Convenție (pct. 128-130).

86. În cauza *Savva Terentyev împotriva Rusiei*, 2018, pct. 85, Curtea a reamintit că dispozițiile penale (în speță, referitoare la discursul de incitare la ură) trebuie să definească în mod clar și precis sfera corespunzătoare infracțiunilor pe care le incriminează pentru a evita ca puterea discreționară a autorităților naționale de a decide urmărirea penală să fie prea largă și să ducă la abuzuri sau aplicări selective ale legii (a se vedea, de asemenea, *Altuğ Taner Akçam împotriva Turciei*, 2011, pct. 93-94).

În aceeași ordine de idei, aceasta și-a exprimat îndoielile cu privire la faptul că dispoziția în baza căreia un reclamant a fost condamnat în cadrul unei proceduri administrative pentru o demonstrație solo cu un „obiect rapid detașabil” și fără declarare prealabilă către autorități era suficient de previzibilă pentru a îndeplini cerința privind „calitatea legii”, în măsura în care această dispoziție nu enunța niciun criteriu care ar fi permis oricărei persoane să prevadă ce tipuri de obiecte puteau intra sub incidența clauzei respective (*Glukhin împotriva Rusiei*, 2023, pct. 54).

87. În cauza *Selishcheva și alții împotriva Rusiei*, 2025, pct. 46-49, Curtea a statuat că respingerea cererii de înregistrare a candidaturii reclamantilor la alegerile locale, cu motivarea că aceștia au „participat” la activități pașnice organizate de opoziție și caracterizate ca „extremiste” de către instanțele naționale, nu era nici „prevăzută de lege”, nici „necesară într-o societate democratică”. Aceasta s-a declarat deosebit de îngrijorată de lipsa de previzibilitate a restrângerilor în litigiu, arătând în această privință că reclamantii nu puteau să prevadă în mod rezonabil, la momentul participării lor la activitățile în discuție, că angajamentul lor va fi invocat ulterior pentru a-i priva de drepturile lor electorale în temeiul unei legislații care nu exista încă și pentru motivul că au sprijinit organizații care nu fuseseră încă desemnate ca „extremiste”. A considerat îngrijorătoare și interpretarea largă dată noțiunii de „participare”, aplicabilă eventual oricărei activități legate de o mișcare de opoziție, precum și lipsa oricărei încercări a instanțelor naționale de a face o deosebire relevantă între exercitarea, de către reclamantii, a drepturilor lor conferite de Convenție și participarea lor la activitățile unor organizații interzise.

88. În mai multe cauze, Curtea a hotărât că arestarea preventivă care nu este întemeiată pe motive verosimile de a bănuși că a fost săvârșită o infracțiune în sensul art. 5 § 1 lit. c) din Convenție, reprezintă o încălcare a acestei dispoziții și s-a bazat pe această constatare pentru a ajunge la concluzia că arestarea preventivă a reclamantului constituia o ingerință fără bază legală în sensul art. 10 § 2 din Convenție (*Ragıp Zarakolu împotriva Turciei*, 2020, pct. 79; *Sabuncu și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 230). În schimb, în cauza *Karaca împotriva Turciei*, 2023, pct. 101-102 și 157-158, Curtea a statuat că arestarea preventivă putea fi justificată atunci când existau motive verosimile de a bănuși că activitățile unui jurnalist făceau parte dintr-o operațiune concertată care era îndreptată împotriva membrilor unui grup religios și urmărea să îi priveze de libertate. Aceasta a precizat că garanțiile speciale care însoțesc detenția jurnaliștilor sunt aplicabile numai în cazurile în care se pune problema unor discuții jurnalistice bazate pe informații factuale precise, nu acuzații de terorism diseminate de un jurnalist fără nicio dovadă.

89. În cauza *Colegiul editorial al Pravoye Delo și Shtekel împotriva Ucrainei*, Curtea a considerat că, având în vedere lipsa de garanții corespunzătoare în dreptul ucrainean pentru jurnaliștii care utilizează informații de pe internet, reclamantii nu puteau să prevadă în mod adecvat consecințele pe care le-ar putea avea publicația în litigiu. Aceasta a concluzionat astfel că nu a fost îndeplinită cerința de legalitate enunțată în paragraful 2 al art. 10 din Convenție (pct. 66).

90. Într-o cauză în care dreptul intern nu conținea nicio dispoziție obligatorie prin care să se interzică fotografierea buletinelor de vot și publicarea anonimă a acestora într-o aplicație pentru dispozitive mobile în vederea distribuirii lor în timpul unui scrutin, Curtea a statuat că, având în vedere incertitudinea considerabilă care caracteriza efectele potențiale ale dispozițiilor legale în litigiu aplicate de autoritățile interne, dispozițiile în discuție nu îndeplineau cerința privind previzibilitatea [*Magyar Kétfarkú Kutya Párt împotriva Ungariei* (MC), 2020].

91. Într-o cauză având ca obiect competența nelimitată de a emite avertismente, atenționări și ordonanțe acordată procurorilor printr-o lege „anti-extremism”, Curtea a constatat că cerința de previzibilitate nu a fost îndeplinită. În această privință, a observat că respectivele căi de atac *ex post facto* prevăzute în cadrul normativ național aplicabil nu ofereau protecție împotriva arbitrarului sau a exercitării puterii discreționare de către o autoritate nejuducătorească (*Karastelev și alții împotriva Rusiei*, 2020, pct. 78-97).

92. Într-o altă cauză, Curtea a considerat că nu trebuie să se limiteze exclusiv la aprecierea calității unei legi pe care anterior a declarat-o vagă și imprevizibilă, ci că este necesar să analizeze necesitatea adoptării unor astfel de legi ca măsuri generale atunci când acestea din urmă aduc atingere noțiunilor de egalitate, pluralism și toleranță care sunt inseparabile de o societate democratică (*Bayev și alții împotriva Rusiei*, 2017, pct. 83).

93. În cauza *ATV Zrt împotriva Ungariei*, 2020, în care s-a pus în discuție o lege care interzicea prezentatorilor să își exprime opinia cu privire la știrea difuzată, Curtea a considerat că problema nu era aceea, *in abstracto*, dacă dispoziția în litigiu din legea respectivă era suficient de precisă, ci mai degrabă dacă, prin publicarea declarației în litigiu (prezentarea unui partid politic ca fiind „de extremă dreapta”), canalul de televiziune reclamant știa sau ar fi trebuit să știe – după caz, după ce a beneficiat de consiliere juridică adecvată – dacă exprimarea în discuție putea să constituie o opinie în raport cu circumstanțele cauzei. Pentru Curte, problema dacă abordarea adoptată de instanțele naționale putea fi anticipată în mod rezonabil era strâns legată de chestiunea dacă, într-o societate democratică, era necesar să se interzică sintagma „extremă dreapta” într-un program de informare, în circumstanțele prezentei cauze și în lumina scopului legitim urmărit de restrângere (*ATV Zrt împotriva Ungariei*, 2020, pct. 35 și 37).

94. În cauza *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 269-270, Curtea a statuat că ridicarea imunității parlamentare a reclamantului, pe baza revizuirii Constituției și în urma acuzațiilor de terorism îndreptate împotriva sa pentru discursurile sale politice, a rezultat dintr-o revizuire *ad hoc*, punctuală și *ad hominem* și constituie o ingerință neprevizibilă (a se vedea de asemenea, pentru o constatare similară, cauza *Kerestecioğlu Demir împotriva Turciei*, 2021, pct. 67 și 70-72, în care Curtea a considerat că ridicarea imunității parlamentare constituie în sine o ingerință).

95. În aceeași cauză, Curtea a considerat, de asemenea, că o interpretare extensivă a unei dispoziții de drept penal nu poate fi justificată atunci când implică asimilarea exercitării dreptului la libertatea de exprimare cu apartenența la o organizație teroristă armată sau cu instituirea ori conducerea acesteia, în lipsa oricărei probe concrete a unei astfel de legături [*Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 280; a se vedea, de asemenea, cu privire la legislația electorală, *Selishcheva și alții împotriva Rusiei*, 2025, pct. 47-48].

96. În cauza *Akdeniz și alții împotriva Turciei*, 2021, care avea ca obiect o măsură generală, dar temporară, cu o durată mai mică de 2 luni, care interzicea presei și altor mijloace de informare în masă să difuzeze informații referitoare la anumite aspecte ale unei anchete parlamentare, Curtea a concluzionat că măsura în litigiu nu are bază legală (pct. 91-97).

97. În cauza *Zayidov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2022, Curtea a considerat că confiscarea și distrugerea manuscrisului scris în detenție de către reclamant nu erau „prevăzute de lege”, în special deoarece norma invocată în susținerea acestor măsuri era deschisă unei game largi de interpretări și nu oferea nicio garanție împotriva deciziilor arbitrare (pct. 67-74).

2. Criteriul legitimității scopului urmărit de ingerință

98. Motivele legitime ale unei ingerințe în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare sunt enumerate în mod exhaustiv în paragraful 2 al art. 10 din Convenție. Această listă este exhaustivă (*OOO Memo împotriva Rusiei*, 2022, pct. 37; *Mária Somogyi împotriva Ungariei*, 2024, pct. 29; *Bielau împotriva Austriei*, 2024, pct. 30). În acest stadiu al examinării sale, Curtea poate să nu considere că o ingerință este de natură să protejeze scopul legitim invocat [*Bayev și alții împotriva Rusiei*, 2017, pct. 64 și 83, în care Curtea a acordat atenție, în aprecierea sa, necesității legilor în litigiu ca măsuri generale; *Macatė împotriva Lituaniei* (MC), 2023, pct. 216-217] ori să nu rețină decât unul dintre scopurile legitime invocate de stat și să le respingă pe altele [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 170; *Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015, pct. 146-154; *Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 54; *Open Door și Dublin Well Woman împotriva Irlandei*, 1992, pct. 63; *Kilin împotriva Rusiei*, 2021, pct. 63-66].

99. Curtea poate să considere că absența unui scop legitim urmărit de ingerință constituie în sine o încălcare a Convenției și astfel să decidă să nu cerceteze dacă ingerința în cauză este necesară într-o societate democratică (*Khuzhin și alții împotriva Rusiei*, 2008, pct. 117, pentru un capăt de cerere formulat în temeiul art. 8 din Convenție). De asemenea, poate să decidă, având în vedere circumstanțele cauzei, să continue examinarea și să stabilească totodată dacă ingerința era necesară într-o societate democratică (*Kövesi împotriva României*, 2020, pct. 199; *RID Novaya Gazeta și ZAO Novaya Gazeta împotriva Rusiei*, 2021, pct. 76-82).

3. Criteriul necesității ingerinței într-o societate democratică

100. Principiile generale care permit aprecierea necesității unei ingerințe anumite în exercitarea libertății de exprimare, reafirmate în mod repetat de Curte începând cu hotărârea *Handyside împotriva Regatului Unit*, 1976, sunt rezumate în hotărârea *Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007 (pct. 101) și reamintite în hotărârile *Morice împotriva Franței* (MC), 2015 (pct. 124) și *Pentikäinen împotriva Finlandei* (MC), 2015 (pct. 87).

101. Prin urmare, Curtea a dezvoltat în jurisprudența sa noțiunea autonomă de „proporționalitate a unei ingerințe cu scopul legitim urmărit”, care se determină având în vedere cauza în ansamblu, urmând criteriile dezvoltate în jurisprudența Curții și utilizând diverse principii și instrumente de interpretare.

Aceste criterii vor fi examinate în detaliu în capitolele referitoare la aplicarea pe fond a art. 10 în diferitele categorii de cauze.

102. Mai jos, sunt ilustrate câteva principii și instrumente de interpretare care sunt definite, utilizate și articulate în raționamentul Curții pentru a examina necesitatea unei ingerințe anumite în exercitarea libertății de exprimare.

a. Existența unei nevoi sociale imperioase

103. O nevoie socială imperioasă nu este sinonimă cu „indispensabilă”, dar nici nu are flexibilitatea unor termeni precum „admisibilă”, „normală”, „utilă”, „rezonabilă” sau „oportună” [*Gorzelik și alții împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 95; *Barthold împotriva Germaniei*, 1985, pct. 55; *Sunday Times împotriva Regatului Unit (nr. 1)*, 1979, pct. 59].

104. Deși statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a hotărî dacă există o astfel de nevoie, atunci când este vorba despre libertatea presei, această marjă de apreciere este, în principiu, mai restrânsă (*Dammann împotriva Elveției*, 2006, pct. 51). Astfel, deși recunoaște marja de apreciere a statelor pentru a hotărî dacă există o astfel de nevoie, Curtea poate să respingă argumentele invocate în această privință (a se vedea, de exemplu, *Erikäinen și alții împotriva Finlandei*, 2009, pct. 71; *Fáber împotriva Ungariei*, 2012, pct. 45).

105. Curtea nu se pronunță întotdeauna explicit, în concluziile sale, cu privire la existența unei nevoi sociale imperioase, ci se referă la caracterul relevant și suficient al motivelor prezentate de autoritățile naționale, precum și la marja de apreciere a statului pentru a hotărî, implicit, dacă există o astfel de nevoie [de exemplu, *Janowski împotriva Poloniei* (MC), 1999, pct. 31 și 35; *Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), 1999, pct. 58 și 73]. În special, aceasta se poate limita să concluzioneze, fără a examina proporționalitatea sancțiunii aplicate, că instanțele naționale nu au aplicat norme conforme cu principiile consacrate de art. 10 și nu și-au întemeiat deciziile pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante [*Khural și Zeynalov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2023, pct. 63-64].

106. În fine, Curtea poate să acorde mai multă importanță altor factori decât existența unei nevoi sociale imperioase pentru a justifica o ingerință și să își concentreze raționamentul asupra acestor factori, precum și asupra caracterului relevant și suficient al motivelor prezentate de autoritățile naționale pentru a asigura un echilibru just între interesele concurente în cauză [*Pentikäinen împotriva Finlandei* (MC), 2015, pct. 114]. Astfel, în cauza *Pentikäinen împotriva Finlandei* (MC), 2015, care

urmărește regimul protecției conferite de art. 10 jurnaliștilor care relatează despre demonstrații pe drumuri publice și obligațiile care le revin acestora în temeiul acestei dispoziții, Marea Cameră a observat, mai întâi, că sancțiunea a fost aplicată nu activității jurnalistice ca atare a reclamantului, ci refuzului acestuia de a se conforma somațiilor legale și rezonabile formulate de poliție. În continuare, aceasta a amintit că jurnaliștii nu pot, în principiu, să nu fie familiarizați cu îndatorirea lor de a respecta legea penală pentru motivul că art. 10 le-ar oferi o protecție inatacabilă (pentru comparația cu hotărârea camerei în ceea ce privește ponderea acordată „nevoii sociale imperioase” în raționamentul Curții, a se vedea pct. 64 din această hotărâre).

b. Aprecierea naturii și gravității sancțiunilor⁵

107. Curtea acordă o atenție deosebită cenzurii care s-ar putea manifesta sub forma unei ingerințe și, în special, se asigură că sancțiunea nu constituie un fel de cenzură având ca scop să îndemne presa să se abțină de la exprimarea criticilor [*Bédar împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 79]. Astfel, condamnarea unui jurnalist care a survenit într-o etapă anterioară publicării a constituit, pentru Curte, un fel de cenzură menită să îl îndemne să nu se angajeze în activități de cercetare, inerente profesiei sale, pentru a pregăti și a susține un articol de presă pe o temă de actualitate (*Dammann împotriva Elveției*, 2006, pct. 57). Curtea a definit „cenzura” ca măsură de suspendare a publicării și distribuirii de ziare, pe care o consideră nejustificată chiar și pentru o perioadă scurtă de timp (*Ürper și alții împotriva Turciei*, 2009, pct. 44; a se vedea, de asemenea, *Gözel și Özer împotriva Turciei*, 2010, pct. 63).

108. De asemenea, o dispoziție de interdicere a afișării unui tablou și a publicării unor fotografii, care nu avea limită de timp sau de spațiu, a fost considerată de Curte ca fiind disproporționată în raport cu scopul urmărit (*Vereinigung Bildender Künstler împotriva Austriei*, 2007, pct. 37; cu privire la relevanța trecerii timpului în examinarea proporționalității, a se vedea *Éditions Plon împotriva Franței*, 2004, pct. 53).

i. Măsura cea mai puțin restrictivă

109. În opinia Curții, pentru ca o măsură să poată fi considerată proporțională și necesară într-o societate democratică, trebuie exclusă existența unei măsuri care restrânge mai puțin dreptul fundamental în cauză și care permite atingerea aceluiași scop (*Glor împotriva Elveției*, 2009, pct. 94).

110. Astfel, Curtea, examinând proporționalitatea, a acordat importanță, faptului că instanța națională a optat pentru măsura cea mai puțin restrictivă dintre mai multe măsuri posibile [*Axel Springer SE și RTL Television GmbH împotriva Germaniei*, 2017, pct. 56; *Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015, pct. 273; *Tagiyev și Huseynov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 49] sau a redus la minim ingerința în drepturile reclamantei limitând sfera de aplicare a restrângerii [*Mouvement raëlien suisse împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 75].

111. În cauza *Women On Waves și alții împotriva Portugaliei*, 2009, navei la bordul căreia asociația reclamantă desfășura activități de promovare a dezincriminării întreruperii voluntare a cursului sarcinii i s-a interzis, prin ordin al ministrului, să intre în apele teritoriale ale Portugaliei. Curtea a amintit că, atunci când decid restrângerea drepturilor fundamentale ale persoanelor, autoritățile trebuie să aleagă măsurile care restrâng cel mai puțin drepturile în cauză, dând în același timp exemple de măsuri care ar fi putut fi luate în speță (*ibid.*, pct. 41).

112. În cauza *Amorim Giestas și Jesus Costa Bordalo împotriva Portugaliei*, 2014, Curtea a considerat că condamnarea reclamantilor la plata de amenzi penale, cumulate cu despăgubiri, era vădit disproporționată, subliniind că în Codul civil se prevedea o cale de atac specifică pentru protecția onoarei și reputației (a se vedea, de asemenea, *Mătășaru împotriva Republicii Moldova*, 2019, pct. 36).

⁵ O descriere mai detaliată privind chestiunea naturii și gravității sancțiunilor se regăsește în capitolul „Protecția reputației și a drepturilor altora de mai jos.

113. În mod similar, în cauza [Fáber împotriva Ungariei](#), reclamantul a fost arestat preventiv și a fost condamnat la plata unei amenzi pentru refuzul de a pune deoparte un steag pe care îl arborase în cursul unei demonstrații în semn de protest față de aceasta. Punând în balanță dreptul reclamantului la libertatea de exprimare și dreptul la libertatea de întrunire pașnică cu dreptul altor demonstranți de a fi protejați împotriva tulburărilor, Curtea a considerat că statul avea o obligație pozitivă de a proteja drepturile ambelor părți, optând pentru cele mai puțin restrictive măsuri de natură, în principiu, să permită desfășurarea ambelor demonstrații (pct. 43).

114. În cauza [Handzhiyski împotriva Bulgariei](#), 2021, reclamantul a fost condamnat pentru huliganism minor și amendat pentru că a pus o căciulă și o desagă pe statuia oficială a unei personalități istorice. Considerând că monumentele publice au un aspect unic și fac parte din patrimoniul cultural al unei societăți, Curtea a statuat că măsuri precum sancțiunile proporționale care au scopul de a descuraja actele de natură să le distrugă ori să le altereze aspectul pot fi considerate „necesare într-o societate democratică”. Aceasta a adăugat că, într-o societate democratică guvernată de preeminența dreptului, dezbaterile privind soarta unui monument public trebuie soluționate pe căi legale adecvate, nu prin mijloace ascunse sau violente. Cu toate acestea, a considerat că sancțiunea aplicată reclamantului nu era necesară, printre altele pentru motivul că reclamantul nu s-a implicat în nicio formă de violență, nu a stricat în niciun fel monumentul din punct de vedere fizic și a încercat să protesteze împotriva guvernului cu ocazia unei lungi demonstrații la nivel național împotriva acestuia (pct. 53-59).

115. În cauza [Bonnet împotriva Franței](#) (dec.), 2022, care avea ca obiect condamnarea penală a reclamantului pentru insultă publică cu caracter rasist și negarea Holocaustului, Curtea a constatat că, deși risca o pedeapsă cu închisoarea, reclamantul a fost condamnat în apel la o amendă de 10 000 de euro și că, oricât de ridicată ar fi fost, această sumă era mai mică decât amenda aplicată în primă instanță, motiv pentru care a concluzionat că ingerința în exercitarea dreptului reclamantului este proporțională (pct. 58).

ii. Măsurile generale

116. Într-o cauză având ca obiect compatibilitatea, cu Convenția, a interzicerii, în domeniul audiovizualului, a publicității cu caracter politic, Curtea a clarificat criteriile sale pentru aprecierea proporționalității măsurilor generale. A declarat că trebuie să înceapă prin studierea opțiunilor legislative care stau la originea măsurii, iar calitatea controlului parlamentar și judecătoresc al necesității măsurii aplicate la nivel național este de o importanță deosebită în acest sens, inclusiv în ceea ce privește aplicarea marjei de apreciere relevante. Rezultă că, cu cât justificările de ordin general invocate în susținerea măsurii generale sunt mai convingătoare, cu atât mai puțin Curtea acordă importanță impactului acestei măsuri în cauza specifică pe care o examinează [[Animal Defenders International împotriva Regatului Unit](#) (MC), 2013, pct. 108-109].

117. Într-o altă cauză, urmând aceleași principii, Curtea a considerat că autoritățile naționale, adoptând diferitele măsuri generale în litigiu și punându-le în aplicare în cazul reclamanților, și-au depășit marja de apreciere care le este recunoscută în temeiul art. 10 din Convenție ([Bayev și alții împotriva Rusiei](#), 2017, pct. 83).

118. În fine, atunci când este sesizată să examineze marja de apreciere națională în ceea ce privește justificarea măsurilor generale, Curtea acordă atenție studiului existenței eventuale a unui consens european în domeniul respectiv [[Animal Defenders International împotriva Regatului Unit](#) (MC), 2013, pct. 123; [Bayev și alții împotriva Rusiei](#), 2017, pct. 66].

c. Cerința cu privire la motive relevante și suficiente

119. Curtea a concluzionat în numeroase cauze că art. 10 a fost încălcat deoarece instanțele naționale nu au justificat ingerința în litigiu prin motive relevante și suficiente sau nu au ținut seama de criteriile aplicabile justificării ingerinței în discuție (a se vedea, printre multe altele, [Uj împotriva Ungariei](#), 2011,

pct. 25-26; *Sapan împotriva Turciei*, 2010, pct. 35-41; *Gözel și Özer împotriva Turciei*, 2010, pct. 58; *Scharsach și News Verlagsgesellschaft împotriva Austriei*, 2003, pct. 46; *Cheltsova împotriva Rusiei*, 2017, pct. 100; *Mariya Alekhina și altele împotriva Rusiei*, 2018, pct. 264; *Glukhin împotriva Rusiei*, 2023, pct. 56).

120. În cauza *Tőkés împotriva României*, 2021, Curtea a statuat în special că faptul că sancțiunea aplicată reclamantului a fost ușoară nu poate compensa lipsa unor motive relevante și suficiente pentru restrângerea dreptului la libertatea de exprimare al acestuia (pct. 85 și 98). În cauza *Khural și Zeynalov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2023, pct. 63-64, Curtea s-a limitat la concluzia că instanțele naționale nu au aplicat norme conforme cu principiile consacrate de art. 10 și nu și-au întemeiat deciziile pe o apreciere acceptabilă a faptelor relevante, considerând că nu era necesar să examineze proporționalitatea sancțiunii aplicate.

C. Conflicte între două drepturi protejate de Convenție: punerea în balanță

121. Se poate întâmpla ca exercitarea libertății de exprimare să aducă atingere altor drepturi garantate de Convenție și protocoalele sale. Într-o astfel de situație, Curtea verifică dacă autoritățile naționale au asigurat un echilibru just între protecția libertății de exprimare și cea a altor drepturi sau valori garantate de Convenție [*Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015, pct. 274].

122. Căutarea unui echilibru just poate să însemne o punere în balanță a două drepturi de valoare egală, ceea ce determină Curtea să urmeze o anumită metodologie. Aceasta se aplică în cauzele în care este vorba în mod clar de un conflict între dreptul garantat de art. 10 din Convenție și alte drepturi protejate de Convenție, și anume cele ale unei persoane vizate de afirmațiile în litigiu. Acestea sunt, de regulă, drepturile protejate de art. 6 § 2 [*Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), 1999, pct. 65; *Axel Springer SE și RTL Television GmbH împotriva Germaniei*, 2017, pct. 40-42; *Eerikäinen și alții împotriva Finlandei*, 2009, pct. 60] și de art. 8 din Convenție [*Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012, pct. 83-84; *Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 104-107].

123. Principiile generale aplicabile metodologiei care trebuie urmată în aceste cauze sunt rezumate în diverse hotărâri, pronunțate în special de Marea Cameră [*Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015, pct. 198; *Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012, pct. 83-84; *Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 104-107].

124. Dreptul la respectarea vieții private (art. 8 din Convenție), inclusiv protecția reputației ca element al vieții private, este de departe situația conflictuală sesizată cel mai des Curții. Capitolul V de mai jos este dedicat acestui subiect.

125. În cele ce urmează sunt prezentate exemple de situații în care alte articole din Convenție pot să intre în conflict cu art. 10.

1. Art. 6 § 2 din Convenție⁶

126. Libertatea de exprimare, garantată de art. 10 din Convenție, include libertatea de a primi sau de a comunica informații. Art. 6 § 2 nu poate așadar să împiedice autoritățile să informeze publicul cu privire la cercetările penale în curs, dar le impune să facă acest lucru cu toată discreția și toată rezerva impuse de respectarea prezumției de nevinovăție (*Allenet de Ribemont împotriva Franței*, 1995, pct. 38; *Fatullayev împotriva Azerbaidjanului*, 2010, pct. 159; *Garycki împotriva Poloniei*, 2007, pct. 69). Curtea a subliniat importanța alegerii termenilor utilizați de funcționarii publici în declarațiile lor referitoare la o persoană care încă nu a fost judecată și condamnată pentru o anumită infracțiune

⁶ A se vedea capitolul „Protecția autorității și imparțialitatea justiției și libertatea de exprimare: dreptul la libertatea de exprimare în contextul procedurilor judiciare și participarea judecătorilor la dezbaterile publice” de mai jos.

[*Daktaras împotriva Lituaniei*, 2000, pct. 41; *Arrigo și Vella împotriva Maltei* (dec.), 2005; *Khoujine și alții împotriva Rusiei*, 2008, pct. 94].

127. În cauza *Khoujine și alții împotriva Rusiei*, 2008, pct. 93-94, în ceea ce privește campaniile de presă împotriva unui acuzat sau publicațiile care au un aspect acuzator, Curtea a observat că acestea pot să prejudicieze caracterul echitabil al unui proces prin influențarea opiniei publice și, pe cale de consecință, a juraților chemați să se pronunțe cu privire la vinovăția acuzatului.

2. Art. 9 din Convenție

128. În cauzele având ca obiect protecția moralității și a religiei, Curtea a pus în balanță, pe de o parte, dreptul de a comunica publicului idei privind doctrina religioasă, iar pe de altă parte, dreptul credincioșilor la respectarea libertății lor de gândire, de conștiință și de religie (*Aydin Tatlav împotriva Turciei*, 2006, pct. 26).

129. Curtea a reamintit, în repetate rânduri, obligația generală de a asigura celor care profesază convingeri religioase exercitarea pașnică a dreptului garantat de art. 9, evitând printre altele, pe cât posibil, afirmațiile care, în ceea ce privește obiectele de cult, pot să pară insulte nejustificate pentru alții și blasfemii (*Rabczewska împotriva Poloniei*, 2022, pct. 47). Astfel, Curtea a statuat că afirmațiile care provoacă sau justifică ura bazată pe intoleranță, în special intoleranță religioasă, nu intră sub incidența protecției conferite de art. 10 din Convenție (*E.S. împotriva Austriei*, 2018, pct. 43; a se vedea, *a contrario*, constatarea încălcării art. 10 la care a ajuns Curtea în cauza *Tagiyev și Huseynov împotriva Azerbaidjanului*, 2019, pct. 48-50, al cărei obiect îl constituia o condamnare penală pentru afirmații pe care autoritățile naționale le-au încadrat ca atac abuziv la adresa religiei, fără să verifice dacă acestea se încadrau într-un discurs de incitare la ură).

130. În ceea ce privește libertatea de exprimare a persoanelor angajate de organizații religioase, protejată de art. 10 din Convenție, fosta Comisie a declarat inadmisibilă cererea unui medic angajat de un spital catolic german și concediat pentru că a semnat o scrisoare deschisă publicată în presă, în care a exprimat o opinie referitoare la avort contrară poziției Bisericii Catolice (*Rommelfanger împotriva Germaniei*, decizia Comisiei, 1989).

131. Pe de altă parte, Curtea a constatat o încălcare a art. 10 într-o cauză având ca obiect nereînnoirea contractului de muncă al unui profesor de filozofie a dreptului la Università Cattolica del Sacro Cuore din Milano, deoarece Congregația pentru Educație Catolică a Sfântului Scaun i-a respins acreditarea cu motivarea că unele dintre pozițiile sale „se opuneau clar doctrinei catolice”, dar nu specificau conținutul acestor poziții. Curtea a recunoscut că nu era de competența autorităților statului să examineze fondul deciziei emise de Congregație. Cu toate acestea, a considerat că ponderea acordată interesului Universității de a asigura un învățământ inspirat de doctrina catolică nu poate să ajungă până la a aduce atingere însuși fondului garanțiilor procedurale de care reclamantul trebuia să beneficieze în temeiul art. 10 din Convenție (*Lombardi Vallauri împotriva Italiei*, 2009).

3. Art. 11 din Convenție

132. În hotărârea *Fáber împotriva Ungariei*, reclamantul a fost arestat preventiv și a fost condamnat la plata unei amenzi pentru refuzul de a pune deoparte un steag pe care îl arborase în cursul unei demonstrații în semn de protest față de aceasta. Punând în balanță dreptul reclamantului la libertatea de exprimare și dreptul său la libertatea de întrunire pașnică cu dreptul altor demonstranți de a fi protejați împotriva tulburărilor, Curtea a considerat că exista o obligație pozitivă de a proteja drepturile ambelor părți, optând pentru cele mai puțin restrictive măsuri de natură, în principiu, să permită desfășurarea ambelor demonstrații (pct. 43).

133. În cauza *Manannikov împotriva Rusiei*, 2022, reclamantul a fost condamnat pentru o contravenție și amendat pentru refuzul de a executa ordinele poliției, care i-a ordonat să îndepărteze un banner prezumtiv ostil lui Putin expus în mod pașnic în timpul unei demonstrații publice organizate

înainte de alegerile parlamentare. Examinând cererea în raport cu art. 10, Curtea a considerat că principiile referitoare la contra-demonstrație enunțate în cauzele referitoare la libertatea de întrunire erau pe deplin relevante, întrucât reclamantul și-a exprimat opinia în timpul unei demonstrații publice (pct. 35).

4. Art. 1 din Protocolul nr. 1

134. Într-o cauză având ca obiect condamnarea penală a unor fotografii pentru contrafacere în urma publicării pe internet a unor fotografii cu parade de modă, Curtea a considerat că autoritățile interne dispun de o marjă de apreciere deosebit de importantă în raport cu scopul urmărit de ingerință, și anume protecția drepturilor altora. Potrivit Curții, întrucât art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică proprietății intelectuale, ingerința are scopul de a proteja drepturile garantate de Convenție sau de protocoalele la aceasta (*Ashby Donald și alții împotriva Franței*, 2013, pct. 40).

135. În cauza *Neij și Sunde Kolmisoppi împotriva Suediei* (dec.), 2013, reclamantii au fost condamnați la pedeapsa închisorii cu executare și la plata de despăgubiri pentru participarea la gestionarea „*The Pirate Bay*”, cel mai mare site internet mondial pentru schimb de fișiere Torrent (muzică, filme, jocuri etc.), inclusiv cu încălcarea drepturilor de autor. Curtea a recunoscut în mod expres că partajarea unor astfel de fișiere pe internet sau facilitarea partajării acestora – uneori în mod ilegal și pentru profit – intră sub incidența dreptului „de a primi sau de a comunica informații” în sensul art. 10 § 1. Aceasta a pus în balanță două drepturi protejate de Convenție, și anume dreptul la libertatea de exprimare și dreptul la proprietate intelectuală, precizând că statul dispune de o largă marjă de apreciere în materie. Autoritățile suedeze fiind obligate să protejeze dreptul de proprietate al părților civile în conformitate cu Legea privind drepturile de autor și cu Convenția, Curtea a considerat că ingerința în libertatea de exprimare a reclamantilor era justificată de motive imperioase. În această privință, Curtea a amintit că reclamantii au fost condamnați pentru simplul motiv că au adus atingere unor opere protejate.

IV. Protecția reputației și a drepturilor altora

136. Protecția reputației sau a drepturilor altora este, de departe, scopul legitim invocat cel mai frecvent în cauzele care sunt sesizate Curții și sunt examinate în contextul art. 10.

A. Metodologie

137. În cauzele având ca obiect protecția reputației sau a drepturilor altora, Curtea aplică două metode de raționament diferite.

138. Curtea aplică metoda de analiză „clasică” a proporționalității atunci când consideră, având în vedere circumstanțele litigiului dedus judecății, că protecția reputației sau a drepturilor altora nu este de natură să determine aplicarea art. 8.

139. Curtea utilizează a doua metodă de analiză, denumită „punere în balanță”, în cauzele în care consideră că art. 8 este aplicabil protecției scopului legitim pe care îl constituie protecția reputației sau a drepturilor altora. Acestea sunt, de regulă, cauze care au ca obiect publicarea de fotografii, imagini sau articole care prezintă aspecte intime ale vieții unei persoane sau a familiei sale [*Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 79; *Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 103; *MGN Limited împotriva Regatului Unit*, 2011, pct. 142].

140. În urma unei evoluții a jurisprudenței, confirmată printr-o hotărâre pronunțată de Marea Cameră [*Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012, pct. 83], protecția reputației, ca element al vieții private, poate să intre în domeniul de aplicare al art. 8 din Convenție, dar cu o condiție: este necesară

depășirea unui „prag de gravitate” pentru a constitui o încălcare a drepturilor garantate de art. 8 din Convenție. Pentru ca art. 8 să devină aplicabil în cauze având ca obiect calomnia, atacul asupra reputației personale trebuie să atingă un anumit nivel de gravitate și să fi fost realizat astfel încât să cauzeze un prejudiciu exercitării personale a dreptului la respectarea vieții private.

141. Curtea a precizat, de asemenea, că art. 8 nu poate fi invocat pentru a denunța o atingere adusă reputației care ar rezulta în mod previzibil din propriile acțiuni, ca de exemplu săvârșirea unei infracțiuni [*Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012, pct. 83-84; *Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței*, 2007, pct. 43; *MGN Limited împotriva Regatului Unit*, 2011, pct. 142; *Sidabras și Džiautas împotriva Lituaniei*, 2004, pct. 49].

142. Curtea a enunțat, pe de o parte, principiile generale care reglementează metodologia de punere în balanță a două drepturi, iar pe de altă parte, a stabilit o listă neexhaustivă a criteriilor aplicabile⁷.

143. Principiile generale aplicabile metodologiei de „punere în balanță” au fost enunțate de Curte în hotărârile Marii Camere *Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012 (pct. 104-107) și *Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012 (pct. 85-88) și rezumate în hotărârea *Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015 (pct. 198):

i. În acest tip de cauze, soluția nu poate să difere în funcție de chestiunea dacă cererea a fost introdusă la Curte în temeiul art. 8, de persoana care face obiectul afirmațiilor în litigiu sau dacă a fost introdusă în temeiul art. 10 de autorul acestora, aceste drepturi meritând în principiu, un respect egal [a se vedea de asemenea *Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 110; *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), 2017, pct. 163].

ii. Alegerea măsurilor pentru garantarea respectării art. 8 din Convenție în relațiile interindividuale se încadrează, în principiu, în marja de apreciere a Înalțelor Părți Contractante, indiferent dacă obligațiile lor sunt pozitive sau negative. Există mai multe modalități diferite de a asigura respectarea vieții private. Natura obligației statului va depinde de aspectul vieții private aflat în discuție.

iii. De asemenea, în contextul art. 10 din Convenție, Înaltele Părți Contractante dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a aprecia necesitatea și amploarea unei ingerințe în dreptul la libertatea de exprimare.

iv. Totuși, această marjă merge mână în mână cu un control european privind atât legea, cât și deciziile de aplicare a acesteia, chiar și atunci când acestea sunt emise de o instanță independentă. În exercitarea competenței sale de control, sarcina Curții nu este de a înlocui instanțele naționale, ci să verifice, în lumina cauzei în ansamblu, dacă deciziile lor sunt compatibile cu dispozițiile Convenției invocate.

v. În cazul în care punerea în balanță a fost realizată de autoritățile naționale în conformitate cu criteriile stabilite de jurisprudența Curții, trebuie să existe motive întemeiate pentru ca aceasta să înlocuiască cu propria opinie pe cea emisă de acestea [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 139; *MGN Limited împotriva Regatului Unit*, 2011, pct. 150].

144. Curtea poate decide să efectueze ea însăși o punere în balanță a drepturilor în cazul în care constată că există motive întemeiate în acest scop [*Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015, pct. 274-279].

145. În cazul în care punerea în balanță realizată de autoritățile naționale nu este satisfăcătoare, în special pentru că importanța sau întinderea unuia dintre drepturile în cauză nu a fost examinată corespunzător, marja de apreciere recunoscută statelor este restrânsă [*Aksu împotriva Turciei* (MC), 2012, pct. 67].

146. În cazul în care autoritățile naționale nu au reușit să pună în balanță două drepturi protejate în mod egal de Convenție, metodologia pe care Curtea o aplică o poate conduce la constatarea unei

⁷ A se vedea *infra*, pct. 148 și următoarele.

încălcări procedurale a art. 10 (*Ibragim Ibragimov și alții împotriva Rusiei*, 2018, pct. 106-111), sau o poate conduce la efectuarea propriului exercițiu de punere în balanță, dacă constată că există motive întemeiate în acest scop [*Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015, pct. 274-279; *Tête împotriva Franței*, 2020, pct. 57-70; *Mesić împotriva Croației*, 2022, pct. 93] sau, fără a efectua ea însăși acest exercițiu, la concluzia că ingerința nu este necesară într-o societate democratică (*Ergüdoğan împotriva Turciei*, 2018, pct. 32-35).

147. În plus, protecția reputației unei persoane juridice nu are aceeași forță ca protecția reputației sau a drepturilor persoanelor fizice. Deși în al doilea caz pot exista repercusiuni asupra demnității persoanei, această dimensiune morală nu există în primul caz. Această diferență este cu atât mai evidentă atunci când persoana juridică ce invocă dreptul său la protecția reputației sale este o autoritate publică (*Freitas Rangel împotriva Portugaliei*, 2022, pct. 53).

B. Echilibrul just între libertatea de exprimare și dreptul la respectarea vieții private în contextul publicațiilor (aspecte intime ale vieții unei persoane și reputația sa)

148. Principiile generale care decurg din jurisprudența Curții referitoare la protecția vieții private în contextul unor publicații de presă sunt prezentate, printre altele, la pct. 83-87 din hotărârea *Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), 2015. Principiile generale privind dreptul la libertatea de exprimare în același context sunt amintite la pct. 88-93 din hotărârea menționată.

149. Astfel, Curtea a subliniat că presa, deși nu trebuie să depășească anumite limite, referitoare în special la protecția reputației și a drepturilor altora, este totuși obligată să comunice, cu respectarea îndatoririlor și responsabilităților sale, informații și idei privind toate aspectele de interes general.

150. Funcția presei de a difuza informații și idei cu privire la chestiuni de interes general se corelează cu dreptul publicului de a le primi. În caz contrar, presa nu ar putea să joace rolul său indispensabil de „câine de pază” [*Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), 1999, pct. 59-62; *Peedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei* (MC), 2004, pct. 71; *Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 102].

151. Misiunea de informare implică în mod necesar „îndatoriri și responsabilități”, precum și limitări pe care organele de presă trebuie să și le impună spontan (*Mater împotriva Turciei*, 2013, pct. 55). Nu este de competența Curții, de altfel nici a instanțelor naționale, să înlocuiască presa în alegerea metodei de relatare care urmează să fie adoptată într-un anumit caz [*Jersild împotriva Danemarcei*, 1994, pct. 31; *Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 146; *Arvanitis și Phileleftheros Public Company Limited împotriva Ciprului*, 2025, pct. 40].

1. Publicații (fotografii, imagini și articole) despre aspecte intime ale vieții unei persoane sau a familiei sale

152. Libertatea de exprimare include publicarea de fotografii. Cu toate acestea, este vorba despre un domeniu în care protecția reputației și a drepturilor altora are o importanță deosebită, deoarece fotografiile pot conține informații foarte personale, sau chiar intime, despre o persoană sau familia sa [*Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 103].

153. Curtea a recunoscut dreptul fiecărei persoane la imaginea sa, subliniind că imaginea unui individ este unul dintre atributele principale ale personalității sale, deoarece îi exprimă originalitatea și îi permite să se diferențieze de semenii săi. Dreptul persoanei la protecția imaginii sale presupune, în principal, controlul persoanei asupra imaginii sale, ceea ce include, printre altele, posibilitatea de a refuza distribuirea acesteia [*Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 96; a se vedea

de asemenea, în alte contexte, *Margari împotriva Greciei*, 2023, pct. 28; *Glukhin împotriva Rusiei*, 2023, pct. 66].

a. Criteriile și aplicarea acestora⁸

154. Curtea a enunțat principiile relevante care trebuie să ghideze aprecierea sa – și, mai ales, a instanțelor naționale – cu privire la necesitatea unei ingerințe în acest domeniu. Astfel, a stabilit o serie de criterii în contextul punerii în balanță a drepturilor în discuție [*Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012, pct. 90-95].

155. Cele cinci criterii relevante sunt: contribuția la o dezbatere de interes general; notorietatea persoanei în cauză; obiectul reportajului; comportamentul anterior al persoanei în cauză; conținutul, forma și repercusiunile publicației și, după caz, circumstanțele realizării fotografiilor [*Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 109-113; *Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 3)*, 2013, pct. 46; *Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012, pct. 89-95; *Tănăsoaica împotriva României*, 2012, pct. 41]. În contextul unei cereri introduse în temeiul art. 10, Curtea a verificat, de asemenea, modalitatea de obținere a informațiilor și veridicitatea acestora, precum și gravitatea sancțiunii aplicate jurnaliștilor sau editorilor [*Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 93; *Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012, pct. 90-95].

156. Curtea examinează, în fiecare cauză, dacă criteriile astfel definite pot fi transpuse acesteia și dacă unele dintre acestea au o relevanță mai mare sau mai mică în raport cu circumstanțele excepționale ale cauzei [*Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), 2017, pct. 166].

157. În plus, aceste criterii nu sunt exhaustive, și altele putând fi luate în considerare în funcție de circumstanțele excepționale ale cauzei. Astfel, în hotărârea *Axel Springer SE și RTL Television GmbH împotriva Germaniei*, 2017, având ca obiect un proces pentru omor și interzicerea publicării de imagini în care inculpatul ar putea fi recunoscut, Curtea a adăugat un nou criteriu, și anume „influența asupra procesului penal” (pct. 42). Cauza *Mediengruppe Österreich GmbH împotriva Austriei*, 2022, a avut ca obiect publicarea unei fotografii a unei persoane care fusese condamnată în trecut pentru activitățile sale neonaziste și fusese deja pusă în libertate la data publicării. Curtea a luat în considerare timpul scurs între condamnarea/punerea în libertate a persoanei și publicarea articolului în litigiu. Fără a pierde din vedere gravitatea și natura politică a infracțiunii săvârșite de reclamant sau faptul că împiedicarea jurnaliștilor să relateze despre infracțiuni săvârșite de neonaziști ar implica un risc de atacuri la adresa democrației, Curtea a apreciat că aceste considerații trebuie puse în balanță cu importanța reintegrării sociale a persoanelor puse în libertate în urma executării pedepsei și cu interesul legitim și foarte important al acestor persoane de a nu mai trebui să fie confruntate cu condamnarea lor după o anumită perioadă (pct. 70) (a se vedea și *Mesić împotriva Croației*, 2022, pct. 86, în care Curtea a luat în considerare statutul părților implicate, și anume statutul de politician și de înalt funcționar public al reclamantului, care a făcut declarațiile în litigiu, precum și calitatea de avocat a celeilalte părți).

i. Contribuția la o dezbatere de interes general

158. Curtea a acordat întotdeauna o importanță deosebită faptului că publicarea de informații, documente sau fotografii în presă servește interesului public și contribuie la o dezbatere de interes general. Existența unui astfel de interes poate fi apreciată numai în lumina circumstanțelor fiecărei cauze [*Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 109; *Leempoel & S.A. ED. Ciné Revue împotriva Belgiei*, 2006, pct. 68; *Standard Verlags GmbH împotriva Austriei*, 2006, pct. 46; *Von Hannover împotriva Germaniei*, 2004, pct. 60).

⁸ Aceste criterii se aplică, de asemenea, în cauzele având ca obiect protecția reputației, în măsura în care sunt relevante.

159. În această privință, potrivit unei jurisprudențe constante, art. 10 § 2 din Convenție lasă prea puțin loc pentru restrângeri ale libertății de exprimare în domeniul discursului politic sau al chestiunilor de interes general (*Castells împotriva Spaniei*, 1992, pct. 43; *Wingrove împotriva Regatului Unit*, 1996, pct. 58).

160. În opinia Curții, se referă la un interes general chestiunile care afectează publicul într-o asemenea măsură încât acesta poate să se intereseze în mod legitim de așa ceva, care îi stârnesc atenția sau îl preocupă în mod semnificativ, în special pentru că acestea privesc bunăstarea cetățenilor sau viața comunității. Acest lucru este valabil și pentru chestiuni care pot să genereze o mare controversă, care privesc o temă socială importantă sau care se referă la o problemă despre care publicul ar avea un interes să fie informat [*Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), 2017, pct. 171]. Importanța interesului general legat de informațiile avute în vedere depinde de situațiile întâlnite. Informațiile referitoare la acte sau practici ilicite prezintă în mod incontestabil un interes public deosebit de important. Informațiile referitoare la acte, practici sau comportamente care, deși nu sunt în sine ilicite, sunt totuși condamnabile sau controversate, pot avea, de asemenea, o importanță deosebită. În aceste condiții, deși informațiile care pot fi recunoscute ca fiind de interes public privesc, în principiu, autorități sau organisme publice, nu ar fi exclus ca acestea să se refere, de asemenea, în anumite cazuri, la comportamentul unor actori privați, de exemplu întreprinderile, care se expun de asemenea în mod inevitabil și conștient unui control atent al actelor lor (*Eigirdas și Vī „Demokratijos plėtros fondas” împotriva Lituaniei*, 2023, pct. 88).

161. Curtea a recunoscut existența unui astfel de interes, de exemplu, în cazul în care publicația se referă la comunicarea de informații privind starea de sănătate a unui candidat la instanța supremă a statului (*Éditions Plon împotriva Franței*, 2004, pct. 44); la chestiuni legate de sport (*Nikowitz și Verlagsgruppe News GmbH împotriva Austriei*, 2007, pct. 25; *Colaço Mestre și SIC – Sociedade Independente de Comunicação, S.A. împotriva Portugaliei*, 2007, pct. 28); sau artiști ai scenei (*Sapan împotriva Turciei*, 2010, pct. 34), la proceduri penale în general (*Dupuis și alții împotriva Franței*, 2007, pct. 42; *July și SARL Libération împotriva Franței*, 2008, pct. 66; *Mediengruppe Österreich GmbH împotriva Austriei*, 2022, pct. sau omoruri comise (*White împotriva Suediei*, 2009, pct. 29; *Egeland și Hanseid împotriva Norvegiei*, 2009, pct. 58; *Leempoel & S.A. ED. Ciné Revue împotriva Belgiei*, 2006, pct. 72; *Eerikäinen și alții împotriva Finlandei*, 2009, pct. 59); sau un „scandal sexual” în cadrul unui partid politic care implică membri ai guvernului (*Kaçki împotriva Poloniei*, 2017, pct. 55).

162. În jurisprudența Curții, constituie chestiuni de interes general, de asemenea, cele referitoare la funcționarea justiției [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 128] sau sistemul de îngrijire a copiilor (*N.Š. împotriva Croației*, 2020, pct. 103) sau protecția mediului și a sănătății publice (*Mamère împotriva Franței*, 2006, pct. 20; *OOO Regnum împotriva Rusiei*, 2020, pct. 68-69), precum și cele referitoare la fapte istorice (*Dink împotriva Turciei*, 2010, pct. 135). Curtea a considerat, în plus, că într-o societate democratică este esențial ca dezbaterea privind originea unor fapte de o gravitate deosebită care constituie crime contra umanității să poată avea loc în mod liber (*Giniewski împotriva Franței*, pct. 51).

163. Într-o cauză în care a examinat concedierea unor sindicaliști pentru publicarea de articole care i-au ofensat pe colegii lor, Curtea a declarat că nu împărtășește opinia Guvernului potrivit căreia conținutul articolelor în litigiu nu ridică o problemă de interes general. Constatând că publicarea în litigiu se încadra într-un litigiu de muncă la nivelul societății, cu privire la care reclamantii au invocat anumite drepturi, Curtea a concluzionat că dezbaterea nu era pur privată; era vorba despre cel puțin o chestiune de interes general pentru salariații societății [*Palomo Sánchez și alții împotriva Spaniei* (MC), 2011, pct. 72; a se vedea, de asemenea, *Fragoso Dacosta împotriva Spaniei*, 2023, pct. 32].

164. În cauza *Khurshid Mustafa și Tarzibachi împotriva Suediei*, 2008, în care reclamantii, originari din Irak, doreau să recepționeze programe de televiziune din țara sau regiunea lor de origine în limbile arabă și farsi, Curtea a subliniat de asemenea că libertatea de a primi informații nu se limitează la aspecte legate de evenimente de interes public: aceasta vizează, în principiu, și expresiile culturale și

divertismentul pur și simplu. Curtea a subliniat că este important, în special pentru o familie de imigranți cu trei copii, să păstreze legătura cu cultura și limba țării de origine (pct. 44).

165. Deși există un drept al publicului de a fi informat cu privire la publicații sau emisiuni de televiziune al căror unic scop este de a satisface curiozitatea unui anumit segment al publicului față de detalii din viața privată a unei persoane, nu se poate considera că acesta contribuie la vreo dezbatere de interes general pentru societate [*Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 59; *Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței*, 2007, pct. 42; *Rubio Dosamantes împotriva Spaniei*, 2017, pct. 34; *MGN Limited împotriva Regatului Unit*, 2011, pct. 143; *C8 (Canal 8) împotriva Franței*, 2023, pct. 84], chiar și în ipoteza că această persoană are o anumită notorietate socială [*Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 95]. Curtea a reiterat în această privință că interesul general nu poate fi redus la așteptările unui public care se bucură de detalii din viața privată a altora, nici la gustul cititorilor pentru senzațional sau chiar voyeurism [*Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 101]. În cauza *MGN Limited împotriva Regatului Unit* (dec.), 2022, pct. 59 și 62, în care societatea reclamantă, editură pentru trei ziare de circulație națională, a fost obligată să plătească o sumă considerabilă cu titlu de onorarii de succes în cadrul unui proces în care a fost declarată vinovată de atingere adusă vieții private a 23 de persoane, Curtea a subliniat gravitatea atingerii în cauză și a statuat că, întrucât activitățile în litigiu ale reclamantei nu se încadrau deloc în noțiunea de jurnalism responsabil și nu puteau fi considerate în mod rezonabil ca participând la discutarea unor chestiuni de interes general legitim, interesele reclamantei protejate de art. 10 nu pot beneficia de o pondere semnificativă în cadrul aprecierii proporționalității ingerinței în cauză.

166. În cauza *Mediengruppe Österreich GmbH împotriva Austriei*, 2022, un cotidian a publicat o fotografie a unei persoane cu legătură indirectă cu campania unui candidat la președinție, iar în legenda fotografiei a publicat textul „neonazist condamnat”. Această publicație a avut loc la mai mult de 20 de ani de la condamnare. Curtea a fost de acord cu concluzia instanțelor naționale, potrivit căreia nu exista niciun motiv obiectiv pentru a face trimitere la condamnarea persoanei în cauză și că, în lipsa unei legături directe între această persoană și candidatul la alegeri, publicația nu poate fi considerată o contribuție la dezbaterile privind alegerile (pct. 57).

167. În cauza *Ramadan împotriva Franței* (dec.), 2024, reclamantul, care era acuzat de viol în cursul procesului penal pendinte la momentul respectiv, divulgase într-o carte și în diverse mijloace de informare în masă informații despre identitatea pretinsei victime a violului respectiv fără consimțământul acesteia. Curtea a statuat că instanțele naționale au concluzionat în mod corect că reclamantul divulgase aceste informații nu pentru a participa la o dezbatere privind o chestiune de interes general, ci pentru a se apăra în mod public împotriva acuzațiilor de infracțiuni sexuale îndreptate împotriva sa și că o astfel de divulgare nu era necesară pentru a menține dreptul reclamantului la un proces echitabil (pct. 37-38 și 41).

ii. Notorietatea persoanei în cauză

168. Curtea amintește că profilul public sau notorietatea unei persoane influențează protecția de care poate beneficia viața privată a acesteia. Rolul sau funcția persoanei în cauză și natura activităților care fac obiectul reportajului și/sau al fotografiei în litigiu constituie așadar un criteriu important, în legătură cu criteriul anterior [*Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 110; *Verlagsgruppe News GmbH împotriva Austriei (nr. 2)*, 2006, pct. 34; *Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia împotriva Greciei*, 2018, pct. 53].

169. Există un drept al publicului de a fi informat, drept care este esențial într-o societate democratică și, care, în circumstanțe excepționale, se poate referi chiar și la aspecte ale vieții private a persoanelor publice, în special în cazul personalităților politice [*Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 64; *Karhuvaara și Iltalehti împotriva Finlandei*, 2004, pct. 45]. Deși divulgarea de informații despre viața privată a persoanelor publice servește, în general, mai degrabă scopului divertismentului, nu educației, aceasta contribuie la varietatea informațiilor disponibile publicului și, fără îndoială,

beneficiază de protecția conferită de art. 10 din Convenție. Însă această protecție poate să cedeze în fața cerințelor prevăzute de art. 8 atunci când informațiile în cauză sunt de natură privată și intimă și când nu există niciun interes public pentru difuzarea lor [*Mosley împotriva Regatului Unit*, 2011, pct. 131; *Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, pct. 110].

170. În cauza *Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), 2015, Curtea a reamintit că dreptul persoanelor publice de a păstra confidențialitatea vieții lor private este, în principiu, mai larg atunci când acestea nu dețin nicio funcție oficială și mai restrâns când li se încredințează o astfel de funcție. Exercițarea unei funcții publice sau revendicarea unui rol politic expune în mod necesar atenției publicului, inclusiv în domeniul vieții private. Prin urmare, anumite acte private ale unor persoane publice pot să nu fie considerate ca atare, din cauza impactului pe care îl pot avea în raport cu rolul acestor persoane pe scena politică sau socială și a interesului pe care publicul îl poate avea, prin urmare, în cunoașterea lor (pct. 119-120).

171. Astfel, în cauza *Kęcki împotriva Poloniei*, 2017, pct. 54-55, Curtea a subliniat importanța rolului și funcției persoanei vizate de declarațiile în care a fost acuzată că a solicitat favoruri sexuale contra cost uneia dintre colaboratoarele sale, într-un moment în care, pe lângă faptul că era personalitate publică, acesta avea și funcția de europarlamentar aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

172. Acest raționament nu se aplică numai personalităților politice, ci oricărei persoane care poate fi încadrată ca personaj public, respectiv o persoană care, prin acțiunile sale sau prin însăși poziția sa, intră în sfera arenei publice (*Kapsis et Danikas împotriva Greciei*, 2017, pct. 35; a se vedea, pentru statutul membrilor unui consiliu consultativ, care erau comparabili cu experții numiți de autoritățile publice cu privire la chestiuni specifice, *Kaboğlu și Oran împotriva Turciei*, 2018, pct. 74); a se vedea, de asemenea, hotărârea *Drousiotis împotriva Ciprului*, 2022, pct. 51, în care Curtea a considerat că, din cauza unui set de factori, un jurist de rang înalt din cadrul Oficiului Juridic al Republicii Cipru ar putea fi asimilat unei personalități publice).

173. Astfel, Curtea a recunoscut unui om de afaceri statutul de personalitate publică [*Verlagsgruppe News GmbH împotriva Austriei (nr. 2)*, pct. 36].

174. Pe de altă parte, într-o cauză având ca obiect condamnarea unui jurnalist pentru publicarea de informații protejate de secretul urmăririi penale, în special scrisori ale unui inculpat adresate judecătorului de instrucție și informații cu caracter medical, Curtea a considerat că autoritățile naționale nu numai că erau supuse unei obligații negative de a nu divulga în cunoștință de cauză informații protejate de art. 8, ci și că acestea erau obligate să ia măsuri pentru a proteja în mod eficient dreptul persoanei acuzate, în special dreptul la respectarea corespondenței sale [*Bédat împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 76; a se vedea și *Craxi împotriva Italiei (nr. 2)*, 2003, pct. 73]. În opinia Curții, acest tip de informații necesitau cel mai înalt grad de protecție în raport cu art. 8; constatarea era cu atât mai importantă cu cât acuzatul nu era cunoscut publicului. Simplul fapt că se afla în centrul unei anchete penale, pentru fapte foarte grave, nu implica faptul că ar trebui tratat ca un personaj public care se plasează în mod voluntar în avanscenă [a se vedea de asemenea, într-un context comparabil, *Fressoz și Roire împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 50; *Egeland și Hanseid împotriva Norvegiei*, 2009, pct. 62; cu privire la obligația de a proteja identitatea victimei, a se vedea *Kurier Zeitungsverlag und Druckerei GmbH împotriva Austriei*, 2012].

175. În cauza *Mediengruppe Österreich GmbH împotriva Austriei*, 2022, un cotidian a publicat o fotografie a unei persoane cu legătură indirectă cu campania unui candidat la președinție, iar în legenda fotografiei a publicat textul „neonazist condamnat”. Curtea a observat că, la un moment dat, reclamantul fusese într-adevăr un „membru bine-cunoscut al mișcării neonaziste austriece”, dar că, la momentul publicării fotografiei și a legendei, trecuseră mai mult de 20 de ani de la condamnarea sa și aproximativ 17 ani de la punerea sa în libertate. Aceasta a adăugat că nu exista niciun indiciu că persoana în cauză ar fi încercat să atragă atenția asupra persoanei sale ulterior punerii sale în libertate. A subliniat, de asemenea, că nu s-a susținut în fața instanțelor naționale că acesta continua să trezească interesul publicului și că beneficia de notorietate la data publicării. În consecință, Curtea a

considerat că nu era posibil să se concluzioneze în mod automat că notorietatea reclamantului a continuat de-a lungul anilor (pct. 59).

iii. Comportamentul anterior al persoanei în cauză

176. În cauza *Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), 2012, Curtea a precizat că comportamentul persoanei în cauză înainte de publicarea reportajului sau faptul că fotografia în litigiu și informațiile conexe fuseseră deja publicate anterior constituie de asemenea factori care trebuie luați în considerare (pct. 111).

177. În acest sens, în cauza *Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) împotriva Franței*, 2009, Curtea a constatat că dezvăluirile unui cântăreț, odată făcute publice, au slăbit gradul de protecție pe care acesta din urmă putea să îl pretindă cu titlu de viață privată, în ceea ce privește fapte deja notorii și de actualitate. În măsura în care societatea reclamantă a preluat, fără a le denatura, o parte din informațiile în mod liber dezvăluite și făcute publice de către cântăreț, în special în autobiografia sa, cu privire la bunurile sale și modul în care și-a folosit banii, Curtea a considerat că acesta din urmă nu mai are o „speranță legitimă” că viața sa privată va fi protejată în mod efectiv [pct. 52-53; a se vedea, de asemenea, *Minelli împotriva Elveției* (dec.), 2005; *Arvanitis și Phileleftheros Public Company Limited împotriva Ciprului*, 2025, pct. 37].

178. Pe de altă parte, Curtea a precizat că simplul fapt de a fi cooperat cu presa anterior nu este de natură să priveze de orice protecție persoana vizată de un articol. Într-adevăr, faptul că o persoană, în mod real sau ipotetic, tolerează publicații referitoare la viața sa privată ori se complăce în privința acestora nu o privează în mod obligatoriu de dreptul său la protecția acesteia [*Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 130]. De asemenea, faptul că pretinsa victimă a unei agresiuni sexuale a difuzat informații despre identitatea sa pe conturile sale de social media nu justifică o nouă difuzare a acestor informații de către făptuitorul prezumat al agresiunii fără consimțământul persoanei în cauză [*Ramadan împotriva Franței* (dec.), 2024, pct. 38-43].

179. Într-un context care a implicat, pe lângă art. 8, art. 6 § 2 din Convenție, Curtea a arătat că recunoașterea vinovăției nu privează acuzatul de dreptul său de a nu fi prezentat ca vinovat, prin publicarea de fotografii pentru care nu și-a dat consimțământul, până la pronunțarea verdictului (*Axel Springer SE și RTL Television GmbH împotriva Germaniei*, 2017, pct. 51).

180. Curtea ia, de asemenea, în considerare comportamentul anterior al unei întreprinderi atunci când examinează gradul de toleranță la critici care se așteaptă din partea acesteia. În cauza *Kuliś și Różycki împotriva Poloniei*, 2009, în care reclamantii au publicat un desen satiric descriind cartofii prăjiți produși de societatea alimentară reclamantă ca fiind „mizerii”, Curtea a hotărât că expresia folosită de reclamantii era într-adevăr exagerată, dar că aceștia au reacționat la sloganurile utilizate în campania publicitară a societății reclamante, care arătau totodată o lipsă de sensibilitate și de înțelegere față de vârsta și vulnerabilitatea categoriei țintă a produsului, și anume copiii. Prin urmare, Curtea a considerat că stilul de exprimare al reclamantilor a fost motivat de stilul sloganurilor la care reacționaseră și că, având în vedere contextul, nu a depășit limitele libertății presei (pct. 39).

iv. Metoda de obținere și veridicitatea informațiilor

181. Pentru a stabili dacă o publicație încalcă dreptul la viață privată al unei persoane, Curtea ia în considerare modul în care a fost obținută informația sau fotografia în litigiu. În special, aceasta a acordat importanță faptului că s-a obținut consimțământul persoanelor în cauză sau că o fotografie dă naștere unui sentiment de intruziune în viața privată mai mult sau mai puțin accentuat [*Von Hannover împotriva Germaniei*, 2004, pct. 59; *Gourguénidzé împotriva Georgiei*, 2006, pct. 55-60; *Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței*, 2007, pct. 48; *Leost împotriva Franței* (dec.), 2025, pct. 47].

182. Astfel, Curtea a avut ocazia să observe că fotografiile care apar în așa-numita presă „de senzație”, sau „presă de sentiment”, care de obicei urmărește scopul de a satisface curiozitatea publicului cu privire la detaliile vieții strict private a altora, sunt adesea realizate într-un climat de hărțuire continuă, care poate provoca persoanei vizate un foarte puternic sentiment de intruziune în viața sa privată sau chiar de persecuție [*Von Hannover împotriva Germaniei*, 2004, pct. 59; *Société Prisma Press împotriva Franței (nr. 1)* (dec), 2003; *Société Prisma Presse împotriva Franței (nr. 2)* (dec.), 2003; *Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) împotriva Franței*, 2009, pct. 40].

183. În ceea ce privește difuzarea de materiale video înregistrate cu ajutorul unei camere ascunse, Curtea a examinat, printre altele, dacă materialul a fost filmat în spațiul public sau într-un spațiu privat. Aceasta a considerat că, într-un loc public, o personalitate publică în special se poate aștepta ca comportamentul său să fie examinat îndeaproape sau chiar înregistrat, în timp ce, într-un spațiu privat, aceeași persoană se poate aștepta în mod legitim ca dreptul său la viață privată să fie protejat (*Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia împotriva Greciei*, 2018, pct. 64-65; a se vedea, de asemenea, *Von Hannover împotriva Germaniei*, 2004, pct. 52).

184. Într-o cauză în care o societate de radiodifuziune a fost sancționată, în esență, pentru difuzarea de informații pe care un terț le-a obținut și înregistrat în mod ilegal, Curtea a considerat că această împrejurare nu era suficientă, ea singură, pentru a priva radioul reclamant de protecția conferită de art. 10 din Convenție. Într-adevăr, în ceea ce privește convorbirea telefonică dintre membrii guvernului, difuzată de reclamant, Curtea a subliniat mai multe aspecte referitoare la modalitatea de obținere și veridicitatea informațiilor: a remarcat că nu s-a susținut în niciun moment că societatea reclamantă sau angajații ori agenții săi erau responsabili pentru înregistrare sau că jurnaliștii postului de radio au încălcat legea penală prin obținerea sau difuzarea acestei înregistrări. De asemenea, Curtea a arătat că nu s-a efectuat niciodată o anchetă internă cu privire la circumstanțele în care a fost efectuată înregistrarea. În fine, Curtea a subliniat că nu s-a stabilit în fața instanțelor naționale că înregistrarea conținea informații false, inexacte ori incomplete sau că informațiile și ideile exprimate în legătură cu această înregistrare de jurnalistul societății reclamante au cauzat, ca atare, vreun prejudiciu integrității persoanei și reputației reclamantului (*Radio Twist a.s. împotriva Slovaciei*, 2006, pct. 59-62).

185. În plus, exprimarea consimțământului persoanelor în cauză permite să se măsoare veridicitatea și corectitudinea mijloacelor de obținere a informațiilor în cauză și de difuzare a acestora către public [*Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 134 – *a contrario* *Reklos și Davourlis împotriva Greciei*, 2009, pct. 41 și *Gourguénidzé împotriva Georgiei*, 2006, pct. 56]. În cauza *Peck împotriva Regatului Unit*, 2003, Curtea, bazându-se pe jurisprudența relevantă a fostei Comisii, a statuat că înregistrarea și divulgarea unei tentative de sinucidere pe drumurile publice constituie o ingerință gravă în dreptul reclamantului la respectarea vieții sale private (pct. 61-62). În cauza *Leost împotriva Franței* (dec.), 2025, pct. 59-62, care avea ca obiect publicarea într-un ziar săptămânal a unor fotografii ale unui inculpat și ale unui martor realizate fără aprobarea acestora și fără știrea lor în cadrul ședinței unei curți cu jurați sesizate să se pronunțe cu privire la atacuri teroriste, Curtea a subliniat că publicarea era de natură să aibă implicații grave asupra vieții private a persoanelor în cauză și asupra dreptului oricărui inculpat la prezumția de nevinovăție.

186. În fine, într-o cauză în care a fost sesizată să examineze echilibrul just dintre drepturile protejate de art. 10 și cele protejate de art. 8, în legătură cu un articol – însoțit de fotografii intime extrase dintr-un material video înregistrat în secret – cu privire la pretinsele activități sexuale „naziste” ale unei personalități publice, Curtea a considerat că art. 8 din Convenție nu impune obligația strictă din punct de vedere legal de a anunța în prealabil publicarea de informații privind viața privată a unei persoane (*Mosley împotriva Regatului Unit*, 2011, pct. 132).

v. Conținutul, forma și repercusiunile articolului în litigiu

187. Curtea a considerat întotdeauna că art. 10 din Convenție protejează atât conținutul ideilor și informațiilor comunicate, cât și modul de exprimare a acestora [*De Haes și Gijssels împotriva Belgiei*, 1997, pct. 48; *Jersild împotriva Danemarcei*, 1994, pct. 31; *Oberschlick împotriva Austriei (nr. 1)*, 1991, pct. 57].

188. În ceea ce privește conținutul și forma publicațiilor în litigiu, principiul a fost întotdeauna libertatea de tratament inerentă profesiei de jurnalist. Curtea a amintit, de exemplu, că nu este de competența sa ori a instanțelor naționale să înlocuiască presa în această privință [*Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 139; *Jersild împotriva Danemarcei*, 1994, pct. 31]. În plus, Curtea a considerat că art. 10 din Convenție lasă la latitudinea jurnaliștilor să decidă ce detalii trebuie publicate pentru a asigura credibilitatea unei publicații [*Fressoz și Roire împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 54].

189. În orice caz, Curtea a considerat că, atunci când este vorba de o informație care se referă la viața privată a altora, jurnaliștilor le revine sarcina de a ține seama, în măsura posibilă, de impactul informațiilor și al imaginilor care urmează să fie publicate, înainte de difuzarea lor [*Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 140].

190. În cauza *Haldimann și alții împotriva Elveției*, 2015, s-a ridicat problema condamnării unor jurnaliști pentru înregistrarea și difuzarea, în scopul interesului public, a unei întrevederi cu un broker de asigurări. Curtea a arătat că, deși înregistrarea în sine nu a adus decât o atingere limitată intereselor brokerului, întrucât numai un cerc restrâns de persoane au avut acces la aceasta, difuzarea acesteia sub forma unui reportaj, deosebit de peiorativ în privința brokerului, era de natură să aducă o atingere mai mare dreptului brokerului la viața privată, întrucât mulți telespectatori au putut să o vizioneze. Aceasta a mai arătat că reclamanții au pixelizat fața brokerului astfel încât să nu se poată distinge decât culoarea părului și pielii acestuia; de asemenea, i-au modificat vocea. Curtea a considerat că aceste precauții, precum și altele, care urmăreau să împiedice identificarea brokerului, erau elemente decisive în speță. În aceste condiții, a concluzionat că ingerința în viața privată a brokerului nu era de o asemenea gravitate încât să trebuiască să ascundă interesul public constând în informarea publicului cu privire la pretinsele deficiențe ale brokerajului de asigurări (pct. 66; a se vedea, *a contrario*, *Peck împotriva Regatului Unit*, 2003, în care Curtea a constatat o încălcare a art. 8 din Convenție, într-o situație în care un material video realizat de o televiziune cu circuit închis, în care apărea o persoană care încerca să se sinucidă într-un loc public, a fost transmis către mass-media).

191. Curtea consideră, în general, că denaturarea sau folosirea abuzivă a unei fotografii, pentru care o persoană autorizase reproducerea într-un scop precis, poate fi considerată un motiv relevant pentru restrângerea dreptului la libertatea de exprimare [*Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) împotriva Franței*, 2009, pct. 46]. De asemenea, se pot lua în considerare modul în care se publică un reportaj sau o fotografie și modul în care persoana în cauză este reprezentată în acestea [*Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft mbH împotriva Austriei (nr. 3)*, 2005, pct. 47; *Jokitaipale și alții împotriva Finlandei*, 2010, pct. 68].

192. Scopul pentru care o fotografie a fost utilizată și va putea fi utilizată în viitor poate, de asemenea, să fie luat în considerare [*Reklos și Davourlis împotriva Greciei*, 2009, pct. 42; *Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) împotriva Franței*, 2009, pct. 52]. În cauza *Reklos și Davourlis împotriva Greciei*, 2009, Curtea a considerat că faptul că un fotograf a reținut imaginea (unui nou-născut) într-o formă identificabilă care ar putea face obiectul unei exploatare ulterioare era contrar voinței persoanei în cauză și/sau a părinților săi și constituia o încălcare a art. 8 din Convenție (pct. 42).

193. În fine, Curtea a considerat că amploarea difuzării reportajului și a fotografiei poate, de asemenea, să prezinte importanță în funcție de chestiunea dacă este vorba despre un ziar de circulație națională sau locală, mare sau mică [*Karhuvaara și Iltalehti împotriva Finlandei*, 2004, pct. 47; *Gourguénidzé împotriva Georgiei*, 2006, pct. 55; *Klein împotriva Slovaciei*, 2006, pct. 48]. Aceasta a

acordat o importanță deosebită amplorii difuzării în cauza *Allée împotriva Franței*, 2024, pct. 48, care avea ca obiect un e-mail adresat unui număr de șase persoane, dintre care numai una nu era vizată de acuzațiile de hărțuire formulate în acesta, precum și în cauza *Dede împotriva Turciei*, 2024, pct. 50, care avea ca obiect un e-mail intern adresat departamentului de resurse umane al societății angajatoare de un salariat care critica metodele de conducere ale unui manager de nivel superior.

194. În ceea ce privește impactul potențial al mijlocului de informare în masă în cauză, Curtea a reamintit în mod constant că mass-media audiovizuală are adesea efecte mult mai rapide și mai puternice decât presa scrisă (*Purcell și alții împotriva Irlandei*, decizia Comisiei, 1991; *Jersild împotriva Danemarcei*, 1994, pct. 31).

195. În special, Curtea a recunoscut că impactul acestor mijloace de informare în masă este întărit de faptul că acestea rămân surse familiare de divertisment situate în centrul intimității proprii case [*Animal Defenders International împotriva Regatului Unit* (MC), 2013, pct. 119 și trimiterile citate acolo].

196. Curtea a observat, de asemenea, că site-urile web sunt instrumente de informare și de comunicare care diferă mult de presa scrisă, în special în ceea ce privește capacitatea lor de a stoca și a difuza informații, iar comunicațiile on-line și conținutul lor riscă mai mult decât presa să aducă atingere exercitării și respectării drepturilor și libertăților fundamentale, în special dreptului la respectarea vieții private, fapt ce se datorează în special rolului important jucat de motoarele de căutare [*Hurbain împotriva Belgiei* (MC), 2023, pct. 236; *M.L. și W.W. împotriva Germaniei*, 2018, pct. 91 și trimiterile citate acolo].

197. În ceea ce privește, în special, difuzarea pe internet a unor declarații considerate calomnioase, Curtea a observat că comunicațiile on-line și conținutul lor cu siguranță riscă mai mult decât presa să aducă atingere exercitării și respectării drepturilor și libertăților fundamentale, în special dreptului la respectarea vieții private [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 133]. Cu toate acestea, a luat în considerare impactul limitat al conținutului publicat on-line care nu apare în căutările efectuate cu ajutorul motoarelor de căutare pe internet (*Alexandru Pătrașcu împotriva României*, 2025, pct. 116).

198. Pe de altă parte, în hotărârea *Nilsen și Johnsen împotriva Norvegiei* (MC), 1999, Curtea a arătat în esență că, în cazul în care declarațiile în litigiu au fost făcute pe cale orală și ulterior relatate în presă, se poate prezuma că, într-un astfel de context, reclamanții nu aveau nicio posibilitate de a le reformula, de a le aduce îmbunătățiri sau de a le retracta înainte de publicarea lor (pct. 48). Faptul că afirmațiile în litigiu au fost făcute la o conferință de presă, o emisiune de radio sau de televiziune în direct reduce, de asemenea, posibilitatea ca pretinsul calomniator să le aducă îmbunătățiri ori să le retracteze înainte de a fi făcute publice (*Otegi Mondragon împotriva Spaniei*, 2011, pct. 54; *Fuentes Bobo împotriva Spaniei*, 2000, pct. 46; *Reznik împotriva Rusiei*, 2013, pct. 44).

2. Elemente și repere ale raționamentului specifice cauzelor având ca obiect calomnia (protecția reputației)

a. Elemente de definire și încadrare

199. Deși în Convenție nu s-a definit calomnia, Curtea a abordat această noțiune în jurisprudența sa prin referire la legislația națională.

i. Existența unei legături obiective între declarația în litigiu și persoana care invocă protecția prevăzută la art. 10 § 2 din Convenție

200. Pentru a caracteriza calomnia, Curtea impune o legătură obiectivă între declarația în litigiu și persoana care a introdus o acțiune pentru calomnie. Aceasta a precizat că este necesar ca un element, într-o anumită cauză, să dea cititorului obișnuit impresia că declarația a pătat în mod direct reputația persoanei care a introdus o acțiune pentru calomnie sau că aceasta din urmă a fost vizată de critica în

litigiu (*Reznik împotriva Rusiei*, 2013, pct. 45; *Kunitsyna împotriva Rusiei*, 2016, pct. 42-43; *Margulev împotriva Rusiei*, 2019, pct. 53; *Udovychenko împotriva Ucrainei*, 2023, pct. 41 și 43).

201. În unele cazuri, este posibil, de asemenea, ca un grup mic de persoane, ca de exemplu consiliul de administrație al unei societăți comerciale sau al unei organizații, să introducă o acțiune pentru calomnie atunci când ținta este grupul, dar membrii acestuia, chiar dacă nu sunt numiți în mod expres, pot fi identificați de persoane care îi cunosc sau, în sens mai larg, de o „persoană rezonabilă”. Aceasta a fost situația în cauza *Ruokanen și alții împotriva Finlandei*, 2010, care a avut ca obiect acuzații de viol la petrecerea unei echipe locale de baseball [pct. 45; a se vedea, de asemenea, *Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), 1999, pct. 67].

202. În ceea ce privește protecția reputației unei persoane pe baza identificării sale cu un grup, în hotărârea *Aksu împotriva Turciei* (MC), 2012, Curtea a statuat, printre altele, că un stereotip negativ îndreptat împotriva unui grup etnic poate, într-o anumită măsură, să afecteze semnificația identității acestui grup, precum și sentimentele de stimă de sine și de încredere în sine ale membrilor săi și că, astfel, se poate considera că acesta afectează „viața privată” a acestora, în sensul art. 8 § 1 din Convenție. Pe această bază, a concluzionat că acest articol se aplică unei persoane de origine romă care a demarat o acțiune în despăgubiri pentru că s-a simțit vătămată de pasajele dintr-o carte și de unele mențiuni incluse într-un dicționar despre romi în Turcia (pct. 58-61 și 81).

203. Curtea a considerat că protecția reputației ar trebui, în principiu, să se limiteze la cea a persoanelor aflate în viață și nu ar trebui să fie invocată pentru reputația persoanelor decedate, cu excepția anumitor circumstanțe limitate și clar definite. În situațiile în care familia defunctului este reclamantă în fața Curții, aceasta a admis că atacurile la adresa reputației defunctului pot agrava suferința membrilor familiei acestuia, în special în perioada imediat următoare decesului acestuia (*Éditions Plon împotriva Franței*, 2004). În mod similar, în anumite circumstanțe, atacurile la adresa reputației defunctului pot fi de o asemenea natură și intensitate încât să aducă atingere sau chiar să constituie o încălcare a dreptului la respectarea vieții private al familiei defunctului [*Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței*, 2007; a se vedea, de asemenea, *Dzhugashvili împotriva Rusiei* (dec.), 2014, și *Genner împotriva Austriei*, 2016].

204. În mai multe hotărâri și decizii, Curtea a admis, de asemenea, că reputația unui ascendent poate, în anumite circumstanțe, să afecteze „viața privată” și identitatea unei persoane și, prin urmare, intră sub incidența art. 8 § 1 din Convenție [a se vedea, de exemplu, *Putistin împotriva Ucrainei*, 2013, pct. 33 și 36-41; pentru cazul unei opere de ficțiune, a se vedea *Jelševar și altele împotriva Sloveniei* (dec.), 2014, pct. 37; pentru cazul unui articol de presă dedicat unei personalități istorice, a se vedea *Dzhugashvili împotriva Rusiei* (dec.), 2014, pct. 26-35].

ii. Nivelul gravității atingerii aduse reputației

205. Elementul central al calomniei este atingerea adusă reputației. Pentru ca art. 8 să devină aplicabil, atacul asupra sau atingerea adusă reputației personale trebuie să aibă un anumit nivel de gravitate și să fi fost săvârșite astfel încât să aducă atingere exercitării personale a dreptului la respectarea vieții private [*Bédat împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 72; *Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012, pct. 83; *A. împotriva Norvegiei*, 2009, pct. 64].

206. Mai precis, Curtea consideră că protecția reputației este un drept autonom în principal atunci când susținerile de fapt în litigiu sunt atât de injurioase încât publicarea lor are un efect direct inevitabil asupra vieții private a petentului [*Toranzo Gomez împotriva Spaniei*, 2018, pct. 51; *Karakó împotriva Ungariei*, 2009, pct. 23; *Polanco Torres și Movilla Polanco împotriva Spaniei*, 2010, pct. 40; *Yarushkevych împotriva Ucrainei* (dec.), 2016, pct. 24].

207. În cauza *Karakó împotriva Ungariei*, 2009, Curtea a explicat că, pentru a determina aplicarea art. 8 din Convenție în scopul protecției reputației, o ingerință în viața privată trebuie să fie de o asemenea gravitate încât integritatea personală să fie compromisă (pct. 23).

208. Prin urmare, în numeroase litigii având ca obiect calomnia, Curtea a considerat, în mod explicit sau implicit, că s-a atins nivelul de gravitate necesar și că se aplică art. 8 din Convenție. Astfel,

- Într-o decizie privind o acțiune pentru calomnie introdusă de reclamant și având ca obiect un comentariu insultător la adresa sa, publicat anonim pe un portal internet, Curtea a statuat că art. 8 era aplicabil (*Pihl împotriva Suediei*, 2017, pct. 23-25; a se vedea de asemenea *Fuchsmann împotriva Germaniei*, 2017, pct. 30);

- Într-o cauză în care reclamantul, un bărbat celebru care și-a făcut el însuși publică homosexualitatea, a făcut plângere în contextul art. 8 din Convenție cu privire la refuzul autorităților interne de a începe urmărirea penală pentru o glumă în care era considerat femeie, glumă făcută în cadrul unui program de divertisment televizat, Curtea a statuat mai întâi că art. 8 era aplicabil, după care a constatat că această dispoziție nu a fost încălcată. Potrivit Curții, întrucât orientarea sexuală este adânc înrădăcinată în identitatea unei persoane, iar sexul și orientarea sexuală reprezintă două caracteristici distincte și intime, orice confuzie între aceste două caracteristici constituie o atingere adusă reputației unei persoane care poate atinge un nivel de gravitate suficient pentru ca art. 8 să devină aplicabil (*Sousa Goucha împotriva Portugaliei*, 2016, pct. 27);

- Curtea a considerat că acuzațiile îndreptate împotriva unei persoane, referitoare la o atitudine pretins lipsită de respect față de un grup de o anumită origine etnică sau religioasă, sunt de natură nu numai să îi afecteze reputația, ci și să îi afecteze mediul profesional și social, astfel încât atacul atinge pragul de gravitate necesar pentru a constitui o atingere adusă drepturilor garantate de art. 8 din Convenție [*Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2017, pct. 79];

- Curtea consideră că atingerea adusă reputației profesionale intră sub incidența protecției conferite de art. 8 din Convenție, pe care i-a recunoscut-o, printre altele, unui medic în cauza *Kanellopoulou împotriva Greciei*, 2007, directorului general al unei societăți subvenționate de stat în cauza *Tănăsoaica împotriva României*, 2012, și unor magistrați în cauza *Belpietro împotriva Italiei*, 2013. Aceste cauze trebuie comparate cu cauzele *Shahanov și Palfreeman împotriva Bulgariei*, 2016 (pct. 63-64), care a avut ca obiect o sesizare privind pretinse nereguli și o plângere împotriva unor funcționari, și cauza *Bergens Tidende și alții împotriva Norvegiei*, 2000 (pct. 60), în care Curtea a considerat că interesul evident al unui medic de a-și proteja reputația profesională nu era suficient pentru a prevala asupra interesului public important de a menține libertatea presei de a furniza informații cu privire la chestiuni de interes public legitim;

- În cauza *Mikolajová împotriva Slovaciei*, 2011, în care reclamanta s-a plâns de divulgarea unei decizii a poliției prin care i se imputa o infracțiune cu toate că niciodată nu se demarase nicio procedură penală, Curtea a examinat pe rând aplicabilitatea art. 6 § 2 și a art. 8 din Convenție, având în vedere gravitatea concluziei din decizia poliției, potrivit căreia reclamanta era vinovată de infracțiunea specifică de vătămare corporală, precum și faptul că decizia respectivă a fost divulgată unei societăți de asigurări. Curtea a considerat că a existat o ingerință în drepturile reclamantei protejate de art. 8, dar a constatat că aceasta nu a fost afectată în mod substanțial în contextul art. 6 § 2. Această constatare nu a împiedicat Curtea să țină seama de interesele protejate art. 6 § 2 în cadrul punerii în balanță [pct. 44; a se vedea de asemenea *Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), 1999, pct. 65; *A. împotriva Norvegiei*, 2009, pct. 47];

- În cauza *Toranzo Gomez împotriva Spaniei*, 2018, având ca obiect condamnarea pentru calomnie a unui reclamant care a calificat ca „tortură” metodele utilizate de poliție, contrar definiției legale a acestei noțiuni, Curtea a considerat art. 8 aplicabil și a examinat dacă normele aplicate de instanțele naționale asiguraseră un echilibru just între drepturile și interesele aflate în conflict (pct. 56 și 59-60);

- Într-o cauză în care un profesor universitar a fost condamnat într-un proces civil pentru calomnie pentru că a afirmat că un candidat la alegerile parlamentare era implicat într-un litigiu comercial, Curtea a considerat că nivelul de gravitate necesar pentru aplicarea art. 8 din Convenție a fost atins,

în special prin faptul că informațiile în litigiu erau de natură privată (*Prunea împotriva României*, 2019, pct. 36);

- Într-o cauză având ca obiect o calomnie care implica acuzații cuprinse în documente cu caracter privat transmise între persoane particulare și care, potrivit intenției autorului, nu fuseseră destinate să fie făcute publice, dar fuseseră aduse la cunoștința unui număr limitat de persoane, Curtea a statuat că acuzațiile în litigiu erau de natură nu numai să aducă atingere reputației persoanei vizate, ci și să o prejudicieze în mediul său profesional și social. În consecință, Curtea a considerat că aceste acuzații au atins pragul de gravitate necesar pentru a constitui o ingerință în drepturile protejate de art. 8 și a examinat dacă autoritățile naționale au asigurat un just echilibru între, pe de o parte, libertatea de exprimare a reclamantului, astfel cum este garantată de art. 10, și, pe de altă parte, dreptul destinatarilor documentelor în litigiu la respectarea reputației sale, astfel cum este garantat de art. 8 (*Matalas împotriva Greciei*, 2021, pct. 45).

209. În unele cauze având ca obiect calomnia, Curtea a exclus în mod explicit aplicabilitatea art. 8 și a examinat proporționalitatea ingerinței în libertatea de exprimare [*Falzon împotriva Maltei*, 2018, pct. 56; *Fedchenko împotriva Rusiei (nr. 3)*, 2018, pct. 48-49].

210. În aceste cauze, precum și în altele, în care aplicabilitatea art. 8 este exclusă în mod implicit, Curtea se bazează pe paragraful 2 al art. 10 și utilizează metoda de analiză a proporționalității, urmând în esență aceleași criterii (a se vedea secțiunea de mai jos).

b. Principii și elemente de examinare a proporționalității ingerințelor în raport cu scopul legitim al protecției reputației

211. În continuare sunt prezentate mai multe principii și considerații mai detaliate dezvoltate de Curte în jurisprudența sa referitoare la protecția reputației.

212. Indiferent de scopul legitim urmărit și metoda de motivare aplicată de Curte, primul criteriu de analiză a proporționalității unei ingerințe în libertatea de exprimare constă în a stabili în ce măsură afirmațiile în litigiu pot contribui la o dezbatere de interes public. În general, contribuția discursului la o dezbatere de interes public va avea ca efect reducerea marjei de apreciere a statului.

213. În această privință, Curtea a statuat în mod constant că art. 10 § 2 din Convenție lasă prea puțin loc pentru restrângeri ale libertății de exprimare în domeniul discursului politic sau al chestiunilor de interes general [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 106; *Castells împotriva Spaniei*, 1992, pct. 43; *Wingrove împotriva Regatului Unit*, 1996, pct. 58].

i. Elemente legate de conținut

α. Forme/moduri de exprimare

214. Art. 10 include, de asemenea, libertatea artistică, libertate care permite participarea la schimbul public de informații și idei culturale, politice și sociale de toate tipurile. În consecință, cei care creează, interpretează, difuzează sau expun o operă de artă contribuie la schimbul de idei și de opinii indispensabil pentru o societate democratică [*Müller și alții împotriva Elveției*, 1988, pct. 27 și urm.; *London, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței* (MC), 2007, pct. 47].

215. Curtea a subliniat în mai multe rânduri că satira este o formă de exprimare artistică și de comentariu social care, prin exagerarea și denaturarea realității care o caracterizează, are ca scop în mod natural să provoace și să agite. Din acest motiv, este necesar să se examineze cu o atenție deosebită orice ingerință în dreptul unui artist – sau al oricărei alte persoane – de a se exprima în acest mod [*Weelsh și Silva Canha împotriva Portugaliei*, 2013, pct. 29; *Eon împotriva Franței*, 2013, pct. 60; *Alves da Silva împotriva Portugaliei*, 2009, pct. 27; *Vereinigung Bildender Künstler împotriva Austriei*, 2007, pct. 33; *Tuşalp împotriva Turciei*, 2012, pct. 48; *Ziemiński împotriva Poloniei (nr. 2)*, 2016, pct. 45; *Handzhiyski Poloniei Bulgariei*, 2021, nr. 51]. Printre formele de exprimare satirică în litigiu în

jurisprudența Curții se numără, de exemplu, un tablou (*Vereinigung Bildender Künstler împotriva Austriei*, 2007, pct. 33), un panou cu mesaj politic (*Eon împotriva Franței*, 2013, pct. 53), un interviu fictiv (*Nikowitz și Verlagsgruppe News GmbH împotriva Austriei*, 2007, pct. 18), o reclamă (*Bohlen împotriva Germaniei*, 2015, pct. 50), o caricatură (*Leroy împotriva Franței*, 2008, pct. 44), *Patrício Monteiro Telo de Abreu împotriva Portugaliei*, 2022, pct. 40), un articol de presă într-un ziar local [*Ziemiński împotriva Poloniei (nr. 2)*, 2016, pct. 45] și denigrarea publică a unui monument prin modificarea aspectului acestuia (*Handzhyski împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 51).

β. Deosebirea dintre declarațiile de fapt și judecățile de valoare

216. Ulterior hotărârilor de principiu *Lingens împotriva Austriei* și *Oberschlick împotriva Austriei (nr. 1)*, Curtea a subliniat că este necesar să se facă o deosebire atentă între fapte, pe de o parte, și judecăți de valoare, pe de altă parte. Dacă aspectul material al primelor poate fi dovedit, cele din a doua categorie nu se pretează la demonstrarea exactității lor (*McVicar împotriva Regatului Unit*, 2002, pct. 83; *Lingens împotriva Austriei*, 1986, pct. 46).

217. În ceea ce privește declarațiile de fapt, Curtea a statuat printre altele că „prezumția de falsitate” a unor astfel de declarații – care impune autorului lor să dovedească veridicitatea acestora – nu este în mod necesar contrară Convenției, în special atunci când pârâțul are o posibilitate realistă de a demonstra veridicitatea lor (*Kasabova împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 58-62; *Staniszewski împotriva Poloniei*, 2021, pct. 45; *Azadliq și Zayidov împotriva Azerbaidjanului*, 2022, pct. 35; *Udovychenko împotriva Ucrainei*, 2023, pct. 44). Cu toate acestea, Curtea a precizat de asemenea că unui reclamant care participă în mod clar la o dezbateră publică despre o chestiune importantă nu i se poate pretinde să se conformeze unui standard mai ridicat decât cel al diligenței necesare, obligația de a dovedi declarații de fapt fiind de natură să îl priveze de protecția garantată de art. 10 (*Makraduli împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, 2018, pct. 75; *Staniszewski împotriva Poloniei*, 2021, pct. 45; *Wojczuk împotriva Poloniei*, 2021, pct. 74; *Azadliq și Zayidov împotriva Azerbaidjanului*, 2022, pct. 35; *Udovychenko împotriva Ucrainei*, 2023, pct. 44).

218. Curtea consideră că trebuie să existe motive speciale pentru a scuti un ziar de obligația care îi revine în principiu de a verifica declarațiile de fapt care calomniază persoane particulare. În această privință, intră în joc în special natura și amploarea calomniei în cauză, precum și măsura în care ziarul respectiv poate să considere în mod rezonabil sursele sale ca fiind credibile în ceea ce privește susținerile în litigiu [*McVicar împotriva Regatului Unit*, 2002, pct. 84; *Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), 1999, pct. 66].

219. În schimb, obligația probei este imposibil de îndeplinit pentru judecățile de valoare și aduce atingere înseși libertății de opinie, element fundamental al dreptului garantat de art. 10 [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 126; *Dalban împotriva României* (MC), 1999, pct. 49; *Lingens împotriva Austriei*, 1986, pct. 46; *Oberschlick împotriva Austriei (nr. 1)*, 1991, pct. 63]. Totuși, chiar dacă o declarație echivalează cu o judecată de valoare, aceasta trebuie să aibă o bază factuală suficientă, în caz contrar fiind excesivă [*Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei* (MC), 2004, pct. 76; *De Haes și Gijssels împotriva Belgiei*, 1997, pct. 42; *Oberschlick împotriva Austriei (nr. 2)*, 1997, pct. 33; *Lindon, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței* (MC), 2007, pct. 55].

220. Curtea subliniază că lipsa unei deosebiri, în legislația sau în practica instanțelor naționale, între declarațiile de fapt și hotărârile de valoare implică obligația de a dovedi veridicitatea unei judecăți de valoare. Aceasta consideră că este vorba despre o abordare de tip universal valabil a aprecierii exprimării, care este în sine incompatibilă cu libertatea de opinie, element fundamental al art. 10 din Convenție (*Gorelishvili împotriva Georgiei*, 2007, pct. 38; *Grinberg împotriva Rusiei*, 2005, pct. 29-30; *Fedchenko împotriva Rusiei*, 2010, pct. 37). Astfel, Curtea a constatat lipsa deosebirii dintre fapte și judecățile de valoare în mai multe cauze [*OOO Izdatelskiy Tsentri Kvaritirnyy Ryad împotriva Rusiei*, 2017, pct. 44; *Reichman împotriva Franței*, 2016, pct. 72; *Paturel împotriva Franței*, 2005, pct. 35].

Lindon, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței (MC), 2007, pct. 55; *De Carolis și France Télévisions împotriva Franței*, 2016, pct. 54].

221. Caracterizarea unei declarații de fapt sau a unei judecăți de valoare ține în primul rând de marja de apreciere a autorităților naționale, în special a instanțelor naționale (*Peruzzi împotriva Italiei*, 2015, pct. 48). În cadrul controlului său, Curtea repune uneori în discuție caracterizarea făcută de autoritățile naționale în această privință. Astfel, aceasta a considerat că declarațiile în litigiu constau într-o judecată de valoare a cărei veridicitate nu putea fi demonstrată (a se vedea, de exemplu, *Feldek împotriva Slovaciei*, 2001, pct. 35 și 86; *Eigirdas și VJ „Demokratijos plėtros fondas” împotriva Lituaniei*, 2023, pct. 98-99; *Arvanitis și Phileleftheros Public Company Limited împotriva Ciprului*, 2025, pct. 38) sau că, din contră, era necesară încadrarea lor ca fapte (*Egill Einarsson împotriva Islandei*, 2017, pct. 52).

222. Pentru a face deosebirea între o imputare de fapt și o judecată de valoare, este necesar să se țină seama de circumstanțele cauzei și de tonul general al afirmațiilor (*Brasiliér împotriva Franței*, 2006, pct. 37; *Balaskas împotriva Greciei*, 2020, pct. 58), fiind de la sine înțeles că afirmațiile privind chestiuni de interes public pot să constituie, ca atare, mai degrabă judecăți de valoare decât declarații de fapt (*Paturel împotriva Franței*, 2005, pct. 37; a se vedea, de asemenea, *Lopes Gomes da Silva împotriva Portugaliei*, 2000, în care erau în litigiu comentarii ale unui jurnalist cu privire la gândirea politică și ideologia unui candidat la alegerile municipale, și *Hrico împotriva Slovaciei*, 2004, în care erau în litigiu critici la adresa unui judecător al Curții Supreme; *Societatea de Radiodifuziune B92 AD împotriva Serbiei*, 2023, în care erau în litigiu acuzații de corupție formulate în legătură cu achiziționarea de vaccinuri; și *Eigirdas și VJ „Demokratijos plėtros fondas” împotriva Lituaniei*, 2023, pct. 100, în care un om de afaceri și politician important a fost acuzat că a făcut publicitate politică ascunsă în cadrul unei campanii electorale).

223. În cauza *Scharsach și News Verlagsgesellschaft împotriva Austriei*, 2003, în care s-a ridicat problema folosirii termenului „crypto-nazi” în legătură cu un politician, instanțele naționale au considerat că termenul în cauză constituia o declarație de fapt și nu au examinat dacă ar putea fi considerat o judecată de valoare (pct. 40). Potrivit Curții, criteriile aplicate pentru evaluarea activităților politice ale unei persoane din punct de vedere moral sunt diferite de cele necesare pentru stabilirea săvârșirii unei infracțiuni în sensul legii penale (pct. 43; a se vedea, de asemenea, *Unabhängige Initiative Informationsvielfalt împotriva Austriei*, 2002, pct. 46; *Brosa împotriva Germaniei*, 2014, pct. 48).

224. În cauza *Thorgeir Thorgeirson împotriva Islandei*, Curtea a considerat că anumite elemente de fapt cuprinse în articolele în litigiu, referitoare la intervențiile brutale ale polițiștilor, constau în principal în trimiteri la „povești” sau „zvонuri” provenite de la terți. A observat că articolele au abordat o chestiune serioasă de interes public și că nu exista nicio dovadă a caracterului complet fals și inventat al relatării. Prin urmare, a considerat că jurnalistul nu trebuia să fie obligat să prezinte dovada bazei factuale a susținerilor sale întrucât a făcut referire, în esență, la ceea ce alții spuneau despre intervențiile brutale ale polițiștilor. Potrivit Curții, în măsura în care exista intenția de a-l obliga pe jurnalist să dovedească exactitatea susținerilor sale, acestuia i se impunea o sarcină nerezonabilă sau chiar imposibilă (pct. 65; a se vedea de asemenea *Dyuldin și Kislov împotriva Rusiei*, 2007, pct. 35).

225. Necesitatea unei legături între o judecată de valoare și faptele care o susțin poate să varieze în funcție de circumstanțele fiecărui caz (*Feldek împotriva Slovaciei*, 2001, pct. 86).

226. Într-o cauză în care această bază factuală lipsea și în care reclamantii nu au reușit să prezinte proba pretinselor acțiuni infracționale ale petentului, Curtea a considerat că nu a fost încălcat art. 10 (*Barata Monteiro da Costa Nogueira și Patrício Pereira împotriva Portugaliei*, 2011, pct. 38; a se compara cu *De Lesquen du Plessis-Casso împotriva Franței*, 2012, pct. 45).

227. Problema cerinței unei baze factuale (suficiente) trebuie să fie examinată în lumina celorlalți parametri relevanți pentru aprecierea proporționalității ingerinței în libertatea de exprimare. De

exemplu, deosebirea dintre declarațiile de fapt și judecățile de valoare este mai puțin importantă atunci când declarațiile în litigiu sunt făcute în timpul unei dezbateri politice aprinse la nivel local, în cadrul căreia reprezentanții aleși și jurnaliștii ar trebui să beneficieze de o mare libertate de critică la adresa administrației locale, chiar și în absența unei baze factuale clare (*Lombardo și alții împotriva Maltei*, 2007, pct. 60; *Dyuldin și Kislov împotriva Rusiei*, 2007, pct. 49).

228. În cauza *Lopes Gomes da Silva împotriva Portugaliei*, 2000, care a avut ca obiect un editorial publicat într-un ziar, Curtea a considerat că remarcile făcute în termeni destul de incisivi cu privire la gândirea politică și ideologia unui candidat la alegerile locale aveau o bază factuală și a afirmat că situația era în mod clar o chestiune de dezbatere politică cu privire la chestiuni de interes general, domeniu în care restricțiile privind libertatea de exprimare necesită o interpretare strictă (pct. 33).

229. În mod similar, în cauza *Hrico împotriva Slovaciei*, 2004, Curtea a considerat că articolele în litigiu, care criticau un judecător al Curții Supreme, exprimau judecăți de valoare și aveau o bază factuală suficientă. Aceasta a precizat că opiniile în litigiu ar fi putut, în lipsa oricărei baze factuale, să se dovedească excesive, dar – a observat ea – acest lucru nu era valabil în speță (a se vedea, de asemenea, *Fleury împotriva Franței*, 2021, *Cârlan împotriva României*, 2010 și *Laranjeira Marques da Silva împotriva Portugaliei*, 2010).

230. Ca regulă generală, deosebirea dintre declarații factuale și judecăți de valoare nu trebuie făcută în legătură cu scrierile dintr-un roman. Potrivit Curții, aceasta devine totuși complet relevantă atunci când opera în litigiu nu este ficțiune pură, ci include personaje sau fapte reale [*Lindon, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței* (MC), 2007, pct. 55].

231. Curtea face o deosebire între declarații factuale și judecăți de valoare și în cauzele având ca obiect satira. Într-o cauză referitoare la un articol satiric din care reieșea că un schior austriac s-ar fi bucurat când s-a rănit unul dintre rivalii săi, Curtea a concluzionat că imputarea respectivă echivalează cu o judecată de valoare exprimată sub forma unei glume și rămâne în limitele comentariului satiric acceptabil într-o societate democratică (*Nikowitz și Verlagsgruppe News GmbH împotriva Austriei*, 2007).

χ. Chestiuni procedurale: nivelul și sarcina probei⁹, egalitatea armelor

232. Deosebirea dintre declarațiile factuale și judecățile de valoare, examinată în detaliu mai sus, are o importanță deosebită din punct de vedere al sarcinii probei în materie de calomnie. În mod similar, principiile referitoare la „jurnalismul responsabil” sunt strâns legate de această problemă.

233. Acele „îndatoriri și responsabilități” inerente exercitării libertății de exprimare impun existența unor motive specifice pentru a scuti un ziar de obligația care îi revine în mod obișnuit de a verifica declarațiile factuale calomnioase [a se vedea, de exemplu, *Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), 1999, pct. 66].

234. În cauza *Bozhkov împotriva Bulgariei*, 2011, Curtea a reamintit că o abordare excesiv de riguroasă a instanțelor naționale, atunci când examinează conduita profesională a jurnaliștilor, ar putea să îi descurajeze în mod nejustificat să își îndeplinească funcția de transmitere a informațiilor către public. Prin urmare, instanțele trebuie, în primul rând, să evalueze impactul probabil al hotărârilor lor nu doar asupra situațiilor pe care trebuie să le examineze, ci și asupra mass-mediei în general (pct. 51).

235. Astfel, Curtea a considerat că, în cadrul unui proces civil pentru calomnie, obligația de a dovedi „conform criteriului celei mai mari probabilități” că susținerile formulate într-un articol de ziar erau „în esență conforme cu adevărul” constituie o restrângere justificată a libertății de exprimare în raport cu art. 10 § 2 din Convenție (*McVicar împotriva Regatului Unit*, 2002, pct. 84 și 87).

⁹ Pentru principiile generale privind prezumțiile de fapt sau de drept, în contextul prezumției de nevinovăție în temeiul art. 6 § 2 din Convenție, a se vedea *Salabiaku împotriva Franței*, 1988, pct. 28.

236. În cauza *Kasabova împotriva Bulgariei*, 2011, Curtea a considerat că susținerile publicate în presă și acuzațiile formulate în cadrul unei proceduri penale nu puteau fi abordate în condiții de egalitate. În mod similar, instanțele sesizate cu o acțiune pentru calomnie nu pot să solicite pârâților să se pună în locul parchetului ori să lase ca soarta lor să depindă de chestiunea dacă organele de urmărire penală vor începe sau nu procedura penală împotriva persoanelor vizate de susținerile lor și vor obține condamnarea acestora (pct. 62; a se vedea și *Bozhkov împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 51; *Roumiana Ivanova împotriva Bulgariei*, 2008, pct. 39).

237. În cauza *Kasabova împotriva Bulgariei*, 2011, Curtea a precizat, de asemenea, că „prezumția de fapte false” poate fi considerată un obstacol nejustificat în calea publicării de materiale a căror veridicitate ar putea fi greu de stabilit în fața unei instanțe, în lipsa unor probe admisibile, de exemplu, sau din cauza cheltuielilor care ar fi necesare în acest scop. A subliniat că schimbarea sarcinii probei efectuată prin această prezumție face cu atât mai importantă examinarea atentă, de către instanțe, a probelor prezentate de pârât, astfel încât acesta din urmă să își păstreze posibilitatea de a le infirma și de a invoca *exceptio veritatis* (*Kasabova împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 59-62). A considerat că jurnaliștii trebuie să aibă posibilitatea de a fi scutiți de obligația de a dovedi veridicitatea faptelor invocate în publicațiile lor și de a evita orice condamnare demonstrând pur și simplu că au acționat în mod just și responsabil [pct. 61; a se vedea și *Wall Street Journal Europe Sprl și alții împotriva Regatului Unit* (dec.), 2009; *Radio France și alții împotriva Franței*, 2004, pct. 24; *Standard Verlags GmbH și Krawagna-Pfeifer împotriva Austriei*, 2006, pct. 16, 30 și 57].

238. În mod similar, punând în balanță dreptul la viață privată al polițiștilor și libertatea de exprimare a persoanelor arestate de aceștia, Curtea a considerat că restrângerea dreptului persoanelor de a critica acțiunile autorităților publice, impunându-le să respecte definiția legală a torturii, astfel cum este definită de dreptul intern, le impune o sarcină exorbitantă (*Toranzo Gomez împotriva Spaniei*, 2018, pct. 65).

239. În cauza *Roumiana Ivanova împotriva Bulgariei*, 2008, Curtea a considerat că reclamanta nu a verificat suficient susținerile sale de fapt în privința unui politician înainte de a le publica și, contrar celor mai bune practici jurnalistice, a omis să consulte surse demne de încredere. Aceasta a subliniat că jurnalista și-a asumat susținerile acuzatoare și că era responsabilă pentru veridicitatea acestora, făcând astfel deosebire între această situație și cea în care jurnaliștii se limitează la a relata afirmațiile altora dar omit să se distanțeze de ele [*Roumiana Ivanova împotriva Bulgariei*, 2008, pct. 62; *Radio France și alții împotriva Franței*, 2004, pct. 38; *Thoma împotriva Luxemburgului*, 2001, pct. 63-64; *Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei* (MC), 2004, pct. 77].

240. În ceea ce privește posibilitatea ca apărarea să dovedească susținerile sale în cadrul unui proces pentru calomnie, într-o cauză având ca obiect interdicția impusă unei consilieri locale de a repeta anumite declarații referitoare la o sectă, Curtea a acordat importanță faptului că probele propuse de reclamantă, care avea funcție de consilier local, au fost considerate irelevante și că instanța nu a examinat dacă acestea erau efectiv disponibile [*Jerusalem împotriva Austriei*, 2001, pct. 45; a se vedea și *Boldea împotriva României*, 2007, pct. 60-61; *Flux împotriva Moldovei (nr. 4)*, 2008, pct. 37-38; *Busuioc împotriva Moldovei*, 2004, pct. 88; *Savitchi împotriva Moldovei*, 2005, pct. 59; *Folea împotriva României*, 2008, pct. 41-43].

241. Curtea acordă o atenție deosebită situațiilor în care cerințele în materie de probe ar obliga un jurnalist să divulge sursele sale de informații. Astfel, o ingerință în principiul protecției surselor jurnalistice ar fi compatibilă cu art. 10 din Convenție doar dacă ar exista un imperativ de interes public superior acestui principiu [*Sanoma Uitgevers B.V. împotriva Țărilor de Jos* (MC), 2010, pct. 90; *Kasabova împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 65; *Cumpănă și Mazăre împotriva României* (MC), 2004, pct. 106].

242. În cauza *Steel și Morris împotriva Regatului Unit*, 2005, Curtea a examinat sarcina probei care le revenea reclamantilor în cadrul unui litigiu între aceștia și marea societate comercială multinațională McDonalds. Reclamantii erau implicați într-o campanie inițiată de ONG-ul London Greenpeace

împotriva McDonalds, în cursul căreia s-a distribuit o broșură a cărei publicare le-a fost imputată lor. În primul rând, Curtea a observat că faptul că petenta în cauză era o mare societate comercială multinațională nu ar trebui, în principiu, să o priveze de dreptul de a se apăra împotriva susținerilor calomnioase și nici nu ar trebui să îi exonereze pe reclamanți de obligația de a dovedi veridicitatea declarațiilor în litigiu (pct. 94). În continuare, aceasta a considerat că, pentru a proteja interesele concurente reprezentate de libertatea de exprimare și libertatea de dezbateră, era esențial să se asigure într-o anumită măsură un proces echitabil și egalitatea armelor. În fine, Curtea a constatat că neacordarea asistenței judiciare a făcut ca procesul pentru calomnie să nu fie echitabil, contrar art. 6 § 1. Aceasta a concluzionat că lipsa echității și a egalității în cadrul procedurii a condus la o încălcare a art. 10 în speță (pct. 95).

243. În alte situații, precum cea expusă în cauza *Udovychenko împotriva Ucrainei*, 2023, în care reclamanta, martoră oculară la un accident rutier intens mediatizat, a fost declarată vinovată de calomnie ca urmare a unei declarații făcute ca răspuns la o întrebare adresată de un jurnalist cu privire la circumstanțele accidentului respectiv, Curtea a constatat că nu s-a susținut că reclamanta a acționat cu rea-credință și a hotărât că obligarea reclamantei la a face dovada veridicității declarației în litigiu – cerință a cărei respectare ar fi fost foarte dificilă, dacă nu imposibilă – nu era în conformitate cu principiile stabilite în jurisprudența sa (pct. 51). Aceasta a precizat că faptul de a permite martorilor unor evenimente ce pot fi încadrate ca infracțiuni să relateze în mod public și cu bună-credință fapte cu privire la care au fost martori direcți și pe care le-au sesizat în mod corespunzător autorităților constituie un aspect al protecției libertății de exprimare, cu excepția cazului în care faptele în cauză intră sub incidența secretului urmăririi penale (pct. 50).

244. În cauza *Allée împotriva Franței*, 2024, Curtea a subliniat necesitatea de a oferi o protecție adecvată persoanelor care denunță acte de hărțuire psihologică sau sexuală ale căror victime se consideră. În această cauză, Curtea a statuat că, prin faptul de a impune reclamantei să facă dovada hărțuirii sexuale pe care susținea că a suferit-o la locul de muncă, în absența vreunui martor extern, și prin faptul că au refuzat să adapteze noțiunea de „bază factuală suficientă” și criteriile „bunei-credințe” la împrejurările cauzei, instanțele naționale i-au impus reclamantei o sarcină a probei excesivă (pct. 52).

δ. Mijloace de apărare

245. Având în vedere inerentele „îndatoriri și responsabilități” pe care le comportă exercitarea libertății de exprimare, garanția pe care art. 10 o oferă jurnaliștilor în ceea ce privește relatările despre chestiuni de interes general este supusă condiției ca persoanele respective să acționeze cu bună-credință, astfel încât să furnizeze informații „corecte și demne de încredere”, cu respectarea deontologiei jurnalistice [*Bergens Tidende și alții împotriva Norvegiei*, 2000, pct. 53; *Goodwin împotriva Regatului Unit*, 1996, pct. 39; *Fressoz și Roire împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 54].

246. Prin urmare, următoarele mijloace de apărare se aplică în cadrul procedurilor pentru calomnie, inclusiv în cazul celor îndreptate împotriva jurnaliștilor.

- *Proba verității (exceptio veritatis)*

247. Existența unor garanții procedurale la dispoziția persoanei acuzate de calomnie este unul dintre elementele care trebuie luate în considerare la examinarea proporționalității ingerinței în raport cu art. 10: în special, este indispensabil ca persoanei în cauză să i se ofere o posibilitate concretă și efectivă de a putea să demonstreze că susținerile sale aveau o bază factuală suficientă [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 155 și trimiterile citate].

248. În opinia Curții, imposibilitatea de a recurge la proba verității (*exceptio veritatis*) constituie o măsură excesivă pentru a proteja reputația și drepturile unei persoane (*Colombani și alții împotriva Franței*, 2002, pct. 66).

249. Proba verității (*exceptio veritatis*) se referă numai la fapte, nu și la comentarii și la judecăți de valoare, întrucât numai faptele se pretează la demonstrarea exactității lor (a se vedea, de exemplu, *Castells împotriva Spaniei*, 1992, pct. 48).

250. Cu toate acestea, iar acest lucru este valabil în special pentru jurnaliști, nu este întotdeauna posibil să se verifice pe deplin faptele atunci când un eveniment tocmai a avut loc, de aici decurgând necesitatea unei marje de manevră în acest caz. Curtea a admis că informația este „un bun perisabil” și că întârzierea publicării, chiar și pentru o scurtă perioadă de timp, riscă să o priveze de orice valoare și de orice interes (*Observer și Guardian împotriva Regatului Unit*, 1991, pct. 60).

- *Buna-credință*

251. Existența sau absența bunei-credințe se poate stabili în funcție de faptele și circumstanțele cauzei și/sau de codurile deontologice. În cazul jurnaliștilor, Curtea pune accentul pe verificarea respectării deontologiei jurnalistice, din cauza puterii exercitate de mass-media în societatea modernă și a fluxului imens de informații cu care se confruntă individul [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 104].

252. Într-un caz referitor la calomnie împotriva unui chirurg plastician, Curtea a considerat că relatările făcute de pacienți nemulțumiți, deși exprimate în termeni bruți și violenți, erau în esență corecte și au fost preluate cu fidelitate de ziar. Lecturând articolele în ansamblul lor, Curtea nu a putut să considere că declarațiile în litigiu erau excesive sau înșelătoare (*Bergens Tidende și alții împotriva Norvegiei*, 2000, pct. 56; a se vedea de asemenea, pentru lipsa unei examinări corespunzătoare a criteriilor de către instanțele naționale, *Reichman împotriva Franței*, 2016, pct. 71).

ii. Elemente legate de context

α. Rolul și statutul autorului declarațiilor în litigiu

253. O protecție sporită în temeiul art. 10 din Convenție este recunoscută anumitor persoane datorită rolului și statutului lor într-o societate democratică. Rolul de „câine de pază public” și statutul specific al magistraților și avocaților sunt prezentate mai jos în capitole detaliate.

254. În plus, libertatea de exprimare este deosebit de valoroasă pentru aleșii care își reprezintă alegătorii, semnaleză preocupările acestora și le apără interesele. Prin urmare, o ingerință în libertatea de exprimare a unui parlamentar din opoziție impune Curții să exercite unul dintre cele mai stricte controale [*Karácsony și alții împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 137; *Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 2020, pct. 242-245; *Castells împotriva Spaniei*, 1992, pct. 42; *Piermont împotriva Franței*, 1995, pct. 76; *Jerusalem împotriva Austriei*, 2001, pct. 36; *Otegi Mondragon împotriva Spaniei*, 2011, pct. 50; *Lacroix împotriva Franței*, 2017, pct. 40; *Szanyi împotriva Ungariei*, 2016, pct. 30; a se vedea și *Freitas Rangel împotriva Portugaliei*, 2022, pct. 59, care extinde această protecție în cazul unui expert invitat să prezinte opinia sa în fața unei comisii parlamentare].

255. În același timp, în hotărârea *Erbakan împotriva Turciei*, 2006, Curtea a subliniat că combaterea tuturor formelor de intoleranță face parte integrantă din protecția drepturilor omului și că este extrem de important ca politicienii, în discursurile lor publice, să evite difuzarea unor afirmații care pot să favorizeze intoleranța (pct. 64).

β. Ținta declarației în litigiu

256. Statutul persoanei vizate de afirmațiile calomnioase este un parametru pe care Curtea îl ia în considerare în examinarea cauzelor referitoare la calomnie. Curtea consideră că „limitele criticilor admisibile” sunt mult mai extinse în cazul persoanelor cu statut public decât în cazul simplelor persoane particulare [*Palomo Sánchez și alții împotriva Spaniei* (MC), 2011, pct. 71].

- *Personalități politice și publice*

257. În cauza *Lingens împotriva Austriei*, 1986, Curtea a afirmat principiul potrivit căruia personalitățile politice, în mod inevitabil și conștient, se expun controlării atente a faptelor și gesturilor lor atât de către jurnaliști, cât și de către masa cetățenilor și, prin urmare, trebuie să dea dovadă de o toleranță mai mare (pct. 42; a se vedea, de asemenea, *Nadtoka împotriva Rusiei*, 2016, pct. 42).

258. Această cerință de toleranță este și mai pertinentă pentru un politician care a făcut el însuși declarații publice ce pot fi criticate (*Mladina d.d. Ljubljana împotriva Sloveniei*, 2014, pct. 40; *Pakdemirli împotriva Turciei*, 2005, pct. 45). De exemplu, Curtea a hotărât, în cauza *Oberschlick împotriva Austriei (nr. 2)*, 1997, că afirmațiile făcute în contextul unui discurs menit în mod clar să provoace și, prin urmare, să provoace reacții puternice (pct. 31) nu pot fi considerate un atac personal și gratuit (pct. 33), în pofida naturii lor polemice (*Dickinson împotriva Turciei*, 2021, pct. 55).

259. Acest principiu al toleranței se aplică în general întregii clase politice, indiferent dacă este vorba de un prim-ministru [*Tuşalp împotriva Turciei*, 2012, pct. 45; *Axel Springer AG împotriva Germaniei (nr. 2)*, 2014, pct. 67], un ministru (*Turhan împotriva Turciei*, 2005, pct. 25), un primar (*Brasilier împotriva Franței*, 2006, pct. 41), un consilier politic (*Morar împotriva României*, 2015), un parlamentar (*Mladina d.d. Ljubljana împotriva Sloveniei*, 2014; *Monica Macovei împotriva României*, 2020) sau liderul unui partid politic [*Oberschlick împotriva Austriei (nr. 2)*, 1997].

260. Curtea a afirmat, de asemenea, că o protecție sporită a șefilor de stat și de guvern printr-o lege specială nu este, în principiu, în conformitate cu spiritul Convenției (*Otegi Mondragon împotriva Spaniei*, 2011, pct. 55; *Pakdemirli împotriva Turciei*, 2005, pct. 52; *Artun și Güvener împotriva Turciei*, 2007, pct. 31; *Ömür Çağdaş Ersoy împotriva Turciei*, 2021, pct. 58; pentru șefii de stat străini, a se vedea *Colombani și alții împotriva Franței*, 2002, pct. 67). În cauza *Otegi Mondragon împotriva Spaniei*, Curtea a considerat că faptul că regele deținea o poziție de neutralitate în dezbaterile politice, de arbitru și de simbol al unității statului, nu îl putea proteja de critici la adresa exercitării atribuțiilor sale oficiale (pct. 56; a se vedea, de asemenea, *Stern Taulats și Roura Capellera împotriva Spaniei*, 2018, pct. 35).

261. În plus, Curtea consideră că, deși este legitim ca persoanele care reprezintă instituțiile statului să fie protejate de autoritățile competente în calitatea lor de garante ale ordinii publice instituționale, poziția dominantă pe care o ocupă aceste instituții impune autorităților să dea dovadă de reținere în recurgerea la acțiuni penale (*Dickinson împotriva Turciei*, 2021, pct. 56).

262. Curtea aplică aceeași logică persoanelor care se implică în viața publică în diferite moduri. În cauza *Kuliś împotriva Poloniei*, 2008, aceasta a afirmat că limitele criticii admisibile sunt mai largi în raport cu o personalitate cunoscută care se expune în mod inevitabil și conștient unui control atent din partea publicului și care, prin urmare, trebuie să dea dovadă de o mai mare toleranță față de critică [pct. 47; pentru un profesor care, dincolo de natura publică a profesiei sale, a ales să facă publicitate unora dintre ideile și convingerile sale și, prin urmare, se putea aștepta la un control atent al afirmațiilor sale, a se vedea *Brunet-Lecomte și Lyon Mag' împotriva Franței*, 2010, pct. 46, și *Mahi împotriva Belgiei* (dec.), 2020; pentru un director de moschee care s-a expus unor critici referitoare la exercitarea atribuțiilor sale din cauza dimensiunii instituționale și a importanței atribuțiilor sale, a se vedea *Chalabi împotriva Franței*, 2008, pct. 42; pentru un om de afaceri, a se vedea *Verlagsgruppe News GmbH împotriva Austriei (nr. 2)*, 2006, pct. 36]; și, a contrario, *Kaboğlu și Oran împotriva Turciei*, 2018, pct. 74 pentru membrii unui consiliu consultativ, care erau comparabili cu experții numiți de autoritățile publice cu privire la chestiuni specifice].

263. Cu toate acestea, politicianul se bucură, de asemenea, de protecția reputației sale, chiar și atunci când nu este vorba de contextul vieții sale private, dar, într-un astfel de caz, imperatiile unei astfel de protecții trebuie să fie puse în balanță cu interesele dezbaterii libere a chestiunilor politice (*Lingens împotriva Austriei*, 1986, pct. 42; *Nadtoka împotriva Rusiei*, 2016, pct. 42).

- *Guvern, autorități publice și alte instituții*

264. Având în vedere că, într-un sistem democratic, acțiunile sau omisiunile guvernului trebuie să fie situate sub controlul atent nu numai al puterilor legislative și judecătorești, ci și al presei și opiniei publice, Curtea consideră că limitele criticii admisibile sunt mai largi față de guvern decât față de o simplă persoană particulară sau chiar față de un politician (*Castells împotriva Spaniei*, 1992, pct. 46; *Tammer împotriva Estoniei*, 2001, pct. 62; *Margulev împotriva Rusiei*, 2019, pct. 53). În cauza *Vides Aizsardzibas Klubs împotriva Letoniei*, 2004, Curtea a extins aplicarea acestui principiu la nivelul autorităților publice considerând că, într-o societate democratică, acestea din urmă sunt, în principiu, expuse controlului din partea cetățenilor (pct. 46; a se vedea, de asemenea, *Dyuldin și Kislov împotriva Rusiei*, 2007, pct. 83; *Radio Twist a.s. împotriva Slovaciei*, 2006, pct. 53).

265. Într-adevăr, Curtea a considerat că organele publice și agenții statului care acționează în exercitarea atribuțiilor lor trebuie să accepte că limitele criticilor admisibile sunt mai largi pentru ei decât pentru persoanele particulare (*Romanenko și alții împotriva Rusiei*, 2009, pct. 47, *Toranzo Gomez împotriva Spaniei*, 2018, pct. 65; a se vedea, în ceea ce privește criticile la adresa unui spital public, *Frisk și Jensen împotriva Danemarcei*, 2017, pct. 56, și, în ceea ce privește criticile la adresa unui consiliu de aleși locali, *Lombardo și alții împotriva Maltei*, 2007, pct. 56).

266. Instituțiile cu misiune de serviciu public, cum sunt de exemplu universitățile, sunt supuse aceluiași principii. Curtea a considerat că protecția autorității unei universități este un simplu interes instituțional care nu are neapărat aceeași pondere ca protecția reputației sau a drepturilor altora în sensul art. 10 § 2 (*Kharlamov împotriva Rusiei*, 2015, pct. 29). În consecință, limitele criticilor admisibile sunt mai largi pentru universități, chiar dacă aceste critici au un impact negativ asupra reputației lor. Aceasta este o componentă a libertății academice, care, în opinia Curții, permite cadrelor universitare să își exprime în mod liber opiniile cu privire la instituția sau sistemul în care lucrează și să disemineze fără restrângeri cunoașterea și adevărul (*Sorguç împotriva Turciei*, 2009, pct. 35; *Kula împotriva Turciei*, 2018, pct. 38). Pe de altă parte, Curtea admite fără rezerve că protecția reputației unui spital public constituie un scop legitim în sensul art. 10 § 2 (*Gawlik împotriva Liechtenstein*, 2021, pct. 51).

267. Mai precis, Curtea consideră că, având în vedere rolul său într-o societate democratică, interesul unui organ executiv investit cu puteri de stat de a menține o bună reputație diferă în esență atât de dreptul la protecția reputației persoanelor fizice, cât și de interesul de a proteja reputația persoanelor juridice, private sau publice, care trebuie să fie competitive pe piață (*OOO Memo împotriva Rusiei*, 2022, pct. 46-48). În această cauză, Curtea a statuat că acțiunea pentru calomnie introdusă în fața instanțelor civile în nume propriu de cel mai important organism al unui organ constituent al Federației Ruse împotriva unui canal media on-line nu poate, ca regulă generală, să fie considerată ca urmărind scopul legitim de protecție a reputației altora în sensul art. 10 § 2 din Convenție, ceea ce totuși nu exclude posibilitatea ca persoane care aparțin unui organ public, care pot fi „ușor de identificat” având în vedere numărul limitat al membrilor și natura alegațiilor care îi incriminează, să poată fi autorizate să intenteze procese pentru calomnie în nume propriu. În mod similar, în cauza *Mária Somogyi împotriva Ungariei*, 2024, pct. 30-44, în care era în discuție condamnarea la plata de despăgubiri a reclamantei, găsite vinovată de atingere adusă drepturilor personalității ale unei comune prin difuzarea unui mesaj în care era criticată administrarea unui imobil deținut de comună și utilizarea fondurilor publice, mesaj pe care un terț l-a publicat pe pagina sa de Facebook, Curtea a statuat că măsura în litigiu nu urmărea niciunul dintre scopurile legitime enumerate la art. 10 § 2 din Convenție.

- *Funcționari (publici)*

268. Curtea, deși consideră că funcționarii publici trebuie, pentru a-și îndeplini atribuțiile, să beneficieze de încrederea publicului fără a fi perturbați în mod nejustificat și că, prin urmare, s-ar putea dovedi necesară protejarea lor împotriva atacurilor verbale injurioase în timpul serviciului

(*Busuioc împotriva Moldovei*, 2004, pct. 64; *Lešník împotriva Slovaciei*, 2003, pct. 53), le impune, de asemenea, un grad ridicat de toleranță, dar nu identic cu cel al politicianilor. Aceasta consideră că limitele criticilor admisibile sunt, la fel ca în cazul politicianilor, mai largi pentru funcționarii publici care acționează în exercitarea atribuțiilor lor oficiale (*Mamer împotriva Franței*, 2006, pct. 27; *Société de Radiodiffusion B92 AD împotriva Serbiei*, 2023, pct. 78). Desigur, aceste limite pot fi, în unele cazuri, mai extinse pentru funcționarii publici în exercitarea atribuțiilor lor decât pentru o simplă persoană particulară. Cu toate acestea, nu se poate spune că funcționarii se expun cu bună știință unui control atent al faptelor și gesturilor lor exact ca politicianii și că, prin urmare, ar trebui să fie tratați în condiții de egalitate cu aceștia din urmă în ceea ce privește criticarea comportamentului lor [*Janowski împotriva Poloniei* (MC), 1999, pct. 33; *Mariapori împotriva Finlandei*, 2010, pct. 56; *Nikula împotriva Finlandei*, 2002, pct. 48; *Balaskas împotriva Greciei*, 2020, pct. 48 și în special pct. 50-51 cu privire la cadrele didactice; *Milosavljević împotriva Serbiei*, 2021, pct. 60].

269. În cauza *Bild GmbH & Co. KG împotriva Germaniei*, 2023, un canal de știri a difuzat imagini de supraveghere video neblurate care arătau un polițist făcând uz de forță în timpul unei arestări, dar nu i-a imputat vreo abatere profesională. Curtea a observat că, dacă nu li se impută vreo abatere profesională, funcționarii au un interes legitim în protejarea vieții lor private în fața unor susțineri false referitoare la abuz în exercitarea atribuțiilor lor. Prin urmare, aceasta a considerat că instanțele naționale trebuiau să pună în balanță interesul general și consecințele prejudiciabile pe care publicarea imaginii unui polițist le-ar putea avea asupra vieții sale private și de familie (pct. 35). Curtea a precizat că această punere în balanță trebuie realizată indiferent dacă mediatizarea a fost pozitivă sau negativă, publicul având, în orice caz, interesul ca mass-media să relateze despre utilizarea forței de către poliție (pct. 42).

270. Mai mult, principiul toleranței sporite nu se extinde la toate persoanele angajate de stat sau de întreprinderi publice (*Busuioc împotriva Moldovei*, 2004, pct. 64). În cauza *Nilsen și Johnsen împotriva Norvegiei* (MC), 1999, de exemplu, Curtea a refuzat să trateze, ca pe un politician, un expert numit de guvern, fapt care ar fi necesitat un grad mai mare de toleranță din partea sa. În opinia Curții, sunt relevante mai degrabă actele îndeplinite de persoana în cauză dincolo de această funcție și participarea sa la dezbaterile publice (pct. 52). Acest considerent se regăsește și în cauza *De Carolis și France Télévisions împotriva Franței*, 2016, în care Curtea a reținut că nivelul funcției deținute de agent al statului era un criteriu de măsurare a gradului de toleranță așteptat din partea acestuia din urmă (pct. 52).

- *Magistrați, martori experți*

271. Curtea a recunoscut, în cauza *Morice împotriva Franței* (MC), 2015, că, având în vedere calitatea lor de membru al instituțiilor fundamentale ale statului, magistrații pot, ca atare, să facă obiectul unor critici personale în limitele admisibile, nu numai în mod teoretic și general. Ca atare, limitele criticilor admisibile la adresa acestora, atunci când acționează în exercitarea atribuțiilor lor oficiale, sunt mai largi decât cele la adresa persoanelor particulare (pct. 131; a se vedea, de asemenea, *July și SARL Libération împotriva Franței*, 2008, pct. 74; *Aurelian Oprea împotriva României*, 2016, pct. 74; *Do Carmo de Portugal e Castro Câmara împotriva Portugaliei*, 2016, pct. 40; *Radobuljac împotriva Croației*, 2016, pct. 59; *Panioglu împotriva României*, 2020, pct. 113; *Lutgen împotriva Luxemburgului*, 2024, pct. 68).

272. Atacurile distructive fără temeii serioase depășesc limitele criticii admisibile (*Prager și Oberschlick împotriva Austriei*, 1995, pct. 34), în special atunci când judecătorii vizați de critici sunt supuși unei obligații de rezervă care le interzic replicile la acestea (*Anatoliy Yeremenko împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 59; *Stancu și alții împotriva României*, 2022, pct. 135). Prin urmare, poate fi necesar ca statul să protejeze judecătorii împotriva acuzațiilor nefondate [*Lešník împotriva Slovaciei*, 2003, pct. 54; *Zurabiani împotriva Georgiei* (dec.), 2025, pct. 37-41; pentru criticile unui acuzat la adresa unui procuror, a se vedea *Čeferin împotriva Sloveniei*, 2018, pct. 56]. În mod similar, deoarece acționează în calitate oficială, iar opiniile lor pot afecta soluția pronunțată într-un proces penal, martorii experți

trebuie, de asemenea, să tolereze criticile în exercitarea atribuțiilor lor (*ibid.*, pct. 58). Aceste principii se aplică, de asemenea, limbajului ofensator la adresa judecătorilor în comunicările interne ale unei instanțe, precum observațiile scrise în care se critică o hotărâre judecătorească [*Backović împotriva Serbiei (nr. 2)*, 2025, pct. 38-42].

273. În cauza *Tolmachev împotriva Rusiei*, 2020, pct. 51, Curtea a concluzionat că instanțele naționale nu au asigurat punerea în balanță necesară totuși într-o astfel de situație atunci când s-au bazat pe presupunerea tacită potrivit căreia interesele referitoare la protecția onoarei și a demnității altora (în special a persoanelor investite cu atribuții publice) prevalează asupra libertății de exprimare în toate circumstanțele.

- *Acuzați*

274. În cauza *Miljević împotriva Croației*, 2020, având ca obiect un proces pentru calomnie pentru afirmațiile făcute în cadrul unui proces penal de către un acuzat, Curtea, după ce a constatat că afirmațiile respective atingeau pragul de gravitate necesar pentru a constitui o ingerință în drepturile protejate de art. 8 din Convenție, în special întrucât acestea echivalau cu acuzarea unui terț de săvârșirea unor fapte penale (pct. 60-62), a precizat că declarațiile făcute de acuzat în apărarea sa în cursul unui proces penal merită un nivel sporit de protecție. A reamintit că persoanele acuzate în cadrul unui proces penal ar trebui să se poată exprima liber cu privire la chestiuni legate de procesul lor, fără a fi împiedicate de amenințarea cu o acțiune pentru calomnie, cu condiția ca declarațiile lor să nu conducă în mod intenționat la o suspiciune falsă privind un comportament condamnabil imputat unui terț (pct. 82). În cadrul aprecierii ingerinței în libertatea de exprimare a reclamantului în speță, Curtea a ținut seama în special de contextul în care acesta a făcut afirmațiile în litigiu și în special de chestiunea dacă acestea priveau argumente referitoare la apărarea sa (pct. 68).

- *Persoane juridice (societăți comerciale, asociații)*

275. Curtea admite faptul că societățile comerciale se pot prevala de reputație [*Halet împotriva Luxemburgului* (MC), 2023, pct. 108]. Cu privire la un articol de presă în care se critica un vin produs de o întreprindere publică, Curtea a admis că societatea producătoare avea, fără îndoială, dreptul de a se apăra împotriva susținerilor calomnioase și că exista un interes general în protejarea succesului comercial și a viabilității societăților comerciale, nu numai în beneficiul acționarilor și al angajaților, ci și în beneficiul economiei în general. Cu toate acestea, Curtea a arătat că există o diferență între o atingere adusă reputației unei persoane din punct de vedere al statutului său social, de natură să aibă repercusiuni asupra demnității acesteia, și o atingere adusă reputației comerciale a unei societăți, care nu are o dimensiune morală (*Uj împotriva Ungariei*, 2011, pct. 22; *OOO Regnum împotriva Rusiei*, 2020, pct. 66; a se vedea, de asemenea, *Almeida Arroja împotriva Portugaliei*, 2024, pct. 59, 75 și 89, în care Curtea a plecat de la principiul că un cabinet de avocatură se poate prevala de reputație).

276. Curtea aplică *mutatis mutandis* principiile stabilite în hotărârea *Lingens împotriva Austriei*, 1986, în cazul persoanelor juridice cum sunt de exemplu marile societăți comerciale. În hotărârea *Steel și Morris împotriva Regatului Unit*, 2005, a arătat că marile societăți comerciale se expun în mod inevitabil și cu știință unei examinări atente a acțiunilor lor și că, în mod similar cu oamenii de afaceri care le conduc, limitele criticilor admisibile sunt mai extinse în ceea ce le privește (pct. 94; a se vedea, de asemenea, *Fayed împotriva Regatului Unit*, 1994, pct. 75).

277. Curtea acordă atenție, de asemenea, dimensiunii și naturii societății vizate în pretinsele afirmații calomnioase în evaluarea proporționalității (*Timpul Info-Magazin și Anghel împotriva Moldovei*, 2007, pct. 34). Consideră, de asemenea, că o societate privată, atunci când decide să participe la tranzacții care implică fonduri publice considerabile, se expune în mod voluntar unui control sporit din partea publicului (*ibid.*, pct. 34).

278. Curtea subliniază, de asemenea, că, pe lângă interesul general al dezbaterii libere privind practicile comerciale, există și un interes concurent în protejarea succesului comercial și a viabilității

societăților în beneficiul acționarilor și al angajaților, dar și pentru bunăstarea economică în sens mai larg (*Steel și Morris împotriva Regatului Unit*, 2005, pct. 94).

279. În cauza *Petro Carbo Chem S.E. împotriva României*, 2020, care a avut ca obiect discursul unui acționar minoritar cu privire la principala întreprindere, Curtea a statuat că se impune asigurarea unui nivel ridicat de protecție a declarațiilor privind responsabilizarea persoanelor care conduc societăți comerciale puternice și care au scopul de a le determina să țină seama de interesele pe termen lung ale întreprinderii lor (pct. 43). Curtea a considerat că intenția societății reclamante era mai degrabă să inițieze o dezbatere cu privire la problema conducerii întreprinderii în care deținea o participație decât să periclitaze succesul comercial și viabilitatea întreprinderii pentru acționarii și angajații săi și pentru binele economic în sens larg. Așadar, discursul său pare să fi fost motivat de dorința de a exercita un control activ asupra întreprinderii, cu scopul de a-și îmbunătăți guvernanta și de a favoriza crearea de valoare pe termen lung (pct. 52).

280. Aprecierea limitelor criticilor admisibile la adresa asociațiilor și a altor organizații neguvernamentale depinde de nivelul lor de implicare în dezbaterile publice. Astfel cum Curtea a avut ocazia să precizeze, asociațiile se expun unui control atent atunci când intră în arena dezbaterii publice (*Jerusalem împotriva Austriei*, 2001, pct. 38). Prin urmare, fiind active în domeniul public, acestea trebuie să dea dovadă de un grad mai mare de toleranță față de criticile formulate de oponenți cu privire la obiectivele lor și la mijloacele utilizate în dezbateri (*Patulel împotriva Franței*, 2005, pct. 46).

281. În cauza *Eigirdas și VJ „Demokratijos plėtros fondas” împotriva Lituaniei*, 2023, Curtea a recunoscut că protecția reputației unei reviste constituia un scop legitim, fără a face trimitere la reputația individuală a membrilor săi (pct. 108).

iii. Natura măsurilor și sancțiunilor ca răspuns la calomnie

282. Natura și greutatea sancțiunilor aplicate sunt elemente care trebuie luate în considerare în cadrul evaluării proporționalității unei atingeri aduse dreptului la libertatea de exprimare garantat de art. 10 (*Cumpănă și Mazăre împotriva României* (MC), 2004, pct. 111). Mai jos se prezintă o analiză detaliată a acestui criteriu de examinare în ceea ce privește cauzele referitoare la calomnie.

283. Aplicarea de sancțiuni este, în principiu, prerogativa instanțelor naționale [*Cumpănă și Mazăre împotriva României* (MC), 2004, pct. 115], însă Curtea își exercită controlul cu privire la proporționalitate.

α. Sancțiuni de drept penal

284. Având în vedere marja de apreciere pe care art. 10 din Convenție o lasă statelor contractante, nu se poate considera că un răspuns penal la fapte de calomnie este, ca atare, disproporționat în raport cu scopul urmărit [*Radio France și alții împotriva Franței*, 2004, pct. 40; *Lindon, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței* (MC), 2007, pct. 59].

285. Deși acceptă, în principiu, un răspuns penal la fapte de calomnie, Curtea a statuat totuși că poziția dominantă a instituțiilor statului impune autorităților să dea dovadă de rețineră în utilizarea procedurilor penale [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 176; *De Carolis și France Télévisions împotriva Franței*, 2016, pct. 44; *Otegi Mondragon împotriva Spaniei*, 2011, pct. 58; *Incal împotriva Turciei*, 1998, pct. 54; *Öztürk împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 66]. Le recomandă, dacă este necesar, utilizarea altor tipuri de măsuri, ca de exemplu măsuri disciplinare sau civile [*Raichinov împotriva Bulgariei*, 2006, pct. 50; *Ceylan împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 34].

286. Curtea acordă o atenție deosebită severității unei sancțiuni penale pentru calomnie, în special în ceea ce privește o chestiune de interes public. În această privință, amintește că pedeapsa închisorii aplicată pentru o infracțiune săvârșită în domeniul presei este compatibilă cu libertatea de exprimare jurnalistică garantată de art. 10 din Convenție numai în circumstanțe excepționale, în special atunci când alte drepturi fundamentale au fost grav afectate, ca de exemplu în cazul difuzării unui discurs de

incitare la ură sau de incitare la violență [*Cumpănă și Mazăre împotriva României* (MC), 2004, pct. 115; *Ruokanen și alții împotriva Finlandei*, 2010, pct. 50; *Balaskas împotriva Greciei*, 2020, pct. 61; a se vedea de asemenea *Fatullayev împotriva Azerbaidjanului*, 2010, pct. 129 și 177, în care Curtea a caracterizat condamnarea reclamantului la o pedeapsă de 2 ani și 6 luni de închisoare ca fiind „în mod vădit disproporționată” și a dispus punerea imediată în libertate a persoanei în cauză].

287. În cauza *Bédat împotriva Elveției* (MC), 2016, Curtea a reamintit că sarcina sa este de a se asigura că sancțiunea aplicată nu constituie un fel de cenzură menită să determine presa să se abțină de la exprimarea criticilor. A mai afirmat că o astfel de sancțiune riscă să descurajeze jurnaliștii să contribuie la dezbaterea publică a chestiunilor de interes pentru comunitate (pct. 79; a se vedea, de asemenea, *Toranzo Gomez împotriva Spaniei*, 2018, pct. 64; *Lewandowska-Malec împotriva Poloniei*, 2012, pct. 70; *Barthold împotriva Germaniei*, 1985, pct. 58; *Lingens împotriva Austriei*, 1986, pct. 44; *Monnat împotriva Elveției*, 2006, pct. 70).

288. În domeniul presei, Curtea consideră că însăși condamnarea poate să fie mai importantă decât caracterul minor al pedepsei aplicate [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 154; *Haldimann și alții împotriva Elveției*, 2015, pct. 67].

289. Acest raționament se regăsește și în cauza *De Carolis și France Télévisions împotriva Franței*, 2016, în care Curtea a amintit că și atunci când pedeapsa este cât se poate de moderată, ca de exemplu o condamnare însoțită de o scutire de executare a pedepsei pe latura penală și obligarea la plata sumei de doar un „euro simbolic” cu titlu de despăgubiri, aceasta constituie totuși o sancțiune penală [pct. 63; a se vedea de asemenea *Jersild împotriva Danemarcei*, 1994, pct. 35; *Brasilier împotriva Franței*, 2006, pct. 43; *Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 176; *Lutgen împotriva Luxemburgului*, 2024, pct. 72].

290. Pe de altă parte, în cauza *Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei* (MC), 2004, Curtea a considerat că exista o nevoie socială imperioasă de a lua măsuri cu privire la susținerile extrem de acuzatorii formulate de jurnaliști, a căror veridicitate aceștia nu au încercat să o demonstreze. A considerat că amenziile penale nu erau excesive sau de natură să aibă un efect descurajator asupra exercitării libertății mass-mediei (pct. 92-94). În plus, Curtea Supremă națională a recunoscut în mod clar importanța care trebuie acordată libertății jurnalistice într-o societate democratică (pct. 71).

291. Principiul care impune reținere în exercitarea căilor penale în materie de calomnie nu se limitează la libertatea jurnalistică, ci se aplică oricărei persoane. De exemplu, în cauza *Kanellopoulou împotriva Greciei*, 2007, Curtea a hotărât că era disproporționată pedeapsa privativă de libertate aplicată reclamantei ca răspuns la atingerea adusă reputației unui medic chirurg, considerând că mijloacele oferite de dreptul civil erau suficiente pentru a proteja reputația acestuia din urmă (pct. 38; a se vedea de asemenea *Mătășaru împotriva Republicii Moldova*, 2019, pct. 35; a se vedea *Nikula împotriva Finlandei*, 2002, pct. 55, în care era în discuție condamnarea penală a unui avocat al apărării).

292. În această privință, Curtea a făcut adesea referire la [Rezoluția 1577 \(2007\)](#) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, care îndeamnă statele a căror legislație prevede încă pedeapsa închisorii pentru calomnie, chiar dacă nu este aplicată în practică, să o abroge fără întârziere (*Otegi Mondragon împotriva Spaniei*, 2011; *Artun și Güvener împotriva Turciei*, 2007; *Mariapori împotriva Finlandei*, 2010, pct. 69; *Niskasaari și alții împotriva Finlandei*, 2010, pct. 77; *Saaristo și alții împotriva Finlandei*, 2010, pct. 69; *Ruokanen și alții împotriva Finlandei*, 2010, pct. 50).

β. Măsuri și sancțiuni civile și reparatorii

• *Daune-interese și amenzi*

293. Curtea admite faptul că legislația națională referitoare la calcularea despăgubirilor pentru atingere adusă reputației trebuie să permită luarea în considerare a varietății infinite a situațiilor de fapt care pot să apară. Poate fi necesar un grad considerabil de flexibilitate pentru ca juriile să poată

acorda despăgubiri corespunzătoare faptelor din fiecare cauză (*Tolstoy Miloslavsky împotriva Regatului Unit*, 1995, pct. 41; *OOO Regnum împotriva Rusiei*, 2020, pct. 78).

294. Constatând, în cauza *Tolstoy Miloslavsky împotriva Regatului Unit*, 1995, caracterul disproporționat al cuantumului unei despăgubiri, Curtea a subliniat că această situație a fost posibilă din cauza absenței, la momentul respectiv, a unor garanții adecvate și efective împotriva unor despăgubiri într-un quantum disproporționat [pct. 51; a se vedea, în același sens, *Independent Newspapers (Ireland) Limited împotriva Irlandei*, 2017, pct. 105].

295. Pentru a evalua proporționalitatea despăgubirilor, Curtea poate să ia în considerare consecințele cuantumului lor asupra situației economice a reclamantului [pentru lipsa unor consecințe negative ale unei sancțiuni pecuniare, a se vedea *Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 161; *C8 (Canal 8) împotriva Franței*, 2023, pct. 101-102; pentru caracterul disproporționat al cuantumului sancțiunilor financiare în raport cu situația economică a reclamantului, a se vedea *Kasabova împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 71 și *Tolmachev împotriva Rusiei*, 2020, pct. 53-55]. Curtea se poate raporta, de asemenea, la valori de referință, ca de exemplu salariul minim standard în vigoare în statul pârât în cauză (*Tolmachev împotriva Rusiei*, 2020, pct. 54).

296. Evaluarea proporționalității cuantumului despăgubirilor poate depinde, de asemenea, de natura celorlalte sancțiuni și cheltuieli de judecată aplicate persoanei condamnate de instanțele naționale pentru fapte de calomnie (*Ileana Constantinescu împotriva României*, 2012, pct. 49).

297. În plus, această apreciere poate ține seama de notorietatea reclamantului. Astfel, în cauza *Mesić împotriva Croației*, 2022, pct. 112, un fost președinte a fost obligat la plata a aproximativ 6 660 EUR cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul moral pe care l-a cauzat declarând că un avocat care l-a implicat într-o plângere în fața instanțelor penale avea nevoie de tratament psihiatric. Curtea a statuat că, deși cuantumul despăgubirilor acordate ar putea părea substanțial, acesta corespundea unei sancțiuni corespunzătoare pentru a contracara efectul „de descurajare” al declarațiilor reclamantului, personalitate de rang înalt, asupra avocatului, cu atât mai mult cu cât acesta nu avea posibilitate de replică.

298. În fine, „efectul descurajator” al unei obligări la plata de despăgubiri este de asemenea un parametru pentru aprecierea proporționalității unei astfel de măsuri reparatorii pentru afirmații calomnioase. În ceea ce privește libertatea de exprimare a jurnaliștilor, Curtea se asigură că cuantumul despăgubirilor impuse societăților de presă nu este de natură să le amenințe bazele economice (*Bfaja News Sp. z o. o. împotriva Poloniei*, 2013, pct. 71). Astfel, în cauza *Timpul Info-Magazin și Anghel împotriva Moldovei*, 2007, Curtea a constatat că hotărârea de condamnare a societății reclamante a condus la închiderea acesteia (pct. 39).

299. În ceea ce privește despăgubirile al căror quantum se rezumă la un „franc simbolic”, Curtea a putut sublinia efectul descurajator al unei condamnări, chiar și moderate, asupra exercitării dreptului la libertatea de exprimare (*Brasilier împotriva Franței*, 2006, pct. 43; *Paturel împotriva Franței*, 2005, pct. 49; *Desjardin împotriva Franței*, 2007, pct. 51).

300. În ceea ce privește amenda, faptul că procedura are caracter civil, nu penal, și caracterul relativ moderat al acestui tip de sancțiune nu sunt suficiente pentru a elimina riscul ca aceasta să aibă un efect descurajator asupra dreptului la libertatea de exprimare (*Anatoliy Yeremenko împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 107), chiar dacă nu este clar dacă reclamantul a avut dificultăți la plata acesteia (*Monica Macovei împotriva României*, 2020, pct. 96; *Stancu și alții împotriva României*, 2022, pct. 148).

- *Dreptul la replică, retractare sau rectificare și publicare de scuze dispusă de instanță*

301. Curtea consideră că obligația legală de a publica o rectificare este o parte normală a cadrului juridic care reglementează exercitarea libertății de exprimare de către mass-media. Dreptul la replică urmărește să permită oricărei persoane să se protejeze împotriva anumitor informații sau opinii difuzate de mass-media care ar putea aduce atingere vieții sale private, onoarei și demnității sale: cu

alte cuvinte, obiectivul principal al acestui drept este de a permite persoanelor să conteste informațiile false publicate în presă despre ele (*Axel Springer SE împotriva Germaniei*, 2023, pct. 33-34; *Eigirdas și VJ „Demokratijos plėtros fondas” împotriva Lituaniei*, 2023, pct. 116). Cu toate acestea, având în vedere nivelul ridicat de protecție de care beneficiază presa, numai în circumstanțe excepționale un ziar poate fi obligat în mod legitim să publice o retractare, o scuză sau o hotărâre judecătorească pronunțată într-o cauză în materie de calomnie. În această privință, trebuie luat în considerare și efectul descurajator pe care sancțiunile aplicate l-ar putea avea asupra presei în îndeplinirea sarcinilor sale de informare și de control în viitor (*Axel Springer SE împotriva Germaniei*, 2023, pct. 33).

302. În cauza *Eigirdas și VJ „Demokratijos plėtros fondas” împotriva Lituaniei*, 2023, Curtea a fost sesizată să se pronunțe cu privire la consecințele unei cerințe de notificare prealabilă care dădea naștere unui drept la replică chiar înainte de publicarea anumitor informații și care obliga jurnaliștii să solicite un răspuns din partea persoanei criticate într-un articol înainte de publicarea acestuia (pct. 119). Curtea a considerat că această cerință de notificare prealabilă nu era impusă de art. 8, arătând că eficacitatea unei astfel de notificări era contestabilă, că marja de apreciere era largă în această privință și că măsura menționată era de natură să aibă un efect descurajator asupra jurnaliștilor (pct. 120). În consecință, aceasta a concluzionat că decizia prin care instanțele naționale au sancționat o revistă pentru publicarea unor comentarii derogatorii cu privire la un reportaj despre personalități publice publicat de o altă revistă, fără a o întreba în prealabil pe aceasta din urmă dacă dorește să își exercite dreptul la replică, a constituit o încălcare a art. 10 (pct. 124).

303. În cauza *Melnitchouk împotriva Ucrainei* (dec.), 2005, având ca obiect refuzul unui ziar de a publica replica reclamantului la o critică a uneia dintre lucrările sale, Curtea a considerat că exista o obligație pozitivă a statului de a proteja dreptul la libertatea de exprimare al reclamantului în două moduri: prin asigurarea faptului că acesta dispunea de o posibilitate rezonabilă de a-și exercita dreptul la replică prin transmiterea către ziar a unui text de publicat, precum și posibilitatea de a contesta refuzul ziarului în fața instanțelor naționale. Curtea a considerat că dreptul la replică, ca element important al libertății de exprimare, decurge nu numai din necesitatea de a permite contestarea informațiilor false, ci și de a asigura o pluralitate de opinii, în special în domenii de interes general, ca de exemplu dezbateră literară și politică (pct. 2).

304. În consecință, exercitarea dreptului la replică este de asemenea supusă restrângerilor și limitărilor care decurg din al doilea paragraf al art. 10 din Convenție.

305. În același timp, Curtea a subliniat că cerința de a publica o retractare, o scuză sau chiar o hotărâre judecătorească într-o cauză referitoare la calomnie pare a fi o excepție de la puterea discreționară „redacțională” de care beneficiază ziarurile și alte mijloace de informare în masă pentru a decide dacă să publice sau nu articole ori comentarii ale unor persoane particulare [*Eker împotriva Turciei*, 2017, pct. 45; *Melnitchouk împotriva Ucrainei* (dec.), 2005; *Axel Springer SE împotriva Germaniei*, 2023, pct. 33].

306. În decizia Comisiei *Ediciones Tiempo împotriva Spaniei*, 1989, capătul de cerere formulat de societatea reclamantă se referea la o ordonanță judecătorească de publicare a unei replici la un articol publicat anterior într-un săptămânal aflat în proprietatea sa. Reclamanta s-a plâns printre altele că a fost obligată să publice informații despre care știa că erau false. Fosta Comisie a respins capătul de cerere, subliniind că un ziar nu poate să refuze publicarea unui drept la replică pentru simplul motiv că informațiile pe care le conține ar fi false. Aceasta a precizat că art. 10 din Convenție nu poate fi interpretat în sensul că garantează întreprinderilor de comunicare difuzarea doar a informațiilor pe care le consideră adevărate, cu atât mai puțin în sensul că le conferă competența de a decide ce este adevărat, pentru a-și îndeplini obligația de a publica replicile pe care persoanele particulare sunt îndreptățite să le furnizeze. A adăugat că reglementările privind dreptul la replică sunt menite să protejeze interesul publicului de a primi informații din surse diferite, precum și să garanteze astfel posibilitatea de a dispune de o informație cât se poate de completă. Comisia a subliniat, de asemenea, că editura nu a fost obligată să modifice conținutul articolului în litigiu și că a avut posibilitatea să

introducă, din nou, versiunea sa asupra faptelor în momentul publicării replicii persoanei vătămate (*Ediciones Tiempo împotriva Spaniei*, 1989, pct. 2).

307. Având în vedere faptul că o replică, pentru a fi eficientă, trebuie să fie difuzată imediat, Comisia a considerat că veridicitatea faptelor relatate în replică nu poate fi supusă, în momentul publicării sale, unui control amănunțit.

- *Măsuri de retractare, rectificare, scuze*

308. În hotărârea *Karsai împotriva Ungariei*, 2009, având ca obiect o măsură de retractare impusă unui istoric, Curtea a considerat că, prin faptul că i-a impus să revină în mod public asupra declarațiilor sale, judecătorii i-au impus o măsură care aducea atingere credibilității sale profesionale în calitate de istoric și, prin urmare, era descurajatoare (pct. 36).

309. În cauza *Smolorz împotriva Poloniei*, 2012, în cadrul examinării proporționalității unei ordonanțe adresate unui jurnalist pentru a-și cere scuze publice în urma unor afirmații calomnioase, Curtea a amintit că ceea ce contează nu este caracterul minor al sancțiunii aplicate reclamantului, ci însuși faptul că acesta a fost constrâns să își ceară scuze în mod public pentru afirmațiile sale (pct. 42).

- *Alte publicații*

310. Într-o cauză în care obiectul litigiului îl constituia o decizie a unei instanțe prin care se dispunea ca reclamantul să publice, pe cheltuiala sa, un comunicat într-un ziar cu difuzare la nivel național, Curtea a subliniat caracterul descurajator al măsurii, având în vedere importanța dezbaterii la care reclamantul a dorit în mod legitim să participe (*Giniewski împotriva Franței*, 2006, pct. 55).

311. Într-o altă cauză în care asociația reclamantă a fost obligată să retragă articolele în litigiu de pe site-ul său internet, să publice considerentele importante ale hotărârii instanței cantonale pronunțate împotriva sa și să suporte cheltuielile de judecată aferente procedurii interne, Curtea a statuat că aceasta era o reparație mai mult simbolică, neputând să fie considerată excesivă sau disproporționată (*Cicad împotriva Elveției*, 2016, pct. 62).

- *Ordonanțe judecătorești provizorii și permanente*

312. Curtea consideră, în general, că art. 10 nu interzice, în sine, orice restrângere prealabilă publicării. Dar consideră că astfel de restrângeri prezintă pericole atât de mari încât necesită cea mai atentă examinare din partea sa. Acest lucru este valabil în special în cazul presei: informația este un bun perisabil, iar publicarea cu întârziere, chiar și pentru o perioadă scurtă, riscă să o priveze de orice valoare și de orice interes [*Observer și Guardian împotriva Regatului Unit*, 1991, pct. 60; a se vedea, de asemenea, *Cumpănă și Mazăre împotriva României* (MC), 2004, pct. 118]. Prin urmare, astfel de restrângeri trebuie să se integreze într-un cadru legal deosebit de strict în ceea ce privește delimitarea interdicției și efectiv în ceea ce privește controlul judecătoresc cu privire la eventualele abuzuri (*Ahmet Yildirim împotriva Turciei*, 2012, pct. 64 și trimiterile citate).

313. În cauza *Cumhuriyet Vakfı și alții împotriva Turciei*, 2013, în care a reafirmat principiile susmenționate, Curtea a subliniat că trebuie, de asemenea, să efectueze o examinare detaliată a garanțiilor procedurale în vigoare împotriva oricărei încălcări arbitrare a dreptului la libertatea de exprimare și că a examinat garanțiile referitoare la domeniul de aplicare al ordonanței judecătorești provizorii în litigiu, durata acesteia, motivarea ordonanței și posibilitatea de a o contesta înainte de adoptarea ei (pct. 61-74).

314. Curtea a concluzionat că o măsură care interzice unei societăți de radiodifuziune să emită timp de 180 de zile din cauza difuzării afirmațiilor unuia dintre invitații săi este disproporționată în raport cu scopurile urmărite (*Nur Radyo Ve Televizyon Yayincılığı A.Ş. împotriva Turciei*, 2007, pct. 31).

315. Într-o altă cauză, Curtea a considerat că ordonanța civilă care împiedica distribuția anumitor filme și care făcea obiectul unei revizuri în cazul modificării circumstanțelor reflecta echilibrul just

asigurat de instanțele germane între dreptul la libertatea de exprimare al asociației reclamante și interesul societății respective de a-și proteja reputația (*Tierbefreier e.V. împotriva Germaniei*, 2014, pct. 58).

316. Într-o cauză în care ingerința în litigiu consta în interzicerea generală și absolută a publicării având ca scop protecția reputației altora și garantarea autorității puterii judecătorești, Curtea a considerat că justificarea invocată de instanțele interne era insuficientă, subliniind că măsura în litigiu nu privea decât procesul penal declanșat pe baza plângerii cu constituire ca parte civilă, fiind exclusă cea declanșată în baza rechizitoriului parchetului sau a unei simple plângeri. Potrivit Curții, o astfel de diferență de tratament privind dreptul la informații nu pare să se întemeieze pe nicio rațiune obiectivă, deși împiedică în totalitate dreptul presei de a informa publicul cu privire la subiecte care, deși legate de un proces penal cu constituire ca parte civilă, puteau să fie de interes general, cum s-a și întâmplat în speță (*Du Roy și Malaurie împotriva Franței*, 2000, pct. 35-36).

317. Într-o cauză în care niște judecători l-au dat în judecată pentru calomnie pe reclamant, de profesie jurnalist, care publicase un articol în care susținea că justiția este coruptă, cu consecința că s-a emis o ordonanță pentru înlăturarea articolului în litigiu de pe site-ul internet al ziarului său până la soluționarea procedurii, Curtea a statuat că ordonanța în litigiu nu încâlca art. 10 din Convenție. Pentru a se pronunța în acest sens, Curtea a subliniat printre altele că ordonanța în discuție fusese emisă la aproape o lună după publicarea articolului, perioadă în care acesta fusese liber accesibil publicului, și că înlăturarea privea numai publicația on-line a ziarului, exemplarele tipărite rămânând în circulație. Considerând că înlăturarea ordonată nu a adus atingere înseși esenței dezbaterii publice, aceasta a concluzionat că ingerința în libertatea de exprimare a reclamantului avea o importanță redusă (*Anatoliy Yeremenko împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 57-58).

V. Rolul de „câine de pază public”: protecție sporită, îndatoriri și responsabilități

A. Rolul de câine de pază

318. Curtea a subliniat întotdeauna rolul esențial al presei de „câine de pază” într-o societate democratică și a stabilit o corelație între funcția jurnaliștilor – de a difuza informații și idei despre toate chestiunile de interes general – și dreptului publicului de a le primi [*Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), 2017, pct. 126; *Bédat împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 51; *Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012, pct. 79; *Sunday Times împotriva Regatului Unit (nr. 2)*, 1991, pct. 50; *Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), 1999, pct. 59 și 62; *Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei* (MC), 2004, pct. 71; *News Verlags GmbH & Co.KG împotriva Austriei*, 2000, pct. 56; *Dupuis și alții împotriva Franței*, 2007, pct. 35; *Campos Dâmaso împotriva Portugaliei*, 2008, pct. 31]. Aceasta le recunoaște acest rol atât jurnaliștilor profesioniști [a se vedea, de exemplu, *Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei* (MC), 2004, pct. 71], cât și jurnaliștilor neprofesioniști (*Falzon împotriva Maltei*, 2018, pct. 6 și 57 *in fine*, cauză în care acest rol a fost recunoscut unui politician pensionat care scria periodic articole de opinie în ziare săptămânale; a se vedea, de asemenea, *Gelevski împotriva Macedoniei de Nord*, 2020, pct. 6 și 22).

319. În cazul în care libertatea „presei” este în joc, autoritățile dispun doar de o marjă de apreciere restrânsă pentru a stabili dacă există o „nevoie socială imperioasă” [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 102].

320. Deși presa este cea care, inițial, a dat naștere noțiunii de „câine de pază public”, Curtea a recunoscut ulterior că și ONG-urile joacă același rol [*Animal Defenders International împotriva*

Regatul Unit (MC), 2013, pct. 103; *Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2017, pct. 86; *Cangi împotriva Turciei*, 2019, pct. 35; *Consiliul Național al Tineretului din Moldova împotriva Republicii Moldova*, 2024, pct. 73]. În special, consideră că rolul de câine de pază public jucat de ONG-uri este „similar ca importanță cu cel al presei” [*Animal Defenders International împotriva Regatului Unit* (MC), 2013, pct. 103; *Steel și Morris împotriva Regatului Unit*, 2005, pct. 89; *Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 166]. Potrivit Curții, la fel ca și presa, un ONG care joacă rol de „câine de pază” va avea probabil un impact mai mare atunci când semnalează nereguli comise de funcționari publici și va avea adesea mai multe mijloace pentru a verifica și a confirma veridicitatea pretinselor critici decât o persoană particulară care semnalează rezultatul observațiilor sale personale [*Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2017, pct. 87].

321. Referindu-se, de asemenea, la *Principii fundamentale privind statutul organizațiilor neguvernamentale din Europa* [*Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2017, pct. 45 și 87], Curtea a concluzionat că considerentele privind acele „îndatoriri și responsabilități” inerente libertății de exprimare a jurnaliștilor¹⁰ trebuie să se aplice ONG-urilor care au rol de câine de pază al societății [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 159-166].

322. Ținând seama de importanța activităților în domeniul drepturilor omului, Curtea a considerat că principiile referitoare la detenția jurnaliștilor și a profesioniștilor din domeniul mass-mediei se pot aplica *mutatis mutandis* arestării preventive și menținerii arestării preventive a apărătorilor drepturilor omului sau a liderilor ori activiștilor unor astfel de organizații atunci când li s-a aplicat măsura arestării preventive în cursul procedurii penale demarate pentru infracțiuni direct legate de activitățile din domeniul apărării drepturilor omului [*Taner Kiliç împotriva Turciei (nr. 2)*, 2022, pct. 147].

323. În plus, tot de un nivel ridicat de protecție beneficiază și cercetătorii universitari și autorii de lucrări pe teme de interes public. Curtea a declarat, de asemenea, că, ținând seama de faptul că site-urile internet au o contribuție importantă la îmbunătățirea accesului publicului la actualități și, în general, la facilitarea difuzării informațiilor, funcția bloggerilor și a utilizatorilor populari ai platformelor de social media poate fi echivalată, de asemenea, cu cea de „câine de pază public” în ceea ce privește protecția conferită de art. 10 [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 168]. Aceasta a aplicat principii similare unui observator electoral (*Timur Sharipov împotriva Rusiei*, 2022, pct. 26 și 35). În schimb, avocații nu sunt considerați ca intrând în această categorie (*Studio Monitori și alții împotriva Georgiei*, 2020, pct. 42). Cu toate acestea, Curtea a considerat că rolul unei avocate, blogger bine-cunoscut care apără drepturile persoanelor LGBTI, putea fi echivalat cu cel de „câine de pază public” (*Străisteanu împotriva Republicii Moldova*, 2025, pct. 71).

B. Drepturi, îndatoriri și responsabilități legate de funcția de jurnalist

324. Protecția sporită acordată de art. 10 „câinilor de pază publici” și, în special, presei este subordonată condiției de respectare a acelor îndatoriri și responsabilități corespunzătoare funcției de jurnalist, precum și obligației corolare de a practica un „jurnalism responsabil”.

325. Cele mai importante aspecte ale acestei protecții, precum și ale îndatoririlor și responsabilităților care i se circumscriu în temeiul art. 10 § 2 din Convenție vor fi abordate mai jos.

¹⁰ A se vedea secțiunea „Drepturi, îndatoriri și responsabilități legate de funcția de jurnalist” *infra*.

1. Colectarea de informații

a. Activități de cercetare și anchetă

326. Potrivit Curții, este consacrat faptul că strângerea de informații este o etapă pregătitoare esențială în activitatea de jurnalism și că este inerentă libertății presei și, ca atare, protejată [*Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), 2017, pct. 128; *Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 130; *Guseva împotriva Bulgariei*, 2015, pct. 37; *Shapovalov împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 68].

327. Curtea consideră nu numai că restrângerile aplicate libertății presei referitoare la faza prealabilă publicării intră în sfera controlului efectuat de Curte, ci și că activitățile de cercetare și de anchetă ale unui jurnalist pot să prezinte pericole mari și, prin urmare, necesită cea mai riguroasă examinare din partea sa [*Dammann împotriva Elveției*, 2006, pct. 52; *Sunday Times împotriva Regatului Unit (nr. 2)*, 1991, pct. 51; *Amaghlobeli și altele împotriva Georgiei*, 2021, pct. 36].

328. Curtea consideră că obstacolele ridicate în vederea restrângerii accesului la informații de interes public riscă să descurajeze persoanele care lucrează în mass-media sau în domenii conexe să investigheze anumite subiecte de interes public [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 167; *Társaság a Szabadságjogokért împotriva Ungariei*, 2009, pct. 38; *Shapovalov împotriva Ucrainei*, 2012, pct. 68].

329. Într-o cauză în care un reclamant, de profesie jurnalist, care a efectuat o anchetă cu privire la condamnări anterioare ale unor persoane de drept privat a fost condamnat în cadrul unei proceduri penale pentru incitare la încălcarea secretului de stat în vederea obținerii de informații, Curtea a statuat că condamnarea persoanei în cauză constituia o formă de cenzură destinată să îl îndemne să nu se angajeze în activități de cercetare, inerente profesiei sale, pentru a pregăti și a susține un articol de presă pe o temă de actualitate. Sancționând astfel un demers efectuat într-o etapă anterioară publicării, o astfel de condamnare riscă, potrivit Curții, să descurajeze jurnaliștii să contribuie la dezbaterea publică a chestiunilor de interes pentru comunitate (*Dammann împotriva Elveției*, 2006, pct. 57).

330. De altfel, într-o cauză având ca obiect difuzarea unui reportaj despre practicile comerciale ale brokerilor de asigurări – filmat cu ajutorul unei camere ascunse, Curtea a considerat, cu privire la modalitatea de obținere a informațiilor, că reclamantii, jurnaliști, nu puteau fi acuzați de încălcarea, cu intenție, a normelor deontologice specifice profesiei lor (*Haldimann și alții împotriva Elveției*, 2015, pct. 61). În plus, Curtea a constatat că instanțele naționale nu s-au dovedit a fi unanime cu privire la chestiunea dacă jurnaliștii au respectat normele deontologice ale jurnalismului în colectarea de informații. În aceste condiții, Curtea a considerat că acestora din urmă ar trebui să li se acorde prezumția de nevinovăție (*ibid.*, pct. 61).

b. Accesul și prezența în locurile în care sunt colectate informațiile

331. Într-o cauză în care un jurnalist a fost împiedicat să obțină acces la Davos în timpul Forumului Economic Mondial în temeiul unei interdicții generale aplicate de poliție, Curtea a constatat mai întâi că această măsură colectivă echivala cu o „ingerință” în exercitarea libertății de exprimare a reclamantului. Pentru a se pronunța astfel, Curtea a observat că reclamantul dorea să meargă acolo pentru a scrie un articol despre un subiect specific. Curtea a subliniat apoi că autoritățile au omis să facă deosebirea între persoanele potențial violente și demonstranții pașnici. A statuat, ținând seama în special de faptul că autoritățile competente nu au avut dreptul de a recurge la clauza generală a poliției, că neacordarea accesului jurnalistului reclamant nu poate fi considerată „prevăzută de lege” în sensul art. 10 § 2 din Convenție (*Gsell împotriva Elveției*, 2009, pct. 49 și 61).

332. În ceea ce privește libertatea de exprimare în incinta parlamentului, Curtea consideră că orice afirmație făcută acolo necesită un grad ridicat de protecție. Într-o societate democratică, parlamentul

este un loc unic de dezbateri și este de o importanță fundamentală [*Karácsony și alții împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 138]. Într-o cauză în care era în discuție evacuarea jurnaliștilor din galeria care le era rezervată în incinta parlamentului și în cursul lucrărilor parlamentare, Curtea a considerat că jurnaliștii în cauză și-au exercitat dreptul de a comunica publicului informații cu privire la comportamentul parlamentarilor aleși și la modul în care autoritățile gestionau tulburările izbucnite în timpul dezbaterilor și că orice încercare de a îndepărta jurnaliștii din locul dezbaterilor respective trebuia așadar să facă obiectul unui control strict [a se vedea *Selmani și alții împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, 2017, pct. 75, precum și trimiterea la hotărârea *Pentikäinen împotriva Finlandei* (MC), 2015, pct. 89 și 107]. Curtea a subliniat, pe de o parte, că jurnaliștii nu reprezentau o amenințare nici la adresa siguranței publice, nici la adresa menținerii ordinii în sala de ședință (pct. 80) și, pe de altă parte, că evacuarea lor a avut consecințe negative, împiedicându-i imediat să ia cunoștință, în mod direct și personal, de evenimentele care au loc în sala de ședință, deși era vorba despre elemente care erau importante pentru exercitarea activităților jurnalistice ale reclamanților și de care publicul nu ar fi trebuit să fie privat (pct. 84).

333. În hotărârea *Mándli și alții împotriva Ungariei*, 2020, decizia de a le retrage jurnaliștilor acreditarea care le permitea să intre în Parlament cu motivarea că aceștia au intervievat și filmat parlamentari în afara zonelor desemnate în acest scop, Curtea a considerat că parlamentele trebuie să beneficieze de o oarecare latitudine la stabilirea normelor de comportament care se impune în incinta acestora, printre altele prin stabilirea unor spații desemnate pentru înregistrare pentru a nu perturba lucrările parlamentare (pct. 68-70). Cu toate acestea, având în vedere imposibilitatea reclamanților de a participa la procedura decizională, lipsa de precizie în ceea ce privește durata restricției și lipsa unui mijloc eficient de contestare a deciziei în litigiu, Curtea a constatat lipsa unor garanții procedurale corespunzătoare și a constatat o încălcare a art. 10 din Convenție (pct. 72-78; Curtea a ajuns la concluzii similare în ceea ce privește membrii unei mișcări civice informale în cauza *Drozd împotriva Poloniei*, 2023, pct. 67-75).

334. Curtea consideră că, în situațiile în care autoritățile exercită atribuții de apărare a ordinii publice, mass-media joacă un rol esențial în informarea publicului cu privire la modul în care autoritățile gestionează, de exemplu, demonstrațiile publice și mențin ordinea. În astfel de circumstanțe, rolul de „câine de pază” asumat de mass-media este deosebit de important în sensul că prezența lor garantează că autoritățile vor putea fi trase la răspundere pentru comportamentul lor față de demonstranți și față de public în general atunci când asigură menținerea ordinii în cadrul unor adunări de mari dimensiuni, în special în ceea ce privește metodele folosite pentru controlarea sau dispersarea demonstranților ori pentru menținerea ordinii publice [*Pentikäinen împotriva Finlandei* (MC), 2015, pct. 89].

335. Într-o cauză având ca obiect interdicția absolută de a filma un interviu cu o deținută în incinta unui penitenciar, Curtea a subliniat, printre altele, că restricția în cauză nu răspundea unei nevoi sociale imperioase și că, în deciziile lor, autoritățile interne nu au asigurat o reală punere în balanță a intereselor aflate în joc (*Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft SRG împotriva Elveției*, 2012, pct. 22 și 65).

336. În cauza *Szurovecz împotriva Ungariei*, 2019, reclamantul, jurnalist de investigație, a încercat în zadar să obțină autorizație pentru acces într-un centru de primire a solicitanților de azil în vederea interviuării persoanelor prezente acolo pentru a scrie un articol despre condițiile de viață de acolo. Curtea a afirmat că realizarea de reportaje în anumite locuri este o chestiune de interes public, în special atunci când autoritățile se ocupă de grupuri vulnerabile, adăugând că rolul mass-mediei de „câine de pază” în acest context este deosebit de important, deoarece prezența sa garantează faptul că autoritățile vor putea fi trase la răspundere. Având în vedere că subiectul în cauză era de interes public, Curtea a considerat că există puține posibilități pentru restrângeri, de către stat, ale dreptului la libertatea de exprimare (pct. 61-62). Curtea a hotărât că existența unor alternative la colectarea directă de informații în interiorul centrului de primire nu anula interesul reclamantului de a realiza

interviuri față în față și de a obține informații direct de la sursă cu privire la condițiile de viață din acel centru (pct. 74).

337. În schimb, în cauza *Amaghlobeli și altele împotriva Georgiei*, 2021, Curtea a constatat neîncălcarea art. 10. Reclamanții, de profesie jurnaliști, au intrat în zona de control vamal, au intervievat călători și au făcut fotografii, au refuzat să plece atunci când lucrătorii vamali le-au ordonat acest lucru și, în cele din urmă, au fost obligați la plata unei amenzi administrative pentru acest motiv. Curtea a subliniat în special că, în cadrul procedurii interne, reclamanții nu au demonstrat că, dacă ar fi solicitat o autorizație de acces în zona în cauză, această autorizație le-ar fi fost refuzată și că nu au dovedit că numai informațiile directe și nemijlocite, bazate pe experiența lor personală și prezența lor în zona respectivă, puteau avea valoarea și fiabilitatea necesare pentru activitățile lor jurnalistice (pct. 39). De asemenea, Curtea a subliniat că autoritățile interne nu s-au opus ca reclamanții să utilizeze integral interviurile înregistrate în timp ce se aflau în zona vamală și să publice un articol care să relateze investigațiile lor jurnalistice. De asemenea, a considerat că cuantumul amenzii nu putea fi considerat excesiv (pct. 40).

c. Caracterul legal al conduitei jurnaliștilor

338. „Jurnalismul responsabil”, activitate profesională protejată de art. 10 din Convenție, este o noțiune care nu acoperă numai conținutul informațiilor care sunt colectate și/sau difuzate prin mijloace jurnalistice. Această noțiune include, printre altele, caracterul legal al conduitei jurnaliștilor, în special din punct de vedere al relațiilor lor publice cu autoritățile în exercitarea funcțiilor lor jurnalistice. Faptul că un jurnalist a încălcat legea în această privință trebuie să fie luat în considerare, dar nu este decisiv pentru a stabili dacă a acționat în mod responsabil [*Pentikäinen împotriva Finlandei* (MC), 2015, pct. 90; *Amaghlobeli și altele împotriva Georgiei*, 2021, pct. 37].

339. În această privință, Curtea recunoaște că jurnaliștii se pot confrunta uneori cu un conflict între obligația generală de a respecta legile penale de drept comun, de care nu sunt scutiți, și obligația lor profesională de a colecta și de a difuza informații care să permită mass-mediei să joace rolul esențial de câine de pază care le revine. Trebuie subliniat, în contextul unui astfel de conflict de interese, că noțiunea de „jurnalism responsabil” implică faptul că, în cazul în care conduita jurnalistului contravine îndatoririi de a respecta legile penale de drept comun, acesta trebuie să știe că este pasibil de sancțiuni legale, inclusiv penale, în cazul în care refuză să se conformeze dispozițiilor legale emise, printre alte autorități, de poliție [*Pentikäinen împotriva Finlandei* (MC), 2015, pct. 110]. Curtea a afirmat constant că jurnaliștii nu pot fi scutiți de îndatorirea lor de a respecta legile penale de drept comun pentru simplul motiv că sunt protejați de art. 10 [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 102].

340. Cu alte cuvinte, un jurnalist care a săvârșit o infracțiune nu poate să se prevaleze de o imunitate penală exclusivă – de care nu beneficiază celelalte persoane care își exercită dreptul la libertatea de exprimare – pentru simplul motiv că infracțiunea în cauză a fost săvârșită în exercițiul atribuțiilor sale jurnalistice [*Pentikäinen împotriva Finlandei* (MC), 2015, pct. 91 și trimiterile citate].

341. Cu toate acestea, pentru a stabili dacă măsura în litigiu era necesară, Curtea ia în considerare mai multe aspecte diferite, în funcție de circumstanțele cauzei, ca de exemplu: (β) interesele aflate în joc, (γ) controlul exercitat de instanțele naționale; (δ) conduita reclamantului; și (ε) proporționalitatea sancțiunii aplicate [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 112].

342. Curtea a considerat astfel că ingerințele în libertatea de exprimare a jurnaliștilor, ca urmare a conduitei lor fără caracter legal, au fost proporționale cu scopurile legitime urmărite în cauze având ca obiect publicarea unui document diplomatic clasificat confidențial [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007], refuzul de a se conforma somărilor de a dispersa emise de poliție în cursul unei demonstrații degenerate în violență [*Pentikäinen împotriva Finlandei* (MC), 2015]; interceptarea comunicațiilor forțelor de ordine prin utilizarea de aparate radio (*Brambilla și alții împotriva Italiei*, 2016), îmbarcarea unei arme la bordul unei aeronave cu scopul de a scoate în evidență deficiențele sistemului de securitate [*Erdtmann împotriva Germaniei* (dec.), 2016], deținerea fără drept a unei arme de foc

pentru a demonstra cât de ușor se poate procura o armă [*Salihu și alții împotriva Suediei* (dec.), 2016], achiziționarea și transportul ilegal de obiecte pirotehnice interzise [*Mikkelsen și Christensen împotriva Danemarcei* (dec.), 2011], șantajul și constituire de grup infracțional [*Man și alții împotriva României* (dec.), 2019] sau intrarea neautorizată într-o zonă de control vamal cu acces restricționat și refuzul de a se conforma ordinului de părăsire a incintei emis de ofițerii vamali (*Amaghlobeli și altele împotriva Georgiei*, 2021).

343. În cauza *Satakunnan Markkinapörssi și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), 2017, care a avut ca obiect informații nu au fost obținute prin mijloace legale, Curtea a considerat totuși că strategia reclamantelor, întreprinderi din sectorul mijloacelor de comunicare în masă, consta în mod vădit în eludarea canalelor utilizate în mod normal de jurnaliști pentru a avea acces la date fiscale și, în consecință, a garanțiilor instituite de autoritățile interne pentru a reglementa accesul la astfel de informații și difuzarea acestora (pct. 185). Curtea a arătat în special că, în calitate de întreprinderi din sectorul mijloacelor de comunicare în masă, reclamantele ar fi trebuit să aibă cunoștință de faptul că colectarea și difuzarea datelor în cauză la o scară atât de mare nu puteau fi considerate prelucrare de date exclusiv în scopuri jurnalistice (pct. 151; a se vedea de asemenea, în ceea ce privește retragerea acreditării unui jurnalist pentru activitate de cercetare în arhive ca urmare a nerespectării vieții private a terților, *Gafiuc împotriva României*, 2020, pct. 86-88).

344. În cauza *Zarubin și alții împotriva Lituaniei* (dec.), 2019, care avea ca obiect expulzarea jurnaliștilor și interdicția de intrare pe teritoriu aplicată acestora, Curtea a constatat că aceștia din urmă au fost declarați de instanțele naționale o amenințare la adresa securității naționale din cauza conduitei lor agresive și provocatoare în timpul unui eveniment politic la nivel înalt, nu din cauza difuzării ideilor lor (pct. 53, 57).

2. Îndatoriri și responsabilități în materie editorială

345. Noțiunile de „etică” sau „deontologie” jurnalistică și de „jurnalism responsabil” se aplică, de asemenea, îndatoririlor și responsabilităților în materie editorială. Anumite aspecte ale acestor îndatoriri și responsabilități interacționează cu alte criterii ale examinării efectuate de Curte și sunt incluse, de asemenea, în alte capitole ale ghidului. Totuși, este necesar să se recapituleze aici elementele esențiale ale acestora.

346. În domeniul libertății jurnalistice, Curtea a examinat întotdeauna întinderea acestor „îndatoriri și responsabilități” în lumina rolului principal jucat de presă într-un stat guvernat de principiul preeminenței dreptului (*Thorgeir Thorgeirson împotriva Islandei*, 1992, pct. 63).

347. Deși presa joacă un rol esențial într-o societate democratică, al doilea paragraf al art. 10 stabilește limitele exercitării libertății de exprimare, care rămân aplicabile chiar și în ceea ce privește relatarea în presă a unor chestiuni serioase de interes general [*Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), 1999, pct. 65; *Monnat împotriva Elveției*, 2006, pct. 66].

348. Curtea a considerat că garanția pe care art. 10 o oferă jurnaliștilor, pentru relatări privind chestiuni de interes general, este supusă condiției ca persoanele în cauză să acționeze cu bunăcredință pe baza unor fapte exacte și să furnizeze informații „fiabile și exacte” cu respectarea deontologiei jurnalistice [*Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012, pct. 93; *Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), 1999, pct. 65; *Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei* (MC), 2004, pct. 78; *Fressoz și Roire împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 54; *Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 103; *Kasabova împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 61 și 63-68; *Sellami împotriva Franței*, 2020, pct. 52-54; *Karaca împotriva Turciei*, 2023, pct. 157; în hotărârea *Steel și Morris împotriva Regatului Unit*, 2005, pct. 90, Curtea a enunțat principiul aplicabilității acestei reguli ar trebui să se aplice și altor persoane care se implică în dezbateri publice].

349. Aceste condiții sunt descrise totodată ca „respectarea principiilor unui jurnalism responsabil” [*Bédat împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 50; *Pentikäinen împotriva Finlandei* (MC), 2015, pct. 90].

350. Aceste considerente joacă un rol deosebit de important în prezent, având în vedere influența mass-mediei în societatea modernă: ea nu numai că informează, ci poate sugera, prin modul în care prezintă informațiile, cum trebuie evaluate de către destinatari. Într-o lume în care individul se confruntă cu un flux imens de informații, care circulă în mass-media tradițională sau electronică și care implică un număr tot mai mare de autori, supravegherea respectării deontologiei jurnalistice are o importanță sporită [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 104].

a. Informații credibile și precise: responsabilități privind verificarea și transmiterea acestora

351. În general, Curtea a considerat că jurnaliștii trebuie să aibă libertatea de a face reportaje despre evenimente pe baza informațiilor obținute din surse oficiale fără să le fi verificat [*Selistö împotriva Finlandei*, 2004, pct. 60; *Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), 2012, pct. 105; *Yordanova și Tochev împotriva Bulgariei*, 2012, pct. 51; *Mesić împotriva Croației (nr. 2)*, 2023, pct. 66].

352. Într-o cauză în care reclamantul s-a bazat pe elemente, accesibile publicului, ale unei anchete privind activitățile anumitor agenți ai brigăzii antidrog, precum și pe un certificat medical oficial care atesta numărul de decese cauzate de supradoze, Curtea a concluzionat că articolul publicat de reclamant constituia un comentariu obiectiv cu privire la o chestiune de interes public, nu un atac gratuit la adresa reputației polițiștilor ale căror nume au fost menționate (*Godlevskiy împotriva Rusiei*, 2008, pct. 47).

353. Într-o cauză având ca obiect evaluarea efectuată de jurnalista reclamantă cu privire la situația financiară a unui parlamentar aflat în exil pe baza declarației de avere a acestuia din urmă, Curtea a concluzionat că jurnalista trebuia să se poată baza pe conținutul declarației de avere, un document oficial, fără a fi nevoită să efectueze cercetări independente (*Gorelishvili împotriva Georgiei*, 2007, pct. 41).

354. Într-o cauză în care directorul unui cotidian fusese condamnat în cadrul unui proces civil pentru publicarea unor declarații încadrate drept calomnii la adresa unui șef de stat în măsura în care îl implicau în traficul internațional de droguri, Curtea a arătat mai întâi că instanțele naționale nu au negat că conținutul informațiilor publicate corespundea în esență realității. În ceea ce privește pretinsa lipsă de detalii despre procedurile în curs, Curtea a observat că articolul publicat se referea la informațiile de care dispunea jurnalista în momentul redactării textului și a considerat că nu era de așteptat din partea autorului informațiilor ca aceasta să cunoască soluția care urma să fie pronunțată în procesul penal în curs cu 2 luni înainte de pronunțarea hotărârii de condamnare și nici să solicite informații cu caracter polițienesc și judiciar care, prin natura lor, sunt restricționate (*Gutiérrez Suárez împotriva Spaniei*, 2010, pct. 37).

355. Curtea a subliniat relevanța deosebirii făcute de instanțele naționale între categoriile de surse pe care se întemeiază susținerile în litigiu. Într-o cauză în care societatea reclamantă a prezentat o persoană prezumată membră a mafiei, instanțele naționale au considerat că societatea reclamantă exagerase gradul de suspiciune descris în rapoartele oficiale interne și că nu putuse să demonstreze prin fapte suplimentare gradul ridicat de suspiciune prezentat. Acestea au făcut deosebire între rapoartele publice oficiale sau comunicatele de presă oficiale, pe de o parte, și rapoartele interne oficiale, pe de altă parte, considerând că, deși jurnaliștii se puteau baza pe cele dintâi fără a trebui să efectueze cercetări suplimentare, situația era diferită atunci când se bazau pe cele din urmă. Curtea a considerat că această deosebire este deosebit de importantă în ceea ce privește informațiile referitoare la susțineri despre conduită infracțională, în care este în discuție dreptul la prezumția de nevinovăție (*Verlagsgruppe Droemer Knaur GmbH & Co. KG împotriva Germaniei*, 2017, pct. 48).

356. Sancționarea unui jurnalist pentru că a contribuit la difuzarea unor declarații făcute de un terț într-un interviu ar afecta grav contribuția presei la dezbaterile privind chestiuni de interes public și nu ar fi de conceput fără motive deosebit de serioase (*Jersild împotriva Danemarcei*, 1994, pct. 31; *Anatoliy Yeremenko împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 99). Curtea a subliniat că reportajele de știri bazate

pe interviuri, formate sau nu, reprezintă unul dintre cele mai importante mijloace fără de care presa nu și-ar putea îndeplini rolul indispensabil de „câine de pază” public (*Observer și Guardian împotriva Regatului Unit*, 1991, pct. 59). În această privință, declarațiile făcute de jurnalist însuși trebuie să fie diferențiate de cele care constituie citate din partea unor terți [*Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei* (MC), 2004, pct. 77]. Într-o cauză în care a constatat, pe de o parte, că instanțele naționale nu au făcut deosebire între declarațiile făcute de un terț și relația reclamantului cu acestea (în sensul că nu au cercetat dacă reclamantul putea fi considerat răspunzător pentru relatarea afirmațiilor persoanei respective, chiar dacă acestea precizaseră identitatea autorului lor) și, pe de altă parte, că reclamantul a demonstrat că a verificat, într-o măsură rezonabilă, exactitatea și credibilitatea informațiilor relevante, Curtea a statuat că a-l considera pe reclamant răspunzător în cadrul unei acțiuni pentru calomnie echivala cu o ingerință nejustificată în drepturile sale, astfel cum sunt garantate de art. 10 (*Anatoliy Yeremenko împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 96-104 și 108-109).

357. Într-o cauză privind reproducerea, într-o publicație, a unor informații preluate cuvânt cu cuvânt dintr-un ziar on-line, cu indicarea sursei acestora, Curtea a admis că există diferențe între presa scrisă și internet și că, având în vedere rolul jucat de internet în cadrul activităților profesionale ale mass-mediei și importanța acestuia în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare în general, lipsa unui cadru juridic intern adecvat pentru ca jurnaliștii să utilizeze informațiile de pe internet fără teama de a face obiectul unor sancțiuni împiedică în mod grav exercitarea de către presă a funcției sale vitale de „câine de pază” (*Colegiul editorial al Pravoye Delo și Shtekel împotriva Ucrainei*, 2011, pct. 64).

358. În cauza *Kqcki împotriva Poloniei*, 2017, Curtea a clarificat faptul că „jurnalismul responsabil” înseamnă ca jurnalistul să verifice veridicitatea informațiilor pe care le comunică publicului. Prin urmare, aceasta a considerat că un jurnalist nu putea fi obligat în mod sistematic să verifice toate informațiile furnizate cu ocazia unui interviu. A insistat asupra deosebirii care trebuie făcută între reproducerea, în presa scrisă, a unui interviu în care jurnalistul a transcris afirmațiile persoanei intervievate, nu propriile sale declarații, precum și asupra faptului că jurnalistul în cauză a demonstrat bună-credință obținând de la autorul afirmațiilor în litigiu asigurarea că acestea din urmă au fost citate în mod fidel în articol înainte de publicare (pct. 52).

359. Cu toate acestea, în cauza *Milosavljević împotriva Serbiei*, 2021, Curtea a reiterat importanța asigurării exactității declarațiilor factuale atunci când se transmit informații cu privire la chestiuni de interes general. În această cauză, reclamantul, de profesie jurnalist, a fost obligat la plata unor despăgubiri în cadrul unei acțiuni pentru calomnie ca urmare a unor articole referitoare la un incident în care o tânără de etnie romă, minoră, ar fi fost victima unui abuz sexual comis de un funcționar al municipalității locale. Curtea a observat, în special, că reclamantul, ca orice cetățean de rând, ar fi trebuit să fie în măsură să facă deosebirea între două formulări sensibile, dar foarte diferite una de alta: „a comis o tentativă de viol”, care menționează un fapt și, de exemplu, „este suspectat de tentativă de viol” (pct. 64).

360. În mod similar, Curtea a statuat că o emisiune de televiziune care nu se baza pe niciun fapt concret, nu conținea nicio informație credibilă și exactă și părea să vizeze doar atacarea gratuită a unui grup religios rival nu putea fi considerată o difuzare de informații cu bună-credință în vederea contribuției la o dezbatere privind o chestiune de interes general (*Karaca împotriva Turciei*, 2023, pct. 158).

361. Curtea a recunoscut întotdeauna libertatea jurnaliștilor în alegerea tehnicilor sau a mijloacelor de reportaj despre afirmațiile unui terț care pot să constituie calomnie. Curtea a admis că un reportaj obiectiv și echilibrat poate fi prezentat într-o gamă largă de forme, în funcție, printre altele, de mijloacele de comunicare în cauză (*Jersild împotriva Danemarcei*, 1994, pct. 31; *Arvanitis și Philelefttheros Public Company Limited împotriva Ciprului*, 2025, pct. 40).

362. Potrivit Curții, cerința generală ca jurnaliștii să se distanțeze în mod sistematic și formal de conținutul unui citat care ar putea să constituie o insultă pentru terți, să îi provoace ori să aducă atingere onoarei nu este compatibilă cu rolul presei de a prezenta informații despre fapte sau opinii și

idei care se manifestă la un moment dat (*Thoma împotriva Luxemburgului*, 2001, pct. 64; *Brunet-Lecomte și alții împotriva Franței*, 2009, pct. 47).

363. Într-o cauză în care un jurnalist a fost urmărit penal și condamnat pentru realizarea unui documentar de televiziune despre tineri care își susțineau convingerile rasiste, Curtea a concluzionat că reclamantul nu a avut intenția de a difuza opinii rasiste, ci de a evidenția o preocupare aflată în legătură cu interesul general. Aceasta a precizat că reportajele bazate pe interviuri sunt considerate unul dintre cele mai importante mijloace prin care presa își poate juca rolul de „câine de pază” (*Jersild împotriva Danemarcei*, 1994, pct. 35).

364. Libertatea jurnalistică include, de asemenea, posibila recurgere la o oarecare exagerare sau chiar provocare (*Pedersen și Baadsgaard*, pct. 71). Nu este de competența Curții, și de altfel nici a instanțelor naționale, să înlocuiască presa în alegerea metodei de reportaj care trebuie folosită într-un anumit caz (*Jersild împotriva Danemarcei*, 1994, pct. 31; *Eerikäinen și alții împotriva Finlandei*, 2009, pct. 65; *Arvanitis și Phileleftheros Public Company Limited împotriva Ciprului*, 2025, pct. 40). Jurnaliștii au, de asemenea, libertatea de a alege, dintre informațiile care le parvin, pe cele de care se vor ocupa și modul în care vor proceda [*Couderc et Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 31 și 139].

365. Acestea fiind spuse, în cauza *Lopes Gomes da Silva împotriva Portugaliei*, 2000, Curtea a acordat o importanță deosebită faptului că reclamantul, directorul unui cotidian, a reprodus, pe lângă editorialul în litigiu în care critica pozițiile politice ale unui candidat la alegeri, numeroase extrase din articole recent publicate. Aceasta a statuat că reclamantul, procedând astfel, a respectat normele profesiei de jurnalist. A explicat că directorul, deși a reacționat la aceste articole, a permis cititorilor să își formeze propria opinie, comparând editorialul în cauză cu declarațiile persoanei vizate în același editorial (*ibid.*, pct. 35).

366. Ca atare, Curtea a considerat că corectitudinea mijloacelor folosite pentru a obține o informație și pentru a o transmite publicului și respectul pentru persoana vizată de informație constituie, de asemenea, criterii esențiale care trebuie luate în considerare. Așadar, caracterul reductiv și trunchiat al unei publicații poate, atunci când este de natură să inducă în eroare cititorii, să limiteze în mod considerabil importanța contribuției acestei publicații la o dezbatere de interes general [*Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 132; *Travaglio împotriva Italiei* (dec.), 2017, pct. 34].

367. În mai multe cauze, Curtea a amintit că declarațiile făcute de jurnalist însuși trebuie, de asemenea, să fie diferențiate de cele care constituie citate din partea unor terți [*Godlevskiy împotriva Rusiei*, 2008, pct. 45; *Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei* (MC), 2004, pct. 77; *Thorgeir Thorgeirson împotriva Islandei*, 1992, pct. 65; *Jersild împotriva Danemarcei*, 1994, pct. 35].

368. Într-o cauză în care instanțele naționale s-au bazat exclusiv pe pasajul din articolul în litigiu care conținea acuzații de corupție, Curtea a arătat că pasajul în litigiu a fost scos din context. Aceasta a statuat că, deși acuzațiile erau grave, articolul, citit în întregime, avertiza în mod clar că acuzațiile respective constituiau un zvon care nu era demn de încredere. Curtea a reiterat în această hotărâre că reportajele din mass-media care se referă la „povești” sau „zvonuri” – provenite de la terți – sau la „opinia publică” trebuie să fie protejate, de asemenea, în măsura în care nu există dovezi că relatarea lor este în întregime falsă și inventată (*Timpul Info-Magazin și Anghel împotriva Moldovei*, 2007, pct. 36).

b. Alte responsabilități: editori și directori de ziare, cititori, colaboratori

369. Potrivit Curții, editorul, deoarece contribuie la susținerea exprimării opiniilor autorilor pe care îi publică, nu numai că participă pe deplin la libertatea de exprimare, ci împărtășește și „îndatoririle și responsabilitățile” acestora din urmă. Sub rezerva respectării cerințelor de la paragraful 2, art. 10 nu exclude așadar ca un editor, deși nu s-a asociat personal cu opiniile exprimate, să fie sancționat pentru

publicarea unui text al cărui autor nu a respectat aceste „îndatoriri și responsabilități” (*Orban și alții împotriva Franței*, 2009, pct. 47 și trimiterile citate).

370. Într-o cauză având ca obiect o triplă condamnare pentru calomnie la adresa unui partid de extremă dreapta și a președintelui acestuia – este vorba de autorul și editorul unui roman, precum și de cea a editorului unui ziar care publicase o petiție conținând pasajele din roman în litigiu și protesta împotriva condamnării autorului și a editorului său –, Curtea a concluzionat că, pe lângă primele două condamnări, cea a directorului ziarului era conformă cu art. 10, cu motivarea că nu părea nerezonabil să se considere că acesta a depășit limitele provocării admisibile reproducând afirmațiile considerate calomnioase [*Lindon, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței* (MC), 2007, pct. 66].

371. Într-o altă cauză având ca obiect condamnarea la pedeapsa închisorii, cu suspendarea executării pedepsei, a unui director de ziar pentru publicarea unui articol calomniator contra doi magistrați, Curtea a amintit că, în calitate de director al ziarului, reclamantul avea competența și îndatorirea de a împiedica degenerarea dezbaterii politice în insulte sau atacuri la persoană (*Belpietro împotriva Italiei*, 2013, pct. 41). În cauza *Leost împotriva Franței* (dec.), 2025, în care directoarea unui ziar săptămânal a fost condamnat pentru publicarea fotografiilor unui inculpat și ale unui martor realizate în cursul unei ședințe a unei curți cu jurați sesizate să se pronunțe cu privire la atentate teroriste, Curtea a subliniat printre altele că fotografiile în litigiu au fost realizate cu încălcarea legislației relevante, fără autorizarea persoanelor în cauză și fără cunoștința acestora, precum și că publicarea lor era de natură să aibă un impact grav asupra vieții private a persoanelor în cauză și asupra dreptului oricărui inculpat la prezumția de nevinovăție. Constatând că instanțele naționale au evaluat în mod corect interesele în cauză și că amenda aplicată reclamantei avea un quantum rezonabil, Curtea a considerat că statul nu a depășit marja de apreciere de care dispunea în speță.

372. Deși, „din cauza naturii speciale a internetului, «îndatoririle și responsabilitățile» pe care trebuie să și le asume un portal internet de știri, în sensul art. 10, pot fi într-o anumită măsură diferite de cele ale unui editor tradițional în ceea ce privește conținutul furnizat de terți” [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 113; a se vedea, de asemenea, *Orlovskaya Iskra împotriva Rusiei*, 2017, pct. 109], furnizarea unei platforme pentru exercitarea libertății de exprimare, permițând publicului să facă schimb de informații și idei pe internet, trebuie examinată în lumina principiilor aplicabile presei (*Magyar Tartalomsgálgatók Egyesülete et Index.hu Zrt împotriva Ungariei*, 2016, pct. 61)¹¹.

VI. Protecția surselor jurnalistice

A. Principii generale

373. Protecția surselor jurnalistice este una dintre pietrele de temelie ale libertății presei. Absența unei astfel de protecții ar putea să descurajeze sursele jurnalistice să ajute presa să informeze publicul cu privire la chestiuni de interes general. În consecință, presa ar avea o mai mică posibilitate să își joace rolul indispensabil de „câine de pază”, iar capacitatea sa de a furniza informații exacte și credibile ar putea fi diminuată (*Ressiot și alții împotriva Franței*, 2012, pct. 99; *Goodwin împotriva Regatului Unit*, 1996, pct. 39; *Roemen și Schmit împotriva Luxemburgului*, 2003, pct. 57; *Ernst și alții împotriva Belgiei*, 2003, pct. 91; *Tillack împotriva Belgiei*, 2007, pct. 53).

374. Cele două scopuri legitime invocate cel mai frecvent pentru a justifica ingerințele în caracterul secret al surselor sunt „siguranța națională” și „împiedicarea divulgării de informații confidențiale”.

---

¹¹ Pentru responsabilitatea intermediarilor pe internet, a se vedea capitolul „Libertatea de exprimare și internetul” *infra*.

„Apărarea ordinii”, „prevenirea infracțiunilor ” și „protecția drepturilor altora” ar putea fi, de asemenea, invocate în mai multe cauze de această natură.

375. Având în vedere importanța protecției surselor jurnalistice pentru libertatea presei într-o societate democratică și efectul negativ asupra exercitării acestei libertăți pe care riscă să îl cauzeze o ordonanță de dezvăluire a surselor, o astfel de măsură nu poate fi compatibilă cu art. 10 din Convenție decât dacă este justificată de imperativul superior al interesului public [*Goodwin împotriva Regatului Unit*, 1996, pct. 39; *Weber și Saravia împotriva Germaniei* (dec.), 2006, pct. 149; *Financial Times Ltd și alții împotriva Regatului Unit*, 2009, pct. 59; *Tillack împotriva Belgiei*, 2007, pct. 53; *Big Brother Watch și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2021, pct. 444]. Prin urmare, limitările aplicate confidențialității surselor jurnalistice necesită, din partea Curții, cea mai atentă examinare (*Goodwin împotriva Regatului Unit*, 1996, pct. 39-40).

376. Protecția confidențialității surselor jurnalistice are două aspecte: privește nu doar jurnalistul însuși, ci și, în special, sursa care în mod intenționat a ajutat presa să informeze publicul cu privire la chestiuni de interes general [*Stichting Ostade Blade împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2014, pct. 64; *Nordisk Film & TV A/S împotriva Danemarcei* (dec.), 2005].

377. Curtea a subliniat că dreptul jurnaliștilor de a păstra tăcerea privind sursele lor nu poate fi considerat un simplu privilegiu care li s-ar acorda sau retrage pe baza caracterului legal sau nelegal al surselor, ci un atribut real al dreptului la informații, care trebuie tratat cu cea mai mare precauție (*Nagla împotriva Letoniei*, 2013, pct. 97; *Tillack împotriva Belgiei*, 2007, pct. 65).

B. Definiții, domeniu de aplicare

378. În cauzele având ca obiect protecția surselor jurnalistice, Curtea face periodic trimitere la [Recomandarea nr. R \(2000\) 7](#) privind dreptul jurnaliștilor de a nu dezvălui sursele lor de informații, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului European la 8 martie 2000 [a se vedea, printre altele, *Sanoma Uitgevers B.V. împotriva Țărilor de Jos* (MC), 2010, pct. 44; *Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. și alții împotriva Țărilor de Jos*, 2012, pct. 86].

379. Astfel, în concepția Curții, „sursă” jurnalistică înseamnă „orice persoană care furnizează informații unui jurnalist”. Pe de altă parte, Curtea înțelege sintagma „informații de identificare a unei surse” ca referindu-se, în măsura în care riscă să ducă la identificarea unei surse, atât la „împrejurările concrete ale obținerii de informații de către un jurnalist de la o sursă”, cât și la „partea nepublicată a informațiilor furnizate de o sursă unui jurnalist” (*Görmüş și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 45; *Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. și alții împotriva Țărilor de Jos*, 2012, pct. 86).

380. Într-o cauză având ca obiect obligația impusă unei societăți de televiziune de a transmite poliției secvențe nedifuzate, în care apăreau persoane suspectate de pedofilie, Curtea a arătat mai întâi că jurnalistul care le obținuse lucruse sub o identitate falsă și că persoanele care au vorbit cu el nu știau că acesta era jurnalist. Curtea a considerat că, întrucât persoanele care au participat la reportaj nu au asistat în mod voluntar presa în rolul său de informare a publicului cu privire la chestiuni de interes general, acestea nu pot fi considerate surse de informare jurnalistice în sensul tradițional al termenului. În pofida acestei constatări, Curtea a hotărât că decizia națională în litigiu echivala cu o ingerință în sensul art. 10 § 1 din Convenție. În decizia sa, Curtea nu a exclus posibilitatea ca art. 10 din Convenție să se aplice într-o astfel de situație și a declarat că obligarea la predarea materialului de cercetare ar putea avea un efect descurajator asupra exercitării libertății de exprimare a jurnaliștilor [*Nordisk Film & TV A/S împotriva Danemarcei* (dec.), 2005].

381. Într-o cauză având ca obiect percheziția efectuată în sediul unei reviste în urma publicării unei scrisori de revendicare a unui atentat cu bombă, Curtea a observat că percheziția a avut ca scop anchetarea unei infracțiuni grave și prevenirea unor atentate. Aceasta a concluzionat că informatorul

revistei, care urmărea să facă publicitate atentatelor, nu putea să se prevaleze de o protecție egală cu cea acordată „surselor” [*Stichting Ostade Blade împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2014].

382. În cauza *Norman împotriva Regatului Unit*, 2021, Curtea a fost sesizată pentru prima dată să examineze o situație în care reclamantul era o sursă de informații pe care jurnalistul nu mai dorea să o protejeze și al cărei nume fusese divulgat în cadrul unui acord între proprietarul privat al ziarului respectiv și poliție. După divulgare, reclamantul a fost declarat vinovat de abatere în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu (*misconduct in public office*) și a fost condamnat la o pedeapsă de 20 de luni de închisoare. Curtea a observat că, în lipsa unei hotărâri judecătorești prin care să se dispună divulgarea, situația examinată nu putea fi echivalată cu o situație de divulgare forțată de către stat a unei surse jurnalistice, astfel încât divulgarea în litigiu nu putea fi imputată statului (pct. 76-77).

C. Formele și proporționalitatea ingerinței

1. Ordonanță de dezvăluire a surselor

383. Curtea consideră că o ordonanță de dezvăluire a surselor poate avea un impact negativ nu numai asupra surselor, a căror identitate poate fi dezvăluită, ci și asupra ziarului sau a oricărei alte publicații care face obiectul ordonanței, reputația sa în fața potențialelor surse viitoare putând fi afectată în mod negativ de dezvăluire, precum și asupra membrilor publicului, care au interesul de a primi informațiile comunicate de surse anonime [*Sanoma Uitgevers B.V. împotriva Țărilor de Jos* (MC), 2010, pct. 89; *Financial Times Ltd și alții împotriva Regatului Unit*, 2009, pct. 70].

384. Într-o cauză în care autoritățile au privat de libertate un jurnalist pentru a-l constrânge să dezvăluie sursele sale de informații despre o cercetare penală deschisă în legătură cu trafic de arme, Curtea s-a declarat surprinsă de extremele la care autoritățile naționale erau dispuse să ajungă pentru a afla identitatea sursei. Potrivit Curții, metode atât de radicale nu puteau decât să descurajeze persoanele, care dețin informații adevărate și exacte despre fapte ilicite, să manifeste aceeași disponibilitate în viitor și să comunice informațiile lor presei (*Voskuil împotriva Țărilor de Jos*, 2007, pct. 71).

2. Percheziții

385. În mai multe cauze, Curtea a hotărât că perchezițiile care au avut ca obiect aflarea identității sursei unui jurnalist constituie – chiar dacă nu produc niciun rezultat – un act mai grav decât o ordonanță de dezvăluire a identității sursei. Într-adevăr, organele de cercetare penală care, având mandat de percheziție, iau prin surprindere un jurnalist la locul său de muncă au competențe de investigare foarte extinse deoarece, prin definiție, au acces la toate documentele deținute de jurnalist (*Roemen și Schmit împotriva Luxemburgului*, 2003, pct. 57; *Ernst și alții împotriva Belgiei*, 2003, pct. 103; *Görmüş și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 57-59).

386. În cauza *Görmüş și alții împotriva Turciei*, 2016, măsura în litigiu avea mai multe aspecte: percheziția efectuată în sediul reclamanților – de profesie jurnaliști, transferul pe discuri externe al întregului conținut al computerelor reclamanților și păstrarea de către parchet a acestor discuri. Curtea a considerat că aceste ingerințe aduc o mai mare atingere protecției surselor decât o ordonanță de dezvăluire a identității informatorilor. Într-adevăr, extragerea la întâmplare a tuturor datelor din suporturile informatice a permis autorităților să colecteze informații fără legătură cu faptele care făceau obiectul urmăririi penale.

Potrivit Curții, această intervenție risca nu doar să aibă repercusiuni foarte grave asupra relațiilor reclamanților cu toate sursele lor de informații, ci și să aibă un efect descurajator asupra altor jurnaliști sau a altor funcționari avertizori în interes public, descurajându-i să semnaleze fapte neregulate sau discutabile ale autorităților publice (*Görmüş și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 73-74; *Roemen și Schmit împotriva Luxemburgului*, 2003, pct. 57; *Nagla împotriva Letoniei*, 2013, în

care s-au efectuat cercetări urgente la domiciliul unui jurnalist care au implicat ridicarea de aparate de stocare a datelor conținând sursele sale de informații).

3. Supravegherea selectivă a jurnaliștilor pentru identificarea surselor acestora

387. Într-o cauză având ca obiect supravegherea jurnaliștilor și ordonanța de comunicare a unor documente care puteau duce la identificarea surselor acestora, Curtea a constatat, în primul rând, că această cauză se caracteriza tocmai prin supravegherea selectivă a jurnaliștilor pentru a afla originea informațiilor acestora (*Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. și alții împotriva Țărilor de Jos*, 2012, pct. 97). Prin urmare, s-a ridicat problema dacă statutul de jurnalist al reclamanților necesită garanții speciale pentru a asigura o protecție corespunzătoare a surselor lor. Curtea a subliniat în special că supravegherea selectivă a jurnaliștilor a fost autorizată fără control prealabil din partea unui organism independent abilitat să prevină ori să dispună încetarea unei astfel de măsuri. Curtea a declarat că un control ulterior nu ar fi fost suficient întrucât, odată distrusă, confidențialitatea surselor jurnalistice nu poate fi restabilită. Aceasta a concluzionat că a fost încălcat art. 8 din Convenție coroborat cu art. 10 (pct. 98).

388. Într-o altă cauză, măsurile de supraveghere în litigiu au vizat identificarea și prevenirea unui pericol, menținând în același timp la nivelul minim inevitabil dezvăluirea surselor jurnalistice. Curtea a observat că măsurile respective nu au avut așadar ca scop supravegherea jurnaliștilor; în general, abia atunci când au examinat, după caz, telecomunicațiile interceptate, autoritățile au descoperit că au fost supravegheate convorbirile unui jurnalist. Potrivit Curții, întrucât măsurile de supraveghere nu urmăreau să identifice surse jurnalistice, ingerința în exercitarea libertății de exprimare pe care o constituie supravegherea strategică nu poate fi considerată ca fiind deosebit de gravă [*Weber și Saravia împotriva Germaniei* (dec.), 2006, pct. 151].

389. În cauza *Sedletska împotriva Ucrainei*, 2021, o instanță districtuală a autorizat un anchetator participant la o procedură penală îndreptată împotriva unui funcționar să consulte datele de telefonie mobilă ale reclamantei, care avea profesia de jurnalist și funcția de redactor-șef al unui program de televiziune despre corupția politicienilor și procurorilor. Reclamanta a susținut că aceste date ar putea permite autorităților să identifice sursele sale și, prin urmare, să pună în pericol activitățile sale jurnalistice. Curtea a declarat că nu este convinsă că autorizația de consultare a datelor acordată de instanțele naționale era justificată de o „cerință imperativă de interes public” și, prin urmare, necesară într-o societate democratică (pct. 72).

4. Ordonanță pentru a da declarație în calitate de martor în procesul penal

390. În cauza *Becker împotriva Norvegiei*, 2017, în care o jurnalistă a fost somată să dea declarație în calitate de martor împotriva unei surse care se autodezvăluise deja, Curtea a statuat că ordonanța nu era justificată de un imperativ predominant de interes public (pct. 83). Curtea a considerat că inculparea sursei, pentru că s-a folosit de reclamantă în vederea manipulării pieței, era relevantă pentru examinarea proporționalității. Totuși, a constatat că intenția sursei de a cauza prejudiciu avea o importanță limitată atunci când s-a emis ordonanța pentru a da declarație în calitate de martor (pct. 77).

391. În cauza *Jecker împotriva Elveției*, 2020, reclamante jurnaliste i s-a ordonat să dea declarație în calitate de martor în cadrul anchetei penale care îl viza pe un traficant de droguri și despre care făcuse un reportaj. Chiar dacă infracțiunea în cauză intra sub incidența excepțiilor legale de la dreptul la protecția surselor jurnalistice, Curtea a considerat că, în speță, acest motiv nu era suficient pentru a justifica obligarea reclamantei la dezvăluirea identității sursei sale (pct. 41).

D. Garanții procedurale

392. Având în vedere importanța vitală, pentru libertatea presei, a protejării surselor jurnaliștilor și a informațiilor care pot duce la identificarea acestora, orice atingere adusă dreptului la protecția acestor surse trebuie să facă obiectul unor garanții procedurale, definite de lege, în raport cu importanța principiului în cauză [*Sanoma Uitgevers B.V. împotriva Țărilor de Jos* (MC), 2010, pct. 88; *Big Brother Watch și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2021, pct. 444].

393. Printre aceste garanții procedurale, în primul rând se află posibilitatea ca măsura în litigiu să fie supusă unui control efectuat de un judecător sau orice alt organ decizional independent și imparțial. Controlul necesar trebuie să fie efectuat de un organ, separat de puterea executivă și de celelalte părți interesate, cu competența de a preciza, înainte de prezentarea elementelor solicitate, dacă există un imperativ de interes public care are prioritate față de principiul protecției surselor jurnaliștilor și, în caz contrar, pentru a preveni orice acces neesențial la informații care ar putea duce la dezvăluirea identității surselor [*Sanoma Uitgevers B.V. împotriva Țărilor de Jos* (MC), 2010, pct. 90]. Potrivit Curții, un control independent, efectuat înainte de consultarea și administrarea elementelor obținute, ar trebui să fie suficient pentru a stabili dacă se ridică o problemă de confidențialitate și, după caz, dacă, având în vedere circumstanțele specifice ale cauzei, interesul public invocat de organele de cercetare sau de urmărire penală are prioritate față de interesul public general al protecției surselor. Este clar pentru Curte că un control independent efectuat numai după prezentarea elementelor care pot duce la identificarea surselor nu este de natură să păstreze însăși esența dreptului la confidențialitate (*ibid.*, pct. 91; a se vedea de asemenea *Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. și alții împotriva Țărilor de Jos*, 2012, pct. 98).

394. Curtea a adăugat că, având în vedere necesitatea unui control preventiv, instanța judecătorească sau un alt organ independent și imparțial trebuie, așadar, să poată efectua, înainte de orice dezvăluire, punerea în balanță a riscurilor potențiale și a intereselor respective în raport cu elementele a căror dezvăluire este solicitată, astfel încât argumentele autorităților care doresc să obțină dezvăluirea să poată fi evaluate în mod corespunzător. Aceasta a precizat că decizia care urmează să fie adoptată trebuie să fie guvernată de criterii clare, în special în ceea ce privește chestiunea dacă o măsură mai puțin intruzivă poate fi suficientă pentru a servi intereselor publice superioare care au fost stabilite, precum și că instanța judecătorească sau alt organ competent trebuie să aibă dreptul de a refuza emiterea unei ordonanțe de dezvăluire sau de a emite o ordonanță mai limitată sau mai contextualizată, astfel încât sursele în cauză să se poată sustrage dezvăluirii identității lor, indiferent dacă sunt sau nu menționate în mod specific printre elementele a căror predare a fost solicitată, cu motivarea că comunicarea unor astfel de elemente ar genera un risc ridicat de compromitere a identității surselor jurnaliștilor. Aceasta a declarat că, în caz de urgență, trebuie să existe posibilitatea de a urma o procedură pentru a putea identifica și izola, înainte de a fi utilizate de către autorități, informațiile care sunt de natură să permită identificarea surselor de informațiile care nu implică un risc similar [*Sanoma Uitgevers B.V. împotriva Țărilor de Jos* (MC), 2010, pct. 92].

395. În cauza *Big Brother Watch și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2021, reclamantele, dintre care unele aveau statut de asociație a jurnaliștilor și de jurnalist, s-au plâns de sfera de aplicare și de amploarea programelor de supraveghere electronică puse în aplicare de Guvernul Regatului Unit. Curtea a observat că, într-o perioadă din ce în ce mai digitalizată, capacitățile tehnologice actuale au crescut considerabil volumul comunicațiilor care traversează internetul la nivel mondial și, în consecință, supravegherea care nu țintește în mod direct persoanele are capacitatea de a avea un domeniu de aplicare foarte larg, atât pe teritoriul statului care efectuează supravegherea, cât și în afara acestuia. Aceasta a considerat că, întrucât examinarea de către un analist a comunicațiilor unui jurnalist sau a datelor de comunicații aferente ar putea conduce la identificarea unei surse, este imperativ ca dreptul intern să conțină garanții solide în ceea ce privește stocarea, examinarea, utilizarea, transmiterea și distrugerea ulterioară a unor astfel de informații confidențiale. În plus, chiar și în cazul în care comunicațiile jurnalistice sau datele de comunicații aferente nu au fost selectate spre

examinare prin utilizarea deliberată a unui selector sau a unui termen de căutare despre care se știe că are legătură cu un jurnalist, dacă și când devine evident că comunicațiile sau datele de comunicații aferente conțin materiale jurnalistice confidențiale, prelungirea stocării și examinării lor de către un analist ar trebui să fie posibilă numai dacă este autorizată de un judecător sau de un alt organ decizional independent și imparțial investit cu competența de a stabili dacă aceste măsuri sunt „justificate de o cerință imperativă de interes public” (pct. 450).

396. În plus, Curtea a statuat că, deși garanțiile prevăzute de lege în ceea ce privește stocarea, transmiterea către terți și distrugerea materialelor jurnalistice confidențiale puteau fi considerate adecvate, acestea nu conțineau dispoziții care să îndeplinească cerințele citate anterior. În special, nu exista nicio cerință ca utilizarea selectorilor sau a termenilor de căutare cunoscuți ca fiind legați de un jurnalist să fie autorizată de o instanță sau de un alt organ decizional independent și imparțial investit cu competența de a stabili dacă acesta era „justificată de o cerință imperativă de interes public” și dacă o măsură mai puțin intruzivă ar fi putut fi suficientă pentru a servi interesul public imperativ. Dimpotrivă, în cazul în care intenția era de a avea acces la materiale jurnalistice confidențiale sau acest lucru era foarte probabil având în vedere utilizarea unor selectori legați de un jurnalist, era necesar numai ca motivele care au stat la baza acestui acces, precum și necesitatea și proporționalitatea acesteia să fie documentate în mod clar. Curtea a adăugat că în regimul în litigiu nu existau garanții suficiente pentru a se asigura că, odată ce a devenit evident că o comunicație care nu fusese selectată spre examinare prin utilizarea deliberată a unui selector sau a unui termen de căutare despre care se știe că are legătură cu un jurnalist conținea totuși materiale jurnalistice confidențiale, aceasta putea fi păstrată și examinată în continuare de către un analist numai dacă era autorizată de o instanță sau de un alt organ decizional independent și imparțial investit cu competența de a stabili dacă stocarea și examinarea erau „justificate de o cerință imperativă de interes public”. În schimb, singurul lucru pe care îl impuneau dispozițiile legale aplicabile era să se acorde „o atenție deosebită” oricărei interceptări care ar fi putut implica interceptarea de materiale jurnalistice confidențiale, inclusiv luarea în considerare a eventualelor măsuri de atenuare a acestui risc. Prin urmare, Curtea a constatat o încălcare a art. 10 din Convenție.

VII. Prevenirea divulgării de informații confidențiale

A. Principii generale

397. Prevenirea divulgării de informații confidențiale a fost invocată în fața Curții în legătură cu mai multe tipuri de conținut, cu caracter „public”, dar și „privat”: informații militare (*Hadjianastassiou împotriva Greciei*, 1992, pct. 45; *Görmüş și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 62); informații care intră sub incidența secretului fiscal [*Fressoz și Roire împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 52]; secretul urmăririi penale¹² [*Bédat împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 55]; corespondența diplomatică [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007]; rapoarte confidențiale ale serviciilor de securitate națională (*Vereniging Weekblad Bluf! împotriva Țărilor de Jos*, 1995); secretul medical (*Éditions Plon împotriva Franței*, 2004); sau informații cu caracter comercial, care invită la discuție privind practicile profesionale specifice unui anumit sector de activitate (*Herbai împotriva Ungariei*, 2019, pct. 41-43).

398. Curtea a considerat că trebuie adoptată o interpretare a sintagmei „a împiedica divulgarea de informații confidențiale”, folosite în al doilea paragraf al art. 10 din Convenție, care să includă informațiile confidențiale divulgate atât de o persoană supusă unei obligații de confidențialitate, cât și de o terță persoană, în special de un jurnalist [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 61].

¹² A se vedea capitolul „Protecția autorității și imparțialitatea justiției și libertatea de exprimare: dreptul la libertatea de exprimare în contextul procedurilor judiciare și participarea judecătorilor la dezbaterile publice” de mai jos.

399. În ceea ce privește informațiile confidențiale sau secrete referitoare la activitățile și deciziile statului, Curtea a considerat că libertatea presei este cu atât mai importantă cu cât aceasta se află în afara controlului democratic sau judecătoresc. Într-un astfel de context, divulgarea de informații pe care le deține statul joacă un rol esențial într-o societate democratică, deoarece permite societății civile să controleze activitățile guvernului căruia i-a încredințat protecția intereselor sale [*Görmüş și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 48; *Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 110].

400. Curtea face trimitere totodată, în această privință, la principiul adoptat sub egida Consiliului Europei, potrivit căruia publicitatea documentelor reprezintă regula, iar clasificarea lor reprezintă excepția, precum și la *Rezoluția 1551 (2007)* a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind echitatea procedurilor judiciare în cazurile de spionaj sau divulgare a secretelor de stat [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 40-41].

401. Curtea a constatat diversitatea reglementărilor din statele membre, având ca scop păstrarea caracterului confidențial sau secret al anumitor date sensibile și posibilitatea de a efectua urmărirea (penală) a faptelor contrare acestui scop. Prin urmare, a subliniat că, în acest domeniu, statele pot să invoce o anumită marjă de apreciere [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 107].

402. Condamnarea unui jurnalist pentru divulgarea de informații considerate confidențiale sau secrete poate să descurajeze profesioniștii din domeniul mass-mediei să informeze publicul cu privire la chestiuni de interes general. În astfel de cazuri, este posibil ca presa să nu mai poată juca rolul indispensabil de „câine de pază”, iar capacitatea sa de a furniza informații exacte și credibile poate fi diminuată [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 110].

403. Potrivit unei jurisprudențe extinse a Curții, necesitatea de a împiedica difuzarea unor astfel de informații nu se mai justifică în cazul în care acestea au fost deja făcute publice (*Weber împotriva Elveției*, 1990, pct. 49) ori și-au pierdut caracterul confidențial [*Observer și Guardian împotriva Regatului Unit*, 1991, pct. 66-70; *Sunday Times împotriva Regatului Unit (nr. 2)*, 1991, pct. 52-56].

B. Criterii de evaluare

404. În mai multe cauze având ca obiect aflarea de către jurnaliști a unor informații confidențiale sau a unor informații referitoare la securitatea națională, Curtea a considerat că măsurile în litigiu ale statului au constituit ingerințe în libertatea de exprimare a acestora (*Gîrleanu împotriva României*, 2018, pct. 71-72; *Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft SRG împotriva Elveției*, 2012, pct. 22; *Dammann împotriva Elveției*, 2006, pct. 28).

405. Pentru a analiza necesitatea unei anumite ingerințe în exercitarea libertății de exprimare, Curtea ține seama de mai multe criterii, și anume interesele în discuție, conduita reclamantului, controlul exercitat de instanțele naționale și proporționalitatea sancțiunii aplicate [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 112].

406. Pentru a evalua interesele în discuție, Curtea examinează mai întâi dacă conținutul documentelor în litigiu este de natură să contribuie la o dezbatere publică cu privire la o chestiune de interes general [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 118-124]. În acest caz, ține seama și de natura intereselor – publice sau nu – care trebuie să fie puse în balanță cu interesul public al cititorilor de a lua cunoștință de documentele în litigiu (*ibid.*, pct. 115-116). În această privință, Curtea a recunoscut printre altele că este în interesul public să se mențină încrederea cetățenilor în autoritățile naționale în cauză (*Görmüş și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 63).

407. De asemenea, Curtea acordă o anumită pondere chestiunii dacă conținutul documentului în cauză era complet necunoscut publicului [*Stoll împotriva Elveției* (MC), pct. 113].

1. Contribuția la dezbateră publică pe teme de interes general

408. În cauzele având ca obiect împiedicarea divulgării de informații confidențiale, Curtea a considerat, printre altele, următoarele chestiuni ca aflându-se sub incidența unei dezbateri de interes general: divulgarea de scrisori referitoare la chestiuni precum separarea puterilor, abuz în serviciu comis de politicieni de rang înalt și atitudinea guvernului față de intervențiile brutale ale polițiștilor [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 88]; relațiile dintre forțele armate și politica generală (*Görmüş și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 56); o publicație privind procedura penală și funcționarea justiției în general [*Bédat împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 63; *A. B. împotriva Elveției*, 2014, pct. 47; *Dupuis și alții împotriva Franței*, 2007, pct. 42); declarații privind o procedură accelerată pentru ucidere din culpă, declanșată la inițiativa victimelor bolilor survenite ulterior vaccinării împotriva hepatitei B (*Mor împotriva Franței*, 2011, pct. 53); și problema despăgubirilor datorate victimelor Holocaustului pentru activele abandonate în conturi bancare elvețiene [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 118].

409. Curtea consideră de altfel că libertatea de exprimare legată de cadrul profesional nu protejează doar informațiile care contribuie în mod clar la o dezbateră privind chestiuni de interes general. Aceasta a concluzionat că informațiile referitoare la o practică profesională, care sunt difuzate on-line într-un cerc profesional limitat și care invită la discutarea practicilor comerciale ale celor prezenți, nu pot fi excluse din domeniul de aplicare al art. 10 (*Herbai împotriva Ungariei*, 2019, pct. 43).

2. Conduita autorului divulgării

410. Curtea consideră că, în ceea ce privește deontologia, în cadrul evaluării conduitei jurnaliștilor trebuie luate în considerare două aspecte: modul în care jurnaliștii au intrat în posesia informațiilor confidențiale și forma publicațiilor în litigiu [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 140].

411. Într-un sens mai general, Curtea consideră că modul în care o persoană obține informații considerate confidențiale sau secrete poate juca un anumit rol în cadrul punerii în balanță a intereselor care trebuie efectuată în contextul art. 10 § 2 [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 141].

412. Într-o cauză în care reclamantul a fost sancționat pentru divulgarea de informații militare confidențiale în contextul unei investigații jurnalistice, Curtea a constatat că acesta nu era membru al forțelor armate, cu acele „îndatoriri și responsabilități” specifice pe care le-ar fi implicat această funcție (*Girleanu împotriva României*, 2018, pct. 90). De asemenea, a constatat că reclamantul, care era jurnalist, nu a obținut informațiile în litigiu prin mijloace nelegale și nici nu a încercat în mod activ să le obțină (*ibid.*, pct. 91).

413. Într-o cauză în care reclamantul a interceptat convorbiri care nu îi erau adresate, inclusiv ale poliției, Curtea a reamintit implicațiile noțiunii de „jurnalism responsabil”: întrucât conduitele sale contravin îndatoririi de respectare a legilor penale de drept comun, jurnalistul trebuie să fie conștient de faptul că este pasibil de sancțiuni juridice, în special de drept penal (*Brambilla și alții împotriva Italiei*, 2016, pct. 64).

414. Acest lucru este valabil și atunci când jurnalistul a recurs la trucuri sau amenințări sau a exercitat în alt mod presiuni pentru a obține informațiile dorite (*Dammann împotriva Elveției*, 2006, pct. 55).

415. Cu toate acestea, lipsa unei conduite nelegale din partea reclamantului nu este în mod necesar determinantă în cadrul evaluării chestiunii dacă acesta a respectat îndatoririle și responsabilitățile sale [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2006, pct. 144; *Fressoz și Roire împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 52].

416. Într-o cauză în care reclamantul, care era agent de penitenciar, a fost găsit vinovat de abatere în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu (*misconduct in public office*) pentru că a transmis în mod repetat, în schimbul unei sume de bani, informații despre penitenciarul în care lucra unui jurnalist de la un ziar de scandal, Curtea a confirmat concluziile instanțelor naționale, care au considerat că reclamantul a săvârșit cu știință fapte contrare cerințelor atribuțiilor sale și că comportamentul său nelegal a fost

grav din punct de vedere al scării, cât și al amplitudinii lui. De asemenea, Curtea a acordat o pondere considerabilă, având în vedere contextul, faptului că conduita reclamantului a cauzat prejudicii grave altor deținuți și agenți, precum și faptului că a subminat grav încrederea publicului în penitenciar. Curtea a dedus de aici că începerea urmăririi penale față de reclamant era motivată de rațiuni serioase de interes general, întrucât aceasta era necesară pentru a menține integritatea și eficiența administrației penitenciarelor, precum și încrederea acordată acestuia de către public. În plus, majoritatea informațiilor transmise de reclamant nu au fost de interes public, iar acțiunile reclamantului au fost motivate de tentația de câștig financiar și de aversiunea sa față de directorul penitenciarului. Prin urmare, Curtea a concluzionat că condamnarea penală a reclamantului era justificată (*Norman împotriva Regatului Unit*, 2021, pct. 88-90).

3. Controlul exercitat de instanțele naționale

417. Curtea amintește că nu este de competența sa să se substituie statelor părți la Convenție în definirea intereselor lor naționale, domeniu care, de regulă, se află în nucleul dur al suveranității statului. Cu toate acestea, este posibil să fie necesar să se aibă în vedere considerente referitoare la caracterul echitabil al unui proces în cadrul examinării unei ingerințe în exercitarea drepturilor garantate de art. 10 [*Görmüş și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 64; *Stoll împotriva Elveției (MC)*, 2007, pct. 137].

De exemplu, aplicarea pur formală a noțiunii de „confidențialitate”, în sensul de a împiedica instanța să ia în considerare conținutul material al documentelor confidențiale în vederea punerii în balanță a intereselor aflate în joc, ar constitui un obstacol pentru controlul justificării ingerinței în exercitarea drepturilor protejate prin art. 10 din Convenție (*Görmüş și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 64-66).

De asemenea, în ceea ce privește controlul judecătoresc în privința măsurii aplicate, Curtea a ținut seama, în cauza *Gîrleanu împotriva României*, 2018, de faptul că instanțele nu au examinat niciunul dintre elementele specifice ale conduitei reclamantului și nici nu au verificat dacă informațiile în litigiu erau în mod real de natură să constituie o amenințare pentru structurile militare. Prin urmare, aceasta a statuat că instanțele judecătorești nu au pus în balanță, pe de o parte, interesul de a păstra confidențialitatea documentelor în cauză și, pe de altă parte, interesul unei investigații jurnalistice și interesul publicului de a fi informat despre scurgerea de informații, sau chiar conținutul propriu-zis al documentelor (*ibid.*, pct. 95).

4. Proportionalitatea sancțiunilor aplicate

418. În cauza *Hadjianastassiou împotriva Greciei*, 1992, Curtea a reamintit că, în materie de securitate națională și în cauzele având ca obiect sancțiuni penale pentru divulgarea de informații militare clasificate, trebuie lăsată o anumită marjă de apreciere autorităților naționale (*ibid.*, pct. 47).

419. Cu toate acestea, în cauza *Gîrleanu împotriva României*, 2018, care avea ca obiect o sancțiune aplicată unui jurnalist pentru o investigație pe care o efectuase, natura relativ modestă a amenzii care i-a fost aplicată nu a împiedicat Curtea să constate o încălcare a art. 10 din Convenție. În special, Curtea a observat că însuși actul de condamnare contează uneori mai mult decât caracterul minor al pedepsei aplicate. În plus, sancțiunile aplicate urmăreau să îl împiedice pe reclamant să facă publice și să comunice informațiile clasificate. Potrivit Curții, ulterior deklasificării documentelor, decizia de a aplica sau de a nu aplica sancțiuni ar fi trebuit să fie evaluată mai atent (*ibid.*, pct. 98).

VIII. Protecția specifică a avertizorilor în interes public și a semnalării neregulilor în administrația publică

420. Art. 10 din Convenție se aplică declarațiilor care vizează atragerea atenției asupra unor activități nelegale sau condamnabile din punct de vedere moral, iar jurisprudența Curții prevede o protecție specială pentru astfel de activități. În această privință, din analiza acestei jurisprudențe reies două categorii diferite: cea a avertizorilor în interes public și cea a persoanelor care semnalează nereguli în conduita agenților statului sau a funcționarilor [*Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2017, pct. 80-84]. Această deosebire permite identificarea unor criterii specifice pentru protecție în contextul art. 10 din Convenție.

În ceea ce privește prima categorie de cauze, scopurile legitime urmărite sunt cel de a „împiedica divulgarea de informații confidențiale” și/sau protecția drepturilor altora, în timp ce, în a doua categorie de cauze, scopul legitim cel mai frecvent invocat este cel de protecție a reputației și a drepturilor altora.

Cele două caracteristici esențiale care diferențiază aceste două categorii de cauze între ele pot fi rezumate după cum urmează.

421. În primul rând, statutul de avertizor implică în mod obligatoriu o relație de muncă, ceea ce ridică problema îndatoririlor de loialitate, de rezervă și discreție a salariatului față de angajator [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 70], deși o astfel de relație nu este o condiție necesară pentru semnalare.

422. În al doilea rând, semnalarea se referă întotdeauna la un funcționar al statului [*Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2017, pct. 80; *Zakharov împotriva Rusiei*, 2006; *Siryk împotriva Ucrainei*, 2011; *Sofranschi împotriva Moldovei*, 2010], pe când avertizorii nu denunță neapărat conduita funcționarilor. Într-adevăr, Curtea a recunoscut că protecția în privința unui avertizor poate fi atribuită atât unui salariat din sectorul public [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 8; *Bucur și Toma împotriva României*, 2013, pct. 7; *Langner împotriva Germaniei*, 2015, pct. 6], cât și unui salariat din sectorul privat. De exemplu, într-o cauză având ca obiect concedierea unei asistente medicale pentru depunerea unei plângeri penale în care denunța deficiențe ale îngrijirilor administrate de angajatorul său, o societate cu răspundere limitată al cărei acționar principal era landul Berlin, Curtea a precizat că protecția în cauză este necesară și atunci când, precum în speță, relațiile dintre angajator și salariat sunt de drept privat (*Heinisch împotriva Germaniei*, 2011, pct. 44).

423. În această privință, Curtea a făcut trimitere la [Rezoluția 1729 \(2010\)](#) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind protecția „avertizorilor”, care a recunoscut importanța „avertizorilor” – orice persoană interesată care trage semnalul de alarmă pentru a pune capăt faptelor care pot constitui un risc pentru ceilalți –, ceea ce face posibilă consolidarea responsabilizării și combaterea mai eficientă a corupției și a gestionării defectuoase, atât în sectorul public, cât și în cel privat. Curtea a invitat toate statele membre să își revizuiască legislația cu privire la protecția avertizorilor (*Heinisch împotriva Germaniei*, 2011, pct. 37).

424. Curtea s-a bazat, de asemenea, pe [Recomandarea CM/Rec\(2014\)7](#) a Comitetului de Miniștri privind protecția avertizorilor, care recomandă statelor membre să dispună de un cadru normativ, instituțional și judiciar pentru a proteja persoanele care, în contextul raporturilor lor de muncă, semnalează sau dezvăluie informații privind amenințări sau prejudicii aduse interesului public. Aceasta a făcut trimitere în special la principiile care pledează pentru instituirea unor canale clar stabilite pentru semnalarea și dezvăluirea informațiilor, precum și la principiile privind protecția avertizorilor împotriva represaliilor [a se vedea *Gawlik împotriva Liechtenstein*, 2021, pct. 39-40, precum și alte texte ale Consiliului Europei și instrumente internaționale relevante, pct. 41-42; *Halet împotriva Luxemburgului* (MC), 2023, pct. 57, 123 și 125].

425. Pe de altă parte, Curtea a refuzat să recunoască statutul de avertizor unui reclamant care a lucrat ca istoric de artă pentru un muzeu public și care a trimis autorităților statului competente scrisori anonime în care denunța ceea ce el considera a fi deficiențe ale angajatorului său, conducerea unui muzeu public, în ceea ce privește gestionarea finanțelor și a personalului. Curtea a observat în special că natura generală a declarațiilor în litigiu și faptul că acestea au fost puternic influențate de judecata de valoare a reclamantului au condus la relativizarea gravității neregulilor denunțate, că reclamantul nu a beneficiat de acces privilegiat sau exclusiv la informațiile cuprinse în scrisori și că nu a avut cunoștință în mod direct de acestea, că reclamantul nu era obligat să respecte o obligație de confidențialitate/discreție, astfel încât cauza sa nu putea fi echivalată cu o situație de divulgare către public a unor informații interne în interes general. Spre deosebire de un avertizor, reclamantul nu era singurul care știa – sau nu făcea parte dintr-un grup restrâns de persoane care știau – ce se întâmplă la locul său de muncă și, prin urmare, se afla într-o poziție bună pentru a acționa în interesul general avertizând angajatorul sau opinia publică (*Wojczuk împotriva Poloniei*, 2021, pct. 83-88).

A. Protecția avertizorilor în interes public

426. Curtea a considerat că salariații au o îndatorire de loialitate, de rezervă și de discreție față de angajatorul lor, valabilă în special în cazul funcționarilor, întrucât însăși natura funcției publice impune membrilor săi o obligație de loialitate și de rezervă (*Ahmed și alții împotriva Regatului Unit*, 1998, pct. 56; *De Diego Nafria împotriva Spaniei*, 2002, pct. 37).

427. Având în vedere rolul jurnaliștilor într-o societate democratică, obligația lor de discreție față de angajator nu se aplică cu aceeași strictețe, întrucât însăși natura funcțiilor lor le impune să transmită informații și idei (*Wojtas-Kaleta împotriva Poloniei*, 2009, pct. 46; *Matúz împotriva Ungariei*, 2014, §pct. 39). În plus, atunci când jurnalistul este salariatul unei societăți publice de radiodifuziune, obligațiile sale de loialitate și reținere trebuie să fie puse în balanță cu caracterul public al societății de radiodifuziune (*ibid.*, pct. 39; *Wojtas-Kaleta împotriva Poloniei*, 2009, pct. 47).

428. Cu toate acestea, Curtea a recunoscut că anumiți funcționari publici pot ajunge, în exercitarea misiunii lor, să ia cunoștință de informații interne, eventual de natură secretă, față de care cetățenii au un interes major să fie divulgat sau făcute publice. În aceste condiții, consideră că denunțarea de către astfel de funcționari a unor conduite sau fapte ilicite constatate la locul lor de muncă trebuie să fie protejată în anumite împrejurări. O astfel de protecție se poate impune în cazul în care funcționarul respectiv este singurul care știe – sau face parte dintr-un grup mic al cărui membri sunt singurii care știu – ce se întâmplă la locul de muncă și, prin urmare, se află în situația optimă pentru a acționa în interesul general avertizând angajatorul sau opinia publică [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 72; *Marchenko împotriva Ucrainei*, 2009, pct. 46; *Heinisch împotriva Germaniei*, 2011, pct. 63; *Goryaynova împotriva Ucrainei*, 2020, pct. 50]. Cu alte cuvinte, Curtea consideră că denunțarea, de către un reclamant, a unei pretinse conduite ilicite imputabile angajatorului său necesită o protecție specială în contextul art. 10 din Convenție (*Langner împotriva Germaniei*, 2015, pct. 47; *Heinisch împotriva Germaniei*, 2011, pct. 43).

429. În cauza *Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, Curtea a identificat șase criterii pentru evaluarea proporționalității unei atingeri aduse libertății de exprimare a avertizorilor (pct. 73-78). Aceste criterii au fost consolidate și perfecționate în cauza *Halet împotriva Luxemburgului* (MC), 2023, pct.120-154, în care Curtea și-a reafirmat abordarea constând în a examina respectarea fiecăruia dintre ele în mod autonom, fără a stabili o ierarhie între ele și fără a se pronunța asupra ordinii de examinare.

430. Astfel, în ceea ce privește mijloacele alese pentru divulgare, Curtea consideră că aceasta trebuie făcută mai întâi superiorului ierarhic al persoanei în cauză sau unei alte autorități ori unui alt organism competent. În această privință, consideră că divulgarea către public ar trebui să fie avută în vedere doar în ultimă instanță, în cazul în care este în mod evident imposibil să se acționeze în alt mod [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 73; *Haseldine împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1992].

În consecință, Curtea trebuie să examineze dacă persoana în cauză dispunea de alte mijloace eficiente de remediere a situației pe care a considerat-o criticabilă. De exemplu, în cauza *Bucur și Toma împotriva României*, 2013, Curtea a considerat că divulgarea faptelor denunțate către public putea fi justificată întrucât nu exista o procedură în materie în statul pârât, întrucât reclamantul a comunicat îngrijorarea sa superiorilor săi și chiar a contactat unul dintre deputații membri ai unei comisii parlamentare însărcinate cu supravegherea serviciului în care era repartizat (pct. 95-100). De asemenea, în cauza *Matúz împotriva Ungariei*, 2014, Curtea a constatat că publicarea cărții care divulga informațiile în litigiu a avut loc abia după ce reclamantul a încercat fără succes să se plângă angajatorului său cu privire la pretinsa cenzură (pct. 47). În schimb, într-o cauză în care reclamantul, ofițer în armată, a trimis un e-mail Inspectoratului General al Armatei, în care îl acuza pe un comandant de abuz de fonduri, Curtea a avut în vedere, printre altele, că reclamantul nu a respectat lanțul de comandă, nelăsându-i astfel superiorului său ierarhic posibilitatea de a ancheta veridicitatea susținerilor (*Soares împotriva Portugaliei*, 2016, pct. 48).

431. Totuși, această ordine a priorităților între canalele de semnalare interne și externe nu are, în jurisprudența Curții, un caracter absolut. Curtea admite că anumite împrejurări pot justifica recurgerea directă la un „canal de denunțare extern”. Aceasta este situația în special atunci când canalul de divulgare intern nu este fiabil sau eficient, când avertizorul riscă să fie supus unor represalii sau când informațiile pe care intenționează să le divulge se referă la însăși esența activității angajatorului în cauză. În această privință, Curtea a subliniat că criteriul referitor la canalul de semnalare trebuie apreciat în funcție de circumstanțele fiecărei cauze [*Halet împotriva Luxemburgului* (MC), 2023, pct. 121-122].

432. În ceea ce privește interesul public pentru informația divulgată, Curtea a precizat că această noțiune trebuie apreciată atât în raport cu conținutul informației divulgate, cât și în raport cu principiul divulgării acesteia. Aprecierea interesului public pentru divulgarea de informații protejate prin secret trebuie să țină seama în mod necesar de interesele pe care acesta din urmă are ca scop să le protejeze (în special atunci când divulgarea privește și terți). În ceea ce privește gama de informații de interes public care pot intra sub incidența avertizării în interes public, Curtea a precizat că ponderea interesului public față de informația divulgată este în scădere în funcție de referirea la acte sau practici ilicite, fapte, practici sau comportamente condamnabile sau la o chestiune care generează o dezbatere ce suscită controverse cu privire la existența sau inexistența unei atingeri aduse interesului public. Informațiile care pot fi recunoscute ca fiind de interes public pot să se refere, de asemenea, în anumite cazuri, la comportamentul actorilor privați, cum ar fi întreprinderile. Interesul public pentru o informație trebuie evaluat, de asemenea, la nivel supranațional – european sau internațional – sau din punct de vedere al statelor terțe și al cetățenilor acestora. În concluzie, examinarea acestui criteriu trebuie să țină seama de circumstanțele fiecărei cauze și de contextul în care se înscrie aceasta [*Halet împotriva Luxemburgului* (MC), 2023, pct. 131-144].

433. În opinia Curții, există un interes public pentru a divulga deficiențele în îngrijirile acordate de o instituție privată de sănătate (*Heinisch împotriva Germaniei*, 2011, pct. 3), suspiciunile că un medic-șef dintr-un spital public s-a făcut vinovat în mod repetat de eutanasiu activă (*Gawlik împotriva Liechtenstein*, 2021, pct. 73), deturnarea de fonduri publice (*Martchenko împotriva Ucrainei*, 2009, pct. 10), abuz săvârșit de înalți funcționari care subminează fundamentele democratice ale statului sau atitudinea guvernului față de intervenții brutale ale polițiștilor. Curtea consideră că acestea sunt chestiuni foarte importante care fac parte din dezbaterile politice într-o societate democratică, opinia publică având un interes legitim să fie informată despre acestea [*Bucur și Toma împotriva României*, 2013, pct. 103; *Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 88].

434. În mod similar, Curtea a statuat în mai multe cauze că divulgarea de informații referitoare la independența și imparțialitatea puterii judecătorești este de interes public. Potrivit Curții, aceste chestiuni țin de separarea puterilor în stat: „[Într-o societate democratică, chestiunile legate de separarea puterilor se pot referi la subiecte foarte importante despre care publicul are interesul legitim de a fi informat și care țin de dezbaterile politice” [*Baka împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct.

165; *Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 88; a se vedea și *Manole împotriva Republicii Moldova*, 2023, pct. 51]. Astfel, în cauza *Kudeshkina împotriva Rusiei*, 2009, Curtea, arătând că reclamanta criticase în mod public conduita mai multor responsabili și afirmase că presiunea exercitată asupra judecătorilor era ceva obișnuit în cadrul instanțelor, a considerat că reclamanta a ridicat în mod incontestabil o chestiune de interes public foarte importantă, care merita să facă obiectul unei dezbateri libere într-o societate democratică (pct. 94).

435. Autenticitatea informației dezvăluite este un alt factor care trebuie luat în considerare [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 75]. Într-adevăr, exercitarea libertății de exprimare implică îndatoriri și responsabilități, iar orice persoană care alege să divulge informații trebuie să verifice cu atenție, în măsura în care circumstanțele permit acest lucru, dacă acestea sunt corecte și demne de încredere [*Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), 1999, pct. 65; *Morissens împotriva Belgiei*, decizia Comisiei, 1988]. De exemplu, în cauza *Gawlik împotriva Liechtenstein*, 2021 (pct. 74-78), Curtea a arătat că susținerile reclamantului potrivit cărora superiorul său ierarhic s-ar fi făcut vinovat de eutanasiu activă într-un spital se bazuu exclusiv pe date din dosarele medicale electronice, care nu conțineau informații complete despre starea de sănătate a pacienților, fapt de care reclamantul nu putea să nu aibă cunoștință din moment ce era medic în spitalul respectiv. Prin urmare, reclamantul a comunicat suspiciunile sale de încălcare gravă unui organism extern fără a consulta dosarele medicale pe suport de hârtie, care conțineau informații exhaustive despre starea de sănătate a pacienților. Instanțele interne au considerat că persoana în cauză ar fi înțeles imediat că suspiciunile sale erau nefondate dacă ar fi efectuat această verificare și că, prin urmare, a acționat iresponsabil. Curtea a concluzionat că reclamantul nu a verificat cu atenție, în măsura în care împrejurările permiteau acest lucru, dacă informațiile pe care le-a divulgat erau exacte și demne de încredere. În cauza *Halet împotriva Luxemburgului* (MC), 2023, pct. 124-127, Curtea a subliniat, de asemenea, că este așadar sarcina avertizorilor care doresc să beneficieze de protecția prevăzută la art. 10 din Convenție să acționeze în mod responsabil, încercând, în măsura posibilului, să verifice autenticitatea informațiilor pe care doresc să le divulge, înainte de a le face publice.

436. În al patrulea rând, este necesar totodată să se evalueze ponderea corespunzătoare prejudiciului pe care divulgarea în litigiu risca să îl cauzeze autorității publice și cea corespunzătoare interesului publicului de a obține o astfel de divulgare [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 76; *Hadjianastassiou împotriva Greciei*, 1992, pct. 45]. Cu titlu de exemplu, interesul general pentru divulgarea de informații privind fapte contrare legii în cadrul unui serviciu național de informații, sau privind practici îndoielnice ale forțelor armate, este atât de important într-o societate democratică încât prevalează asupra interesului de a menține încrederea publicului în aceste instituții (*Bucur și Toma împotriva României*, 2013, pct. 115; *Görmüş și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 63). În mod similar, Curtea a statuat că deși afirmația că Parchetul General este supus unei influențe necuvenite putea să aibă efecte negative puternice asupra încrederii publicului în independența instituției, are prioritate interesul general pentru divulgarea unor astfel de informații [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 90-91]. În schimb, în cauza *Gawlik împotriva Liechtenstein*, 2021, Curtea a considerat că, deși era de interes public divulgarea suspiciunilor potrivit cărora un medic-șef s-a făcut vinovat în mod repetat de eutanasiu activă într-un spital public, interesul publicului de a primi aceste informații nu putea prevala asupra interesului angajatorului reclamantului și al medicului-șef de a-și proteja reputația, întrucât temeinicia acestor suspiciuni nu fusese verificată suficient înainte de divulgarea lor (pct. 80). În cauza *Halet împotriva Luxemburgului* (MC), 2023, pct. 145-148, Curtea a clarificat termenii operațiunii de punere în balanță care trebuie efectuată, precizând că, dincolo de simplul prejudiciu cauzat angajatorului, trebuie luate în considerare toate efectele prejudiciabile, întrucât acestea puteau afecta interese private (în special cele ale terților) sau interese publice (în special binele economic în general sau încrederea cetățenilor în echitatea și justiția politicilor fiscale ale statelor).

437. Motivația salariatului care face divulgarea – și anume chestiunea dacă a acționat sau nu de bunăcredință – este un alt factor care trebuie luat în considerare [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 77; *Halet împotriva Luxemburgului* (MC), 2023, pct. 128-130]. În principiu, în conformitate cu

hotărârea *Heinisch împotriva Germaniei*, 2011, în care Curtea a preluat termenii din *Rezoluția 1729 (2010)* a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, „ar trebui să se considere că orice denunțator (*whistle-blower*) a acționat cu bună-credință cu condiția ca acesta sau aceasta să fi avut motive rezonabile să creadă că informațiile dezvăluite erau adevărate, chiar dacă ulterior se dovedește contrariul, sau să nu fi urmărit niciun scop ilegal sau imoral” (pct. 80). Cu toate acestea, o faptă motivată de o nemulțumire, o animozitate personală sau de perspectiva unui avantaj personal, în special a unui câștig financiar, nu justifică un nivel de protecție deosebit de ridicat [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 77; *Haseldine împotriva Regatului Unit*, decizia Comisiei, 1992]. Atunci când este sesizată să examineze acest aspect, Curtea verifică, printre altele, dacă salariatul a avut un motiv de nemulțumire personală față de angajatorul său sau față de orice alte persoane care ar putea fi afectate de divulgare [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 93]. În această privință, Curtea a refuzat să acorde protecția specifică pe care o conferă în general avertizorilor în mai multe cauze având ca obiect litigii de muncă sau cauze în care denunțarea a avut loc în contextul unui conflict de interese între angajator și angajat (*Rubins împotriva Letoniei*, 2015, pct. 87; *Langner împotriva Germaniei*, 2015, pct. 47; *Aurelian Oprea împotriva României*, 2016, pct. 69-70). În cauzele în care buna-credință a reclamantului nu a fost niciodată pusă în discuție în cursul procedurii interne, Curtea ține seama și de acest factor (*Wojtas-Kaleta împotriva Poloniei*, 2009, pct. 51; *Matúz împotriva Ungariei*, 2014, pct. 44).

438. În fine, al șaselea criteriu de evaluare a proporționalității ingerinței implică o analiză atentă a pedepsei aplicate și a consecințelor acesteia [*Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 78]. În această privință, într-o cauză în care reclamantului i s-a aplicat sancțiunea maximă prevăzută de lege (desfacerea contractului de muncă fără drept la despăgubiri), Curtea a considerat că această sancțiune era extrem de severă, având în vedere în special vechimea reclamantului în întreprindere și vârsta sa, alte sancțiuni disciplinare, mai puțin împovărătoare și mai adecvate, putând fi avute în vedere (*Fuentes Bobo împotriva Spaniei*, 2000, pct. 49). În schimb, în cauza *Gawlik împotriva Liechtenstein*, 2021, Curtea a statuat că concedierea fără preaviz a reclamantului (cea mai severă sancțiune prevăzută în dreptul muncii) era justificată având în vedere consecințele negative ale informațiilor divulgate de reclamant asupra reputației angajatorului său și a altor angajați (*ibid.*, pct. 85). În situațiile în care o cauză a avut un impact mediatic, este necesar să se ia în considerare efectul descurajator al sancțiunii asupra celorlalți angajați ai societății, dar și asupra altor angajați din sector, atunci când sancțiunea i-ar putea descuraja, prin severitatea ei, să semnaleze alte nereguli (*Heinisch împotriva Germaniei*, 2011, pct. 91). Într-o altă cauză, Curtea a considerat că o pedeapsă cu un an de închisoare nu poate fi justificată și că faptul că s-a dispus suspendarea executării pedepsei nu schimbă nimic deoarece pedeapsa în sine nu a fost anulată (*Marchenko împotriva Ucrainei*, 2009, pct. 52-53). Cu toate acestea, Curtea a precizat că nici litera art. 10 din Convenție, nici jurisprudența sa nu se opun ca același act să conducă, după caz, la un cumul de sancțiuni ori să aibă multiple repercusiuni în plan profesional, disciplinar, civil sau penal și că, în multe cazuri, în funcție de conținutul divulgării și de natura obligației de confidențialitate sau de secret pe care o încalcă, conduita persoanei care solicită protecția de care ar putea beneficia un avertizor poate să constituie în mod legitim o faptă penală. Cu toate acestea, natura și gravitatea sancțiunilor aplicate unui reclamant sunt elemente care trebuie luate în considerare la aprecierea proporționalității ingerinței în litigiu [*Halet împotriva Luxemburgului* (MC), 2023, pct. 149-154].

439. Curtea a considerat că principiile și criteriile sus-menționate, enunțate în hotărârea *Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, în care reclamant era un salariat din sectorul public, pot fi aplicate relațiilor de muncă de drept privat și că se aplică punerii în balanță a dreptului angajaților de a denunța o conduită sau faptă ilicită a angajatorului lor cu dreptul acestuia la protecția reputației sale și a intereselor sale comerciale [*Heinisch împotriva Germaniei*, 2011, pct. 64; *Halet împotriva Luxemburgului* (MC), 2023, pct. 155]. În plus, în cazul în care semnalarea unei pretinse abateri profesionale are loc după încetarea exercitării funcțiilor, regimul care protejează libertatea de exprimare a avertizorilor nu trebuie să înceteze în mod automat să se aplice numai pentru motivul că relația de muncă a încetat. Dimpotrivă, o astfel de protecție s-ar putea aplica în principiu, cu condiția

ca informațiile de interes public să fi fost obținute în momentul în care „avertizorul” a avut acces privilegiat la acestea ca urmare a relației sale de muncă. Chiar dacă nu mai pot exista repercusiuni la locul de muncă după încetarea relației de muncă, măsurile de represalii împotriva fostului angajat pot lua alte forme. În această privință, este important să se stabilească dacă prejudiciul suferit de fostul salariat este consecința directă a divulgării care face obiectul protecției (*Hrachya Harutyunyan împotriva Armeniei*, 2024, pct. 46).

440. Cu toate acestea, unele cauze în care a fost în discuție divulgarea, de către angajați, a informațiilor obținute în cursul activității lor au fost examinate de Curte din perspectiva principiilor generale referitoare la art. 10 (*Herbai împotriva Ungariei*, 2019, pct. 40; *Norman împotriva Regatului Unit*, 2021, pct. 89; *Boronyák împotriva Ungariei*, 2024, pct. 35; *Aghajanyan împotriva Armeniei*, 2024, pct. 37-45), mai degrabă decât din contextul specific al jurisprudenței și al criteriilor aplicabile avertizorilor.

B. Protecția în contextul semnării unor nereguli în conduita unor funcționari publici

441. În cauza *Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2017, Curtea a considerat demnă de interes abordarea instanței naționale, care s-a bazat în esență pe jurisprudența dezvoltată de Curte într-o serie de cauze comparabile și în care Curtea a concluzionat, în lumina faptelor, că „imperativele protecției garantate de art. 10 din Convenție trebuie apreciate nu în raport cu interesele libertății presei sau cu libera dezbatere a chestiunilor de interes general, ci mai degrabă cu dreptul reclamantului de a semnală pretinse nereguli în conduita funcționarilor” (pct. 82, a se vedea de asemenea *Zakharov împotriva Rusiei*, 2006, pct. 23; *Siryk împotriva Ucrainei*, 2011, pct. 42; *Sofranschi împotriva Moldovei*, 2010, pct. 29; *Bezmyannyi împotriva Rusiei*, 2010, pct. 41; *Kazakov împotriva Rusiei*, 2008, pct. 28; *Lešník împotriva Slovaciei*, 2003).

442. Curtea consideră că posibilitatea cetățenilor de a comunica funcționarilor statului competenți o conduită pe care aceștia o consideră neregulamentară sau ilicită din partea unor funcționari constituie „unul dintre principiile statului de drept” [*Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2017, pct. 82; *Zakharov împotriva Rusiei*, 2006, pct. 26; *Kazakov împotriva Rusiei*, 2008, pct. 28; *Siryk împotriva Ucrainei*, 2011, pct. 42; *Rogalski împotriva Poloniei*, 2023, pct. 48] și servește la a menține o anumită încredere în administrația publică (*Shahanov și Palfreeman împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 63). Acest drept de a semnală neregulile este cu atât mai important atunci când este exercitat de persoane aflate sub controlul autorităților, ca de exemplu persoane private de libertate, chiar dacă susținerile în litigiu riscă să afecteze autoritatea agenților de penitenciar față de acestea (*ibid.*, pct. 64).

443. Curtea consideră că limitele criticilor admisibile sunt mai largi pentru funcționarii care acționează în exercitarea atribuțiilor lor oficiale decât pentru o simplă persoană particulară [*Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2017, pct. 98; *Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 131; *Rogalski împotriva Poloniei*, 2023, pct. 46]. Cu toate acestea, pentru a-și îndeplini atribuțiile, funcționarii publici trebuie să beneficieze de încrederea publicului fără a fi deranjați în mod nejustificat și, prin urmare, se poate dovedi necesar ca aceștia să fie protejați contra atacurilor verbale injurioase atunci când sunt în timpul serviciului [*Janowski împotriva Poloniei* (MC), 1999, pct. 33]. În ceea ce privește cazul particular al procurorilor, Curtea consideră că este în interesul general ca aceștia să beneficieze, la fel ca magistrații, de încrederea publicului. Prin urmare, poate fi necesar ca statul să îi protejeze de acuzații nefondate [*Lešník împotriva Slovaciei*, 2003, pct. 54; *Chernysheva împotriva Rusiei* (dec.), 2004].

444. Curtea consideră de o „importanță decisivă” faptul că reclamantii și-au exprimat nemulțumirile prin intermediul corespondenței private (*Zakharov împotriva Rusiei*, 2006, pct. 26; *Sofranschi împotriva Moldovei*, 2010, pct. 33; *Kazakov împotriva Rusiei*, 2008, pct. 29; *Raichinov împotriva*

Bulgăriei, 2006, pct. 48), și acceptă să fie mai puțin exigentă în ceea ce privește verificarea, de către reclamant, a veridicității susținerilor în litigiu (a se vedea, de exemplu, *Bezmyannyi împotriva Rusiei*, 2010, pct. 40-41, în care reclamantul a semnalat o conduită prezumtiv ilicită din partea unei judecătore care a soluționat o cauză care îl viza, *Lešník împotriva Slovaciei*, 2003, pct. 60, în care reclamantul a acuzat de corupție și de abuz de putere un procuror care respinsese plângerea sa împotriva unui terț; *Boykanov împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 42, în care reclamantul a semnalat o neregulă prin intermediul unei scrisori citite de două persoane; și *Rogalski împotriva Poloniei*, 2023, pct. 47, 49 et 50, în care reclamantul, un avocat care acționa în interesul clientului său, a semnalat oficial autorității competente o infracțiune prezumtiv comisă de un procuror pe care l-a acuzat că a acceptat mită).

445. În cazul în care s-a făcut o avertizare prin intermediul unei scrisori, evaluarea bunei-credințe a reclamantului, precum și a eforturilor făcute de acesta pentru aflarea adevărului, se efectuează pe baza unor criterii mai subiective și mai flexibile decât în alte tipuri de cauze [*Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2017, pct. 98 și trimiterile citate].

446. În ceea ce privește profilul autorului avertizării, Curtea consideră că, la fel ca presa, o organizație neguvernamentală cu rol de câine de pază va avea probabil un impact mai mare atunci când va semnală nereguli săvârșite de funcționari publici și va dispune adesea de mai multe mijloace pentru a verifica și a corobora veridicitatea criticilor astfel invocate decât o persoană care semnalează rezultatul observațiilor sale personale [*Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* (MC), 2017, pct. 87]. Prin urmare, atunci când o organizație neguvernamentală este responsabilă de semnalarea neregulilor, ar trebui să se țină seama și de criteriile care se aplică în general difuzării unor declarații calomnioase de către mass-media în exercitarea atribuției lor de gardian public, și anume gradul de notorietate a persoanei în cauză, scopul reportajului, conținutul, forma și repercusiunile publicării, precum și modalitatea de obținere a informațiilor, veridicitatea informațiilor și gravitatea sancțiunii aplicate [*ibid.*, pct. 88; *Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2)* (MC), pct. 108-113; *Axel Springer AG împotriva Germaniei* (MC), pct. 83].

IX. Libertatea de exprimare și dreptul de acces la informații deținute de stat

447. Problema dacă un drept de acces la informații deținute de stat se încadrează ca atare în libertatea de exprimare a făcut obiectul unei clarificări treptate din partea organelor Convenției, atât a fostei Comisii, cât și a Curții.

448. În cauza *Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, Curtea a clarificat principiile sale în această privință. În această cauză, organizația neguvernamentală reclamantă solicitase acces la dosarele poliției care conțineau informații privind desemnările apărătorilor din oficiu și numele avocaților desemnați din oficiu, cu scopul de a efectua un studiu în sprijinul propunerilor de reformă a sistemului desemnării avocaților din oficiu. Serviciile de poliție au comunicat informațiile solicitate, cu excepția a două dintre acestea. Reclamantei i-a fost respinsă, de către instanțele naționale, cererea de acces la informațiile respective. Aceasta a susținut în fața Curții că respingerea cererii de acces a dus la o încălcare a drepturilor sale care decurg din art. 10 din Convenție.

A. Principii generale

449. Curtea a considerat că „dreptul la libertatea de a primi informații în mod fundamental interzice guvernului să limiteze posibilitatea persoanei de a primi informații pe care alții doresc ori sunt dispuși să i le comunice”. În plus, „dreptul de a primi informații nu poate fi interpretat în sensul că impune

unui stat, în împrejurări precum cele din prezenta cauză, obligații pozitive de a colecta și de a difuza informații *proprio motu*". De asemenea, Curtea consideră că art. 10 nu conferă persoanei un drept de acces la informații deținute de o autoritate publică și nici nu obligă statul să i le comunice. Cu toate acestea, este posibil ca acest drept sau această obligație să apară, în primul rând, dacă divulgarea informațiilor a fost impusă prin hotărâre judecătorească devenită executorie și în al doilea rând, în cazul în care accesul la informații este decisiv pentru exercitarea de către persoană a dreptului său la libertatea de exprimare, în special „libertatea de a primi și de a comunica informații”, iar refuzarea accesului constituie o ingerință în exercitarea acestui drept [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 156 ; *Cangi împotriva Turciei*, 2019, pct. 30].

450. Curtea a precizat, în plus, că există o ingerință în exercitarea dreptului menționat anterior stabilit în cauza *Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, nu numai în cazul refuzării accesului la informații, ci și în cazul în care autoritatea publică competentă având obligația legală de informare furnizează informații nesincere, incorecte sau insuficiente (*Asociația BURESTOP 55 și altele împotriva Franței*, 2021, pct. 85 și 108).

B. Criterii de evaluare referitoare la aplicabilitatea art. 10 și la existența unei ingerințe

451. În materie de acces la informații deținute de stat, chestiunile referitoare la aplicabilitatea art. 10, pe de o parte, iar pe de altă parte, chestiunile referitoare la existența unei ingerințe – acestea din urmă făcând parte din fondul capetelor de cerere – sunt adesea legate în mod indisolubil [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 71 și 117; *Center for Democracy and the Rule of Law împotriva Ucrainei* (dec.), 2020, pct. 55; *Šeks împotriva Croației*, 2022, pct. 35].

452. Curtea consideră că problema dacă și în ce măsură neacordarea accesului la informații constituie o ingerință în exercitarea de către un reclamant a dreptului la libertatea de exprimare trebuie să fie evaluată de la caz la caz, ținând seama de circumstanțele speciale ale cauzei, în raport cu criteriile relevante enumerate mai jos, jurisprudența oferind exemple valoroase de pentru a defini mai exact întinderea acestui drept [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 157]:

1. Scopul cererii de informații;
2. Natura informațiilor solicitate;
3. Rolul reclamantului;
4. Disponibilitatea informațiilor.

453. Deși în hotărârea pronunțată în cauza *Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, nu s-a abordat în mod expres chestiunea dacă criteriile sus-menționate sunt cumulative sau nu, metodologia aplicată în cauzele ulterioare a dat implicit un răspuns afirmativ [*Bubon împotriva Rusiei*, 2017, pct. 45; *Center for Democracy and the Rule of Law împotriva Ucrainei* (dec.), 2020, pct. 50-63; *Mikiashvili împotriva Georgiei și Studio Reportiori și Komakhidze împotriva Georgiei* (dec.), 2021, pct. 51-56]. În cauza *Saure împotriva Germaniei* (dec.), 2021, pct. 34, Curtea a indicat pentru prima dată în mod expres că aceste criterii sunt cumulative și a reafirmat acest lucru în cauzele *Saure împotriva Germaniei (nr. 2)*, 2023, pct. 36, *Sieć Obywatelska Watchdog Polska împotriva Poloniei*, 2024, pct. 49, precum și în cauzele *Mitov și alții împotriva Bulgariei* (dec.), 2023, pct. 30, și *Girginova împotriva Bulgariei*, 2025, pct. 59, precizând în ultimele două cauze că acestea sunt „în principiu” cumulative. Deși cauzele ulterioare cauzei *Saure* [*Rovshan Hajiyev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 44-45; *Šeks împotriva Croației*, 2022, pct. 37; *Namazli împotriva Azerbaidjanului* (dec.), 2022, pct. 31; *Zöldi împotriva Ungariei*, 2024, pct. 34, *Suprun și alții împotriva Rusiei*, 2024, pct. 72] nu se referă în mod expres la caracterul „cumulativ” al acestor criterii, metodologia utilizată în cadrul lor arată că acestea sunt.

1. Scopul cererii

454. Pentru a constata că art. 10 din Convenție este aplicabil, Curtea consideră în special că persoana care solicită accesul la informații deținute de o autoritate publică trebuie să aibă scopul de a-și exercita libertatea de a primi și de a comunica informații și idei [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 158].

455. Este necesar așadar să se stabilească dacă accesul la informațiile solicitate era un element esențial în exercitarea libertății de exprimare. Astfel, jurisprudența Curții a acordat importanță faptului că colectarea de informații este o etapă pregătitoare importantă în desfășurarea activităților jurnalistice sau de altă natură care urmăresc deschiderea unei dezbateri publice sau constituie un element esențial al participării la o astfel de dezbatere (pentru o organizație neguvernamentală, a se vedea *Társaság a Szabadságjogokért împotriva Ungariei*, 2009, pct. 27-28; *Sieć Obywatelska Watchdog Polska împotriva Poloniei*, 2024, pct. 60; pentru jurnaliști, *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung împotriva Austriei*, 2013, pct. 36; *Roșianu împotriva României*, 2014, pct. 63; și pentru cercetători universitari, *Suprun și alții împotriva Rusiei*, 2024, pct. 73).

456. Într-o cauză referitoare la o persoană care a solicitat transmiterea unei copii a unei hotărâri judecătorești pronunțate într-un proces în care nu era parte, Curtea a subliniat că reclamantul nu a invocat niciun motiv specific pentru care avea nevoie de o copie a hotărârii pentru a-și putea exercita libertatea de a primi și de a comunica informații și idei [*Sioutis împotriva Greciei* (dec.), 2017, pct. 26-27; a se vedea, de asemenea, în acest sens, *Tokarev împotriva Ucrainei* (dec.), 2020, pct. 21; și *Studio Monitori și alții împotriva Georgiei*, 2020, pct. 40-42, în care membrii unei organizații neguvernamentale care desfășura investigații jurnalistice și un fost avocat au solicitat, fără succes, comunicarea unor decizii penale referitoare la terți. Curtea a declarat că, întrucât reclamantii nu au explicat grefei instanței competente obiectul cererii lor, nu poate să admită că informațiile solicitate erau decisive pentru exercitarea dreptului la libertatea de exprimare al acestora.

457. În mod similar, în cauza *Mitov și alții împotriva Bulgariei* (dec.), 2023, pct. 32, reclamantii, care erau jurnaliști de investigație, au susținut că intrarea în vigoare a normelor privind anonimizarea, adoptate de președintele Curții Administrative Supreme, le interzicea accesul liber la toate elementele dosarelor digitalizate publicate în baza de date on-line a instanței respective. Curtea a reamintit că declarațiile generale cu privire la motivele pentru care autoritățile ar trebui să pună la dispoziție anumite tipuri de informații de care dispun nu sunt suficiente pentru ca art. 10 să devină aplicabil. Curtea a concluzionat că reclamantii nu aveau dreptul să se plângă *in abstracto* de o restrângere a accesului la informații.

458. În cauza *Center for Democracy and the Rule of Law împotriva Ucrainei*, 2020, organizația neguvernamentală reclamantă în zadar a solicitat de la Curtea Constituțională o copie a avizelor juridice care fuseseră depuse la dosarul unei cauze având ca obiect interpretarea unei probleme constituționale și la care s-a referit respectiva instanță în decizia sa. Întrucât organizația neguvernamentală nu a prezentat informații care să arate că are o anumită experiență sau că desfășoară activități legate de problema de interpretare în cauză, Curtea a statuat că accesul organizației la avizele solicitate nu este decisiv pentru exercitarea dreptului său la libertatea de exprimare (pct. 57).

459. În schimb, în cauza *Yuriy Chumak împotriva Ucrainei*, 2021, în care reclamantul, care era jurnalist și apărător al drepturilor omului și era membru al unei organizații neguvernamentale recunoscute ca activând pentru protecția drepturilor omului, a solicitat fără succes accesul la decrete prezidențiale care, în opinia sa, fuseseră clasificate în mod nelegal, Curtea a concluzionat că, având în vedere atribuțiile persoanei în cauză, informațiile pe care le solicitase erau necesare pentru exercitarea profesiei sale de jurnalist (pct. 29). În cauza *Šeks împotriva Croației*, 2022, în care reclamantul, care era un politician retras din viața politică, a solicitat accesul la arhivele clasificate ale Președinției în cadrul cercetării sale pentru a scrie o carte istorică privind înființarea Republicii Croația, Curtea a considerat că problema esențială nu era dacă arhivele erau cu adevărat indispensabile pentru

redactarea cărții și că era suficient ca reclamantul să fi solicitat accesul la acestea pentru a oferi cititorilor săi o descriere completă și exactă a cronologiei evenimentelor petrecute în perioada examinată (pct. 38).

2. Natura informațiilor solicitate

460. Curtea consideră că informațiile, datele sau documentele la care se solicită acces trebuie, în general, să se conformeze unui criteriu de interes public pentru a trebui să fie divulgate în temeiul Convenției. Definiția a ceea ce ar putea să constituie un subiect de interes public depinde de circumstanțele fiecărei cauze. Au legătură cu interesul public chestiunile care afectează publicul în așa măsură încât acesta poate în mod legitim să se intereseze de ele, care îi atrag atenția sau îl preocupă în mod semnificativ, în special pentru că acestea se referă la bunăstarea cetățenilor sau la viața comunității. Acest lucru este valabil și pentru aspectele care pot să creeze o mare controversă, care vizează o temă socială importantă sau care au legătură cu o problemă despre care ar fi în interesul publicului să fie informat. Interesul public nu poate fi redus la așteptările unui public amator de detalii referitoare la viața privată a altor persoane, nici la gustul cititorilor pentru senzational și uneori chiar pentru voyeurism [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 161-162].

461. Curtea a subliniat că poziția privilegiată pe care o acordă în jurisprudență discursului politic și dezbaterii referitoare la chestiuni de interes public este un factor de luat în considerare. Motivul pentru care art. 10 § 2 din Convenție lasă o mică marjă pentru restrângerile aplicate acestui tip de exprimare de asemenea militează pentru acordarea unui drept de acces la acest tip de informații în temeiul art. 10 § 1 în cazul în care acestea sunt deținute de autoritățile publice [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 163].

462. De exemplu, pot să intre în categoria informațiilor considerate a fi de interes public următoarele:

- „informații factuale privind utilizarea măsurilor de supraveghere electronice” (*Youth Initiative for Human Rights împotriva Serbiei*, 2013, pct. 24);
- „informații privind un recurs constituțional” și având ca obiect „o chestiune de importanță generală” (*Társaság a Szabadságjogokért împotriva Ungariei*, 2009, pct. 37-38);
- „surse documentare originale pentru cercetare istorică legitimă” (*Kenedi împotriva Ungariei*, 2009, pct. 43);
- Decizii privind comisioanele aferente tranzacțiilor imobiliare (*Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung împotriva Austriei*, 2013, pct. 42);
- „titluri de acte juridice emise de șeful statului, care se pare că făceau parte din legislația ucraineană” (*Yuriy Chumak împotriva Ucrainei*, 2021, pct. 30);
- informații privind numărul agenților oficiali și al colaboratorilor informali ai Serviciului Federal de Informații al Germaniei și numărul celor care, dintre aceștia, au fost membri ai organizațiilor naziste [*Saure împotriva Germaniei* (dec.), 2021, pct. 4 și 36];
- documente clasificate care fac parte din arhivele președinției Republicii Croația și de care reclamantul avea nevoie pentru a scrie o carte privind înființarea statului croat (*Šeks împotriva Croației*, 2022, pct. 5 și 38);
- informații extrase din calendarele reuniunilor președintelui și vicepreședintelui Curții Constituționale a Poloniei referitoare la reuniunile la care aceștia au participat într-o anumită perioadă, în special având în vedere contextul politic al vremii (*Siec Obywatelska Watchdog Polska împotriva Poloniei*, 2024, pct. 61-64).

463. Pe de altă parte, Curtea a considerat că natura informațiilor referitoare la un proces între un deputat și un om de afaceri, în pofida faptului că părțile erau cunoscute de public, nu corespundea criteriului de interes public care trebuie îndeplinit pentru a justifica divulgarea [*Sioutis împotriva Greciei* (dec.), 2017, pct. 30].

464. Nu îndeplinește criteriul de interes public nici solicitarea de informații a unui avocat având ca scop respingerea acuzațiilor îndreptate împotriva clientului său, de a nu dezvălui vreo culpă a organelor de cercetare penală în cauza clientului și nici orice altă practică obișnuită sau o abatere repetată, care ar putea face parte dintr-o dezbatere publică mai amplă [*Tokarev împotriva Ucrainei* (dec.), 2020, pct. 22-23].

465. De asemenea, Curtea a considerat că cererea de comunicare a unei copii integrale a ordonanțelor judecătorești, inclusiv a înscrisurilor fără caracter public în temeiul dreptului național aplicabil, referitoare la cauze penale pendinte, pentru simplul motiv că era vorba despre acuzația de luare de mită îndreptată împotriva unor foști înalți funcționari de stat, nu corespunde criteriului de interes public, care se diferențiază de curiozitatea publicului (*Studio Monitori și alții împotriva Georgiei*, 2020, pct. 42).

466. În mod similar, în cauza *Mitov și alții împotriva Bulgariei* (dec.), 2023, pct. 32, în care reclamantii, care erau jurnaliști de investigație, au solicitat acces nelimitat la toate actele și lucrările dosarelor cauzelor publicate în baza de date a Curții Administrative Supreme, Curtea a declarat că nu este convinsă că toate controalele judiciare efectuate de această instanță și toate celelalte cauze pe care examinat se refereau la chestiuni de interes public și nici că toate informațiile referitoare la aceste cauze, fără deosebire, se refereau la aceste chestiuni.

3. Rolul solicitantului de informații

467. Potrivit Curții, o consecință logică a celor două criterii menționate anterior, care se referă unul la scopul cererii de informații, iar celălalt la natura informațiilor solicitate, este că rolul special al persoanei care solicită informațiile în „primirea și comunicarea” de informații către public este de o importanță deosebită [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 164].

468. Curtea a recunoscut acest rol jurnaliștilor [*Roșianu împotriva României*, 2014, pct. 61; *Saure împotriva Germaniei* (dec.), 2021, pct. 35] și ONG-urilor ale căror activități au ca obiect chestiuni de interes public (*Társaság a Szabadságjogokért împotriva Ungariei*, 2009; *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung împotriva Austriei*, 2013; *Youth Initiative for Human Rights împotriva Serbiei*, 2013; *Asociația BURESTOP 55 și altele împotriva Franței*, 2021, pct. 88; *Sieć Obywatelska Watchdog Polska împotriva Poloniei*, 2024, pct. 65].

469. Curtea a precizat, de asemenea, că dreptul de acces la informații nu trebuie să se aplice exclusiv ONG-urilor și presei. Aceasta a amintit că cercetătorii universitari [*Başkaya și Okçuoğlu împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 61-67; *Kenedi împotriva Ungariei*, 2009, pct. 42; *Gillberg împotriva Suediei* (MC), 2012, pct. 93; *Šeks împotriva Croației*, 2022, pct. 41; *Suprun și alții împotriva Rusiei*, 2024, pct. 75] și autorii unor lucrări de literatură pe teme de interes public [*Chauvy și alții împotriva Franței*, 2004, pct. 68; *Lindon, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței* (MC), 2007, pct. 48] beneficiază, de asemenea, de un nivel ridicat de protecție¹³.

470. Pe de altă parte, într-o cauză în care reclamantul, un simplu cetățean care a solicitat o copie a unei hotărâri judecătorești pronunțate într-o cauză în care nu a fost parte, fără a pretinde vreo contribuție la facilitarea difuzării informației solicitate și la îmbunătățirea accesului publicului la aceasta, Curtea a considerat că acesta nu a invocat niciun rol specific care i-ar fi permis îndeplinirea acestui criteriu [*Sioutis împotriva Greciei* (dec.), 2017, pct. 31].

4. Informații deja disponibile

471. Curtea a considerat că faptul că informațiile solicitate erau deja disponibile ar trebui să constituie un criteriu important în cadrul evaluării globale a chestiunii dacă refuzul de a furniza aceste informații

¹³ A se vedea *supra*, capitolul „Rolul de „câine de pază public”: protecție sporită, îndatoriri și responsabilități”.

poate fi considerat o „ingerință” în exercitarea libertății de „a primi și de a comunica informații” protejată de această dispoziție [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 170].

472. Astfel, în cauza *Társaság a Szabadságjogokért împotriva Ungariei*, 2009, Curtea a avut în vedere faptul că informațiile solicitate erau „deja disponibile” și nu necesitau nicio activitate de colectare a datelor din partea autorităților [*ibidem*, pct. 36; a se vedea *a contrario*, *Guerra și altele împotriva Italiei* (MC), 1998, pct. 53 *in fine*].

473. În cauza *Yuriy Chumak împotriva Ucrainei*, 2021, Curtea a observat că, deși datele solicitate de reclamant acopereau o perioadă destul de lungă (aproape 11 ani), dar a considerat că acestea erau, în principiu, disponibile și accesibile, întrucât autoritățile nu îi indicaseră Curții că colectarea lor ar fi fost dificilă în practică sau că le-ar fi impus o sarcină nerezonabilă (pct. 32).

474. Într-o altă cauză, scopul asociației reclamante era de a studia impactul asupra societății al transferurilor de proprietate asupra terenurilor agricole și forestiere și de a emite avize cu privire la proiectele de lege în materie. Aceasta a solicitat informații care nu se limitau la un anumit document, ci se refereau la o serie de decizii luate într-o anumită perioadă de timp. Curtea a examinat dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru respingerea cererii de acces a asociației erau „relevante și suficiente” și a respins argumentul unei autorități interne, care a invocat dificultăți de colectare a informațiilor solicitate. Pentru a se pronunța astfel, aceasta a considerat că multe dintre dificultățile menționate de autoritatea în cauză erau imputabile acesteia și se datorau alegerii sale de a nu publica niciuna dintre deciziile sale (*Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung împotriva Austriei*, 2013, pct. 46).

475. În cauza *Šeks împotriva Croației*, 2022, în care reclamantul, un politician care s-a retras din politică, a solicitat acces la arhivele prezidențiale ca parte a cercetării sale pentru a scrie o carte istorică privind înființarea Republicii Croația, Curtea a observat că o eventuală declasificare a documentelor ar fi fost, fără îndoială, un proces laborios care implica mai multe autorități publice, dar că nu exista niciun indiciu că documentele solicitate nu erau deja pregătite și disponibile (pct. 42).

476. În cauza *Bubon împotriva Rusiei*, 2017, reclamantul, avocat de profesie, care de asemenea scria articole pentru diverse reviste juridice, baze de date și rețele de informații on-line, a solicitat autorităților informații cu privire la numărul de persoane declarate responsabile din punct de vedere administrativ pentru prostituție, numărul de cauze penale introduse și numărul de persoane declarate responsabile penal în acest sens. Curtea a considerat că nu a existat nicio ingerință în drepturile reclamantului în contextul art. 10 din Convenție, întrucât informațiile solicitate nu doar că erau indisponibile, ci erau și inexistente în forma solicitată de reclamant (pct. 44). În ceea ce privește informațiile generale privind pedepsele aplicate persoanelor condamnate în temeiul anumitor dispoziții din Codul penal, Curtea a constatat că reclamantul dispunea de un mijloc de acces la aceste informații, pe care nu l-a utilizat [pct. 47; a se vedea, în același sens, *Center for Democracy and the Rule of Law* (dec.), 2020, pct. 58].

477. În cauza *Saure împotriva Germaniei* (dec.), 2021, reclamantul, care a lucrat ca jurnalist pentru un cotidian, a solicitat informații cu privire la numărul de angajați și de colaboratori ai Serviciului Federal de Informații și ai predecesorului acestuia care au fost membri ai unor organizații naziste. Serviciul Federal de Informații nu a putut da curs cererii sale, deoarece la momentul respectiv nu dispunea de informațiile solicitate, pe care le aduna o comisie independentă de istorici. Curtea a observat că Serviciul Federal de Informații nu deținea informațiile solicitate de reclamant – nici măcar nu deținea toate datele brute – și că scopul principal al cererii prezentate de reclamant era ca autoritățile să efectueze cercetări și analize de mare amploare în vederea producerii informațiilor în discuție. A considerat că situația era foarte diferită de situația în care autoritatea deține informațiile solicitate și trebuie doar să le compileze, reamintind că art. 10 nu obligă autoritățile să colecteze informații la cererea unui reclamant, în special atunci când acest lucru necesită multă muncă și *a fortiori* atunci când autoritatea solicitată nici măcar nu dispune de informațiile solicitate (pct. 37-38). Prin urmare,

aceasta a concluzionat că cererea era inadmisibilă ca fiind incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile art. 10 (pct. 39).

C. Criterii de evaluare a necesității ingerinței (proportionalitatea ingerinței cu scopul legitim urmărit sau echilibrul just între diferitele drepturi sau interese)

În majoritatea cauzelor având ca obiect accesul la informații deținute de stat, scopul legitim invocat pentru a justifica restrângerile aplicate reclamantilor este protecția drepturilor altora [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 186; *Társaság a Szabadságjogokért împotriva Ungariei*, 2009, pct. 34]. În cauza *Šeks împotriva Croației*, 2022, cererea reclamantului de declasificare a anumitor documente la care a solicitat accesul a fost respinsă pentru motivul necesității de a preveni orice atingere iremediabilă adusă independenței, integrității și securității naționale a Republicii Croația, precum și relațiilor sale externe. Curtea a admis că refuzul în discuție urmărea un scop legitim, și anume protejarea independenței, integrității și securității țării, precum și a relațiilor sale externe (pct. 61). În cauza *Saure împotriva Germaniei*, 2022, pct. 51, aceasta a recunoscut că ingerința în cauză a avut scopul de a proteja securitatea națională și a împiedica divulgarea de informații confidențiale.

478. În primul rând, Curtea a evaluat dacă drepturile sau interesele invocate în legătură cu ingerința în litigiu sunt de așa natură sau de așa nivel încât să justifice aplicarea art. 8 din Convenție și punerea lor în balanță cu dreptul reclamantilor care decurge din primul paragraf al art. 10. În această privință, Curtea ia în considerare contextul și chestiunea dacă divulgarea informațiilor în litigiu putea fi considerată previzibilă. S-a constatat că, în anumite ocazii, persoanele se angajează în mod conștient sau intenționat în activități care sunt sau pot fi înregistrate ori raportate în mod public. Potrivit acesteia, așteptările rezonabile la care o persoană are dreptul să spera în ceea ce privește respectarea vieții sale private pot constitui un factor important, deși nu neapărat decisiv [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 57].

479. Dacă art. 8 nu este aplicabil, Curtea efectuează o analiză a proporționalității ingerinței cu scopul legitim urmărit [*Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 196]. Examinarea Curții are în vedere printre altele chestiunea dacă instanțele naționale au efectuat o evaluare serioasă a respectării dreptului la libertatea de exprimare în raport cu art. 10 din Convenție. Subliniază, în acest sens, că orice restricție aplicată unui demers în vederea publicării unei informații care avea ca scop să contribuie la o dezbatere privind o chestiune de interes general trebuie să facă obiectul unui control atent (*ibid.*, pct. 199; a se vedea, de asemenea, *Roșianu împotriva României*, 2014, pct. 67, în care Curtea a considerat că Guvernul nu a prezentat niciun argument că ingerința în dreptul reclamantului era prevăzută de lege sau urmărea unul ori mai multe scopuri legitime).

480. Garanțiile procedurale cuprinse într-un proces decizional sunt factori care trebuie luați în considerare atunci când se evaluează proporționalitatea unei ingerințe. Cu toate acestea, amploarea unor astfel de garanții poate depinde de contextul specific al unei cauze. În special, Curtea a statuat că, în contextul securității naționale – un domeniu care se află în mod tradițional în centrul suveranității statului – nu poate exista așteptarea ca autoritățile competente să furnizeze atât de multe detalii în raționamentul lor ca în procedurile civile sau administrative, de exemplu. Furnizarea unei motivări detaliate în sprijinul refuzului de a declasifica documente strict secrete ar risca să contravină obiectivului care a justificat clasificarea acestora (*Šeks împotriva Croației*, 2022, pct. 71). În schimb, în cauza *Asociația BURESTOP 55 și altele împotriva Franței*, 2021 (pct. 115), Curtea a considerat că întrucât este deosebit de important accesul la informații exacte și credibile privind gestionarea deșeurilor radioactive – un proiect care reprezintă un risc major pentru mediu –, deciziile luate de autorități în cadrul unei proceduri contradictorii trebuie să fie detaliate și motivate în mod corespunzător. Într-o cauză în care guvernul pârât nu a prezentat, în cadrul procedurii interne și în observațiile sale în fața Curții, niciun argument de natură să demonstreze că refuzul de a furniza

organizației neguvernamentale reclamante informațiile pe care le solicita urmăresc un scop legitim și era „necesar într-o societate democratică”, Curtea a declarat că nu putea examina mai detaliat chestiunea dacă refuzul în litigiu urmărea un scop legitim și dacă ingerința în dreptul organizației reclamante era proporțională în raport cu situația de fapt din cauză și a concluzionat că a fost încălcat art. 10 pentru acest motiv (*Sieć Obywatelska Watchdog Polska împotriva Poloniei*, 2024, pct. 76-78).

481. Curtea a subliniat de asemenea că, din moment ce autoritățile naționale sunt obligate să aprecieze proporționalitatea refuzării accesului pe baza informațiilor de care dispun, reclamantii au obligația corespunzătoare de a justifica obiectul cererii pe care o depun, după caz în cursul procedurii urmate în fața instanțelor naționale. Nu este suficient ca un reclamant să invoce un argument abstract potrivit căruia anumite informații trebuie să fie accesibile în numele principiului general al transparenței [*Centre for Democracy and the Rule of Law împotriva Ucrainei* (dec.), pct. 54]. În cauza *Georgian Young Lawyers' Association împotriva Georgiei* (dec.), 2021, pct. 30-33, Curtea a clarificat faptul că era prea generală afirmația asociației reclamante potrivit căreia informațiile pe care le-a solicitat (și anume numele polițiștilor care fuseseră sancționați) erau de interes public și că reclamantul nu a explicat modul în care identitatea lor ar putea fi de interes pentru societate în ansamblu, în pofida faptului că autoritățile diseminaseră deja informații cu privire la răspunsul pe care l-au dat la incidentul în care au fost implicați polițiștii în discuție (și anume începerea unei proceduri disciplinare împotriva lor) [pentru considerații similare, a se vedea cauza *Studio Monitori și alții împotriva Georgiei*, 2020, pct. 40-42; *Mikiashvili și alții împotriva Georgiei* (dec.), 2021, pct. 53; *Namazli împotriva Azerbaidjanului* (dec.), 2022, pct. 36-37 și 39].

482. Într-o cauză în care reclamantul nu a prezentat nicio justificare în susținerea cererii sale de acces la anumite informații și s-a limitat să invoce în mod general rolul de „câine de pază” pe care îl juca în calitate de jurnalist, interesul general pentru informațiile pe care dorea să le obțină și volumul mare al dosarelor în cauză, Curtea a statuat că reclamantul nu a oferit autorităților naționale mijloacele necesare pentru a efectua exercițiul necesar de punere în balanță a intereselor concurente și că, prin urmare, nu se putea reproșa instanțelor naționale că nu au efectuat acest exercițiu pentru a stabili dacă interesul reclamantului de a putea avea acces la dosarele în cauză prelua asupra considerațiilor de securitate națională referitoare la anumite documente (*Saure împotriva Germaniei*, 2022, pct. 57).

X. Protecția autorității și imparțialitatea justiției și libertatea de exprimare: dreptul la libertatea de exprimare în contextul procedurilor judiciare și participarea judecătorilor la dezbaterile publice

483. Cauzele discutate în prezentul capitol ilustrează conflictele care pot apărea între dreptul la libertatea de exprimare și interese legitime, dar și între acest drept și alte drepturi garantate de Convenție, precum dreptul la un proces echitabil și corolarul acestuia – prezumția de nevinovăție – garantate de art. 6 din Convenție, precum și dreptul la respectarea vieții private protejat de art. 8 din Convenție.

484. Prin urmare, acest capitol prezintă cauze referitoare la libertatea de exprimare a magistraților, a avocaților și a acuzaților în cadrul procedurilor judiciare, atât în contextul ședințelor de judecată, cât și al declarațiilor făcute în afara ședințelor, inclusiv în fața presei.

Acesta include, de asemenea, principiile referitoare la reportajele mediatice despre proceduri judiciare și aplicarea acestor principii.

În fine, acesta prezintă jurisprudența Curții privind libertatea de exprimare a magistraților în contextul mai general, în afara procedurii judiciare, al dezbaterii publice.

A. Statutul special al actorilor din domeniul justiției și libertatea de exprimare a acestora în contextul procedurii judiciare

1. Magistrați¹⁴

485. Principiile generale aplicabile libertății de exprimare a judecătorilor sunt rezumate la pct. 162-167 din hotărârea *Baka împotriva Ungariei* (MC), 2016.

486. Misiunea specială a puterii judecătorești în societate impune judecătorilor o obligația de rezervă [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 128]. Totuși, aceasta din urmă urmărește un anumit scop: cuvântul magistratului, spre deosebire de cel al avocatului, este considerat expresia unei evaluări obiective care angajează nu doar pe cel care se exprimă, ci și, prin intermediul acestuia, întreaga instituție a justiției (*ibid.*, pct. 168).

487. Curtea, exercitându-și controlul, trebuie să țină seama de faptul că, atunci când este în joc libertatea de exprimare a funcționarilor publici, acele „îndatoriri și responsabilități” menționate la art. 10 § 2 au o importanță deosebită, ceea ce justifică acordarea unei anumite marje de apreciere autorităților naționale pentru a decide dacă ingerința denunțată este proporțională cu scopul susmenționat [*Baka împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 162; *Vogt împotriva Germaniei*, 1995, pct. 53; *Guja împotriva Moldovei* (MC), 2008, pct. 70; *Albayrak împotriva Turciei*, 2008, pct. 41].

488. Având în vedere poziția proeminentă a magistraturii în rândul organelor statului într-o societate democratică, această abordare se aplică și libertății de exprimare a judecătorilor în exercițiul funcției, chiar dacă magistrații nu fac parte din administrație în sens strict [*Albayrak împotriva Turciei*, 2008, pct. 42; *Pitkevich împotriva Rusiei* (dec.), 2001; *Manole împotriva Republicii Moldova*, 2023, pct. 49].

489. În ceea ce privește funcționarii din sistemul judiciar, Curtea a reamintit că poate fi de așteptat din partea acestora să exercite cu reținere libertatea de exprimare ori de câte ori autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești pot fi puse sub semnul întrebării [*Wille împotriva Liechtenstein* (MC), 1999, pct. 64; *Kayasu împotriva Turciei*, 2008, pct. 92; *Manole împotriva Republicii Moldova*, 2023, pct. 49].

490. Potrivit Curții, statutul de magistrat al parchetului, având delegare directă în temeiul legii în scopul prevenirii și sancționării infracțiunilor și al protejării cetățenilor, îi conferă acestuia îndatorirea de garant al libertăților individuale și al statului de drept, prin contribuția sa la buna funcționare a justiției și, astfel, la încrederea publicului în aceasta (*Kayasu împotriva Turciei*, 2008, pct. 91).

491. În exercitarea funcției lor judiciare, autoritățile judiciare trebuie să exercite cea mai mare discreție în cauzele pe care trebuie să le soluționeze, pentru a garanta imaginea lor de judecători imparțiali (*Olujić împotriva Croației*, 2009, pct. 59; *Manole împotriva Republicii Moldova*, 2023, pct. 50), dar și atunci când exprimă critici la adresa colegilor funcționari, în special a altor judecători (*Di Giovanni împotriva Italiei*, 2013).

492. Curtea subliniază vigilența sporită de care trebuie să dea dovadă funcționarii publici în exercitarea dreptului lor la libertatea de exprimare în cadrul anchetelor în curs și în special atunci când acești funcționari sunt ei înșiși responsabili de efectuarea unor astfel de anchete care conțin informații ce fac obiectul unei clauze oficiale de secret în interesul bunei administrări a justiției (*Poyraz împotriva Turciei*, 2010, pct. 76-78).

493. De asemenea, Curtea subliniază că, în principiu, autoritățile judiciare trebuie să exercite cea mai mare discreție atunci când trebuie să înfăptuiască actul de justiție, pentru a garanta imaginea lor de judecători imparțiali. Această discreție ar trebui să îi determine să nu folosească presa, nici măcar pentru a răspunde la provocări. Astfel o impun imperativele superioare ale justiției și importanța

¹⁴ Termenul „magistrați” cuprinde judecătorii și procurorii.

funcției judiciare (*Eminağaoğlu împotriva Turciei*, 2021, pct. 136; *Manole împotriva Republicii Moldova*, 2023, pct. 65). O astfel de obligație de rezervă este consolidată atunci când este vorba despre informații referitoare la cauze pendente care nu au fost încă făcute publice, în special când este vorba despre cauze pe care autorul declarațiilor în litigiu a fost însărcinat să le soluționeze și pentru care această obligație este completată de o obligație de confidențialitate (*ibid.*, pct. 66).

494. În ceea ce privește declarațiile autorităților cu privire la urmărirea penală în curs, Curtea a reamintit că art. 6 § 2 nu poate să împiedice autoritățile să informeze publicul cu privire la astfel de anchete; totuși, le impune să facă acest lucru cu toată discreția și rezerva necesare pentru a respecta prezumția de nevinovăție (*Fatullayev împotriva Azerbaidjanului*, 2010, pct. 159-162; *Garycki împotriva Poloniei*, 2007, pct. 69; *Lavents împotriva Letoniei*, 2002, pct. 126-127; *Slavov și alții împotriva Bulgariei*, 2015, pct. 128-130).

495. Curtea a subliniat importanța alegerii cuvintelor folosite de funcționarii publici în declarațiile lor referitoare la o persoană care nu a fost încă judecată și condamnată pentru o anumită infracțiune (*Daktaras împotriva Lituaniei*, 2000, pct. 41; a se vedea, de asemenea, cu privire la interviuri acordate presei naționale, *Butkevičius împotriva Lituaniei*, 2002, pct. 50; *Gutsanovi împotriva Bulgariei*, 2013, pct. 197 și 202-203).

496. Curtea, reamintind importanța, într-un stat de drept și într-o societate democratică, a menținerii autorității puterii judecătorești, a subliniat și că buna funcționare a instanțelor nu ar fi posibilă fără relații bazate pe considerație și respect reciproc între diferiții actori din sistemul justiției, în primul rând magistrați și avocați [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 170].

2. Avocați

497. Statutul specific al avocaților, intermediari între justițiabili și instanțe de judecată, îi face să ocupe o poziție centrală în administrarea justiției. Prin urmare, aceștia joacă un rol esențial în asigurarea încrederii publicului în acțiunea instanțelor, a căror misiune este fundamentală într-o democrație și într-un stat de drept [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 132-139; *Schöpfer împotriva Elveției*, 1998, pct. 29-30; *Nikula împotriva Finlandei*, 2002, pct. 45; *Amihalachioaie împotriva Moldovei*, 2004, pct. 27; *Kyprianou împotriva Ciprului* (MC), 2005, pct. 173; *André și alții împotriva Franței*, 2008, pct. 42; *Mor împotriva Franței*, 2011, pct. 42; *Bagirov împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 78 și 99; *Rogalski împotriva Poloniei*, 2023, pct. 39].

498. Pentru a crede în administrarea justiției, publicul trebuie, de asemenea, să aibă încredere în capacitatea avocaților de a-i reprezenta efectiv pe justițiabili [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 132; *Kyprianou împotriva Ciprului* (MC), 2005, pct. 175].

499. Acest rol special al avocaților, profesioniști independenți, în administrarea justiției decurge dintr-o serie de obligații, în special în ceea ce privește conduita acestora [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 133; *Van der Mussele împotriva Belgiei*, 1983; *Casado Coca împotriva Spaniei*, 1994, pct. 46; *Steur împotriva Țărilor de Jos*, 2003, pct. 38; *Veraart împotriva Țărilor de Jos*, 2006, pct. 51; *Coutant împotriva Franței* (dec.), 2008; *Radobuljac împotriva Croației*, 2016, pct. 60]. În această privință, libertatea de exprimare în sala de ședință nu este absolută, iar anumite interese, precum necesitatea de a menține autoritatea justiției, sunt suficient de importante pentru a justifica restrângeri [*Radobuljac împotriva Croației*, 2016, pct. 58; *Backović împotriva Serbiei (nr. 2)*, 2025, pct. 37; *Zurabiani împotriva Georgiei* (dec.), 2025, pct. 33].

500. Deși sunt supuși unor restrângeri privind conduita profesională, care trebuie să fie marcată de discreție, onestitate și demnitate, avocații beneficiază totodată de drepturi și privilegii exclusive, care pot să varieze de la o jurisdicție la alta, ca de exemplu în general o oarecare latitudine privind afirmațiile pe care le fac în fața instanțelor [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 133; *Steur împotriva Țărilor de Jos*, 2003, pct. 38].

501. În plus, având în vedere statutul său specific și poziția sa în administrarea justiției, avocatul nu poate fi asimilat unui jurnalist. Într-adevăr, locurile și misiunile lor respective în dezbateră judiciară sunt în mod inerent diferite. Jurnalistul trebuie să comunice, cu respectarea îndatoririlor și responsabilităților sale, informații și idei cu privire la toate chestiunile de interes general, inclusiv cele referitoare la administrarea justiției. La rândul său, avocatul acționează în calitate de actor al sistemului justiției direct implicat în funcționarea acestuia și în apărarea unei părți [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 148 și 168].

B. Reportaje mediatice despre proceduri judiciare

1. Metodologie

502. Dreptul de a informa publicul și dreptul publicului de a primi informații se lovesc de interese publice și private de egală importanță, protejate de interdicția de divulgare a informațiilor protejate de secretul urmăririi penale. Acestea sunt: autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești, eficacitatea cercetării penale și dreptul acuzatului la prezumția de nevinovăție și la protecția vieții sale private [*Bédar împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 55].

Prin urmare, acestea sunt drepturi garantate de art. 6 § 2 din Convenție [*Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* (MC), 1999, pct. 65; *Axel Springer SE și RTL Television GmbH împotriva Germaniei*, 2017, pct. 40-42; *Eerikäinen și alții împotriva Finlandei*, 2009, pct. 60], precum și art. 8 din Convenție [*Bédar împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 72 și următoarele; *Axel Springer SE și RTL Television GmbH împotriva Germaniei*, 2017, pct. 40].

503. Atunci când are de soluționat un conflict între două drepturi protejate în mod egal de Convenție, Curtea trebuie să pună în balanță interesele aflate în joc. Soluționarea cererii nu poate, în principiu, să varieze în funcție de chestiunea dacă a fost introdusă în fața sa de persoana vizată de articolul în litigiu sau de autorul acestui articol [*Bédar împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 52-53; *Egeland și Hanseid împotriva Norvegiei*, 2009, pct. 53 și 63].

504. Astfel, deși punerea în balanță a acestor două drepturi de către autoritățile naționale s-a efectuat în conformitate cu criteriile stabilite în jurisprudența Curții, trebuie să existe motive serioase pentru ca aceasta din urmă să substituie opinia instanțelor naționale cu cea proprie (*Haldimann și alții împotriva Elveției*, 2015, pct. 55).

505. Deși controlul său nu necesită punerea în balanță a două drepturi protejate în mod egal, Curtea efectuează o examinare a proporționalității. Aceasta analizează ingerința în litigiu în lumina cauzei în ansamblu, inclusiv a conținutului afirmațiilor reclamantului și a contextului în care acestea au fost exprimate, pentru a stabili dacă aceasta era „bazată pe o nevoie socială imperioasă” și „proporțională cu scopul legitim urmărit” și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica păreau a fi „relevante și suficiente” (*Amihalachioaie împotriva Moldovei*, 2004, pct. 30).

2. Principii generale

506. Curtea a considerat că sintagma „autoritatea puterii judecătorești” reflectă, printre altele, ideea că instanțele sunt organele potrivite pentru a soluționa litigiile judiciare și a se pronunța cu privire la vinovăție sau nevinovăție în legătură cu o acuzație în materie penală, pe care publicul le respectă ca atare, iar abilitatea lor de a îndeplini această sarcină îi inspiră respect și încredere [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 129; *Di Giovanni împotriva Italiei*, 2013, pct. 71].

507. În joc se află încrederea pe care instanțele unei societăți democratice trebuie să o inspire nu doar justițiabilului, pentru început, în dreptul penal, în cazul acuzațiilor [*Kyprianou împotriva Ciprului* (MC), 2005, pct. 172], ci și opiniei publice [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 130; *Kudeshkina împotriva Rusiei*, 2009, pct. 86].

508. În mai multe hotărâri, Curtea a subliniat sarcina specială a justiției, care este o instituție esențială pentru orice societate democratică (*Di Giovanni împotriva Italiei*, 2013, pct. 71; *Prager și Oberschlick împotriva Austriei*, 1995, pct. 34).

509. Prin urmare, în calitate de garant al justiției, valoare fundamentală într-un stat de drept, puterea judecătorească necesită încrederea cetățenilor în acțiunea ei pentru a putea prospera. Astfel, s-ar putea dovedi necesară protejarea acestora împotriva atacurilor distrugătoare fără nicio bază serioasă, cu atât mai mult cu cât îndatorirea de rezervă le interzice magistraților vizați să reacționeze [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 128; *Di Giovanni împotriva Italiei*, 2013, pct. 71; *Kudeshkina împotriva Rusiei*, 2009, pct. 86; *Anatoliy Yeremenko împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 59 ; *Stancu și alții împotriva României*, 2022, pct. 135].

510. În ceea ce privește scopul legitim de „a garanta autoritatea puterii judecătorești”, Curtea a observat că statutul și funcțiile organelor de urmărire penală diferă de la o țară la alta și că, în consecință, întrebarea dacă acestea aparțin sistemului judiciar ca atare poate avea un răspuns diferit, în funcție de țara în cauză (*Goryaynova împotriva Ucrainei*, 2020, pct. 56; *Stancu și alții împotriva României*, 2022, pct. 107). În cauza *Stancu și alții împotriva României*, 2022, pct. 108, în care reclamantii au fost trași la răspundere în urma unei proceduri civile pentru calomnie inițiate de un procuror principal, Curtea a admis că măsura în cauză urmărea un scop legitim constând în „a garanta autoritatea puterii judecătorești” având în vedere rolul procurorilor din România, absența unei distincții fundamentale în sistemul juridic național între statutul judecătorilor și cel al procurorilor, importanța acordată de autoritățile naționale necesității asigurării imparțialității, independenței și autorității deciziilor procurorilor drept element-cheie pentru menținerea încrederii publicului în buna funcționare a sistemului de justiție, precum și poziția deținută de doamna procuror în cadrul CSM și atribuțiile aferente acestei poziții.

511. Cu toate acestea, restricțiile privind libertatea de exprimare permise de al doilea paragraf al art. 10 „pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești” nu permit statelor să limiteze toate formele de dezbateră publică privind chestiuni în curs de examinare de către instanțe (*Worm împotriva Austriei*, 1997, pct. 50).

512. Curtea a considerat că nu se poate considera că problemele pe care le judecă instanțele nu pot, înainte sau în același timp, să conducă la discuții în altă parte, fie în reviste de specialitate, fie în presa importantă sau în rândul publicului larg. Funcției mass-media de a comunica informații și idei i se adaugă dreptul publicului de a le primi [*Bédat împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 51; *SIC - Sociedade Independente de Comunicação împotriva Portugaliei*, 2021, pct. 58 ; *Mesić împotriva Croației (nr. 2)*, 2023, pct. 64].

513. Cu condiția de a nu depăși limitele stabilite în vederea bunei administrări a justiției, procesele-verbale ale procedurilor judiciare, inclusiv observațiile, contribuie la cunoașterea acestora de către public și sunt așadar pe deplin compatibile cu cerința de caracter public al ședințelor de judecată, prevăzută la art. 6 § 1 din Convenție. Funcției mass-media de a comunica astfel de informații și idei i se adaugă dreptul publicului de a le primi (*Worm împotriva Austriei*, 1997, pct. 50).

514. În acest sens, Curtea face trimitere periodic la [Recomandarea Rec \(2003\)13](#) a Comitetului de Miniștri către statele membre privind furnizarea de informații prin intermediul mass-media în legătură cu procesele penale, adoptată la 10 iulie 2003 (a se vedea, de exemplu, *Dupuis și alții împotriva Franței*, 2007, pct. 42).

515. Curtea a afirmat că jurnaliștii care scriu articole despre procesele penale în curs trebuie să se asigure că nu depășesc limitele stabilite în vederea bunei administrări a justiției și că respectă dreptul persoanei acuzate la prezumția de nevinovăție (*Du Roy și Malaurie împotriva Franței*, 2000, pct. 34), indiferent dacă procesul este sau nu al unei personalități publice (*Worm împotriva Austriei*, 1997, pct. 50).

516. Curtea consideră, de asemenea, că trebuie să se țină seama de dreptul oricărei persoane la un proces echitabil, astfel cum este garantat de art. 6 din Convenție, ceea ce, în materie penală, include dreptul la o instanță imparțială. În acest context, limitele comentariului admisibil pot să nu includă declarații care ar risca, în mod intenționat sau neintenționat, să reducă șansele unei persoane de a beneficia de un proces echitabil ori să submineze încrederea publicului în rolul instanțelor în administrarea justiției penale (*Tourancheau și iulie împotriva Franței*, 2005, pct. 66).

3. Criterii de aplicare

517. Criteriile de aplicare enumerate mai jos nu sunt exhaustive. Considerente suplimentare, aplicabile în funcție de interesele cărora publicațiile în litigiu sunt de natură să le aducă atingere, sunt prezentate în secțiunea 4 de mai jos.

a. Contribuția la dezbateră publică pe teme de interes general

518. Chestiunile legate de funcționarea justiției, instituție esențială pentru orice societate democratică, sunt de interes public [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 128; *July și SARL Libération împotriva Franței*, 2008, pct. 67], ceea ce implică un nivel ridicat de protecție a libertății de exprimare, însoțit de o marjă de apreciere deosebit de restrânsă a autorităților [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 125 și 153; *July și SARL Libération împotriva Franței*, 2008, pct. 67].

519. Natura de „interes general” a afirmațiilor referitoare la funcționarea puterii judecătorești este valabilă, de asemenea, atunci când procesul nu este finalizat pentru toți acuzații [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 125; *Roland Dumas împotriva Franței*, 2010].

520. O oarecare ostilitate (*E.K. împotriva Turciei*, 2002, pct. 79-80) și eventuală gravitate a anumitor afirmații (*Thoma împotriva Luxemburgului*, 2001, pct. 57) nu fac să dispară dreptul la o protecție ridicată având în vedere existența unui subiect de interes general (*Paturel împotriva Franței*, 2005, pct. 42).

521. Impactul mediatic al cauzei care a făcut obiectul declarațiilor în litigiu poate să constituie un indiciu care caracterizează contribuția la o dezbateră de interes general [*Bédât împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 64; *Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 151].

b. Natura sau conținutul afirmațiilor în litigiu

522. Curtea examinează natura afirmațiilor în litigiu ținând seama de toate circumstanțele cauzei, în special de interesele legitime cu care se confruntă dreptul de a informa publicul și dreptul publicului de a primi informații, care intră în domeniul de aplicare al art. 10 din Convenție [a se vedea, de exemplu, *Bédât împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 58 și următoarele, pentru secretul urmăririi penale și prezumția de nevinovăție; *Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 154 și următoarele, pentru protecția reputației judecătorilor].

c. Modalitatea de obținere a informațiilor în litigiu

523. Modul în care o persoană ia cunoștință de informațiile în litigiu este un criteriu relevant, în special în ceea ce privește publicațiile care constituie o încălcare a secretului urmăririi penale [*Bédât împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 56].

524. În cauza *Bédât împotriva Elveției* (MC), 2016, Curtea a constatat că nu s-a susținut că reclamantul a obținut informațiile în litigiu în mod nelegal. Cu toate acestea, a considerat că această împrejurare nu este determinantă în cadrul examinării chestiunii dacă reclamantul și-a respectat îndatoririle și responsabilitățile în momentul publicării acestor informații întrucât, în calitate de jurnalist de profesie, nu avea cum să nu fie la curent cu caracterul confidențial al informațiilor pe care se pregătea să le publice [pct. 57; a se vedea și *Pinto Coelho împotriva Portugaliei (nr. 2)*, 2016, pentru folosirea

neautorizată a înregistrării unei ședințe de judecată; *Dupuis și alții împotriva Franței*, 2007, pentru folosirea și reproducerea, într-o carte, a unor acte dintr-un dosar de urmărire penală în curs].

d. Proportionalitatea interzicerii publicării sau a sancțiunii

525. În cadrul examinării interzicerii generale și absolute a publicării, care era specifică proceselor penale declanșate în baza unei plângeri cu constituire ca parte civilă, cu excepția celor declanșate la cererea Ministerului Public sau în baza unei simple plângeri, Curtea a considerat că o astfel de diferență de tratament în privința dreptului la informații nu pare să se întemeieze pe niciun motiv obiectiv, însă împiedică în totalitate dreptul presei de a informa publicul cu privire la chestiuni care, deși se referă la un proces penal cu constituire ca parte civilă, pot să fie de interes public (*Du Roy și Malaurie împotriva Franței*, 2000, pct. 35).

526. Pe de altă parte, Curtea a considerat că o restrângere limitată și temporară a publicării, care se limitează la interzicerea oricărei reproduceri literale a actelor de procedură doar până când acestea vor fi citite în ședință publică, nu împiedică analizarea sau comentarea acestor acte sau publicarea unei informații al cărei conținut a fost extras din procedura propriu-zisă, și nu restrângea în totalitate dreptul presei de a informa publicul (*Tourancheau și July împotriva Franței*, 2005, pct. 73).

527. Într-o cauză având ca obiect o ordonanță președințială prin care i se interzicea unui jurnalist relatarea unui accident în care a fost implicat un judecător și procesul în instanță aferent, Curtea a considerat că, prin domeniul său de aplicare excesiv, măsura în litigiu mai degrabă a făcut un deserviciu puterii judecătorești prin limitarea transparenței procesului și prin punerea sub semnul întrebării a imparțialității instanței (*Obukhova împotriva Rusiei*, 2009, pct. 27).

528. Potrivit Curții, problema libertății de exprimare este legată de independența profesiei de avocat, care este esențială pentru funcționarea eficientă a unei administrări echitabile a justiției [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 135; *Siałkowska împotriva Poloniei*, 2007, pct. 111]. Numai în mod excepțional o limitare a libertății de exprimare a avocatului apărător – chiar și prin intermediul unei sancțiuni penale ușoare – poate fi considerată o măsură necesară într-o societate democratică [*Nikula împotriva Finlandei*, 2002, pct. 55; *Kyprianou împotriva Ciprului* (MC), 2005, pct. 174; *Mor împotriva Franței*, 2011, pct. 44].

529. Curtea a constatat că sancțiunea aplicată unui avocat poate, de asemenea, să aibă efecte directe (proceduri disciplinare) sau indirecte, având în vedere, de exemplu, imaginea sa și încrederea pe care o au publicul și clienții săi în acesta [*Mor împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 176; a se vedea, de asemenea, *Dupuis și alții împotriva Franței*, 2007, pct. 48; *Mor împotriva Franței*, 2011, pct. 61] sau, în general, un efect descurajator pentru profesia de avocat în general (*Pais Pires de Lima împotriva Portugaliei*, 2019, pct. 67).

530. Curtea a considerat întotdeauna că poziția dominantă a instituțiilor statului impune autorităților să dea dovadă de reținere în aplicarea dreptului penal în materie de libertate de exprimare, în special în cazul în care acestea dispun de alte sancțiuni posibile decât aplicarea pedepsei închisorii.

531. Într-o cauză având ca obiect condamnarea unui avocat pentru „contempt of court” (ultraaj judiciar) pentru că a reacționat intempestiv în timpul unei ședințe de judecată, Curtea a amintit că, deși este sarcina autorităților judiciare și disciplinare naționale, în interesul bunei funcționări a justiției, să sancționeze conduita anumitor avocați, autoritățile trebuie să se asigure că acest control nu constituie o amenințare cu efect de descurajare care ar aduce atingere apărării intereselor clienților lor [*Bono împotriva Franței*, 2015, pct. 55; *Kyprianou împotriva Ciprului* (MC), 2005, pct. 181; *Rodriguez Ravelo împotriva Spaniei*, 2016, pct. 49].

532. Curtea a considerat, printre altele, că natura sumară și lipsa de echitate a procesului pentru „contempt” (ultraaj) care a dus la condamnarea avocatului agravează lipsa proporționalității condamnării [*Kyprianou împotriva Ciprului* (MC), 2005, pct. 171 și 181].

533. Într-o cauză referitoare la publicarea, într-o revistă, a unui articol despre o studentă care fusese violată în timpul unei partide a unei echipe locale de baseball, Curtea a considerat că s-a adus atingere dreptului la prezumția de nevinovăție al membrilor echipei a fost încălcat și că sancțiunile penale aplicate jurnaliștilor, pe care le-a considerat compatibile cu art. 10 având în vedere circumstanțele excepționale ale cauzei, nu erau disproporționate. Aceste acuzații, foarte grave, au fost prezentate ca declarații de fapt, iar reclamantii nu au mai verificat dacă erau bazate pe fapte; de asemenea, acestea au fost publicate înainte de începerea cercetării penale (*Ruokanen și alții împotriva Finlandei*, 2010, pct. 48).

534. Într-o cauză în care un avocat și un politician au fost condamnați pentru calomnie contra unui procuror în urma publicării unei cărți în care acesta a relatat despre propriul proces, Curtea a constatat că afirmațiile considerate calomniatoare erau identice cu cele făcute de reclamant cu 2 ani înainte, în timpul unui incident dintr-o ședință de judecată. Curtea a constatat că autoritățile de disciplină nu au dispus începerea urmăririi penale față de reclamant nici pentru ultraj, în temeiul dispozițiilor Codului penal, nici din cauza calității sale de avocat. A arătat de asemenea că, atunci când reclamantul a reluat afirmațiile în litigiu în cartea sa, la 2 ani după incidentul din timpul ședinței, și ulterior punerii sale în libertate, a avut grijă să le pună într-un context și să le explice. În analiza sa privind proporționalitatea, Curtea a acordat o anumită pondere faptului că instanțele naționale nu au ținut seama de aceste elemente relevante (*Roland Dumas împotriva Franței*, 2010, pct. 47-49).

535. În ceea ce privește amenda, faptul că procedura are caracter civil, nu penal, și caracterul relativ moderat al acestui tip de sancțiune nu sunt suficiente pentru a elimina riscul ca aceasta să aibă un efect descurajator asupra dreptului la libertatea de exprimare (*Anatoliy Yeremenko împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 107), chiar dacă nu este clar dacă reclamantul a avut dificultăți la plata acesteia (*Monica Macovei împotriva României*, 2020, pct. 96; *Stancu și alții împotriva României*, 2022, pct. 148).

4. Alte considerente contextuale, referitoare la interesele cărora publicațiile în litigiu pot să le aducă atingere

a. Publicații/declarații de natură să influențeze desfășurarea procedurii judiciare

536. Curtea are în vedere diferite aspecte ale cauzei deduse judecării pentru a măsura impactul potențial al publicației în litigiu asupra desfășurării procedurii. Momentul publicării, natura conținutului acesteia (orientat sau nu) și statutul (profesional sau nu) al judecătorilor investiți cu judecarea cauzei se numără printre aspectele cel mai des luate în considerare de Curte.

537. În ceea ce privește importanța momentului publicării, Curtea a observat într-o cauză că articolul în litigiu a fost publicat într-un moment crucial al procesului penal – cel al prezentării concluziilor procurorului – în care respectarea prezumției de nevinovăție a acuzatului are o importanță mai mare (*Campos Dâmaso împotriva Portugaliei*, 2008, pct. 35; a se vedea, pentru o publicație apărută anterior ședinței în fața instanței cu jurați, *Tourancheau și July împotriva Franței*, 2005, pct. 75; a se vedea și *Dupuis și alții împotriva Franței*, 2007, pct. 44).

538. Statutul neprofesional al membrilor unui juriu care trebuia să se pronunțe cu privire la vinovăția inculpaților este, de asemenea, un aspect pe care Curtea îl are în vedere (*Tourancheau și July împotriva Franței*, 2005, pct. 75) în evaluare sa privind potențialului unei publicații de a influența desfășurarea procedurii judiciare.

539. Având în vedere marja de apreciere a statului, le revine în principiu instanțelor naționale sarcina de a evalua atât probabilitatea ca membrii juriului (judecători neprofesioniști) să citească articolul în litigiu, cât și influența pe care acesta o poate avea [*Sunday Times împotriva Regatului Unit (nr. 1)*, 1979, pct. 63; *Worm împotriva Austriei*, 1997, pct. 54].

540. Faptul că niciun magistrat neprofesionist nu poate fi învestit cu judecarea cauzei reduce, potrivit Curții, riscul ca publicațiile să afecteze soluția pronunțată în procedura judiciară (*Campos Dâmaso împotriva Portugaliei*, 2008, pct. 35; *A.B. împotriva Elveției*, 2014, pct. 55).

541. Impactul publicației în litigiu asupra procesului de formare a opiniei și de luare a deciziei al puterii judecătorești se dovedește atunci când articolul în litigiu este orientat astfel încât să prezinte o imagine foarte negativă a acuzatului, subliniind anumite aspecte tulburătoare ale personalității sale și concluzionând că acesta a făcut tot posibilul pentru a se face imposibil de apărat [*Bédar împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 69].

542. În schimb, Curtea a hotărât că faptul că reclamantul jurnalist nu s-a pronunțat cu privire la posibila vinovăție a persoanei în cauză a redus *in fine* riscul ca articolele în litigiu să afecteze soluția pronunțată în cadrul procedurii judiciare (*Campos Dâmaso împotriva Portugaliei*, 2008, pct. 35).

b. Publicații de natură să aducă atingere secretului urmăririi penale și prezumției de nevinovăție

543. Curtea a subliniat că secretul urmăririi penale servește la protejarea, pe de o parte, a intereselor procedurii penale, prevenind riscurile de coluziune și pericolul de dispariție și de denaturare a probelor, iar pe de altă parte, a intereselor acuzatului, în special din punct de vedere al prezumției de nevinovăție și, mai general, al relațiilor și intereselor sale personale. Acesta este justificat, de asemenea, de necesitatea de a proteja procesul de formare a opiniei și de luare a deciziei al puterii judecătorești [*Bédar împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 68; *Brisic împotriva României*, 2018, pct. 109; *Tourancheau și July împotriva Franței*, 2005, pct. 63; *Dupuis și alții împotriva Franței*, 2007, pct. 44].

544. Atunci când o cauză face obiectul unei relatări mediatice din cauza gravității faptelor și a persoanelor care ar putea să fie implicate, nu poate fi pedepsit pentru încălcarea secretului urmăririi penale un avocat care a făcut doar comentarii personale cu privire la informații care sunt deja cunoscute de jurnaliști și pe care aceștia din urmă se pregătesc să le comunice cu sau fără astfel de comentarii. Cu toate acestea, avocatul nu este scutit de obligația sa de prudență în ceea ce privește secretul urmăririi penale în curs atunci când face declarații publice [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 138; *Mor împotriva Franței*, 2011, pct. 55-56].

545. Într-o cauză având ca obiect destituirea din funcție a unui procuror general pentru divulgarea de informații către mass-media cu privire la o anchetă privind traficul de influență, Curtea a constatat că reclamantul s-a limitat la a face o descriere sumară a dosarului în primele faze ale procedurii, fără identificarea niciuneia dintre persoanele implicate înainte de finalizarea cercetărilor, nici a vreunui din actele sau elementele confidențiale aflate la dosar. Aceasta a considerat că instanțele naționale nu au prezentat motive „relevante și suficiente” în susținerea deciziei lor privind nerespectarea secretului anchetei penale (*Brisic împotriva României*, 2018, pct. 110-115).

546. Într-o cauză având ca obiect difuzarea fără autorizație, de către o jurnalistă, a unei înregistrări audio a unei ședințe de judecată, Curtea a concluzionat că interesul de a informa publicul era mai important decât acele „îndatoriri și responsabilități” care îi reveneau jurnalistei reclamante. Demersul acesteia din urmă urmărea să semnaleze o eroare judiciară care, în opinia sa, se produsese în privința uneia dintre persoanele condamnate. În special, Curtea ține seama de două elemente: pe de o parte, în momentul difuzării reportajului în litigiu, cauza internă fusese deja soluționată și nu mai era evident faptul că divulgarea extraselor audio ar fi putut avea o influență negativă asupra interesului bunei administrări a justiției. În plus, vocile participanților la ședință au fost distorsionate pentru a împiedica identificarea lor [*Pinto Coelho împotriva Portugaliei (nr. 2)*, 2016, pct. 49-50].

547. Într-o cauză având ca obiect limitele relațiilor mediatice pe tema unui proces penal major în Norvegia, Curtea a argumentat că, în funcție de circumstanțe, difuzarea în direct a sunetului și a imaginilor dintr-o sală de judecată poate să afecteze cursul procesului, să cauzeze o presiune suplimentară asupra celor care participă la acesta sau chiar să influențeze în mod necuvenit conduita

acestora și să aducă așadar atingere bunei administrări a justiției. Curtea a observat că sistemele juridice ale statelor contractante nu prezintă un consens cu privire la chestiunea dacă difuzarea în direct, la radio sau la televiziune, este un mijloc esențial pentru ca presa să comunice informații și idei cu privire la o procedură judiciară [*P4 Radio Hele Norge ASA împotriva Norvegiei* (dec.), 2003].

c. Publicarea de informații referitoare la viața privată a părților la procedură

548. Pe de altă parte, în cauza *Bédat împotriva Elveției* (MC), 2016, pct. 76, care avea ca obiect condamnarea unui jurnalist pentru publicarea de informații protejate de secretul urmăririi penale, în special scrisori ale unei persoane acuzate adresate judecătorului de instrucție și informații medicale, Curtea a considerat că autoritățile naționale nu numai că erau supuse unei obligații negative de a nu divulga în cunoștință de cauză informații protejate de art. 8, ci și că acestea trebuiau să ia măsuri pentru a proteja în mod eficient dreptul persoanei acuzate, în special la respectarea corespondenței sale [a se vedea și *Craxi împotriva Italiei (nr. 2)*, 2003, pct. 73].

549. În opinia Curții, acest tip de informații necesită cel mai înalt grad de protecție în contextul art. 8; această constatare este cu atât mai importantă cu cât persoana acuzată nu este cunoscută publicului. Simplul fapt că se afla în centrul unei anchete penale, pentru fapte foarte grave, nu implica faptul că ar trebui tratată ca un personaj public care se plasează în mod voluntar în avanscenă [a se vedea de asemenea, într-un context comparabil, *Fressoz și Roire împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 50; *Egeland și Hanseid împotriva Norvegiei*, 2009, pct. 62; cu privire la obligația de a proteja victima, a se vedea *Kurier Zeitungsverlag und Druckerei GmbH împotriva Austriei*, 2012].

d. Ultraj judiciar

550. Curtea a recunoscut că, pe lângă ipoteza unor atacuri grave și lipsite de temei serios, magistrații, având în vedere apartenența lor la instituțiile fundamentale ale statului, pot ca atare să fie ținta unor critici personale în limitele admisibile, nu doar în mod teoretic și general. Ca atare, limitele criticilor admisibile la adresa acestora, atunci când aceștia se află în exercitarea atribuțiilor lor oficiale, sunt mai largi decât în cazul unor simple persoane particulare [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 131; *July și SARL Libération împotriva Franței*, 2008, pct. 74; *Aurelian Oprea împotriva României*, 2016, pct. 74; *Do Carmo de Portugal e Castro Câmara împotriva Portugaliei*, 2016, pct. 40].

551. Cu toate acestea, se poate dovedi necesară protejarea acțiunii puterii judecătorești împotriva atacurilor grave și lipsite de temei serios (*Prager și Oberschlick împotriva Austriei*, 1995, pct. 34; *Lešnik împotriva Slovaciei*, 2003, pct. 54; pentru criticile aduse de un acuzat procurorului, a se vedea *Čeferin împotriva Sloveniei*, 2018, pct. 56 și 58).

552. Avocații au dreptul de a face comentarii publice cu privire la funcționarea justiției, deși criticile lor nu pot depăși anumite limite (*Amihalachioaie împotriva Moldovei*, pct. 27-28; *Foglia împotriva Elveției*, 2007, pct. 86; *Mor împotriva Franței*, 2011, pct. 43). Acestea din urmă se reflectă în normele de conduită impuse în general membrilor baroului [*Kyprianou împotriva Ciprului* (MC), 2005, pct. 173].

553. În această privință, Curtea a făcut trimitere la cele zece principii fundamentale enumerate de Consiliul Barourilor Europene, cu referire în special la valori precum „demnitatea, onoarea și probitatea” sau la „contribuirea la o bună administrare a justiției” [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 58 și 134]. Aceasta consideră că astfel de norme contribuie la protejarea puterii judecătorești împotriva atacurilor gratuite și nefondate care pot fi motivate numai de intenția sau strategia de a transfera dezbaterea judiciară în domeniul strict al mass-mediei sau de a regla niște conturi cu magistrații responsabili de cauză.

554. În plus, trebuie făcută deosebirea între cazul în care în avocatul se exprimă în sala de ședință și cazul în care se exprimă în exteriorul acesteia. În ceea ce privește „conduita din timpul ședinței de judecată”, întrucât libertatea de exprimare a avocatului poate ridica o problemă în raport cu dreptul clientului său la un proces echitabil, echitatea pledează în favoarea unui schimb de opinii liber, sau

chiar intens, între părți, iar avocatul are datoria de a „apăra cu zel interesele clienților săi”, ceea ce îl determină uneori să își pună problema dacă să se opună sau nu atitudinii instanței ori dacă să facă plângere în legătură cu aceasta. În plus, Curtea ia în considerare faptul că afirmațiile în litigiu nu sunt repetate în afara sălii de ședință [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 136-137].

555. În ceea ce privește afirmațiile făcute în afara sălii de judecată, Curtea consideră că apărarea unui client poate să continue cu o prezentare într-un jurnal de televiziune sau o intervenție în presă și, cu această ocazie, cu informarea publicului despre neregulile care pot să afecteze bunul mers a al urmării penale [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 138]. De exemplu, Curtea a luat act de faptul că afirmațiile făcute de un avocat jurnaliștilor ulterior ședinței de judecată fac parte dintr-un demers critic care poate urmări să îl determine pe procurorul general să recurgă la o decizie de achitare, și a considerat că astfel de declarații contribuie la misiunea de apărare a clientului avocatului anchetat (*Ottan împotriva Franței*, 2018, pct. 58).

556. De asemenea, Curtea face o deosebire în funcție de persoana vizată: astfel, procurorul, care este o „parte” în proces, trebuie „să tolereze critici aspre aduse de [avocatul apărării]” [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 137; *Nikula împotriva Finlandei*, 2002, pct. 51-52; *Foglia împotriva Elveției*, 2007, pct. 95; *Roland Dumas împotriva Franței*, 2010, pct. 48].

557. Astfel, într-o cauză în care o acuzare privată în materie de calomnie a fost inițiată de un procuror împotriva unui avocat care, în cursul unei ședințe, a ridicat o obiecție și a dat citire unei note în care îl acuza, Curtea a statuat că astfel de critici formulate de un avocat în sala de judecată, care nu au apărut în presă, au un caracter procedural și, prin urmare, nu constituie o insultă personală (*Nikula împotriva Finlandei*, 2002, pct. 52; a se vedea de asemenea *Lešník împotriva Slovaciei*, 2003).

558. Cu toate acestea, avocații nu pot să facă afirmații atât de grave încât să depășească comentariul admisibil fără o bază factuală solidă, nici să profereze insulte. Curtea evaluează afirmațiile în contextul lor general, în special pentru a stabili dacă acestea pot fi considerate ca inducând în eroare sau ca un atac gratuit și pentru a se asigura că expresiile folosite în speță sunt suficient de strâns legate de situația de fapt în respectiva cauză [*Morice împotriva Franței* (MC), 2015, pct. 139 și trimiterile citate]. Într-o cauză în care avocatul reclamant, care a apărut interesele clientului său într-o situație de urgență și a formulat cu această ocazie critici la adresa unui judecător, Curtea a statuat că aceste critici nu puteau fi calificate ca abuzive sau considerate atac personal gratuit, observând în special că acțiunea reclamantului a fost recunoscută ca legitimă pe plan intern (*Lutgen împotriva Luxemburgului*, 2024, pct. 58, 69-71).

559. Într-o cauză în care era implicată o scrisoare adresată de reclamantul deținut unei instanțe regionale, Curtea a făcut o deosebire clară între critici și insulte. A considerat că, în cazul în care unicul scop al unei persoane este de a insulta o instanță sau judecătorii acesteia, aplicarea unei sancțiuni corespunzătoare nu este, în principiu, contrară art. 10. În schimb, a considerat că severa pedeapsă a închisorii aplicată reclamantului este excesivă în raport cu gravitatea infracțiunii săvârșite, în special având în vedere faptul că reclamantul nu fusese condamnat anterior pentru o infracțiune similară și că scrisoarea în litigiu nu a fost făcută cunoscută publicului (*Skatka împotriva Poloniei*, 2003, pct. 39-42).

560. Într-o cauză în care reclamantul a fost urmărit penal, deținut și apoi internat într-o instituție psihiatrică timp de 35 de zile din cauza conținutului, considerat ultraj, al scrisorilor adresate unor magistrați, Curtea a constatat că afirmațiile deosebit de acerbe, virulente și ofensatoare ale reclamantului contra mai multor magistrați au rămas consemnate în înscrisuri și nu au fost făcute cunoscute publicului. Aceasta a concluzionat că efectul lor asupra încrederii publicului în justiție rămânea destul de limitat. În plus, Curtea a constatat că parchetul care a solicitat privarea de libertate a reclamantului a fost implicat în procedura privind instituirea tutelei în privința sa și, prin urmare, a avut cunoștință, atunci când a solicitat privarea de libertate, că starea de sănătate mintală a reclamantului era cel puțin discutabilă și că aceasta putea fi cauza acțiunilor sale (*Ümit Bilgiç împotriva Turciei*, 2013, pct. 133-136).

561. Într-o cauză în care reclamantul, un avocat care a depus o plângere pentru fapte de corupție la Consiliul Suprem al Magistraturii împotriva unui magistrat care a soluționat o cauză civilă referitoare la unul dintre clienții săi și care a fost condamnat să plătească judecătorului respectiv o despăgubire de 50 000 de euro, Curtea a considerat că sancțiunea în cauză era excesivă și nu s-a realizat echilibrul necesar. Aceasta a observat în special că instanțele naționale au considerat că, deși plângerea nu a fost făcută publică, aceasta a făcut obiectul unor comentarii în comunitatea judiciară. În această privință, Curtea a considerat că reclamantul nu poate fi considerat răspunzător pentru scurgerile de informații despre o procedură care ar trebui să rămână confidențială (*Pais Pires de Lima împotriva Portugaliei*, 2019, pct. 66).

C. Participarea judecătorilor la dezbaterile publice

562. Faptul că o chestiune care duce la dezbateri are implicații politice nu este suficient în sine pentru a împiedica un judecător să facă comentarii pe această temă [*Wille împotriva Liechtenstein* (MC), 1999, pct. 67].

563. Curtea a aplicat acest principiu într-o cauză în care mandatul reclamantului de președinte al Curții Supreme a încetat prematur, deoarece acesta își exprimase opiniile și criticile, în special în fața Parlamentului, cu privire la reformele constituționale și legislative care afectează organizarea instanțelor. În această cauză, Curtea a acordat o importanță deosebită funcției ocupate de reclamant – totodată președinte al Consiliului Național al Justiției, având rolul și datorita, printre altele, să exprime opinia în privința reformelor legislative care ar putea avea un impact asupra instanțelor și asupra independenței justiției [*Baka împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 168].

564. Curtea a făcut trimitere, în această privință, la instrumentele Consiliului Europei, care recunosc că fiecărui judecător îi revine responsabilitatea de a promova și de a menține independența judiciară și că este necesară consultarea și implicarea judecătorilor și instanțelor în elaborarea dispozițiilor legislative privind statutul acestora și, în general, în funcționarea sistemului juridic [a se vedea pct. 34 din *Avizul nr. 3 (2002) al CCJE* și pct. 3 și 9 din Magna Carta Judecătorilor [*Baka împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 80-81].

565. În ceea ce privește dreptul general al judecătorilor de a se exprima cu privire la chestiuni legate de funcționarea justiției, Curtea a statuat că aceștia au nu numai dreptul, ci și obligația de a se exprima în apărarea statului de drept și a independenței justiției atunci când aceste valori fundamentale sunt amenințate (*Żurek împotriva Poloniei*, 2022, pct. 222).

566. Într-o cauză în care reclamanta a susținut că a fost concediată din funcția sa jurisdicțională ca urmare a declarațiilor pe care le-a făcut în mass-media în timpul campaniei sale electorale, Curtea a observat că reclamanta a fost privată de garanții procedurale importante în cadrul procedurii disciplinare inițiate împotriva sa și că sancțiunea care i-a fost aplicată a fost disproporționată și susceptibilă să aibă un „efect descurajator” asupra judecătorilor care doreau să participe la dezbaterile publice privind eficacitatea organelor judiciare (*Kudeshkina împotriva Rusiei*, 2009, pct. 97-99; a se vedea, de asemenea, în legătură cu o doamnă procuror care a fost destituită din funcție după ce a criticat în mod public reformele judiciare, *Kövesi împotriva României*, 2020, pct. 205-208; *Eminağaoğlu împotriva Turciei*, 2021, unde o măsură de mutare disciplinară – înlocuită ulterior cu o mustrare – a fost luată împotriva unui magistrat din cauza declarațiilor și criticilor pe care le-a făcut public); și a se vedea *Kozan împotriva Turciei*, 2022, pct. 64-70, în ceea ce privește un magistrat în funcție sancționat disciplinar pentru partajarea unui articol de presă care critica anumite decizii ale Înalțului Consiliu al Judecătorilor și Procurorilor, fără a fi publicat el însuși vreun comentariu).

567. În cauza *Previti împotriva Italiei* (dec.), 2009, Curtea a considerat că judecătorii, în calitatea lor de experți în materie juridică, își pot exprima opiniile, inclusiv criticile, cu privire la proiectele de lege emise de guvern. Aceasta a considerat că o de luare de poziție, dacă este exprimată în mod corespunzător, nu discreditează autoritatea puterii judecătorești, nici nu aduce atingere imparțialității

acesteia într-o anumită cauză. În opinia Curții, faptul că, în aplicarea principiilor democrației și pluralismului, anumiți magistrați sau grupuri de magistrați pot, în calitatea lor de experți în materie juridică, să exprime rezerve sau critici cu privire la proiectele de lege ale guvernului nu poate aduce atingere caracterului echitabil al procedurilor judiciare cărora li s-ar putea aplica aceste proiecte (pct. 253).

568. Pe de altă parte, într-o cauză în care un judecător al Curții Constituționale s-a plâns că a fost revocat din funcție pentru că și-a exprimat în mod public punctul de vedere – într-o scrisoare pe care a adresat-o unor reprezentanți de rang înalt ai statului, în interviuri pe care le-a acordat mass-mediei și în cadrul unei conferințe de presă neautorizate – cu privire la activitatea Curții Constituționale, pe care a acuzat-o de corupție, Curtea a observat că decizia de revocare a fost motivată în principal de suspiciuni rezonabile cu privire la imparțialitatea și independența reclamantului, precum și de comportamentul său, pe care l-a considerat incompatibil cu rolul de judecător. Aceasta a concluzionat că este în mod vădit nefondat capătul de cerere întemeiat de reclamant pe art. 10 [*Simić împotriva Bosniei și Herțegovinei* (dec.), 2016, pct. 35-36].

569. În mod similar, în cauza *M.D. și alții împotriva Spaniei*, 2022, reclamantii, 20 de magistrați în exercițiu din regiunea Catalonia, s-au plâns de procedura disciplinară îndreptată împotriva lor pentru că și-au exprimat opinia prin semnarea unui manifest privind „dreptul de a decide” al catalanilor. Curtea a constatat că doar începerea unei proceduri disciplinare nu era suficientă pentru a avea un „efect descurajator”. De fapt, autoritățile publice nu au aplicat sancțiuni reclamantilor, iar procedura inițiată de organul de conducere al magistraturii a urmat unei plângeri depuse de o altă parte. Curtea a adăugat că magistrații și-au putut continua cariera profesională și au fost promovați conform procedurii obișnuite, fără a fi penalizați pentru semnarea manifestului. Prin urmare, a concluzionat că plângerea lor era în mod vădit nefondată (pct. 88-91).

XI. Libertatea de exprimare și scopurile legitime legate de securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor

570. Scopurile legitime menționate în prezentul capitol sunt adesea invocate în combinație și uneori în același timp cu alte scopuri legitime, ca de exemplu cel de a împiedica divulgarea de informații confidențiale [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 53] sau protecția drepturilor altora (*Brambilla și alții împotriva Italiei*, 2016, pct. 50). De asemenea, uneori se pune accent pe unul dintre scopurile legitime invocate, cum este cazul „protejării integrității teritoriale” față de așa-numitele discursuri „separatiste” [*Sürek și Özdemir împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 50].

571. Foarte des, combaterea terorismului¹⁵ este menționată ca fiind contextul predominant în cauzele care se încadrează în această categorie.

572. Dispozițiile de drept intern care se referă la aceste scopuri legitime sunt foarte diverse și sunt cel mai adesea incluse în codul penal sau în legislația privind combaterea terorismului, uneori chiar și în constituție.

A. Principii generale

573. În general, „necesitatea” oricărei restricții privind exercitarea libertății de exprimare trebuie să fie stabilită în mod convingător [*Sürek și Özdemir împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 57; *Dilipak împotriva Turciei*, 2015, pct. 63; *Gaspari împotriva Armeniei (nr. 2)*, 2023, pct. 25]. Curții îi revine sarcina să se pronunțe dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a justifica restrângerea sunt „relevante și suficiente” [*Barthold împotriva Germaniei*, 1985, pct. 55 ; *Lingens împotriva Austriei*, 1986, pct. 40 ; *Gaspari împotriva Armeniei (nr. 2)*, 2023, pct. 26].

574. În contextul divulgării de informații confidențiale în special, Curtea a subliniat că noțiunile „securitate națională” și „siguranță publică” ar trebui să fie aplicate cu rezerve și interpretate în mod restrictiv, recurgându-se la acestea numai în cazul în care s-a demonstrat că era necesar să se împiedice publicarea unor astfel de informații pentru protecția securității naționale și a siguranței publice [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 54; *Görmüş și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 37]. În mod similar, în cauzele care au ca obiect declarații care urmăresc să incite, să promoveze ori să justifice violența, ura sau intoleranța, Curtea consideră că scopul legitim reprezentat de „apărarea ordinii” poate fi invocat în mod efectiv numai dacă s-a demonstrat că declarațiile în litigiu pot sau au fost contrare ordinii – de exemplu, ca perturbări – și dacă aceasta este ceea ce autoritățile competente au avut în vedere atunci când le-au reprimat [*Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015, pct. 152-153; a se compara cu *Gaspari împotriva Armeniei (nr. 2)*, 2023, pct. 30; a se vedea, a contrario, *Sanchez împotriva Franței* (MC), 2023, pct. 144].

575. Pe de o parte, Curtea a declarat în repetate rânduri că art. 10 § 2 din Convenție lasă puțin loc pentru restricții privind libertatea de exprimare în domeniul discursului și dezbaterii cu caracter politic [*Brasillier împotriva Franței*, 2006, pct. 41; *Sanchez împotriva Franței* (MC), 2023, pct. 146] sau cel al chestiunilor de interes general [*Sürek împotriva Turciei (nr. 1)* (MC), 1999, pct. 61; *Lindon, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței* (MC), 2007, pct. 46; *Wingrove împotriva Regatului Unit*, 1996, pct. 58].

576. Libertatea de exprimare este deosebit de valoroasă pentru partidele politice și membrii lor activi, iar ingerințele în libertatea de exprimare a unui politician, în special atunci când acesta este membru

¹⁵ A se vedea, de asemenea, [Ghid tematic privind terorismul](#).

al unui partid de opoziție, impun Curții să exercite un control dintre cele mai stricte. Limitele criticii admisibile sunt mai largi în privința unui guvern decât a unei simple persoane particulare sau chiar a unui politician (*Faruk Temel împotriva Turciei*, 2011, pct. 55; *Incal împotriva Turciei*, 1998, pct. 54; *Han împotriva Turciei*, 2005, pct. 29; *Yalçiner împotriva Turciei*, 2008, pct. 43).

577. Potrivit Curții, într-o societate democratică bazată pe preeminența dreptului, ideile politice care contestă ordinea consacrată și a căror realizare este apărută prin mijloace pașnice trebuie să aibă o posibilitate convenabilă de a se exprima [*Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası împotriva Turciei*, 2012, pct. 70; *Costa i Rosselló și alții împotriva Spaniei* (dec.), 2025, pct. 134].

578. Pe de altă parte, Curtea ia în considerare circumstanțele conexe dificultăților legate de combaterea terorismului (*Gözel și Özer împotriva Turciei*, 2010, pct. 55, *Karataş împotriva Turciei*, 1999, pct. 51). În acest context, acordă o atenție deosebită necesității ca autoritățile să dea dovadă de vigilență în fața unor acte de natură să sporească violența, prin prisma scopurilor legitime reprezentate de menținerea siguranței publice, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, în sensul art. 10 § 2 (*Leroy împotriva Franței*, 2008, pct. 36; *Stomakhin împotriva Rusiei*, 2018, pct. 85-86).

579. Curtea a considerat că dificultățile ocazionate de combaterea terorismului nu sunt suficiente, ele singure, pentru a scuti autoritățile naționale de obligațiile lor care decurg din art. 10 din Convenție (*Döner și alții împotriva Turciei*, 2017, pct. 102). Cu alte cuvinte, principiile care decurg din jurisprudența Curții cu privire la art. 10 se aplică totodată măsurilor luate de autoritățile naționale în contextul combaterii terorismului în scopul securității naționale și al siguranței publice (*Faruk Temel împotriva Turciei*, 2011, pct. 58).

580. Curtea, având în vedere circumstanțele fiecărei cauze și marja de apreciere de care dispune statul, examinează dacă s-a respectat un echilibru just între dreptul fundamental al unei persoane la libertatea de exprimare și dreptul legitim al unei societăți democratice de a se proteja împotriva acțiunilor organizațiilor teroriste (*Zana împotriva Turciei*, 1997, pct. 55; *Karataş împotriva Turciei*, 1999, pct. 51; *Yalçın Küçük împotriva Turciei*, 2002, pct. 39; *İbrahim Aksoy împotriva Turciei*, 2000, pct. 60).

581. În ceea ce privește în special pozițiile publice luate de cadre didactice într-un context deosebit de sensibil, Curtea a considerat că acestea reprezintă un simbol al autorității pentru elevii lor în domeniul educației, iar îndatoririle și responsabilitățile specifice care le revin se aplică, într-o anumită măsură, și activităților desfășurate în afara școlii [*Mahi împotriva Belgiei* (dec.), 2020, pct. 31-32, precum și trimiterile citate acolo]. Astfel, Curtea a constatat, în contextul special al tensiunilor din școală în urma atentatelor de la Paris din ianuarie 2015, că deși afirmațiile unui profesor nu trebuie să fie în mod obligatoriu considerate ca fiind pasibile de răspundere penală, în lipsa incitării la ură, la xenofobie sau la discriminare, nu este mai puțin adevărat că acestea puteau să fie în mod legitim considerate ca incompatibile cu obligația de rezervă care i se aplica (pct. 34).

582. Protecția „securității naționale” și a „ordinii publice” sunt scopuri invocate de autoritățile statului pentru a justifica interdicțiile de intrare pe teritoriu aplicate străinilor. În cauza *Kirkorov împotriva Lituaniei* (dec.), 2024, pct. 59, unui celebru cântăreț și producător muzical rus i s-a interzis intrarea în Lituania nu din cauza unor declarații sau observații specifice, ci pentru că autoritățile locale l-au considerat un instrument al „puterii de a convinge” a Federației Ruse.

B. Criteriile controlului exercitat cu privire la justificarea unei ingerințe

1. Contribuția la o dezbatere de interes general

583. Curtea a definit în mod explicit noțiunea de chestiuni de interes general: se referă la un interes general chestiunile care afectează publicul într-o asemenea măsură încât acesta poate să se intereseze

în mod legitim de așa ceva, care îi stârnesc atenția sau îl preocupă în mod semnificativ, în special pentru că acestea privesc bunăstarea cetățenilor sau viața comunității. Acest lucru este valabil și pentru chestiunile care pot cauza o mare controversă, care privesc o temă socială importantă sau care se referă la o problemă despre care publicul ar avea interes să fie informat [*Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei* (MC), 2017, pct. 171; *Sürek și Özdemir împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 61].

584. În mai multe cauze având ca obiect publicații de natură să aducă atingere confidențialității anumitor informații referitoare la securitatea națională, Curtea a subliniat contribuția acestor publicații la dezbaterile de interes general. Potrivit Curții, aceste publicații sunt justificate prin cerința de a divulga faptele ilicite săvârșite de serviciile de informații ale statului și prin dreptul publicului de a fi informat despre acestea [*Observer și Guardian împotriva Regatului Unit*, 1991, pct. 69; *Sunday Times împotriva Regatului Unit (nr. 2)*, 1991, pct. 54-55].

585. Într-o cauză având ca obiect condamnarea proprietarului unei reviste pentru publicarea unui reportaj conținând acuzații privind acte de violență comise de funcționari responsabili de combaterea terorismului, Curtea a constatat că, având în vedere gravitatea actelor invocate, era în interesul legitim al publicului să cunoască nu doar natura conduitei funcționarilor publici, ci și identitatea acestora. În această privință, Curtea a constatat că informațiile pe care se baza reportajul făcuseră deja obiectul unor articole publicate în alte ziare, față de care nu s-a dispus începerea urmăririi penale [*Sürek împotriva Turciei (nr. 2)* (MC), 1999, pct. 39-40].

586. În schimb, într-o cauză referitoare la un program de televiziune în care un grup religios a fost acuzat de terorism, ceea ce a dus la încarcerarea unora dintre membrii săi pentru perioade lungi înainte de a fi în cele din urmă eliberat, Curtea a arătat, făcând trimitere la constatările instanțelor naționale, că programul de televiziune în discuție nu se baza pe niciun fapt concret, nu conținea nicio informație credibilă și exactă și părea să aibă doar scopul de a ataca gratuit un grup religios rival. În opinia Curții, nu se poate considera că o astfel de difuzare contribuie la o dezbatere privind o chestiune de interes general (*Karaca împotriva Turciei*, 2023, pct. 158).

2. Natura și conținutul discursului, precum și impactul potențial al acestuia: analiza textului în context

587. Întrebarea esențială care se pune în acest tip de cauze este dacă discursurile în litigiu pot fi de natură să întrețină ori să justifice violența, ura sau intoleranța. În unele dintre aceste cauze, Curtea a trebuit să se pronunțe cu privire la aplicabilitatea art. 10 din Convenție¹⁶.

588. Potrivit Curții, pentru a stabili dacă anumite afirmații, în ansamblu, pot fi încadrate ca incitare la violență, este necesar să se acorde atenție termenilor folosiți, contextului în care are loc publicarea acestora și impactului potențial al discursului (a se vedea, de exemplu, *Özgür Gündem împotriva Turciei*, 2000, pct. 63; *Gözel și Özer împotriva Turciei*, 2010, pct. 52).

589. Unul dintre factorii importanți pe care Curtea îi ia în considerare este contextul politic și social în care au fost făcute afirmațiile în litigiu [*Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015, pct. 205], de exemplu: un context politic sau social tensionat [*Mariya Alekhina și altele împotriva Rusiei*, 2018, pct. 218; *Zana împotriva Turciei*, 1997, pct. 57-60; *Sürek împotriva Turciei (nr. 3)* (MC), 1999, pct. 40; *Erkizia Almandoz împotriva Spaniei*, 2021, pct. 45; *Gapoņenko împotriva Letoniei* (dec.), 2023, pct. 43]; atmosfera predominantă în timpul unor revolte soldate cu morți în penitenciare [*Saygili și Falakaoğlu împotriva Turciei (nr. 2)*, 2009, pct. 28]; problemele de integrare ale migranților din afara Europei în Franța, în special musulmani [*Soulas și alții împotriva Franței*, 2008, pct. 38-39; *Le Pen împotriva Franței* (dec.), 2010]; sau relațiile dintre minoritățile naționale din Lituania imediat după restabilirea independenței sale în 1990 (*Balsytė-Lideikienė împotriva Lituaniei*, 2008, pct. 78).

¹⁶ A se vedea Ghid privind art. 17 din Convenție (interzicerea abuzului de drept).

590. Un alt factor este chestiunea dacă afirmațiile, interpretate și apreciate în mod corect în contextul lor imediat sau în general, pot fi considerate un apel direct sau indirect la violență ori o justificare a violenței, urii sau intoleranței [*Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015, pct. 206; a se vedea, printre altele, *Incal împotriva Turciei*, 1998, pct. 50; *Sürek împotriva Turciei (nr. 1)* (MC), 1999, pct. 62; *Özgür Gündem împotriva Turciei*, 2000, pct. 64; *Gündüz împotriva Turciei*, 2003, pct. 48 și 51; *Soulas și alții împotriva Franței*, 2008, pct. 39-41 și 43; *Balsytė-Lideikienė împotriva Lituaniei*, 2008, pct. 79-80; *Féret împotriva Belgiei*, 2009, pct. 69-73 și 78; *Hizb ut-Tahrir și alții împotriva Germaniei* (dec.), 2012, pct. 73; *Kasymakhunov și Saybatalov împotriva Rusiei*, 2013, pct. 107-112; *Fáber împotriva Ungariei*, 2012, pct. 52 și 56-58; *Vona împotriva Ungariei*, 2013, pct. 64-67; *Lilliendal împotriva Islandei* (dec.), 2020, pct. 36-39]. În special, într-o cauză în care o organizație neguvernamentală a prezentat un afiș publicitar considerat nedemn de către autorități, Curtea a declarat că este important să se țină seama de contextul social în care fusese expus afișul în litigiu. Aceasta a concluzionat că nu avea scopul de a transmite un discurs de incitare la ură sau de intoleranță și că conținea un mesaj antidiscriminare clar și inteligibil, deși nu era lipsit de exagerări (*Consiliul Național al Tineretului din Moldova împotriva Republicii Moldova*, 2024, pct. 78-79).

591. Curtea a subliniat importanța combinării factorilor sus-menționați, mai degrabă decât a unuia dintre aceștia, luat separat, care joacă un rol decisiv în soluționarea litigiului [*Perinçek împotriva Elveției* (MC), 2015, pct. 208].

592. În cauza *Savva Terentyev împotriva Rusiei*, 2018, Curtea a constatat că autoritățile naționale s-au concentrat asupra formei și conținutului afirmațiilor în litigiu fără a le analiza în contextul dezbaterilor din care acestea făceau parte. Aceasta a arătat, de asemenea, că autoritățile nu au încercat niciodată să evalueze riscul unor repercusiuni negative ale acestor afirmații, ținând seama în mod corespunzător de contextul politic și social în care au fost făcute, nici de răsunetul lor potențial. A concluzionat că, neluându-se în considerare toate faptele și elementele relevante, motivele invocate nu pot fi considerate „relevante și suficiente” pentru a justifica ingerința în libertatea de exprimare a reclamantului (pct. 82-84).

593. În mod similar, în cauza *Glukhin împotriva Rusiei*, 2023, Curtea a observat că demonstrația individuală a reclamantului a avut loc în mod incontestabil în mod pașnic și neperturbator, că infracțiunea pentru care a fost condamnat a constat într-o simplă nedeclarare la autorități a demonstrației sale individuale și că aceasta nu a fost însoțită de nicio circumstanță agravantă, precum un obstacol în calea circulației, un prejudiciu sau acte de violență. Aceasta a constatat că acțiunile reclamantului nu au perturbat viața de zi cu zi și alte activități într-o măsură care să depășească nivelul normal sau inevitabil al inconvenientelor în aceste împrejurări și nici nu au prezentat vreun risc pentru ordinea publică sau pentru siguranța transportului. A observat că autoritățile nu luaseră însă în considerare elementele relevante sus-menționate și nici nu urmăreau să stabilească dacă acțiunile reclamantului constituiau o manifestare a opiniilor sale. A considerat că singura considerație relevantă în opinia sa era necesitatea de a sancționa conduita nelegală, considerație pe care a considerat-o insuficientă în raport cu art. 10 din Convenție în contextul prezentei cauze. Aceasta a concluzionat că instanțele naționale nu au justificat, prin „motive relevante și suficiente”, ingerința în exercitarea de către reclamant a dreptului său la libertatea de exprimare (pct. 56).

594. În general, în cazul în care opiniile nu incită la violență — adică nu preconizează recurgerea la metode violente sau la răzbunare sângeroasă, nu justifică săvârșirea de acte teroriste în vederea atingerii obiectivelor susținătorilor lor și nu pot fi interpretate ca fiind de natură să ducă la violență insuflând o ură profundă și irațională față de persoane identificate —, statele contractante nu pot să se preleveze de protecția integrității teritoriale, de securitatea națională, apărarea ordinii sau prevenirea infracțiunilor pentru a restrânge dreptul publicului de a fi informat utilizând dreptul penal pentru a influența mass-media [*Sürek împotriva Turciei (nr. 4)* (MC), 1999, pct. 60; *Fatullayev împotriva Azerbaidjanului*, 2010, pct. 116; *Gözel și Özer împotriva Turciei*, 2010, pct. 56; *Nedim Şener împotriva Turciei*, 2014, pct. 116; *Dilipak împotriva Turciei*, 2015, pct. 62; *Dmitriyevskiy împotriva Rusiei*, 2017, pct. 100].

595. Pe de altă parte, atunci când afirmațiile în litigiu îndeamnă la recurgerea la violență împotriva unei persoane, a unui reprezentant al statului sau a unei părți a populației, autoritățile naționale dispun de o marjă de apreciere mai largă în cadrul examinării necesității unei ingerințe în exercitarea libertății de exprimare [*Sürek împotriva Turciei (nr. 3)* (MC), 1999, pct. 37]. Acesta este cazul discursurilor care îndeamnă la folosirea forței armate [*ibid.*, pct. 40; *Taşdemir împotriva Turciei* (dec.), 2010] sau al discursurilor care ar putea compromite pacea civilă, chiar dacă autorul afirmațiilor nu a îndemnat pe față la folosirea forței ca mijloc de acțiune, dar nici nu s-a disociat de recurgerea la violență (*Yalçiner împotriva Turciei*, 2008, pct. 46; *Zana împotriva Turciei*, 1997, pct. 58).

596. În cauza *Zana împotriva Turciei*, 1997, Curtea a subliniat două criterii referitoare la noțiunea de impact potențial al discursului în litigiu: pe de o parte, rolul și funcția autorului discursului, iar pe de altă parte, situația în ceea ce privește contextul societal în raport cu obiectul discursului (pct. 49-50; a se vedea, de asemenea, *Yalçiner împotriva Turciei*, 2008, pct. 46-49).

597. În cauza *Savva Terentyev împotriva Rusiei*, 2018, care a avut ca obiect condamnarea unui blogger la pedeapsa închisorii ca urmare a limbajului ofensator folosit pe internet împotriva poliției, Curtea a constatat caracterul ofensator, insultător și virulent al limbajului reclamantului. Cu toate acestea, a considerat că aceste afirmații nu pot fi considerate o tentativă de incitare la ură împotriva poliției și nici că pot risca să provoace violență și să creeze astfel un pericol clar și iminent care ar fi justificat condamnarea reclamantului. În special, Curtea a subliniat că reclamantul nu este nici un blogger cunoscut, nici un utilizator popular al social media și, prin urmare, nu are statut de personalitate influentă (pct. 81). În contextul similar al unei cauze în care au fost proferate insulte, Curtea a subliniat că, deși limbajul poate părea ofensator sau injurios în ochii anumitor persoane sau grupuri, astfel de sentimente, oricât de ușor de înțeles ar fi, nu pot circumscrie în sine libertatea de exprimare și că numai prin examinarea atentă a contextului în care a fost folosit limbajul ofensator se poate face o deosebire relevantă între termenii șocanți și insultători care beneficiază de protecția conferită de art. 10 și cei care intră în sfera denigrării gratuite și, prin urmare, fac excepție de la această protecție – cum ar fi cei al căror unic scop este insulta [*Gaspari împotriva Armeniei (nr. 2)*, 2023, pct. 27-29].

598. Într-o cauză în care reclamantul, un reprezentant sindical, a fost condamnat pentru insultarea drapelului național în timpul unei demonstrații pașnice organizate pentru a protesta împotriva neplății salariilor, Curtea a observat că autoritățile interne nu au examinat dacă existau suficiente motive pentru a concluziona că limbajul în litigiu constituia discurs de incitare la ură, precum existența unui context politic sau social tensionat ori posibilitatea ca acestea să aibă consecințe prejudiciabile. De asemenea, aceasta a ținut seama de faptul că era vorba despre declarații orale făcute cu ocazia unei demonstrații, astfel încât reclamantul nu putea să le reformuleze, să le perfecționeze ori să le retragă. Aceasta a subliniat că declarațiile în litigiu nu vizau o persoană sau un grup de persoane. Recunoscând că declarațiile provocatoare îndreptate împotriva unui simbol național pot ofensa sentimentele altora, Curtea a afirmat totuși că prejudiciul astfel cauzat, dacă există, este de altă natură decât cel cauzat de atingerea adusă reputației unei persoane al cărei nume este menționat (*Fragoso Dacosta împotriva Spaniei*, 2023, pct. 29-30).

599. În special, Curtea a recunoscut necesitatea de a garanta o protecție ridicată minorităților vulnerabile – mai ales cele care se caracterizează printr-o istorie marcată de opresiune și discriminare – contra discursurilor insultătoare sau calomniatoare [*Savva Terentyev împotriva Rusiei*, 2018, pct. 76; *Soulas și alții împotriva Franței*, 2008, pct. 38-39; *Le Pen împotriva Franței* (dec.), 2010]. Curtea a constatat, în cauza *Savva Terentyev împotriva Rusiei*, 2018, că instanțele naționale nu au fost în măsură să explice modul în care ar putea fi vulnerabile forțele de poliție, din rândul cărora niciun membru nu a fost identificat nominal (pct. 75-76).

600. Mijlocul de comunicare a afirmațiilor reprezintă, de asemenea, un criteriu important în evaluarea impactului potențial al discursului. Astfel, Curtea a declarat disproporționată condamnarea unei persoane pentru publicarea unei colecții de poezii în raport cu forma de exprimare folosită, care

implica un limbaj metaforic și afecta un public restrâns [*Karataş împotriva Turciei*, 1999, pct. 52; a se vedea și *Polat împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 47].

601. În plus, suportul folosit poate avea o anumită importanță. În această privință, un discurs difuzat de mass-media audiovizuală are efecte mult mai imediate și mai puternice decât un discurs difuzat de presa scrisă [*Jersild împotriva Danemarcei*, 1994, pct. 31; *Roj TV A/S împotriva Danemarcei* (dec.), 2018, pct. 47; *Zemmour împotriva Franței*, 2022, pct. 62]. Alte exemple de situații sunt cele în care discursul este difuzat *via* distribuirea de pliante ale unui partid politic în contextul unei campanii electorale (*Féret împotriva Belgiei*, 2009, pct. 76) sau *via* internet, suport care amplifică impactul potențial al discursului. Întrucât afirmațiile în mod vădit ilicite, mai ales afirmațiile calomnioase, care instigă la ură sau la violență, se pot difuza pe internet ca niciodată până acum în întreaga lume în câteva secunde și, uneori, rămân on-line pentru o lungă perioadă de timp [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 110], comunicările on-line și conținutul acestora sunt, cu siguranță, mult mai susceptibile decât presa să aducă atingere exercitării și respectării drepturilor și libertăților fundamentale: prin urmare, este esențial, atunci când se evaluează influența potențială a unei publicații on-line, să se determine gradul de vizibilitate al acesteia în rândul publicului [*Savva Terentyev împotriva Rusiei*, 2018, pct. 79; *Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 133].

602. Este posibil să se identifice, în jurisprudența Curții, mai multe categorii de discursuri în funcție de conținutul lor și impactul lor asupra scopurilor legitime invocate. Deși aceste categorii nu se disting întotdeauna în mod clar, este necesară descrierea lor, precum și a criteriilor specifice aplicabile fiecăreia dintre ele. Aceste categorii vor fi tratate separat în cele ce urmează.

a. Discursurile separatiste și publicațiile unor organizații ilegale

603. În general, Curtea consideră că este esența democrației să permită propunerea și discutarea unor proiecte politice diverse, chiar și a celor care pun sub semnul întrebării actualul mod de organizare a unui stat, cu condiția ca acestea să nu aibă scopul de a aduce atingere democrației în sine [*Partidul Socialist și alții împotriva Turciei*, 1998, pct. 47; *Costa i Rosselló și alții împotriva Spaniei* (dec.), 2025, pct. 135].

604. În cadrul evaluării proporționalității unei ingerințe, Curtea face deosebire între discursul separatist așa-zis pașnic sau democratic și discursul separatist în legătură cu comiterea de infracțiuni sau de acte care perpetuează violența. A declarat proporțională o ingerință în libertatea de exprimare a unui lider politic al mișcării separatiste basce din Franța, în ceea ce privește obligația de a se abține, în cadrul unei libertăți condiționate, de la difuzarea oricărei lucrări sau de la referirea în public la infracțiunile pe care le-a săvârșit, acesta din urmă păstrându-și posibilitatea de a se exprima cu privire la problema bască în măsura în care nu se referea la infracțiunile pentru care fusese condamnat (*Bidart împotriva Franței*, 2015, pct. 42).

605. Curtea ia în considerare contextul în care este exprimat discursul, în special atunci când revendicările separatiste dintr-o anumită regiune sunt însoțite de conflicte armate. Astfel, deși noțiunile de securitate națională și siguranță publică trebuie să fie interpretate în mod restrictiv, Curtea a considerat că problemele referitoare la conflictul din Republica Cecenă sunt foarte sensibile și, prin urmare, impuneau o vigoare specială din partea autorităților (*Stomakhin împotriva Rusiei*, 2018, pct. 85-86; *Dmitriyevskiy împotriva Rusiei*, 2017, pct. 87).

606. Curtea a considerat în unele cauze că, pentru justificarea unei ingerințe în libertatea de exprimare, discursurile separatiste – sub formă de sloganuri în aceste cauze – trebuie să aibă un impact asupra securității naționale sau a ordinii publice și să prezinte un pericol clar și iminent pentru aceste obiective legitime (*Gül și alții împotriva Turciei*, 2010, pct. 42; *Kılıç și Eren împotriva Turciei*, 2011, pct. 29-30; *Bülent Kaya împotriva Turciei*, 2013, pct. 42).

607. Condamnarea penală a redactorului-șef al unui ziar regional pentru publicarea unor articole despre care se presupunea că au fost scrise de lideri ai unei mișcări separatiste, căutați pentru o serie

de infracțiuni foarte grave, nu poate fi justificată, potrivit Curții, numai pe baza profilului presupușilor autori [*Dmitriyevskiy împotriva Rusiei*, 2017, pct. 104 și 114; a se vedea în același sens *Ceylan împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 36; *Sürek și Özdemir împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 61; *Erdoğan și Ince împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 52 și 55; *Faruk Temel împotriva Turciei*, 2011, pct. 62 și 64; *Polat împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 47].

608. Pentru a evalua dacă publicarea de materiale scrise realizate de organizații interzise prezintă un risc de instigare publică la comiterea unor infracțiuni de terorism sau risc de apologie a terorismului, trebuie să se țină seama nu numai de natura autorului și a destinatarului mesajului, ci și de conținutul textelor în cauză și de contextul în care acestea sunt publicate. Pentru a pune în balanță interese concurente, autoritățile naționale trebuie să țină seama în mod suficient de dreptul publicului de a fi informat despre alt mod de a lua în considerare o situație conflictuală, din punctul de vedere al uneia dintre părțile la conflict, oricâtă neplăcere le-ar cauza aceasta (*Gözel și Özer împotriva Turciei*, 2010, pct. 56).

609. Astfel, Curtea a constatat încălcarea art. 10 din Convenție în numeroase cauze îndreptate împotriva Turciei, al căror obiect îl constituia condamnarea unor proprietari, redactori-șefi sau editori de publicații periodice pentru publicarea de declarații sau broșuri realizate de organizații încadrate în temeiul dreptului intern ca „teroriste” [*Gözel și Özer împotriva Turciei*, 2010; *Karakoyun și Turan împotriva Turciei*, 2007; *Çapan împotriva Turciei*, 2006; *İmza împotriva Turciei*, 2009; *Kanat și Bozan împotriva Turciei*, 2008; *Demirel și Ateş împotriva Turciei*, 2007; *Özer împotriva Turciei (nr. 3)*, 2020]. Potrivit Curții, o astfel de ingerință a avut ca efect cenzurarea parțială a profesioniștilor din mass-media și limitarea capacității acestora de a expune în mod public o opinie adecvată pentru dezbateră publică – cu condiția de a nu pleda direct sau indirect pentru comiterea de infracțiuni de terorism [a se vedea, în special, *Ali Gürbüz împotriva Turciei*, 2019, pct. 77; *Özgür Gündem împotriva Turciei*, 2000, pct. 62-64, precum și cele patru hotărâri *Yıldız și Taş împotriva Turciei (nr. 1, nr. 2, nr. 3 și nr. 4)*, 2006; în ceea ce privește condamnarea unei persoane pentru propagandă în favoarea unei organizații teroriste pentru unicul motiv că a participat la funeraliile unor membri decedați ai acestei organizații, a se vedea *Nejdet Atalay împotriva Turciei*, 2019, pct. 20-23].

610. Pe de altă parte, într-o cauză având ca obiect confiscarea și distrugerea, de către autoritățile vamale elvețiene, a unei mari cantități de material de propagandă realizat de Partidul Muncitorilor din Kurdistan (PKK), Curtea a considerat că materialul în litigiu susținea și glorifica violența și avea ca scop mobilizarea unui număr cât mai mare posibil de persoane la cauza armată împotriva autorităților turce, și a concluzionat că restrângerea era justificată în raport cu art. 10 § 2 [*Kaptan împotriva Elveției* (dec.), 2001].

611. De asemenea, trebuie arătat că, într-o cauză condamnarea unei societăți de televiziune pentru difuzarea de programe care făceau apologia unei organizații teroriste, Curtea a concluzionat că, în temeiul art. 17, respectivul capăt de cerere al societății reclamante nu intra în domeniul de aplicare al art. 10. Pentru a se pronunța astfel, a examinat conținutul programelor, prezentarea acestora și legătura dintre acestea și a avut în vedere următorii factori: relatarea parțială a actualităților combinată cu incitări repetate de a participa la lupte și la acțiuni, incitări la aderarea la organizația teroristă sau la lupta armată, precum și portretizarea ca eroi a luptătorilor decedați ai organizației. În plus, Curtea a constatat că instanțele naționale au stabilit că, la data faptelor, organizația finanța într-o măsură importantă societatea reclamantă [*Roj TV A/S împotriva Danemarcei* (dec.), 2018].

b. Apologia și aprobarea actelor criminale și/sau teroriste

612. Atunci când are de examinat justificarea unei ingerințe într-un discurs de apologie a terorismului, Curtea analizează ingerința în lumina cauzei în ansamblu, incluzând conținutul declarațiilor în litigiu, contextul în care acestea se înscriu [*Erdoğan și Ince împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 47; *Stomakhin împotriva Rusiei*, 2018, pct. 93], precum și personalitatea și funcția autorului afirmațiilor în litigiu

[*Demirel și Ateş împotriva Turciei*, 2007, pct. 37 *Dicle împotriva Turciei (nr. 3)*, 2022, pct. 91; *Rouillan împotriva Franței*, 2022, pct. 66].

613. Într-o cauză referitoare la condamnarea proprietarului unei reviste, Curtea a considerat că conținutul articolului în litigiu era de natură să incite la violență în regiunea respectivă. Potrivit Curții, cititorul rămânea cu impresia că recurgerea la violență este o măsură de autoapărare necesară și justificată contra agresorului. Aceasta a concluzionat că, în speță, era vorba de incitare la violență. A precizat că, deși reclamantul nu s-a asociat personal cu opiniile exprimate în comentariul de presă, i-a oferit totuși autorului acestuia sprijin pentru incitare la violență [*Sürek împotriva Turciei (nr. 3)* (MC), 1999, pct. 40-41].

614. Într-o altă cauză, în care reclamantul, caricaturist, a fost condamnat pentru complicitate la apologia terorismului ca urmare a publicării unei caricaturi la două zile după atacul din 11 septembrie 2001 asupra turnurilor gemene ale World Trade Center, Curtea a subliniat dimensiunea temporală a publicației și lipsa de precauții în limbajul folosit din partea caricaturistului, într-un moment în care întreaga lume era șocată de vestea atacului. A constatat, de asemenea, că publicația a provocat reacții care puteau să amplifice violența și demonstau un impact plauzibil asupra ordinii publice în regiunea sensibilă din punct de vedere politic în care a fost publicată. În consecință, Curtea a concluzionat că sancțiunea moderată aplicată reclamantului se baza pe motive relevante și suficiente (*Leroy împotriva Franței*, 2008, pct. 45-46; a se vedea, *a contrario*, *Stomakhin împotriva Rusiei*, 2018, pct. 109 și 125-132; și *Rouillan împotriva Franței*, 2022, pct. 74-76, cauză în care Curtea a concluzionat că sancțiunea era disproporționată).

615. În cauza *Z.B. împotriva Franței*, 2021, reclamantul a fost condamnat pentru că i-a oferit tânărului său nepot, cu ocazia celei de-a treia aniversări, un tricou cu inscripțiile „Sunt o bombă” și „Jihad, născut la 11 septembrie”. Copilul s-a dus la grădiniță cu tricoul respectiv și, deși acesta nu era direct vizibil pentru terți, adulții l-au observat în incinta școlii în timp ce îl îmbrăcau pe copil și au informat autoritățile. Reclamantul nu avea legături cu un grup terorist sau cu o ideologie teroristă și a susținut că inscripțiile se doreau a fi haioase. A fost condamnat la 2 luni de închisoare cu suspendare și la pedeapsa amenzii. Curtea a observat că inscripțiile în litigiu nu puteau fi considerate ca făcând parte dintr-o dezbatere de interes general cu privire la atacurile din 11 septembrie 2001 (pct. 58). De asemenea, aceasta a ținut seama de contextul general al faptelor în litigiu, în special recentele atacuri în care trei copii au murit în apropierea școlii lor (pct. 60 și 63), precum și contextul specific (instrumentarea unui copil în vârstă de 3 ani, pct. 61). De asemenea, a statuat că condamnarea reclamantului a fost pronunțată pe baza unor motive relevante și suficiente și că sancțiunea era proporțională cu scopul legitim urmărit (apărarea ordinii publice și prevenirea infracțiunilor), concluzionând că nu a fost încălcat art. 10 din Convenție.

616. În ceea ce privește apologia crimelor de război, Curtea acordă o importanță semnificativă contribuției discursului la o dezbatere de interes general. Într-o cauză referitoare la o carte în care autorul, membru al forțelor armate franceze, a inclus mărturisiri privind folosirea torturii în timpul războiului din Algeria, Curtea a considerat că discursul în litigiu avea o importanță deosebită pentru memoria colectivă, informând publicul nu doar că astfel de practici au existat, ci și că au avut aprobarea autorităților franceze (*Orban și alții împotriva Franței*, 2009, pct. 49).

617. Curtea a reamintit că aflarea adevărului istoric este un atribut al libertății de exprimare și că debaterile cu privire la cauzele unor acte de o gravitate deosebită, de natură să fie încadrate ca crime de război sau crime contra umanității, trebuie să se poată desfășura în mod liber (*Dmitriyevskiy împotriva Rusiei*, 2017, pct. 106). Cu toate acestea, într-o cauză referitoare la publicarea unei cărți bazate atât pe amintirile personale ale autorului – ilustrând într-o lumină negativă un cuplu căsătorit care locuia în apropierea domiciliului său la momentul evenimentelor descrise în carte –, cât și pe documente de arhivă, Curtea a insistat asupra necesității imperioase de a asigura un just echilibru între libertatea de exprimare și protecția reputației individului (*Marinoni împotriva Italiei*, 2021, pct. 74-75 și 80).

618. În cauza *Erkizia Almandoz împotriva Spaniei*, 2021, reclamantul, o figură politică, a fost condamnat la 1 an de închisoare și la 7 ani de neeligibilitate pentru că a participat la o comemorare ținută în memoria unui fost membru al organizației teroriste ETA și pentru că a ținut un discurs în cursul acestui eveniment. Curtea a recunoscut că discursul în litigiu se încadra într-o dezbateră de interes general (pct. 44). Curtea a constatat că discursul a fost ținut într-un context de tensiuni politice și sociale (pct. 45). Cu toate acestea, a subliniat că, în ciuda anumitor ambiguități, acesta nu poate fi considerat ca incitând la violență, ură sau intoleranță (pct. 46-47), astfel încât capacitatea acestuia de a cauza prejudicii era limitată (pct. 48). Având în vedere gravitatea pedepsei aplicate (pct. 50), a constatat o încălcare a art. 10 din Convenție.

c. Alte tipuri de discurs restrânse pentru motivul apărării ordinii și al prevenirii infracțiunilor

619. Obiectivul legitim al apărării ordinii, astfel cum este consacrat în paragraful 2 al art. 10, a fost invocat de statele membre, printre altele, în contextul discursului ostil serviciului militar sau favorabil demilitarizării (*Arrowsmith împotriva Regatului Unit*, 1978, raportul Comisiei; *Chorherr împotriva Austriei*, 1993, pct. 32). În cauza *Ergin împotriva Turciei (nr. 6)*, 2006, Curtea a precizat că, deși afirmațiile în litigiu conferă articolului o conotație ostilă serviciului militar, atâta timp cât acestea nu îndeamnă totuși la folosirea violenței, la rezistență armate sau la revoltă, și cât timp nu este vorba despre un discurs de incitare la ură, ingerința nu poate fi justificată de scopul legitim al apărării ordinii. Aceasta a arătat că articolul în litigiu fusese publicat într-un ziar, că era destinat unui public larg și nu urmărirea, prin forma sau conținutul său, să provoace o dezertare imediată (pct. 34).

620. Într-o cauză având ca obiect o ordonanță, pronunțată în conformitate cu legea penală portugheză, prin care se interzicea intrarea în apele teritoriale ale Portugaliei a unei nave la bordul căreia asociațiile reclamante intenționau să transmită informații și să organizeze reuniuni care să promoveze dezincriminarea întreruperii voluntare a sarcinii, Curtea a admis că interdicția în litigiu urmărirea, printre altele, scopul legitim de apărare a ordinii (*Women On Waves și alții împotriva Portugaliei*, 2009, pct. 35). Cu toate acestea, Curtea a concluzionat că o măsură atât de radicală are în mod inevitabil un efect descurajator nu numai asupra reclamantelor, ci și asupra altor persoane care doresc să comunice informații și idei care contestă ordinea stabilită.

621. Curtea a admis, de asemenea, că interzicerea unei campanii de afișe pentru activitatea imorală a autorilor săi și trimiterea la un site internet care vizează un anumit prozelitism urmărește, printre alte scopuri legitime, prevenirea infracțiunilor [*Mouvement raélien suisse împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 54]. A constatat că nu există nicio îndoială cu privire la eficacitatea controlului judecătoresc exercitat de instanțele naționale, care și-au motivat cu atenție deciziile de a nu autoriza campania de afișe, luând în considerare promovarea clonării umane, propaganda în favoarea „geniocratiei” și posibilitatea ca scrierile și ideile promovate de Mouvement raélien suisse să ducă la abuzuri sexuale asupra minorilor săvârșite de unii dintre membrii mișcării.

622. Într-o cauză privind publicarea pe un blog a unor simboluri neconstituționale (în speță, naziste), Curtea a considerat, având în vedere contextul istoric, că se poate considera că statele care au suferit ororile naziste au responsabilitate morală deosebită de a se distanța de atrocitățile în masă comise, ceea ce poate justifica interzicerea, în scopul apărării ordinii, a folosirii unor astfel de simboluri în toate mijloacele de comunicare pentru a împiedica pe oricine să se obișnuiască să le vadă [*Nix împotriva Germaniei* (dec.), 2018]. În schimb, într-o cauză referitoare la un jurnalist care publicase despre un grup naționalist controversat un articol de presă care conținea citate dintr-un manifest al acestui grup și simboluri care evocau simboluri naziste, Curtea și-a exprimat îndoielile cu privire la chestiunea dacă avertismentul emis de o autoritate de reglementare a mass-mediei pentru „conținut extremist” în legătură cu acest articol avea într-adevăr scopul de apărare a ordinii, având în vedere că autorul articolului nu aproba conținutul manifestului și nu se asocia în niciun alt mod cu acesta, iar obiectivul său principal era de a dezvălui caracterul rasist și reprobabil al programului acestui grup. Cu toate

acestea, Curtea a preferat să abordeze această chestiune în contextul examinării caracterului „necesar într-o societate democratică” al ingerinței (*RID Novaya Gazeta și ZAO Novaya Gazeta împotriva Rusiei*, 2021, pct. 80).

623. Într-o cauză în care a fost în discuție destituirea din funcție a unor diplomați de rang înalt ca urmare a declarațiilor lor publice privind pretinsul caracter fraudulos al alegerilor prezidențiale recente, Curtea a admis că ingerința în litigiu a urmărit scopurile legitime de protejare a securității naționale și a siguranței publice, precum și de apărare a ordinii, subliniind obligația de loialitate care le revine diplomaților și necesitatea ca statul pârât să se poată baza pe un corp diplomatic neutru din punct de vedere politic (*Karapetyan și alții împotriva Armeniei*, 2016, pct. 49-50).

624. În cauza *Ludes și alții împotriva Franței*, 2025, pct. 92, în care reclamantii, activiști de mediu, au fost condamnați penal pentru infracțiuni de coautorat la furt ca urmare a înlăturării portretului președintelui Republicii din mai multe primării și a refuzului de a-l restitui pentru a denunța insuficiența măsurilor puse în aplicare de stat în vederea respectării angajamentelor asumate în cadrul Conferinței internaționale privind clima (COP21) și în vederea combaterii schimbărilor climatice, Curtea a statuat că statul putea invoca în mod legitim apărarea ordinii. În plus, Curtea a considerat că, făcând distincție între, pe de o parte, înlăturarea portretelor care era suficientă pentru exprimarea mesajului transmis de reclamant și, pe de altă parte, însușirea lor ulterioară și refuzul expres de a le restitui, ceea ce constituie infracțiunea de furt, instanțele naționale au reținut motive „relevante și suficiente” (pct. 108 și 113). Ținând seama totodată de cuantumul redus al amenzilor aplicate reclamantilor, Curtea a constatat neîncălcarea art. 10 în speță.

625. Apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor au fost, de asemenea, invocate în contextul reprimării unor acte comise de jurnaliști care au încălcat dispozițiile dreptului penal intern cu motivarea că desfășoară activități jurnalistice¹⁷.

3. Severitatea sancțiunii

626. Statele contractante nu dispun de o marjă de apreciere nelimitată pentru a lua măsurile pe care le consideră corespunzătoare pentru protejarea intereselor legitime enumerate la art. 10 § 2 din Convenție și pentru pedepsirea conduitelor nelegale legate de exprimare. Aprecierea proporționalității unei ingerințe trebuie să țină seama de natura și de severitatea sancțiunilor aplicate, iar Curtea trebuie să dea dovadă de cea mai mare prudență atunci când măsurile luate de autoritățile naționale sunt de natură să descurajeze reclamantii sau alte persoane să comunice informații ori idei care contravin ordinii stabilite (*Stomakhin împotriva Rusiei*, 2018, pct. 126). Într-un sistem democratic, poziția dominantă pe care o deține guvernul îi impune să dea dovadă de reținere în exercitarea căilor de atac în materie penală, în special dacă există alte mijloace de a răspunde atacurilor și criticilor nejustificate din partea opozanților săi. Desigur, autorităților competente ale statului le rămâne posibilitatea de a adopta, în calitatea lor de garante ale ordinii publice, măsuri chiar și de natură penală, cu scopul de a reacționa în mod adecvat și nu excesiv la astfel de afirmații [*Incal împotriva Turciei*, 1998, pct. 54; pentru exemple de sancțiuni penale în domeniu, a se vedea *Arslan împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 49-50; *Stomakhin împotriva Rusiei*, 2018, pct. 128 și 132].

627. În cauza *Zana împotriva Turciei*, 1997, Curtea a considerat că pedeapsa închisorii aplicată reclamantului era proporțională cu scopul legitim urmărit, având în vedere în special faptul că reclamantul executase doar o mică parte din această pedeapsă în detenție (*ibid.*, pct. 61). În alte cauze, în care Curtea a recunoscut că afirmațiile în litigiu constituiau apologia terorismului și că restricțiile privind libertatea de exprimare a reclamantilor răspundeau, prin urmare, unei „nevoi sociale imperioase”, Curtea a statuat totuși că pedepsele cu închisoarea aplicate persoanelor în cauză constituiau măsuri disproporționate (*Stomakhin împotriva Rusiei*, 2018, pct. 127-132; *Rouillan împotriva Franței*, 2022, pct. 74-76).

¹⁷ A se vedea secțiunea „Caracterul legal al conduitei jurnaliștilor” din capitolul V de mai sus.

628. În cauza *Dickinson împotriva Turciei*, 2021, Curtea a statuat că reținerea și arestarea preventivă a reclamantului, precum și sancțiunea penală care i-a fost aplicată (chiar dacă era vorba doar de o amendă judiciară) nu erau justificate în raport cu circumstanțele cauzei. Pentru a se pronunța astfel, aceasta a considerat că, prin însăși natura sa, o astfel de sancțiune avea în mod inevitabil un efect descurajator, în pofida cuantumului moderat, având în vedere în special efectele condamnării. A adăugat că faptul că prin hotărârea de condamnare executarea pedepsei a fost suspendată timp de 5 ani și că pedeapsa a fost anulată în cele din urmă, cu toate consecințele care decurg de aici, nu a modificat această concluzie, întrucât continuarea, pentru o perioadă considerabilă, a procedurii penale împotriva reclamantului pe baza unei infracțiuni grave pentru care puteau fi aplicate pedepse cu închisoarea a avut un efect descurajator asupra disponibilității persoanei în cauză de a-și exprima punctul de vedere cu privire la chestiuni de interes public (pct. 58).

629. În schimb, în ceea ce privește condamnarea penală a unui om de afaceri pentru discurs de incitare la ură îndreptat împotriva unor grupuri etnice, cumulată cu o amendă și interzicerea desfășurării de activități legate de jurnalism sau de editură timp de 2 ani, Curtea a constatat că art. 10 nu a fost încălcat (*Atamanchuk împotriva Rusiei*, 2020, pct. 72).

630. În plus, în cauza *Vereniging Weekblad Bluf! împotriva Țărilor de Jos*, 1995, Curtea a considerat că a fost disproporționată o măsură de punere sub sechestru pentru a împiedica publicarea unor informații, întrucât acestea fuseseră deja făcute publice (*ibid.*, pct. 44-46).

631. În cauzele referitoare în special la libertatea presei, ceea ce contează nu este caracterul minor al pedepsei aplicate, ci însăși condamnarea – care riscă să descurajeze jurnaliștii să contribuie la dezbaterea publică a chestiunilor de interes pentru viața comunității (*Dammann împotriva Elveției*, 2006, pct. 57). În această privință, Curtea ia în considerare, printre altele, faptul că reclamantul nu a fost niciodată declarat vinovat de o infracțiune similară celei pentru care a fost condamnat, considerând că alegerea unei pedepse severe ar fi fost mai acceptabilă în caz contrar (*Stomakhin împotriva Rusiei*, 2018, pct. 130).

632. Într-o cauză în care s-a ridicat problema detenției unui jurnalist, Curtea a constatat că, și în cauzele în care există acuzații grave, arestarea preventivă ar trebui folosită în mod excepțional și în ultimă instanță, în cazul în care celelalte măsuri nu sunt suficiente pentru a garanta realmente buna desfășurare a procedurii. Aceasta a subliniat în special că privarea de libertate a vocilor critice creează efecte negative multiple, atât pentru persoana privată de libertate, cât și pentru societate în ansamblu, și produce în mod inevitabil un efect descurajator asupra libertății de exprimare prin intimidarea societății civile și reducerea la tăcere a vocilor divergente (*Sahin Alpay împotriva Turciei*, 2018, pct. 181-182).

633. Curtea a statuat că este disproporționată aplicarea unei amenzi – care ar putea fi înlocuită cu o privare de libertate în caz de neplată – unui reprezentant sindical care a insultat drapelul național în timpul unei demonstrații pașnice organizate pentru a protesta împotriva neplății salariilor. Pentru a se pronunța astfel, aceasta a arătat că afirmațiile în litigiu au fost făcute pe cale orală o singură dată, în fața unui public restrâns, în cadrul unei demonstrații împotriva neplății salariilor care dura de mai multe luni și că afirmațiile în discuție nu au cauzat tulburări sau perturbări (*Fragoso Dacosta împotriva Spaniei*, 2023, pct. 33).

634. În plus, în cadrul controlului proporționalității ingerinței, pe lângă natura și severitatea pedepsei, Curtea poate lua în considerare și durata urmăririi penale încheiate cu condamnarea autorului discursului în litigiu (*Gül și alții împotriva Turciei*, 2010, pct. 43).

XII. Libertatea de exprimare și protecția sănătății sau a moralei

635. Sunt frecvente cazurile în care statele contractante invocă în comun scopurile legitime de protecție a sănătății și protecție a moralei [*Mouvement raëlien suisse împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 54; *Bayev și alții împotriva Rusiei*, 2017, pct. 45]. În plus, protecția moralei sau a sănătății este uneori invocată împreună cu alte scopuri legitime, inclusiv protecția drepturilor altora (*Müller și alții împotriva Elveției*, 1988, pct. 30; *Aydın Tatlav împotriva Turciei*, 2006, pct. 20; *Sekmadienis Ltd. împotriva Lituaniei*, 2018, pct. 69), prevenirea infracțiunilor [*Open Door și Dublin Well Woman împotriva Irlandei*, 1992, pct. 61; *Mouvement raëlien suisse împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 54] sau apărarea ordinii (*Akdaş împotriva Turciei*, 2010, pct. 23).

636. În plus, această secțiune va menționa o serie de cauze în care „protecția drepturilor altora” a fost considerată ca fiind scopul legitim prioritar (*Vejdeland și alții împotriva Suediei*, 2012, pct. 49; *Mamère împotriva Franței*, 2006, pct. 18; *Hertel împotriva Elveției*, 1998, pct. 42), dar în care au fost invocate considerații referitoare la protecția sănătății sau a moralei în cadrul procedurilor naționale și/sau în fața Curții.

637. Curtea își rezervă dreptul de a evalua legitimitatea scopurilor invocate de statul pârât pentru a justifica ingerința. Astfel, într-o cauză privind o lege prin care se interzicea promovarea homosexualității în rândul minorilor, Curtea a considerat că legea respectivă, care accentua stigmatizarea și prejudecățile și încuraja homofobia, nu poate fi justificată de niciunul dintre obiectivele legitime enumerate în al doilea paragraf al art. 10 din Convenție (*Bayev și alții împotriva Rusiei*, 2017, pct. 83). În speță, interzicerea informării cu privire la relațiile între persoane de același sex, măsură prezentată de statul pârât ca fiind necesară pentru menținerea obiectivelor de creștere demografică, nu putea fi justificată de scopul legitim al sănătății publice (*ibid.*, pct. 73).

638. Cauza *Macatê împotriva Lituaniei* (MC), 2023, pct. 210-217, este prima cauză în care Curtea a fost sesizată să se pronunțe cu privire la restricțiile aplicate unei opere literare despre relații între persoane de același sex care era adresată în mod direct copiilor și era scrisă într-un stil și într-un limbaj ușor accesibile acestora. Curtea a arătat că nu există dovezi științifice care să sugereze că un conținut referitor la orientări sexuale diferite, prezentat într-o manieră obiectivă și adaptată vârstei, ar putea să le dăuneze, subliniind că, dimpotrivă, lipsa unui astfel de conținut și persistența homofobiei sunt cele care le dăunează. A adăugat că măsurile care restricționează accesul copiilor la conținuturi referitoare la relații între persoane de același sex exclusiv pentru motive de orientare sexuală au repercusiuni sociale mai ample. A precizat că astfel de măsuri, fie că sunt consacrate direct în legislație, fie că sunt adoptate în cadrul unor decizii pronunțate de la caz la caz, demonstrează că autoritățile preferă anumite tipuri de relații și familii în defavoarea altora – că, în opinia lor, relațiile între persoane de sex diferit sunt mai acceptabile și mai valoroase pentru societate decât relațiile între persoane de același sex, contribuind astfel la stigmatizarea continuă a acestora din urmă. Aceasta a concluzionat că astfel de restrângeri, oricât de limitate ar fi efectele și domeniul lor de aplicare, sunt incompatibile cu noțiunile de egalitate, pluralism și toleranță, inerente unei societăți democratice, că nu urmăreau niciunul dintre scopurile care ar putea fi considerate legitime în sensul art. 10 § 2 din Convenție și că, prin urmare, sunt incompatibile cu art. 10.

639. Dispozițiile de drept intern care permit ingerințe în vederea realizării acestor scopuri legitime sunt foarte diverse. Scopurile legitime în discuție sunt protejate prin legi civile și penale, ca de exemplu cele care reglementează profanarea pietrelor funerare (*Sinkova împotriva Ucrainei*, 2018, pct. 44), publicațiile obscene [*Perrin împotriva Regatului Unit* (dec.), 2005; *Akdaş împotriva Turciei*, 2010, pct. 19] sau gestionarea afișajului în domeniul public [*Mouvement raëlien suisse împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 25].

A. Principii generale

1. Protecția sănătății

640. Obiectivul legitim al protecției sănătății este invocat în mai multe tipuri de cauze referitoare, printre altele, la sănătatea publică (în special în cauza *Société de conception de presse et d'édition și Ponson împotriva Franței*, 2009, pct. 53, referitoare la restrângerea publicității în favoarea consumului de tutun, *Bielau împotriva Austriei*, 2024, pct. 39, referitoare la declarații privind ineficacitatea generală a vaccinurilor, și *Avagyan împotriva Rusiei*, 2025, pct. 29, referitoare la combaterea dezinformării despre COVID-19), la bioetică [*Mouvement raëlien suisse împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 54, referitoare la un discurs în favoarea clonării umane și a transferului de conștiință], precum și la drepturile bolnavilor de a nu fi expuși la informații medicale neverificate [*Vérités Santé Pratique SARL împotriva Franței* (dec.), 2005; a se vedea și *Palusinski împotriva Poloniei* (dec.), 2006, referitoare la un discurs de încurajare a consumului de substanțe stupefiante].

641. Curtea atribuie un nivel ridicat de protecție libertății de exprimare atunci când discursul în litigiu are ca scop dezbateră unor chestiuni legate de protecția sănătății. În aceste cazuri, Curtea consideră că discursul este o chestiune de interes general (*Hertel împotriva Elveției*, 1998, pct. 47) și, prin urmare, efectuează o examinare deosebit de atentă a proporționalității măsurilor în litigiu.

642. Curtea a considerat că discursul prin care se denunță faptul că publicul nu a fost suficient informat de către autorități cu privire la o catastrofă ecologică și la consecințele acesteia în ceea ce privește sănătatea publică face parte dintr-o dezbateră publică extrem de importantă (*Mamère împotriva Franței*, 2006, pct. 20; a se vedea, de asemenea, în ceea ce privește un studiu științific privind efectele pe care ingerarea de alimente preparate cu microunde le are asupra sănătății, *Hertel împotriva Elveției*, 1998, pct. 47). Aceasta a dedus de aici că marja de apreciere a autorităților naționale pentru a stabili „necesitatea” măsurii în litigiu este deosebit de restrânsă. În mod similar, în cauza *Avagyan împotriva Rusiei*, 2025, pct. 34, în care reclamanta a fost sancționată pentru că a criticat răspunsul autorităților la pandemia de COVID-19, precum și exactitatea și transparența statisticilor oficiale, Curtea a subliniat că aceste critici se referă la chestiuni de interes public și că, în perioade de criză, în care transparența și obligația de responsabilitate sunt esențiale, este deosebit de important să nu se restrângă acest tip de dezbateră.

643. În ceea ce privește o dezbateră de interes general, Curtea a considerat că, deși opinia exprimată în afirmații era minoritară și putea să părea nefondată, ar fi deosebit de excesiv să se limiteze libertatea de exprimare doar la prezentarea ideilor acceptate în general (*Hertel împotriva Elveției*, 1998, pct. 50). Dar a precizat că, deși nu există niciun element care să împiedice difuzarea de informații care rănesc, șochează sau îngrijorează în domenii în care certitudinea este improbabilă, condiția este ca acestea să fie prezentate în mod nuanțat [*Vérités Santé Pratique SARL împotriva Franței* (dec.), 2005].

644. În plus, declarațiile făcute de personalul medico-sanitar cu privire la problemele de sănătate publică necesită o abordare nuanțată. Deși medicii beneficiază de libertatea de exprimare garantată de art. 10 și au dreptul de a participa la dezbateri privind problemele de sănătate publică, inclusiv dreptul de a exprima opinii critice și minoritare, exercitarea acestui drept nu este nelimitată, în special atunci când este legată de exercitarea profesiei lor. Datorită cunoștințelor lor de specialitate în domeniul medical și a serviciilor profesionale oferite în interesul sănătății publice, aceștia au un rol esențial de jucat în contextul dezbaterilor privind sănătatea publică. Aceștia pot fi supuși unor obligații profesionale în conformitate cu îndatoririle și responsabilitățile lor în sensul art. 10 § 2. Pentru a proteja sănătatea și bunăstarea celorlalți, autoritățile pot fi sesizate pentru a restrânge libertatea de exprimare a medicilor dacă aceștia diseminează publicului informații false și categorice despre chestiuni medicale, în special atunci când astfel de informații sunt publicate pe un site internet (*Bielau împotriva Austriei*, 2024, pct. 41, 42 și 44). Într-o cauză în care un medic a fost sancționat disciplinar pentru publicarea, pe website-ul său, a unor declarații categorice, negative și imposibil de apărut din

punct de vedere științific cu privire la ineficiența vaccinurilor, Curtea a concluzionat că nu a fost încălcat art. 10 (*ibid.*, pct. 37-47).

645. În cadrul evaluării proporționalității unei ingerințe cu protecția sănătății publice, Curtea acordă o importanță semnificativă existenței unui consens european. Astfel, după ce a recunoscut existența unui consens european cu privire la intenția de a reglementa strict promovarea consumului de tutun, Curtea a statuat că anumite considerente fundamentale de sănătate publică, asupra cărora statul și Uniunea Europeană au adoptat legi de altfel, pot să prevaleze asupra imperativelor economice, chiar și asupra anumitor drepturi fundamentale, ca de exemplu libertatea de exprimare (*Société de conception de presse et d'édition și Ponson împotriva Franței*, 2009, pct. 56; a se vedea, în același sens, *Bielau împotriva Austriei*, 2024, pct. 44, în care Curtea a invocat consensul, în rândul Părților Contractante, privind eficacitatea vaccinării).

2. Protecția moralei

646. Protecția moralei, în jurisprudența Curții, a fost invocată ca scop legitim pentru a justifica o ingerință în discursuri:

- de natură politică, inclusiv spectacole artistice (*Sinkova împotriva Ucrainei*, 2018, pct. 107; *Mariya Alekhina și altele împotriva Rusiei*, 2018, pct. 203; *Bouton împotriva Franței*, 2022, pct. 31 și 41);
- de natură literară (*Akdaş împotriva Turciei*, 2010, pct. 30);
- de natură filozofică sau religioasă (*İ. A. împotriva Turciei*, 2005, pct. 20; *Aydın Tatlav împotriva Turciei*, 2006, pct. 25; *Rabczewska împotriva Poloniei*, 2022, pct. 6);
- cu caracter educativ (*Handyside împotriva Regatului Unit*, 1976);
- de o natură similară unui discurs comercial [*Mouvement raëlien suisse împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 62];
- de acordare de asistență în caz de sinucidere (*Lings împotriva Danemarcei*, 2022, pct. 41, 45 și 60).

647. În general, în cauzele având ca obiect limitarea libertății de exprimare în numele moralei, Curtea a considerat că autoritățile naționale dispun de o largă marjă de apreciere [*Mouvement raëlien suisse împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 76]. Cu toate acestea, întinderea unei astfel de marje de apreciere variază în funcție de mai mulți factori, printre acestea tipul de discurs în cauză având o importanță deosebită (*ibid.*, pct. 61). Deși Curtea consideră că în Convenție nu se prea permit restricții privind libertatea de exprimare în chestiuni politice [*Ceylan împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 34], statele contractante dispun, în general, de o largă marjă de apreciere în ceea ce privește discursurile comerciale și publicitare (*Sekmadienis Ltd. împotriva Lituaniei*, 2018, pct. 73; *markt intern Verlag GmbH și Klaus Beermann împotriva Germaniei*, 1989, pct. 33), precum și în domeniile care pot aduce atingere unor convingeri personale intime legate de morală sau, mai precis, de religie (*Sekmadienis Ltd. împotriva Lituaniei*, 2018, pct. 73; *Murphy împotriva Irlandei*, 2003, pct. 67; *Rabczewska împotriva Poloniei*, 2022, pct. 52). În mod similar, în cazul „moralei sexuale”, instanțele naționale dispun de o amplă marjă de apreciere (*Müller și alții împotriva Elveției*, 1988, pct. 36; *P. împotriva Poloniei*, 2025, pct. 74-76 și 79).

648. Curtea a constatat că nu se poate deduce, din dreptul intern al diferitelor state contractante, o noțiune europeană unitară de morală. Ideea că legile lor respective sunt alcătuite din cerințele acesteia din urmă variază în timp și în spațiu și necesită adesea luarea în considerare, în cadrul aceluiași stat, a existenței unor diferite comunități culturale, religioase, civile sau filozofice (*Kaos GL împotriva Turciei*, 2016, pct. 49). În consecință, Curtea a considerat că, datorită contactelor lor directe și constante cu forțele vii ale țării lor, autoritățile statului sunt, în principiu, mai în măsură decât instanța internațională pentru a se pronunța cu privire la conținutul exact al acestor cerințe, dar și cu privire la „necesitatea” unei „restrângeri” sau a unei „sanțiuni” destinate să răspundă acestora (*Handyside*

împotriva Regatului Unit, 1976, pct. 48; *Otto-Preminger-Institut împotriva Austriei*, 1994, pct. 56; *P. împotriva Poloniei*, 2025, pct. 77).

649. Cu toate acestea, Curtea a precizat că nu poate accepta că statul dispune, în domeniul protecției moralei, de o putere discreționară lipsită de limite și exceptată de la control (*Open Door și Dublin Well Woman împotriva Irlandei*, 1992, pct. 68). Cu alte cuvinte, în contextul protecției moralei, Curtea a considerat că statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere, dar nu nelimitată (a se vedea, de exemplu, *Norris împotriva Irlandei*, 1988, pct. 45). În consecință, pentru a evalua dacă ingerința statului este necesară într-o societate democratică, Curtea aplică principiile tradiționale ale jurisprudenței sale care impun să se verifice dacă aceasta corespunde unei nevoi sociale imperioase, dacă este proporțională cu scopul legitim urmărit și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru justificarea acesteia sunt relevante și suficiente (*Open Door și Dublin Well Woman împotriva Irlandei*, 1992, pct. 70; *P. împotriva Poloniei*, 2025, pct. 80-94).

650. În plus, Curtea consideră calitatea controlului parlamentar și jurisdicțional al necesității unei măsuri generale ca având o importanță deosebită, în special în ceea ce privește aplicarea marjei de apreciere relevante (*Lings împotriva Danemarcei*, 2022, pct. 42 și 58, referitoare la încadrarea sinuciderii asistate ca infracțiune).

651. Protecția credinței religioase, în funcție de particularitățile fiecărui stat contractant, poate decurge din scopul legitim al protecției moralei (*Sekmadienis Ltd. împotriva Lituaniei*, 2018, pct. 69). În această privință, Curtea consideră că lipsa unei concepții uniforme, în țările europene, a cerințelor referitoare la protecția drepturilor altora în legătură cu atacurile contra convingerilor religioase extinde marja de apreciere a statelor contractante atunci când reglementează libertatea de exprimare în domenii de natură să constituie insulte la adresa convingerilor personale intime în materie de morală sau de religie (*Aydin Tatlav împotriva Turciei*, 2006, pct. 24; *Rabczewska împotriva Poloniei*, 2022, pct. 52).

652. Dimpotrivă, întinderea acestei marje de apreciere, cu alte cuvinte recunoașterea singularităților culturale, istorice și religioase ale statelor membre ale Consiliului European, nu poate, potrivit Curții, să meargă până la a împiedica accesul publicului cu o anumită limbă la o operă din patrimoniul literar european (*Akdaş împotriva Turciei*, 2010, pct. 30). În această cauză, care a avut ca obiect condamnarea unui editor, precum și ridicarea și distrugerea tuturor exemplarelor unui roman conținând descrierea unor scene cu raporturi sexuale marcate de cruzime, cu diverse practici precum sadomasochismul, vampirismul și pedofilia, Curtea a amintit că, deși acordă statelor o anumită marjă de apreciere în materie, nu poate în acest caz particular să subestimeze trecerea a mai mult de un secol de la prima apariție a cărții în Franța, publicarea acesteia în mai multe țări în diferite limbi, nici consacrarea sa prin introducerea în „Pleiadă” cu 10 ani înainte de confiscarea ei în Turcia (*Akdaş împotriva Turciei*, 2010, pct. 28-29).

653. În fine, Curtea a considerat că art. 10 nu interzice, ca atare, orice restrângere prealabilă exprimării unui discurs sau publicării unor afirmații scrise, astfel cum reiese clar din termenii Convenției: „condiții”, „restrângeri”, „a împiedica” și „prevenirea” (*Kaos GL împotriva Turciei*, 2016, pct. 50). Curtea a admis că informația este un bun perisabil și că întârzierea publicării, chiar și pentru scurt timp, riscă să o priveze de orice valoare și de orice interes (*Observer și Guardian împotriva Regatului Unit*, 2012, pct. 47). Curtea concluzionează că astfel de restrângeri prezintă pericole atât de mari încât necesită examinarea cea mai riguroasă (*Kaos GL împotriva Turciei*, 2016, pct. 50).

B. Criterii de control cu privire la justificarea ingerinței

1. Natura, conținutul și impactul potențial al discursului

a. Natura și conținutul discursului

654. Oricare ar fi scopul legitim urmărit, primul criteriu de analiză a proporționalității unei ingerințe în libertatea de exprimare este de a stabili în ce măsură afirmațiile în litigiu pot contribui la o dezbatere de interes general. În general, contribuția discursului la o dezbatere de interes public va avea ca efect reducerea marjei de apreciere a statului. Potrivit Curții, aprecierea conținutului imoral al discursului nu se poate deduce din simplul fapt că discursul nu este acceptat de majoritatea opiniei publice (*Alekseyev împotriva Rusiei*, 2010, pct. 81).

655. În ceea ce privește discursurile referitoare la religie, Curtea consideră că este necesar să se stabilească dacă afirmațiile în litigiu au un ton insultător și dacă vizează direct persoana credincioșilor sau constituie un atac contra unor simboluri sacre. Astfel, Curtea consideră că cei care aleg să își exercite libertatea de a-și manifesta religia nu se pot aștepta în mod rezonabil să facă acest lucru fără niciun fel de critici; ei trebuie să tolereze și să accepte respingerea, de către alții, a convingerilor lor religioase și chiar răspândirea unor doctrine ostile credinței lor (*Otto-Preminger-Institute împotriva Austriei*, 1994, pct. 47; *Rabczewska împotriva Poloniei*, 2022, pct. 51 și 57).

656. Printre îndatoririle și responsabilitățile menționate în al doilea paragraf al art. 10 din Convenție, Curtea se referă, în contextul convingerilor religioase, la obligația generală de a asigura celor care profesază aceste convingeri exercitarea pașnică a dreptului garantat de art. 9, inclusiv obligația de a evita pe cât posibil expresiile care, în raport cu obiectele de cult, constituie în mod neîntemeiat insulte și blasfemii pentru alte persoane (*Sekmadienis Ltd. împotriva Lituaniei*, 2018, pct. 74; *Giniewski Giniewski împotriva Franței*, 2006, pct. 43; *Murphy împotriva Irlandei*, 2003, pct. 65). Curtea a dedus de aici că, în principiu, autoritățile interne pot să considere în mod legitim că este necesară sancționarea atacurilor insultătoare contra obiectelor de cult religios (*I.A. împotriva Turciei*, 2005, pct. 24). Curtea consideră că prezentarea obiectelor de cult religios într-un mod provocator, astfel încât să stârnească indignarea credincioșilor acestei religii, poate fi considerată o încălcare rău-intenționată a spiritului toleranței, care este unul dintre fundamentele unei societăți democratice (*E.S. împotriva Austriei*, 2018, pct. 53; *Rabczewska împotriva Poloniei*, 2022, pct. 51). Cu titlu ilustrativ, Curtea a considerat că nu constituie o încălcare a art. 10 din Convenție condamnarea, de către autoritățile interne, a autoarei unui discurs în care îl acuza pe Profetul Islamului de pedofilie, cu motivarea că astfel de atacuri abuzive riscă să ducă la prejudecăți și să amenințe pacea religioasă (*E.S. împotriva Austriei*, pct. 57-58).

657. În schimb, atunci când a fost sesizată să examineze conținutul unei cărți a reclamantului în care acesta prezenta „un punct de vedere critic al unui necredincios în raport cu religia în context socio-politic”, Curtea nu a constatat un ton insultător îndreptat în mod direct împotriva persoanei credincioșilor, nici un atac insultător contra simbolurilor sacre, în special ale musulmanilor, chiar dacă, la citirea cărții, aceștia s-ar fi putut simți desigur insultați de acest comentariu oarecum caustic la adresa religiei lor. Aceasta a concluzionat că ingerința în cauză a fost disproporționată (*Aydin Tatlav împotriva Turciei*, 2006, pct. 26-31; pentru un exemplu de discurs de prozelitism, a se vedea *Kutlular împotriva Turciei*, 2008, pct. 48).

658. Într-o cauză privind o amendă aplicată unei întreprinderi pentru faptul că a făcut publicitate îmbrăcămintei cu reprezentări ale unor personalități religioase, Curtea a considerat că publicitatea în litigiu nu părea să constituie în mod nejustificat o insultă sau blasfemie, nici să incite la ură pentru motive de convingeri religioase ori să atace o religie în mod nejustificat sau abuziv (*Sekmadienis Ltd. împotriva Lituaniei*, 2018, pct. 77). În mod similar, într-o cauză în care reclamanta, o cântăreață populară, a fost amendată de instanțele penale pentru că într-un interviu pentru un website de informații a descris Biblia ca fiind „scrisă de o persoană care s-a îmbătat cu vin și a fumat iarbă”, Curtea

a considerat că afirmațiile în litigiu nu constituiau un atac inadecvat sau injurios contra unui obiect de venerație religioasă care ar fi fost de natură să incite la intoleranță religioasă ori să aducă atingere spiritului de toleranță (*Rabczewska împotriva Poloniei*, 2022, pct. 64).

659. Într-o altă cauză, reclamanta, o întreprindere, fabricase prezervative al căror ambalaj era decorat cu diverse motive. A fost obligată la plata unei amenzi, precum și la încetarea utilizării anumitor simboluri (considerate publicitate contrară eticii) pe ambalaje și rechemarea produselor distribuite deja care prezentau acele simboluri. Curtea a considerat că „exprimarea” relevantă – utilizarea motivelor în litigiu – avea nu numai un scop comercial, ci și scopul de a deschide o dezbatere publică cu privire la diverse subiecte de interes general sau de a contribui la o astfel de dezbatere. Aceasta a arătat în special că scopul explicit al mărcii, declarat la momentul lansării acesteia, era de a elimina stereotipurile și de a „promova o bună înțelegere a sexului și a sexualității”, că unele dintre imaginile utilizate se refereau la relații între persoane de același sex și că anumite motive utilizate de marcă păreau să constituie un comentariu social și politic cu privire la diverse subiecte sau evenimente (*Gachechiladze împotriva Georgiei*, 2021, pct. 55).

660. În plus, Curtea examinează diferitele forme de exprimare aflate la dispoziția autorului discursului în litigiu având în vedere consecințele acestora asupra moralei sau a sănătății publice, precum și alegerea acestuia. Aplică această abordare în cazul în care reclamantul avea alternative mai puțin intruzive în protecția acestor obiective legitime. Astfel, în cauza *Sinkova împotriva Ucrainei*, 2018, a observat că reclamanta a ales un mod de exprimare care a încălcat legea penală și a insultat memoria soldaților căzuți la datorie (*ibid.*, pct. 110).

661. În fine, Curtea consideră că, chiar și în cadrul unei discuții aprinse, nu este compatibilă cu art. 10 din Convenție formularea de declarații acuzatorii care depășesc limitele admisibile ale libertății de exprimare sub pretextul exprimării unei opinii de altfel acceptabile și susținerea ideii că acest lucru le face tolerabile (*E.S. împotriva Austriei*, 2018, pct. 55).

b. Impactul discursului: mijlocul de difuzare și publicul țintă

662. Vulnerabilitatea publicului care are acces la un discurs în litigiu este un criteriu important pentru măsurarea impactului potențial al acestuia asupra societății în vederea aprecierii justificării unei ingerințe care urmărește scopul legitim de protecție a moralei sau a sănătății publice. În cauza *Handyside împotriva Regatului Unit*, 1976, care avea ca obiect o carte – *Schoolbook* (manual școlar) – adresată în special școlărilor de 12–18 ani Curtea a statuat că, în pofida diversității și a evoluției constante a concepțiilor etice și educative din Regatul Unit, magistrații englezi competenți erau îndreptățiți să creadă la vremea respectivă, în exercitarea puterii lor apreciere, că *Schoolbook* ar avea repercusiuni nefaste asupra moralității multor copii și adolescenți care l-ar citi (pct. 52).

663. În mod similar, într-o cauză în care reclamantii au fost condamnați pentru că au pus broșuri homofobe în caietele elevilor unei unități de învățământ secundar, Curtea a considerat că, în pofida caracterului acceptabil al scopului urmărit de reclamantii – inițierea unei dezbateri privind lipsa de obiectivitate a învățământului predat în școlile suedeze –, era necesar să se țină seama de textul broșurilor în litigiu, care prezentau homosexualitatea ca pe o „înclinație către devianță sexuală”, ca având un „efect distrugător moralmente” asupra societății și ca fiind la originea răspândirii HIV și SIDA. Curtea a constatat în special că elevii erau la o vârstă la care erau sensibili și impresionabili (*Vejdeland și alții împotriva Suediei*, 2012, pct. 56).

664. Acest lucru este valabil și în cazul în care discursul este cu acces liber, adică atunci când nu este destinat în mod specific unui public vulnerabil, dar nu este adecvat pentru publicul larg care l-ar putea consulta (*Kaos GL împotriva Turciei*, 2016, pct. 61 și 63). Astfel, potrivit Curții, o revistă reprezentând, printre altele, o pictură care ilustrează actul sexual dintre doi bărbați nu este adecvată pentru toate categoriile de public și poate fi considerată de natură să afecteze sensibilitatea unui public nevizat (*ibid.*, pct. 59-60). În această privință, Curtea a admis că a fost disproporționată ingerința constând în confiscarea tuturor exemplarelor revistei destinate abonaților, precizând că o astfel de măsură ar fi

putut lua forma, de exemplu, a interzicerii vânzării către persoane cu vârsta sub 18 ani sau a obligării la vânzarea revistei în ambalaje speciale care conțin un avertisment adresat publicului cu vârsta sub 18 ani sau chiar, la limită, retragerea acestei publicații din chioșcuri (*ibid.*, pct. 61 și 63; a se vedea de asemenea, în același sens, în ceea ce privește o expoziție publică ale cărei picturi reprezentau relații sexuale, în special între bărbați și animale, *Müller și alții împotriva Elveției*, 1988, pct. 36).

665. Acest raționament este aplicabil și în domeniul protecției sănătății. Curtea a considerat că, având în vedere faptul că publicul destinat al unei reviste include tineri cititori, care sunt mai vulnerabili, ar trebui să se țină seama de impactul discursului asupra acestora din urmă. În cauza *Société de conception de presse et d'édition și Ponson împotriva Franței*, 2009, Curtea a statuat că faptul că publicațiile în litigiu erau considerate susceptibile să îndemne la consumul de tutun, în special în rândul tinerilor, părea a fi un motiv relevant și suficient pentru a justifica ingerința în litigiu (*ibid.*, pct. 58-60). În aceeași ordine de idei, într-o cauză în care un reclamant, de profesie medic, publicase pe website-ul său, care avea legătură cu cabinetul său medical, declarații categorice și imposibil de apărut din punct de vedere științific potrivit cărora vaccinarea este ineficace, Curtea a subliniat că declarațiile în litigiu erau de natură să aibă un impact foarte larg, întrucât erau foarte ușor accesibile tuturor, inclusiv nespecialiștilor (*Bielau împotriva Austriei*, 2024, pct. 43).

666. Pe de altă parte, faptul că un discurs este accesibil unui public deosebit de vulnerabil, de exemplu minori, nu este de natură să justifice ingerința statului atunci când acest discurs nu este agresiv ori explicit din punct de vedere sexual sau nu militează pentru un anumit comportament sexual. Într-o cauză referitoare la o campanie împotriva unei legi care interzicea promovarea homosexualității în rândul minorilor, Curtea a statuat că, în măsura în care minorii martori la campanie au fost expuși ideilor de diversitate, egalitate și toleranță, adoptarea acestor opinii nu putea decât să promoveze coeziunea socială (*Bayev și alții împotriva Rusiei*, 2017, pct. 82). În mod similar, Curtea a subliniat că lipsa unor astfel de informații și stigmatizarea persistentă a persoanelor LGBTI în societate erau dăunătoare pentru copii în măsura în care contribuiau la discriminarea, hărțuirea și violența suferite de persoanele care s-au definit ca LGBTI sau care proveneau din familii homoparentale [*Macatė împotriva Lituaniei* (MC), 2023, pct. 211].

2. Severitatea pedepsei sau a măsurii

667. Proportionalitatea ingerinței trebuie apreciată în special în raport cu cât de amplă este restrângerea sau interzicerea discursului în litigiu. În această privință, Curtea consideră că autoritățile, atunci când decid restrângerea drepturilor fundamentale ale persoanelor, trebuie să aleagă mijloacele care încalcă cel mai puțin drepturile în cauză (*Women On Waves și alții împotriva Portugaliei*, 2009, pct. 41).

668. Curtea a declarat prea largă și, prin urmare, disproporționată în raport cu scopurile urmărite, o interdicție definitivă de a acorda femeilor însărcinate informații privind posibilitățile de a efectua avort în străinătate, fără a lua în considerare vârsta și starea de sănătate a persoanelor în cauză sau motivele acestora pentru a solicita consiliere cu privire la întreruperea cursului sarcinii (*Open Door și Dublin Well Woman împotriva Irlandei*, 1992, pct. 73-80).

669. În mod similar, Curtea a considerat disproporționată confiscarea de către autoritățile interne a tuturor exemplarelor unei reviste, deși autoritățile dispuneau de alte soluții adecvate (*Kaos GL împotriva Turciei*, 2016, pct. 61 și 63; a se vedea, de asemenea, pentru o amendă considerată proporțională, *E.S. împotriva Austriei*, 2018, pct. 56).

670. Curtea a considerat că, în principiu, formele pașnice și neviolente de exprimare nu ar trebui să facă obiectul amenințării cu pedeapsa închisorii (*Murat Vural împotriva Turciei*, 2014, pct. 66). Deși stabilirea pedepselor este, în principiu, prerogativa instanțelor naționale, pedeapsa închisorii aplicată pentru o infracțiune săvârșită în domeniul discursului politic nu este compatibilă cu libertatea de exprimare garantată de art. 10 din Convenție decât în circumstanțe excepționale, ca de exemplu discursul de incitare la ură (*Otegi Mondragon împotriva Spaniei*, pct. 59; *Bouton împotriva Franței*,

2022, pct. 53). Acest principiu nu se aplică în cauzele în care discursul în litigiu este de natură pur comercială și nu are ca obiect să contribuie la o dezbatere de interes public [*Perrin împotriva Regatului Unit* (dec.), 2005].

671. Într-o cauză în care reclamanta, activistă feministă, a fost condamnată de instanțele penale la o lună de închisoare, cu suspendarea executării pedepsei, pentru „exhibiționism sexual” din cauză că a demonstrat într-o biserică din Paris prezentându-se topless și imitând un avort pentru a denunța poziția Bisericii Catolice cu privire la întreruperea voluntară a cursului sarcinii, Curtea s-a declarat frapată de severitatea pedepsei aplicate reclamantei. Aceasta a considerat că statul pârât dispunea de o marjă de apreciere redusă, întrucât mesajul reclamantei se referea la o chestiune de interes general, și că pedeapsa închisorii, chiar și cu suspendarea executării pedepsei, nu putea fi justificată decât în circumstanțe excepționale (*Bouton împotriva Franței*, 2022, pct. 48-54). Curtea a considerat, de asemenea, că instanțele naționale nu au justificat pedeapsa prin motive „suficiente și relevante”, arătând în special că acestea nu au examinat dacă acțiunea reclamantei avea un caracter „în mod gratuit ofensator” pentru credințele religioase, dacă era injurioasă sau dacă incita la lipsă de respect sau la ură față de Biserica Catolică, și nici nu au apreciat acțiunea în litigiu ținând seama în mod corespunzător de mesajul pe care persoana în cauză intenționa să îl transmită (*ibid.*, pct. 55-66).

672. Într-o cauză având ca obiect o condamnare în urma unei demonstrații organizate la un monument comemorativ de război, Curtea a examinat pedeapsa închisorii executată efectiv, luând act de faptul că executarea pedepsei a fost suspendată (*Sinkova împotriva Ucrainei*, 2018, pct. 111). Același principiu s-a aplicat și într-o cauză în care pedeapsa cu 2 ani de închisoare a fost comutată într-o amendă „neseemnificativă” (*I.A. împotriva Turciei*, 2005, pct. 32).

673. Într-o cauză având ca obiect o condamnare pentru publicarea unor documente extrem de obscene pe o pagină de previzualizare cu acces liber a unui site internet, Curtea a constatat că reclamantul, deși a fost condamnat la 30 de luni de închisoare, avea dreptul la liberare condiționată după 15 luni. A considerat că era rezonabil din partea autorităților interne să considere că o sancțiune pur financiară nu ar fi avut un efect descurajator suficient sau ar fi constituit o pedeapsă prea ușoară [*Perrin împotriva Regatului Unit* (dec.), 2005].

674. În alte cauze, indiferent dacă sancțiunea aplicată a fost minoră sau nu, Curtea a considerat că ceea ce contează este însuși faptul de a pronunța condamnarea, chiar dacă aceasta este de natură civilă (*Société de conception de presse et d'édition împotriva Franței*, 2016, pct. 49). În plus, în ceea ce privește profesiile liberale, Curtea consideră că aplicarea unei amenzi nu constituie o sancțiune disciplinară neglijabilă, având în vedere diversitatea sancțiunilor disponibile (*Stambuk împotriva Germaniei*, 2002, pct. 51).

675. În plus, în cadrul examinării proporționalității unei amenzi sau a acordării de despăgubiri, este necesar să se țină seama de situația individuală a autorului discursului în litigiu, în special de capacitatea sa financiară de plată. Într-o cauză în care autorii discursului în litigiu au fost obligați la plata unor sume „nu neglijabile” sub formă de amenzi și despăgubiri, Curtea a considerat că aceste sume trebuie să fie puse în balanță, pentru a le aprecia ponderea, cu veniturile unei reviste de mare tiraj (*Société de conception de presse et d'édition și Ponson împotriva Franței*, 2009, pct. 62).

676. Potrivit Curții, justificarea unei restricții ori sancțiuni trebuie să fie în egală măsură examinată în raport cu impactul global, asupra libertății de exprimare, a autorului discursului în litigiu. Astfel, Curtea a considerat că, deși interzicerea asociației reclamante ca atare sau a site-ului internet al acesteia ar fi putut fi disproporționată, limitarea domeniului de aplicare al restricției la simpla afișare în domeniul public a constituit o modalitate de a reduce la minimum ingerința în drepturile reclamantei [*Mouvement raëlien suisse împotriva Elveției* (MC), 2012, pct. 75].

XIII. Libertatea de exprimare și internetul

A. Particularitățile legate de internet în contextul libertății de exprimare

1. Caracterul inovator al internetului

677. În mai multe rânduri, Curtea a constatat că posibilitatea ca persoanele particulare să se exprime pe internet este un instrument fără precedent al libertății de exprimare [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 110; *Cengiz și alții împotriva Turciei*, 2015, pct. 52], considerând că, prin accesibilitatea lor și prin capacitatea lor de a păstra și de a difuza mari cantități de date, site-urile internet contribuie în mod semnificativ la îmbunătățirea accesului publicului la actualități și, în general, la facilitarea comunicării informațiilor [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 133; *Times Newspapers Ltd împotriva Regatului Unit (nr. 1 și nr. 2)*, 2009, pct. 27].

678. Prin urmare, Curtea a considerat că o blocare a accesului la internet poate intra în conflict chiar cu textul primului paragraf al art. 10 din Convenție, potrivit căruia drepturile recunoscute în acest articol sunt valabile „fără a ține seama de frontiere” (*Ahmet Yildirim împotriva Turciei*, 2012, pct. 67).

679. În plus, Curtea a constatat că un număr tot mai mare de servicii și informații sunt disponibile exclusiv pe internet (*Jankovskis împotriva Lituaniei*, 2017, pct. 49; *Kalda împotriva Estoniei*, 2016, pct. 52). În cauza *Cengiz și alții împotriva Turciei*, 2015, pct. 52, Curtea a clarificat faptul că informațiile politice ignorate de mass-media tradițională au fost adesea divulgate prin intermediul internetului (în speță, prin intermediul YouTube), ceea ce a permis apariția unui jurnalism cetățenesc.

680. În ceea ce privește sfera de aplicare materială a art. 10 din Convenție, Curtea a subliniat că aceasta trebuie să se aplice comunicării prin intermediul internetului, indiferent de tipul de mesaj pe care intenționează să îl transmită și chiar dacă obiectivul urmărit are un caracter lucrativ (*Ashby Donald și alții împotriva Franței*, 2013, pct. 34).

681. În special, aceasta consideră că exercitarea dreptului la libertatea de exprimare include:

- crearea de arhive pe internet în măsura în care această activitate reprezintă un aspect esențial al rolului jucat de site-urile internet [*Times Newspapers Ltd împotriva Regatului Unit (nr. 1 și nr. 2)*, 2009, pct. 27; *M.L. și W. W. împotriva Germaniei* 2018, pct. 90; *Węgrzynowski și Smolczewski împotriva Poloniei*, 2013, pct. 59 ; *Hurbain împotriva Belgiei* (MC), 2023, pct. 180];
- publicarea de fotografii pe un site internet care este dedicat modei și care oferă publicului imagini ale paradelor pentru consultare gratuită sau contra cost și pentru vânzare (*Ashby Donald și alții împotriva Franței*, 2013, pct. 34);
- punerea la dispoziție, de către un partid politic, a unei aplicații pentru telefoane mobile care să permită alegătorilor să afișeze fotografii anonime ale buletinelor de vot nule, precum și comentariile lor cu privire la motivele pentru care votau în acest mod [*Magyar Kétfarkú Kutya Párt împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct. 91];
- utilizarea anumitor site-uri pentru schimbul de informații, inclusiv YouTube, un site web de găzduire de fișiere video pe care utilizatorii pot trimite, viziona și partaja fișiere video (*Cengiz și alții împotriva Turciei*, 2015, pct. 52) și Google Sites, un modul Google care facilitează crearea și partajarea unui site web în cadrul unui grup (*Ahmet Yildirim împotriva Turciei*, 2012, pct. 49).
- utilizarea butonului „Îmi place” pe platformele rețelelor de socializare (*Melike împotriva Turciei*, 2021, pct. 44).

682. Curtea consideră că, având în vedere rolul jucat de internet în cadrul activităților profesionale ale mass-mediei și importanța lui în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare în general, lipsa unui cadru legal adecvat la nivel intern, care să permită jurnaliștilor să utilizeze informațiile obținute de pe internet fără teama de a fi sancționați, împiedică în mod grav exercitarea de către presă a rolului său vital de „câine de pază”. Consideră, în plus, că excluderea totală a unor astfel de informații din domeniul de aplicare al garanțiilor legale care protejează libertatea jurnaliștilor poate constitui, în sine, o ingerință nejustificată în libertatea presei în contextul art. 10 din Convenție (*Colegiul editorial al Pravoye Delo și Shtekel împotriva Ucrainei*, 2011, pct. 64; *Magyar Jeti Zrt împotriva Ungariei*, 2018, pct. 60).

2. internetul și celelalte mijloace de informare în masă

683. Deși recunoaște avantajele internetului, Curtea admite faptul că acestea sunt însoțite de o serie de riscuri, în măsura în care afirmații vădit ilicite, mai ales afirmații calomnioase, care instigă la ură sau la violență, se pot difuza ca niciodată până acum în întreaga lume în câteva secunde și, uneori, rămân on-line pentru o lungă perioadă de timp [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 110; *Annen împotriva Germaniei*, 2015, pct. 67].

684. În special, Curtea acceptă faptul că internetul este un instrument de informare și de comunicare care se deosebește într-un mod aparte de presa scrisă, în special prin capacitatea lui de a stoca și a difuza informații. Astfel, a concluzionat că rețeaua electronică, ce deservește miliarde de utilizatori din întreaga lume, nu este și nu poate fi niciodată supusă aceluiași norme și controale, iar reproducerea materialelor provenite din presa scrisă și cea a materialelor provenite din rețeaua internet pot fi supuse unui regim diferit, întrucât normele care reglementează reproducerea acestora din urmă trebuie în mod clar adaptate în funcție de caracteristicile specifice ale tehnologiei, astfel încât să se poată asigura protecția și promovarea drepturilor și libertăților fundamentale (*Colegiul editorial al Pravoye Delo și Shtekel împotriva Ucrainei*, 2011, pct. 63).

685. Pe de altă parte, Curtea a constatat că, deși internetul și rețelele de socializare sunt instrumente de comunicare puternice, alegerile inerente utilizării internetului și a social media implică faptul că informațiile care rezultă din acestea nu au aceeași simultaneitate și nici același impact ca cele difuzate la televiziune sau la radio [*Animal Defenders International împotriva Regatului Unit* (MC), 2013, pct. 119]. Astfel, interviu telefonic, difuzat în cadrul unui program disponibil pe un site internet, va avea un impact mai puțin direct asupra telespectatorilor decât cel al unui program de televiziune (*Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft SRG împotriva Elveției*, 2012, pct. 64).

B. Protejarea drepturilor celorlalți în contextul internetului

1. Generalități

686. Particularitățile legate de exercitarea libertății de exprimare în contextul internetului au determinat Curtea să caute un echilibru special între libertatea de exprimare și alte drepturi și cerințe. În această privință, a considerat că comunicațiile on-line și conținutul acestora sunt cu siguranță mult mai susceptibile decât presa să aducă atingere exercitării și respectării drepturilor și libertăților fundamentale, în special a dreptului la respectarea vieții private [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 133; *Colegiul editorial al Pravoye Delo și Shtekel împotriva Ucrainei*, 2011, pct. 63; *Wegrzynowski și Smolczewski împotriva Poloniei*, 2013, pct. 98]. Astfel, deși sunt recunoscute avantajele importante ale internetului pentru exercitarea libertății de exprimare, este necesar în principiu ca persoanelor lezate de afirmații calomnioase sau de alte tipuri de conținut ilicit să li se lase posibilitatea de a introduce o acțiune în răspundere care să constituie o cale de atac efectivă împotriva încălcării drepturilor personalității [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 110].

687. Cu toate acestea, Curtea poate lua în considerare și alți factori care atenuează efectele mesajelor internauților asupra intereselor legitime protejate de art. 10 § 2 din Convenție. În special, a afirmat că domeniul de aplicare și, prin urmare, posibilele consecințe ale comentariilor publicate on-line pe un site accesat de un număr limitat de persoane nu sunt, cu siguranță, aceleași cu cele ale comentariilor publicate pe pagini web principale sau foarte vizitate și că, prin urmare, este esențial, pentru a se pronunța cu privire la posibila influență a unei publicații on-line, să se determine impactul potențial al acesteia asupra publicului (*Savva Terentyev împotriva Rusiei*, 2018, pct. 79). Astfel, trimiterea unui mesaj într-un mediu rezervat profesioniștilor dintr-un anumit domeniu poate constitui unul dintre aceste elemente dacă difuzarea acestui mesaj este prea limitată pentru a cauza un prejudiciu important, spre deosebire de un mesaj care ar fi accesibil tuturor internauților (*Kozan împotriva Turciei*, 2022, pct. 51). De asemenea, în cauza *Avagyan împotriva Rusiei*, 2025, pct. 31 și 35, Curtea a ținut seama, pe de o parte, de faptul că reclamanta, persoană fizică, publicase comentariile în litigiu pe contul său de Instagram, pe care îl utiliza în principal pentru a-și promova salonul de manichiură și care avea doar câțiva abonați și, pe de altă parte, de faptul că respectivele comentarii suscitaseră un interes foarte moderat și fuseseră respinse rapid de un alt utilizator.

688. Particularitățile internetului pot fi luate în considerare pentru a statua cu privire la nivelul de gravitate necesar pentru ca un atac la adresa reputației persoanei să intre sub incidența art. 8 (*Arnarson împotriva Islandei*, 2017, pct. 37).

689. Impactul efectului amplificator al internetului a fost evidențiat în mod explicit de către Curte într-o cauză referitoare la o persoană împotriva căreia s-au formulat acuzații de antisemitism, publicate pe site-ul internet al unei asociații, aceasta din urmă fiind condamnată la retragerea articolului în litigiu. În această cauză, Curtea a constatat, printre altele, că impactul potențial al acuzației de antisemitism era destul de semnificativ și nu se limita la cititorii obișnuiți ai buletinului informativ în care a fost publicată, încadrarea afirmațiilor în litigiu ca antisemite fiind vizibilă pentru un număr mare de persoane, întrucât simpla scriere a numelui persoanei în cauză într-un motor de căutare permitea citirea articolului în litigiu. Curtea a concluzionat că reputația și drepturile persoanei în cauză au fost astfel afectate în mod semnificativ de cele publicate pe site-ul internet al asociației reclamante (*Cicad împotriva Elveției*, 2016, pct. 60).

690. În ceea ce privește marja de apreciere de care dispun autoritățile interne, Curtea le-a acordat o latitudine mai largă într-o cauză care avea ca obiect o condamnare pentru calomnie, constatând în acest scop existența unei dispute doar între persoane particulare și faptul că afirmațiile prezumtiv calomniatoare au fost făcute într-un context semipublic, și anume pe un forum on-line securizat [*Wrona împotriva Poloniei* (dec.) (comitet), 2017, pct. 21; a se vedea de asemenea *Kucharczyk împotriva Poloniei* (dec.) (comitet), 2015, cu privire la punerea în balanță a dreptului la respectarea vieții private a unui avocat cu libertatea de exprimare a unei persoane care a postat un comentariu critic pe un portal internet privat].

691. Principiile generale aplicabile publicațiilor off-line se aplică și celor on-line. Astfel,

- Curtea consideră că, atunci când pe internet se publică date cu caracter privat sau personal – de exemplu numele sau descrierea unei persoane, necesitatea de a proteja confidențialitatea acestora nu mai poate să constituie o cerință predominantă care trebuie respectată în măsura în care aceste informații și-au pierdut, *de facto*, esența confidențialității prin faptul că se află în domeniul public. În acest caz, protecția vieții private și a reputației este cea care prevalează și va trebui să fie asigurată (*Aleksey Ovchinnikov împotriva Rusiei*, 2010, pct. 49-50);

- Curtea a considerat excesivă condamnarea penală a unui webmaster pentru insulte publice la adresa unui primar în urma comentariilor publicate pe site-ul internet al asociației prezidate de webmaster. Pentru a se pronunța astfel, a constatat în special că afirmațiile în cauză se încadrau în exprimarea organului care reprezenta o asociație ce prezenta revendicările formulate de membrii săi cu privire la o chestiune de interes general în contextul punerii în discuție a unei politici municipale (*Renaud împotriva Franței*, 2010, pct. 40);

- în mod similar, Curtea a criticat condamnarea unei organizații neguvernamentale pentru că, pe site-ul său internet, a descris discursul unui politician ca făcând parte dintr-un „rasism verbal” (*GRA Stiftung gegen Rassismus und Antisemitismus împotriva Elveției*, 2018);

- pe de altă parte, deși admite că protecția animalelor și a mediului este cu siguranță o chestiune de interes public, Curtea a considerat proporțională o ordonanță de interzicere a publicării pe internet, de către o organizație pentru apărarea drepturilor animalelor, a unor fotografii cu persoane deținute în lagăre de concentrare alături de fotografii ale unor animale crescute în baterii (*PETA Deutschland împotriva Germaniei*, 2012);

- în plus, indiferent de suportul utilizat, acele afirmații care incită la discriminare și ură rasială nu beneficiază de protecția conferită de art. 10 § 2. În această privință, Curtea a considerat că condamnarea proprietarului unui website – pe deasupra politician – care a difuzat afirmații xenofobe răspundea unei nevoi sociale imperioase de a proteja drepturile comunității de imigranți [*Féret împotriva Belgiei*, 2009, pct. 78; a se vedea și *Willem împotriva Franței*, 2009, în ceea ce privește condamnarea unui ales pentru afirmații instigatoare la discriminare reiterate pe site-ul internet al municipalității, și *Sanchez împotriva Franței* (MC), 2023, care avea ca obiect condamnarea unui politician pentru comentarii islamofobe publicate de terți pe „peretele” (cronologia) contului său de Facebook în timpul unei campanii electorale];

- în mod similar, nu este protejată de art. 10 § 2 publicarea on-line de atacuri personale peste limita a ceea ce constituie în mod legitim o dezbatere de idei (*Tierbefreier e.V. împotriva Germaniei*, 2014, pct. 56).

692. În cauza *Tamiz împotriva Regatului Unit* (dec.), 2017, reclamantul, o personalitate politică, s-a plâns de atingerea adusă reputației sale ca urmare a refuzului instanțelor naționale de a recunoaște răspunderea Google pentru afirmații publicate pe platforma Google Blogger, pe care el le considera calomniatoare. Instanțele naționale au considerat că nu era îndeplinită condiția ca delictul să fie „real și grav”, necesară în vederea notificării unei acțiuni pentru calomnie în afara jurisdicției statului. Curtea a subliniat importanța acestui criteriu preliminar și a precizat că, de fapt, milioane de internauți publică zilnic comentarii on-line și că mulți utilizatori se exprimă într-un mod care ar putea fi șocant sau chiar calomniator. Curtea a fost de acord cu concluziile instanțelor naționale, potrivit cărora majoritatea comentariilor de care se plângea reclamantul erau în mod incontestabil derogatorii, dar că o mare parte dintre acestea au depășit cu puțin „insulte grosiere” utilizate frecvent pe numeroase portaluri on-line și că era de așteptat ca reclamantul, în calitate de personalitate politică, să le tolereze. Aceste instanțe au considerat, de asemenea, că cititorii au înțeles probabil, având în vedere contextul în care au fost redactate multe dintre comentariile care conțineau susțineri mai specifice, că acestea ar trebui considerate acuzații care nu trebuie să fie luate în serios (pct. 81).

2. Protecția persoanelor vulnerabile

693. Protecția persoanelor vulnerabile – în special a celor mai tinere – poate avea multe consecințe asupra exercitării libertății de exprimare pe internet.

694. Astfel, Curtea a declarat inadmisibilă cererea introdusă în legătură cu o condamnare pentru publicarea unor documente obscene pe o pagină de previzualizare cu acces gratuit a unui site web, constatând, printre altele, că fișierele în litigiu corespundeau exact tipului de fișiere care pot fi căutate de persoanele tinere pe care autoritățile naționale încercau să le protejeze [*Perrin împotriva Regatului Unit* (dec.), 2005].

695. În plus, într-o cauză cu problematică sexuală, Curtea a considerat că menționarea repetată, de către presă, a identității unui minor implicat într-un incident violent aducea atingere dezvoltării sale morale și psihologice, precum și vieții private a acestuia. În consecință, acesta a confirmat condamnarea pe latură civilă a jurnalistului care era autorul publicației, deși aceste informații cu

caracter personal intraseră deja în domeniul public, întrucât erau deja disponibile pe internet (*Aleksey Ovchinnikov împotriva Rusiei*, 2010, pct. 51-52).

696. Potrivit Curții, în fața pericolului pedofiliilor pe internet, nu se poate justifica protecția sporită a confidențialității care împiedică o anchetă eficientă în vederea obținerii, de la un furnizor de servicii de internet, a identității autorului unei reclame cu caracter sexual îndreptate împotriva unui minor. Prin urmare, Curtea a declarat incompatibil cu art. 8 din Convenție faptul că autoritățile nu au obligat furnizorul de servicii de internet să divulge identitatea unei persoane căutate pentru postarea, pe un site de întâlniri, a unui mesaj indecent cu privire la un minor. Pentru a se pronunța astfel, Curtea a remarcat riscul fizic și moral pe care situația în litigiu l-ar putea implica pentru reclamant și vulnerabilitatea specifică vârstei sale fragede (*K.U. împotriva Finlandei*, 2008, pct. 41), subliniind în același timp că internetul, tocmai datorită caracterului său anonim, poate fi utilizat în scopuri infracționale (*ibid.*, pct. 48).

697. În cauza *Ramadan împotriva Franței* (dec.), 2024, reclamantul, care era acuzat de viol în cadrul procesului penal pendinte la momentul respectiv, divulgase într-o carte și în diverse mijloace de informare în masă informații despre identitatea pretinsei victime a violului respectiv fără consimțământul acesteia din urmă. Curtea a observat că reclamantul beneficia de o anumită notorietate și că, deși identitatea victimei prezumate era deja cunoscută publicului, cu atât mai mult cu cât însăși aceasta din urmă a dezvăluit-o pe conturile sale de social media, divulgarea ulterioară a acestor informații de către reclamant a extins în mare măsură publicul destinat al informației, observând în această privință că au urmat reacții multiple pe platformele social media (pct. 37-38). Amintind că statul avea obligația de a proteja victima pretinsului viol, Curtea a statuat că acesta nu și-a depășit marja de apreciere prin condamnarea reclamantului pentru publicarea informației în litigiu (pct. 39-40 și 45).

3. „Îndatoriri și responsabilități” ale portalurilor internet de știri

698. Furnizorii de servicii ale societății informaționale joacă un rol important în facilitarea accesului la informații și dezbateri privind o largă gamă de aspecte politice, sociale și culturale (*Google LLC și altele împotriva Rusiei*, 2025, pct. 63). Deși, din cauza naturii speciale a internetului, „îndatoririle și responsabilitățile” pe care trebuie să și le asume un portal internet de știri, în sensul art. 10, pot fi într-o anumită măsură diferite de cele ale unui editor tradițional în ceea ce privește conținutul furnizat de terți [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 113; a se vedea, de asemenea, *Orlovskaya Iskra împotriva Rusiei*, 2017, pct. 109], furnizarea unei platforme pentru exercitarea libertății de exprimare, permițând publicului să facă schimb de informații și idei pe internet, trebuie examinată în lumina principiilor aplicabile presei (*Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete și Index.hu Zrt împotriva Ungariei*, 2016, pct. 61).

699. Pentru a evalua legitimitatea unei obligații impuse unui operator de portal internet de a retrage comentariile terților, Curtea a identificat patru criterii pentru a stabili un echilibru just între dreptul la libertatea de exprimare și dreptul la reputație al entității vizate în comentarii [*Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete și Index.hu Zrt împotriva Ungariei*, 2016, pct. 60 și următoarele; *Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 142 și următoarele], și anume:

1. contextul și conținutul comentariilor,
2. răspunderea autorilor comentariilor,
3. măsurile luate de reclamanți și conduita persoanei vătămate;
4. consecințele pentru persoana vătămată și pentru reclamanți.

700. Pe baza acestor criterii, Curtea a considerat justificată, în raport cu art. 10 din Convenție, obligarea unui portal internet de știri la acordarea de despăgubiri pentru insultele publicate pe site-ul său de internet de către terți anonimi, reținând caracterul extrem al comentariilor, care constituiau discurs de incitare la ură și incitare la violență [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015].

701. Pe de altă parte, având în vedere lipsa, din comentariile în litigiu, a afirmațiilor constitutive de discurs de incitare la ură sau constitutive de amenințări directe contra integrității corporale de orice fel, Curtea a constatat că răspunderea obiectivă a portalurilor internet pentru comentariile publicate de terți nu era conformă cu art. 10 din Convenție, considerând, printre altele, că nu exista niciun motiv să se considere că, împreună cu procedurile eficiente care permit o reacție rapidă, sistemul de notificare și retragere („*notice-and-take-down-system*”) nu constituia un instrument adecvat pentru a proteja în mod adecvat reputația comercială a societății care deținea site-urile de anunțuri imobiliare implicate în comentarii în speță [*Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete și Index.hu Zrt împotriva Ungariei*, 2016, pct. 91; a se vedea, de asemenea, în legătură cu importanța reacției rapide ulterior notificării caracterului ilegal al conținutului, *Pihl împotriva Suediei*, 2017, pct. 32; *Tamiz împotriva Regatului Unit* (dec.), 2017, pct. 84; *Høiness împotriva Norvegiei*, 2019, pct. 73-74].

702. În cauza *Google LLC și altele împotriva Rusiei*, 202, societățile reclamante s-au plâns că au fost condamnate la plata unor amenzi cu valori fără precedent pentru refuzul de a se conforma a) cererilor autorităților de a retrage conținutul generat de utilizatori și găzduit pe YouTube (inclusiv mesajele în sprijinul unui oponent politic încarcerat, apelurile la demonstrații pașnice, reportajele realizate de mass-media independente cu privire la invadarea Ucrainei de către Rusia, precum și declarațiile în sprijinul drepturilor persoanelor LGBTI) și b) unei ordonanțe judecătorești prin care li se impunea să restabilească contul YouTube al unui post de televiziune progubernamental care fusese suspendat ca urmare a sancțiunilor aplicate proprietarului canalului pentru sprijinul material și public acordat anexării Crimeei de către Rusia. În ceea ce privește cererile de retragere în litigiu, Curtea a constatat că acestea nu au fost motivate corespunzător de autoritățile interne și a dedus de aici că ingerința în litigiu nu urmărea cu adevărat un scop legitim (pct. 71-73). În plus, aceasta a observat că conținutul în litigiu privea chestiuni importante de interes general, în special în contextul unui conflict armat cu implicații profunde asupra securității europene și mondiale (pct. 75), și că măsura în litigiu aducea atingere rațiunii de a fi a internetului, care este aceea de a permite liberul schimb de idei și de informații (pct. 79-80). Observând că instanțele naționale nu au examinat veridicitatea conținutului în litigiu, dacă acesta prezenta riscuri, care erau amploarea și efectele acestuia, dacă a cauzat sau era de natură să cauzeze un prejudiciu (pct. 77) și că severitatea amenzilor, combinată cu amenințarea unor sancțiuni suplimentare, a exercitat o presiune considerabilă asupra societăților reclamante pentru a le determina să cenzureze conținutul și putea avea un „efect descurajator”, Curtea a concluzionat că ingerința în litigiu nu era „necesară într-o societate democratică” (pct. 81-82). În ceea ce privește ordonanța adresată societăților reclamante pentru restabilirea contului suspendat, Curtea a arătat că măsurile în litigiu făceau parte dintr-o încercare a autorităților ruse de a obliga societățile reclamante să ofere Rusiei o platformă pentru exprimări favorabile discursului său politic (pct. 84). Constatând că autoritățile ruse au adoptat o abordare inconsecventă în ceea ce privește cererile lor de retragere a conținutului și de restabilire a contului suspendat, Curtea și-a exprimat îndoielile cu privire la chestiunea dacă măsurile în litigiu răspundeau într-adevăr unei „nevoi sociale imperioase” (pct. 97). A constatat că amenzile în litigiu erau în mod vădit disproportionale și fără legătură cu eventualul prejudiciu suferit de postul de televiziune în discuție (pct. 98). În fine, aceasta a considerat că insistența autorităților ruse de a continua recuperarea amenzilor chiar și după ce societățile reclamante s-au conformat ordonanței de restabilire a contului postului de televiziune în discuție și extinderea domeniului de aplicare al ordonanței judecătorești inițiale în baza unui raport de expertiză necomunicat părții adverse aduceau atingere securității juridice (pct. 99).

4. Răspunderea pentru publicarea unui hiperlink

703. În cauza *Magyar Jeti Zrt împotriva Ungariei*, 2018, societatea reclamantă a fost condamnată pentru publicarea unui hiperlink către un interviu pe YouTube, în legătură cu care s-a constatat ulterior că avea un conținut calomniator.

Având în vedere rolul jucat de internet în îmbunătățirea accesului publicului la știri și informații, Curtea a subliniat în această cauză că rațiunea de a fi a hiperlinkurilor este, prin trimiterea la alte pagini și

resurse on-line, să permită internauților să navigheze către și dinspre conținuturi dintr-o rețea caracterizată de disponibilitatea unui volum imens de informații. Hiperlinkurile contribuie la buna funcționare a internetului deoarece fac accesibile informațiile prin conectarea elementelor între ele (*Magyar Jeti Zrt împotriva Ungariei*, 2018, pct. 73).

704. Hiperlinkurile, ca mijloc de difuzare a informațiilor, se deosebesc în mod fundamental de modurile tradiționale de publicare prin faptul că acestea, ca regulă generală, se limitează la a orienta utilizatorii de internet către conținuturile disponibile în altă parte pe internet. Acestea nu expun publicului afirmațiile la care fac trimitere și nici nu menționează conținutul acestora: nu fac decât să atragă atenția utilizatorului asupra existenței unor materiale pe alte site-uri (*Magyar Jeti Zrt împotriva Ungariei*, 2018, pct. 74).

705. Celălalt element care caracterizează hiperlinkurile în raport cu alte modalități de difuzare a informațiilor este acela că persoana care face trimitere la elemente prin intermediul acestora nu exercită control asupra conținutului site-ului internet la care hiperlinkul permite accesul, iar conținutul se poate modifica după crearea linkului. În plus, acest conținut, care poate fi ilegal, a fost deja făcut accesibil de către difuzorul inițial pe site-ul internet la care face trimitere hiperlinkul, oferind publicului acces liber (*Magyar Jeti Zrt împotriva Ungariei*, 2018, pct. 75).

706. Curtea a considerat că problema dacă crearea unui hiperlink echivalează cu difuzarea de elemente calomniatoare impune instanței interne să efectueze o examinare individuală a fiecărui caz în parte și să nu angajeze răspunderea creatorului hiperlinkului decât pentru motive suficiente și relevante.

În această privință, în cauza *Magyar Jeti Zrt împotriva Ungariei*, 2018, pct. 77, Curtea a formulat o serie de întrebări relevante pe care instanțele naționale nu le-au examinat atunci când au condamnat societatea reclamantă: i) a girat societatea reclamantă conținutul atacat? (ii) a repetat conținutul atacat (fără a-l gira)? (iii) doar a postat un hiperlink către conținutul atacat (fără a-l gira sau a-l repeta)? (iv) știa sau putea în mod rezonabil să fi știut că conținutul atacat era calomnios sau ilicit în alt mod? (v) a acționat cu bună-credință, a respectat etica jurnalismului și a dat dovadă de precauția necesară? (*Magyar Jeti Zrt împotriva Ungariei*, 2018, pct. 77).

707. În cauza *Magyar Jeti Zrt împotriva Ungariei*, 2018, Curtea a observat că, în dreptul intern, hiperlinkul era asimilat difuzării de informații care angaja răspunderea strictă a autorului său. A considerat că aceasta poate avea consecințe negative asupra fluxului de informații pe internet, determinându-i pe autori și editori să se abțină cu totul de la introducerea de hiperlinkuri către un material al cărui conținut modificabil nu îl pot controla, și că, prin urmare, poate avea, în mod direct sau indirect, un efect descurajator asupra libertății de exprimare pe Internet (pct. 83-84).

708. În cauza *Kilin împotriva Rusiei*, 2021, reclamantul a fost condamnat pentru îndemn public la violență și discordie etnică, cu motivarea că a încărcat on-line conținut al unor terți utilizând un cont pe site-ul internet al unei rețele de socializare. Curtea a considerat, în special, că partajarea de conținut al terților on-line prin intermediul platformelor rețelelor de socializare este un mod de comunicare și de interacțiune socială utilizat frecvent și că nu urmărește întotdeauna un obiectiv de comunicare specific, în special dacă autorul partajării nu adaugă niciun comentariu și nu își exprimă poziția cu privire la conținut în niciun alt mod. Curtea a adăugat că nu poate fi exclus totuși faptul că partajarea unui conținut anume ar putea contribui însă la informarea cetățenilor (pct. 79). În plus, Curtea a arătat că, în speță, prin încărcarea on-line a conținutului în litigiu, reclamantul nu a intenționat să contribuie la o dezbatere privind o chestiune de interes public (pct. 82). A făcut observația că acesta a scos conținutul din context și nu i-a adăugat niciun comentariu (pct. 86), astfel încât era posibil în mod rezonabil ca acesta să fie perceput ca favorizând discordia etnică și violența. Trebuie remarcat în special faptul că Curtea a constatat, de asemenea, că instanțele naționale au stabilit în mod convingător rezoluția infracțională a reclamantului cu privire la acest conținut (pct. 87 și 90), ceea ce putea fi considerat ca un element relevant și suficient pentru a justifica urmărirea începută împotriva acestuia (pct. 92-93). Prin urmare, a considerat că factorul decisiv nu era lipsa aparentă a unui context

social sau politic sensibil și a semnelor că situația securității era atunci tensionată în Rusia, că existau ciocniri, tulburări sau revolte interetnice ori că exista un climat de ostilitate sau de ură față de grupurile etnice vizate de conținutul în litigiu.

5. „Îndatoriri, responsabilități” și publicații de presă pe internet

709. În ceea ce privește furnizarea de informații credibile și exacte, cu respectarea deontologiei jurnalistice, Curtea a afirmat principiul responsabilității sporite a publicațiilor de presă pe internet, subliniind că, într-o lume în care persoana se confruntă cu un imens flux de informații, care circulă în formate tradiționale sau electronice și care implică un număr tot mai mare de autori, supravegherea respectării deontologiei jurnalistice are o importanță mai mare [*Stoll împotriva Elveției* (MC), 2007, pct. 104]. Într-adevăr, în materie de „îndatoriri și responsabilități” ale unui jurnalist, prezintă importanță impactul potențial al respectivului mijloc de informare în masă, iar relatarea obiectivă și echilibrată poate lua o gamă largă de canale în funcție, printre altele, de mijloacele de informare în cauză [*Delfi AS împotriva Estoniei* (MC), 2015, pct. 134].

710. În mod similar, obligația presei de a respecta principiile jurnalismului responsabil prin verificarea exactității informațiilor publicate poate fi mai strictă în ceea ce privește informațiile referitoare la trecut – și a căror difuzare nu este urgentă – decât în ceea ce privește actualitatea, perisabilă prin natura sa [*Times Newspapers Ltd împotriva Regatului Unit (nr. 1 și 2)*, 2009, pct. 45].

711. Astfel, potrivit Curții, în cazul în care un ziar a fost informat cu privire la introducerea unei acțiuni pentru calomnie în legătură cu un articol public în presa scrisă, introducerea obligatorie a unui avertisment corespunzător cu privire la articolul respectiv în arhivele internet în care apare acesta nu poate constitui o ingerință disproporționată în libertatea de exprimare [*Times Newspapers Ltd împotriva Regatului Unit (nr. 1 și 2)*, 2009, pct. 47].

712. Pe de altă parte, cerința ca jurnalismul să fie responsabil nu impune ca presa să elimine din arhivele electronice publice orice urmă a publicațiilor anterioare care, prin hotărâri judecătorești definitive, au fost declarate calomniatoare (*Węgrzynowski și Smolczewski împotriva Poloniei*, 2013, pct. 60-68, privind conformitatea menținerii, în arhivele internet ale unui ziar, a unui articol de presă declarat calomniator, în raport cu art. 8; a se vedea de asemenea, cu privire la anonimizarea informațiilor arhivate on-line în legătură cu un proces și o condamnare penală, *M.L. și W.W. împotriva Germaniei*, 2018).

713. În mod similar, redactorul unui site internet de presă nu poate fi tras la răspundere pentru publicarea unor acuzații de pedofilie îndreptate împotriva unui candidat la alegeri dacă s-a asigurat că articolul în discuție respectă cerințele referitoare la obligația jurnaliștilor de a verifica susținerile lor (*Ólafsson împotriva Islandei*, 2017). În fine, „îndatoririle și responsabilitățile” jurnaliștilor nu includ nicio obligație a acestora de a avertiza în prealabil persoanele despre care se fac reportaje cu privire la intenția lor de a le publica, astfel încât acestea să aibă posibilitatea de a împiedica publicarea solicitând o ordonanță provizorie (*Mosley împotriva Regatului Unit*, 2011, pct. 125-129).

714. În cauza *Fatullayev împotriva Azerbaidjanului*, 2010, pct. 94-95, Curtea a precizat că îndatoririle și responsabilitățile jurnaliștilor în exercitarea libertății lor de exprimare se aplică și atunci când aceștia publică informații pe internet în nume propriu, inclusiv în afara website-ului organului lor de presă, în speță pe un forum accesibil în mod liber pe internet.

6. „Dreptul de a fi uitat”

715. Deși noțiunea de „drept de a fi uitat” a apărut abia recent și este în curs de construire, aplicarea ei în practică este deja foarte specifică [*Hurbain împotriva Belgiei* (MC), 2023, pct. 191 și 194]. Această noțiune a fost elaborată pentru prima dată în practica judiciară națională în contextul utilizării, de către presă, a unor informații de natură judiciară deja divulgate în trecut, în situații în care persoana care invocă un „drept de a fi uitat” încerca în fapt să obțină condamnarea persoanei care a preluat

aceste informații (*ibid.*, pct. 194). Ulterior, în practica judiciară națională s-a dezvoltat un nou aspect al acestui „drept de a fi uitat”, în contextul digitalizării articolelor de presă, ceea ce a dus la difuzarea lor pe scară largă pe site-urile internet ale ziarelor respective. Efectul acestei diseminări a fost consolidat în același timp de referențierea site-urilor internet efectuată de motoarele de căutare. Acest aspect, consacrat la nivel terminologic ca „dreptul de a fi uitat în mediul on-line”, vizează cereri de ștergere sau de modificare a datelor disponibile pe internet ori de restricționare a accesului la aceste date, adresate editorului de publicații de presă sau operatorului unui motor de căutare. În acest caz, nu este vorba despre reparația informațiilor, ci despre permanența informațiilor pe internet (*ibid.*, pct. 195). În general, „dreptul de a fi uitat” poate duce în practică la diverse măsuri care pot fi luate de operatorii motoarelor de căutare sau de editorii de publicații de presă. Aceste măsuri privesc fie conținutul propriu-zis al unui articol arhivat, precum ștergerea, modificarea sau anonimizarea unui articol, fie limitarea accesibilității informațiilor. În acest din urmă caz, accesul poate fi restricționat atât de motoarele de căutare, cât și de editorii de publicații de presă (*ibid.*, pct. 175).

716. La rândul său, Curtea a fost sesizată să soluționeze mai multe cauze referitoare la cereri de ștergere, modificare, anonimizare sau dezindexare a unor articole de presă. Aceasta le-a examinat fie în raport cu art. 8, în cazul cererilor introduse de persoane care au invocat dreptul lor la respectarea vieții private (*Węgrzynowski și Smolczewski împotriva Poloniei*, 2013; *M.L. și W.W. împotriva Germaniei*, 2018), fie în raport cu art. 10, în cazul cererilor introduse de jurnaliști, editori sau proprietari de mass-media care au invocat dreptul la libertatea de exprimare [*Biancardi împotriva Italiei*, 2021; *Mediengruppe Österreich GmbH împotriva Austriei*, 2022; *Hurbain împotriva Belgiei* (MC), 2023].

717. Mai precis, cauza *Biancardi împotriva Italiei*, 2021, a fost cea care a oferit Curții posibilitatea de a se pronunța pentru prima dată cu privire la compatibilitatea, cu art. 10, a condamnării pe latura civilă a unui jurnalist considerat responsabil pentru că nu a dezindexat un articol publicat on-line care conținea informații sensibile despre o procedură penală îndreptată împotriva unor persoane particulare și pentru că l-a lăsat ușor accesibil în pofida opoziției persoanelor în cauză. Problema anonimizării articolului în litigiu nu s-a ridicat în speță. Curtea a constatat că articolul în litigiu a rămas on-line și ușor accesibil timp de 8 luni după ce persoanele în cauză i-au trimis jurnalistului o punere în întârziere prin care i-au solicitat retragerea acestuia. Aceasta a considerat că severitatea sancțiunii aplicate jurnalistului – o condamnare pe latura civilă, nu penală – și cuantumul despăgubirii acordate persoanelor în cauză nu erau excesive.

718. Curtea a fost sesizată să judece o cauză referitoare la publicarea inițială a unor informații referitoare la trecutul unei persoane, în care s-a ridicat problema interdicției impuse de o instanță unui ziar cu privire la publicarea anumitor informații referitoare la o persoană care avea o legătură indirectă cu campania electorală a unui candidat la președinție (*Mediengruppe Österreich GmbH împotriva Austriei*, 2022). În această cauză, ziarul în discuție a publicat o fotografie a fratelui șefului de cabinet al candidatului respectiv, în care a fost asociat cu „cercurile neonaziste” desemnat ca „neonazist condamnat”. Trecuseră mai mult de 20 de ani de la condamnarea sa și aproximativ 17 ani de la punerea sa în libertate. În plus, condamnarea fusese deja ștearsă din cazierul judiciar al acestuia la momentul publicării articolului în litigiu. Subliniind lipsa unei legături temporale între această condamnare și publicarea articolului, Curtea Supremă a Austriei a interzis societății reclamante să publice fotografiile ale fratelui șefului de cabinet în cazul în care legendele fotografiilor îl prezentau ca neonazist condamnat. Curtea a constatat neîncălcarea art. 10. Constatând în special că s-a scurs o perioadă semnificativă de timp între condamnarea persoanei în discuție urmată de eliberarea sa și publicarea articolului în litigiu și că persoana în cauză și-a pierdut notorietatea și nu a mai fost condamnată niciodată, Curtea a subliniat importanța reintegrării sociale a persoanelor eliberate din închisoare după executarea pedepsei, precum și interesul legitim și foarte important al acestor persoane de a nu se confrunta cu condamnarea lor după o anumită perioadă de timp.

719. Curtea a subliniat că trebuie să se facă deosebire între situațiile referitoare la publicațiile inițiale și cele referitoare la articole de presă arhivate on-line care conțin date cu caracter personal ale unor

persoane care au fost deja subiectul unei publicații în trecut [*Hurban împotriva Belgiei* (MC), 2023, pct. 205] și că în acest din urmă caz era în discuție permanența informațiilor pe internet, nu publicarea inițială a informațiilor ca atare (*ibid.*, pct. 174).

720. În această privință, Curtea a constatat neîncălcarea art. 8 în cauza *Węgrzynowski și Smolczewski împotriva Poloniei*, 2013 (pct. 60-70), în care era în discuție refuzul instanțelor naționale de a dispune retragerea unui articol care aducea atingere reputației unui avocat și era disponibil în arhivele on-line ale unui ziar. Curtea a admis că nu era rolul autorităților judiciare să rescrie istoria dispunând ștergerea din domeniul public a oricărei urme a publicațiilor din trecut care, prin hotărâri judecătorești definitive, au fost declarate a constitui atingeri nejustificate la adresa reputației persoanelor (*ibid.*, pct. 65). Aceasta a precizat că interesul legitim al publicului de a avea acces la arhivele electronice publice ale presei este protejat de art. 10 din Convenție (*ibid.*, pct. 65). A remarcat că este important de observat faptul că instanțele poloneze au indicat că ar fi fost de dorit ca la articolul de pe site-ul internet al ziarului să se adauge un comentariu care să informeze publicul despre soluția pronunțată în prima procedură, ceea ce, în opinia sa, demonstra că instanțele interne erau conștiente de impactul pe care îl puteau avea publicațiile de pe internet asupra protecției efective a drepturilor persoanelor și de importanța pe care o avea difuzarea de informații complete despre hotărârile judecătorești referitoare la articolul în litigiu. A observat că avocatul în cauză nu a solicitat adăugarea, la articolul în litigiu, a unei trimiteri la hotărârile pronunțate în favoarea sa (*ibid.*, pct. 66-67).

721. În cauza *M.L. și W.W. împotriva Germaniei*, 2018, două persoane, care fuseseră condamnate pentru omor și puse în libertate după 14 ani, după executarea pedepsei cu închisoarea, solicitaseră în instanță, dar fără succes, să se scoată fotografiile și mențiunile referitoare la identitatea lor completă (nume și prenume) din documentele aflate în arhivele web ale ziarelor, astfel încât să își poată reface viața fără a mai fi expuse public. Considerând că interesul publicului de a avea acces la arhive exacte și obiective este mai mare decât cel al reclamanților din prezenta speță, Curtea a concluzionat că nu a fost încălcat art. 8 (*ibid.*, pct. 116). În special, Curtea a ținut seama de faptul că, la momentul depunerii de către reclamanți a cererilor de anonimizare, reportajele în litigiu contribuiau în continuare la o dezbatere de interes general, de faptul că reclamanții nu erau simple persoane necunoscute publicului, de comportamentul reclamanților față de presa căreia i se adresaseră după condamnarea lor în vederea obținerii unei revizuirii a acesteia, de faptul că reportajele relatau faptele în mod obiectiv și fără intenția de a prezenta reclamanții în mod denigrator sau de a le afecta reputația, precum și de accesibilitatea limitată a informațiilor în litigiu (*ibid.*, pct. 98-115).

722. În cauza *Hurbain împotriva Belgiei* (MC), 2023, Curtea și-a revizuit jurisprudența și a adaptat criteriile care trebuie aplicate pentru punerea în balanță a drepturilor garantate de art. 8 și, respectiv, 10 în situațiile în care se ridică problema disponibilității continue a unor arhive electronice de presă care conțin date cu caracter personal. Cererea a fost introdusă de editorul unui ziar care a primit dispoziție de la instanțele naționale pentru anonimizarea versiunii arhivei accesibile on-line a unui articol publicat cu 20 de ani în urmă, articol ce relata exact circumstanțele unui accident mortal, în numele „dreptului de a fi uitat” al conducătorului auto responsabil de accident. În hotărârea sa, Curtea a recunoscut că menținerea anumitor informații disponibile pe internet poate avea efecte negative și, în special, putea avea un impact considerabil asupra modului în care persoana vizată era percepută de opinia publică și risca să ducă la crearea unui profil al persoanei vizate și la prezentarea fragmentată și denaturată a realității. Cu toate acestea, a considerat că solicitarea de a fi uitat nu constituie un drept autonom protejat de Convenție și, în măsura în care aceasta intră sub incidența art. 8, nu putea viza decât anumite situații și informații (*ibid.*, pct. 199).

723. În această hotărâre, Curtea a precizat în continuare că, pentru punerea în balanță a drepturilor (de valoare egală) care trebuie efectuată cu ocazia examinării unei cereri de modificare a conținutului de presă arhivat on-line trebuie avute în vedere următoarele criterii: i) natura informațiilor arhivate; ii) timpul scurs de la data faptelor, de la prima publicare și de la publicarea on-line; iii) interesul contemporan al informațiilor; iv) notorietatea persoanei care solicită să fie uitată și comportamentul său de la data faptelor; v) repercusiunile negative cauzate de permanența informațiilor pe internet;

vi) gradul de accesibilitate a informațiilor în arhivele digitale și vii) impactul măsurii asupra libertății de exprimare, mai precis asupra libertății presei [*Hurban împotriva Belgiei* (MC), 2023, pct. 205]. În plus, Curtea a subliniat de că, cel mai adesea, trebuie luate în considerare mai multe criterii atât pentru a decide cu privire la protecția care trebuie acordată vieții private în raport cu celelalte interese implicate, cât și cu privire la mijloacele care au fost utilizate pentru a pune în practică această protecție într-un anumit caz. În această privință, a precizat că protecția vieții private în cadrul unei cereri privind „dreptul de a fi uitat” nu poate fi, așadar, considerată ca nesocotind mijloacele cu care a fost pusă în aplicare în practică și că, din acest punct de vedere, va fi necesar să se efectueze o examinare echilibrată pentru a concluziona dacă, având în vedere ponderea intereselor concurente și intensitatea mijloacelor utilizate în speță, ponderea acordată „dreptului de a fi uitat”, prin dreptul la respectarea vieții private, sau libertății de exprimare a fost sau nu excesivă. Aceasta a adăugat că criteriile care trebuie aplicate nu au toate aceeași pondere și că, prin urmare, ar trebui să se acorde o atenție deosebită unui echilibrări adecvate între, pe de o parte, interesele persoanelor care fac cerere pentru aplicarea anumitor măsuri și, pe de altă parte, impactul unor astfel de cereri asupra editorilor de publicații de presă. Curtea a precizat că principiul păstrării integrității arhivelor de presă presupune să se asigure că modificările și, *a fortiori*, ștergerile de arhive sunt limitate la strictul necesar, astfel încât să se evite orice efect descurajator al unor astfel de măsuri asupra exercitării de către presă a misiunii acesteia de informare și arhivare (*ibid.*, pct. 206 și 211). În cadrul aplicării criteriilor sus-menționate faptelor cauzei, Curtea a constatat că instanțele interne au ținut seama în mod constant de natura și de gravitatea faptelor de natură judiciară relateate în articolul în litigiu, de lipsa de actualitate sau de interes istoric ori științific al acestuia, precum și de faptul că persoana vizată nu era foarte cunoscută. A arătat, de asemenea, că a acordat importanță prejudiciului grav suferit de persoana în cauză ca urmare a păstrării on-line a articolului în litigiu în regim de acces liber, ceea ce era de natură să creeze un „cazier judiciar virtual”, având în vedere în special timpul scurs de la publicarea articolului inițial. În final, a arătat că, după examinarea eventualelor măsuri de punere în balanță a drepturilor în discuție, instanțele naționale ajunseseră la concluzia că anonimizarea în litigiu nu constituia o sarcină exorbitantă și excesivă pentru reclamant, reprezentând în același timp, pentru persoana interesată, măsura cea mai eficientă pentru protecția vieții sale private (*ibid.*, pct. 255). În aceste condiții, Curtea a statuat că instanțele naționale au pus în balanță în mod corect drepturile în discuție și a concluzionat că art. 10 nu a fost încălcat (*ibid.*, pct. 256).

7. Rețele de socializare

724. În cauza *Melike împotriva Turciei*, 2021, Curtea a examinat pentru prima dată problema restricțiilor aplicate exprimării politice a salariaților pe rețelele de socializare și, în special, utilizarea butonului „Îmi place” pentru a exprima interesul sau aprobarea față de conținutul publicat de terți. Conținutul în discuție în cauza respectivă includea, printre altele, critici politice virulente la adresa pretinselor practici represive ale autorităților, îndemnuri și invitații la proteste împotriva acestor practici și declarații de exprimare a indignării. Reclamanta a fost concediată în temeiul normelor de drept privat prin decizia unei comisii disciplinare (din care făcea parte un reprezentant al angajatorului său, un minister), cu motivarea că a dat clic pe butonul „Îmi place” ca să exprime aprobarea sa pentru anumite publicații. Sesizată de reclamantă, o instanță pentru litigii de muncă a considerat că conținutul pe care aceasta arătase că îl „place” nu era protejat de libertatea de exprimare și era de natură să perturbe pacea și liniștea locului de muncă al reclamantei. Curtea a examinat cauza din perspectiva obligațiilor pozitive ale statului în temeiul art. 10 (pct. 38-40). A subliniat că utilizarea butonului „Îmi place” nu are aceeași pondere ca partajarea de conținut pe rețelele de socializare. Constatând faptul că reclamanta nu era o persoană publică, faptul că nu s-a demonstrat că utilizarea butonului „Îmi place” de către reclamantă a fost observată de un număr mare de utilizatori ai rețelei de socializare în discuție sau că aceasta a avut un impact negativ asupra ordinii și liniștii locului de muncă (pct. 51-53) și că sancțiunea aplicată reclamantei a fost extrem de severă, Curtea a concluzionat că a fost încălcat art. 10 (pct. 54-56).

725. În cauza *Sanchez împotriva Franței* (MC), 2023, Curtea a examinat pentru prima dată problema răspunderii utilizatorilor rețelelor de socializare pentru comentariile formulate de terți. În speță, reclamantul, politician, a fost condamnat pe latura penală pentru comentariile xenofobe publicate de terți pe „peretele” contului său de Facebook în timpul unei campanii electorale. Curtea a subliniat, printre altele, că contul de Facebook al reclamantului nu putea fi comparat cu un „important portal internet de știri operat în mod profesionist și în scopuri comerciale” și a abordat examinarea cauzei în lumina acelor „îndatoriri și responsabilități” ce revin personalităților politice atunci când decid să utilizeze rețelele de socializare în scopuri politice, în special în scopuri electorale, prin deschiderea unor forumuri accesibile publicului pe internet pentru reacțiile și comentariile acestora (pct. 180). Aceasta a subliniat că titularul contului nu putea invoca niciun drept la impunitate în utilizarea instrumentelor digitale puse la dispoziția sa pe internet și că îi revenea sarcina de a acționa în limitele a ceea ce se putea aștepta în mod rezonabil din partea sa (pct. 190). În această privință, a considerat că notorietatea persoanei în cauză este un factor care trebuie luat în considerare: o persoană privată obișnuită, cu o notorietate și o reprezentativitate limitate, are mai puține obligații decât o persoană care are mandat de reprezentant ales local, care candidează pentru o astfel de funcție și care, la rândul său, are mai puține obligații decât o personalitate politică de anvergură națională, în privința căreia cerințele vor fi în mod necesar mai mari, atât ca urmare a importanței acordate discursului său, cât și datorită capacității acesteia de a avea acces la resurse adecvate, care să îi permită să intervină în mod eficient pe platformele rețelelor de socializare (pct. 201).

726. Pe baza acestui principiu, Curtea a arătat că reclamantul își utiliza contul de Facebook în calitatea sa de ales local și în scopuri politice, în contextul electoral în care se înscriau comentariile în litigiu (pct. 189). A considerat că reclamantul dispunea de latitudine deplină pentru a decide dacă să facă public sau nu accesul la „peretele” contului său de Facebook și că, deși decizia pe care o luase pe această bază nu putea, în sine, să îi fie reproșată, o astfel de opțiune era vădit afectată de consecințe având în vedere contextul local și electoral tensionat existent la momentul faptelor, de care reclamantul nu putea să nu aibă cunoștință în circumstanțele cauzei (pct. 193). Constatând că reclamantul nu a luat în timp util măsurile necesare pentru a examina comentariile publicate și pentru a le șterge pe cele vădit ilegale și că, în plus, instanțele naționale au pronunțat decizii motivate pe baza unei aprecieri rezonabile a faptelor (pct. 199), Curtea a concluzionat că nu a fost încălcat art. 10 în speță (pct. 209-210).

727. Curtea a adoptat o poziție strictă cu privire la chestiunea răspunderii pentru comentarii publicate de terți pe conturile altor persoane din rețelele de socializare. În special, aceasta a subliniat că dispozițiile legale care permit angajarea răspunderii unei persoane pentru comentariile publicate de terți pe conturile sale de pe platformele de comunicare socială trebuie să aibă „un anumit grad de precizie” (*Alexandru Pătrașcu împotriva României*, 2025, pct. 127). În această cauză, în care reclamantul, cunoscut iubitor de operă și deținătorul unui blog, a fost declarat responsabil civilmente pentru comentarii publicate de el și de terțe persoane pe pagina sa de Facebook cu privire la conflictul izbucnit în cadrul Operei Naționale București, Curtea a observat că dispozițiile legale aplicabile au un caracter foarte general, nu conțin nicio indicație cu privire la existența vreunei obligații din partea reclamantului, în calitatea acestuia de deținător al unei pagini de Facebook, de a monitoriza mesajele publicate de terțe persoane pe pagina lui și nu oferă nici precizări cu privire la circumstanțele în care deținătorului unei astfel de pagini i s-ar putea impune să efectueze o asemenea verificare sau cu privire la măsurile care trebuie luate ca urmare a acestei verificări și nici, în sfârșit, cu privire la condițiile care definesc vinovăția în acest context specific (*Alexandru Pătrașcu împotriva României*, 2025, pct. 128). Constatând, în plus, că respectiva cauză a fost examinată de instanțele naționale în trei grade de jurisdicție și că toate au dat o interpretare divergentă dispozițiilor legale în litigiu, Curtea a concluzionat că dreptul intern relevant nu era suficient de clar și de detaliat pentru a permite reclamantului să beneficieze de dreptul său la libertatea de exprimare în măsura impusă de statul de drept într-o societate democratică și a dedus de aici că ingerința denunțată de persoana în cauză nu este „prevăzută de lege” (*Alexandru Pătrașcu împotriva României*, 2025, pct. 130-134).

728. În cauza *Străisteanu împotriva Republicii Moldova*, 2025, pct. 55 și 66-76, reclamanta, avocată cunoscută în special pentru activismul său în favoarea drepturilor persoanelor LGBTQ+ și pentru activitățile sale de blogging, publicase pe pagina sa de Facebook fișiere video care arătau atacurile verbale homofobe pe care le suferise din partea unui alt avocat. Curtea a constatat că aceste fișiere video au avut un impact semnificativ și au ajuns la un public larg, fiind difuzate în timpul Săptămânii Pride și având legătură cu un subiect de interes general. Cu toate acestea, a declarat că elementele de care dispunea nu demonstau că vizibilitatea și impactul acestor fișiere video erau la fel de importante după trecerea unei anumite perioade și a concluzionat că ordonanța dată reclamantei de instanțele naționale privind ștergerea înregistrărilor video în cauză încălca drepturile reclamantei astfel cum sunt garantate de art. 10, arătând că autoritățile nu puseseră în balanță dreptul reclamantei la libertatea de exprimare în cadrul unei dezbateri privind o chestiune de interes general și dreptul colegului său la respectarea vieții sale private.

729. În cauza *Avagyan împotriva Rusiei*, 2025, pct. 31-39, a fost angajată răspunderea reclamantei în cadrul unei proceduri administrative pentru răspândirea cu știință de „informații false”, deoarece a scris pe contul său de Instagram, pe care îl utiliza pentru a-și promova afacerea, că nu au existat cazuri de infecție cu COVID-19 în regiunea sa. Curtea a observat că comentariile reclamantei au fost formulate ca răspuns la un articol de presă, în care autoritățile erau acuzate că au prezentat în mod eronat epidemia de COVID-19. A considerat că reclamanta nu intenționase să difuzeze informații factuale dovedite, ci mai degrabă să critice ceea ce considera a fi o lipsă de transparență. Constatând că acest tip de dezbateri publice avea o importanță deosebită, în special pe timp de criză, în care transparența și responsabilitatea sunt esențiale, că comentariile imputate reclamantei au ajuns la un public restrâns și că instanțele naționale nu au prezentat motive „relevante și suficiente” pentru a stabili, în special, intenția reclamantei de a difuza „informații false”, Curtea a concluzionat că a fost încălcat art. 10 din Convenție.

C. Măsuri de blocare a accesului la internet

730. Curtea s-a pronunțat în repetate rânduri cu privire la compatibilitatea, cu art. 10 din Convenție, a măsurilor luate de autoritățile naționale pentru blocarea accesului la anumite site-uri internet în cauze în care reclamanții s-au plâns în esență de efectul colateral al măsurilor de blocare.

731. În ceea ce privește blocarea site-ului de partajare YouTube, Curtea a constatat că reclamanții erau simpli utilizatori care nu erau vizați în mod direct de decizia în litigiu privind blocarea accesului la YouTube, dar a statuat că aceștia pot în mod legitim să susțină că măsura respectivă le-a afectat dreptul de a primi și de a comunica informații sau idei, în măsura în care reclamanții erau utilizatori activi de YouTube, că această platformă era unică din punct de vedere al caracteristicilor ei, nivelul ei de accesibilitate și mai ales impactul ei potențial, precum și faptul că nu exista niciun echivalent pentru reclamanți (*Cengiz și alții împotriva Turciei*, 2015, pct. 52, 53, 55; a se vedea, de asemenea, *Ahmet Yıldırım împotriva Turciei*, 2012, pct. 49 și 55, cu privire la imposibilitatea unui utilizator al modulului Google Sites de a accesa propriul site web).

732. În schimb, Curtea a hotărât că simplul fapt că reclamantul – la fel ca ceilalți utilizatori din Turcia ai website-urilor în discuție – a suferit efectele indirecte ale unei măsuri de blocare referitoare la două site-uri dedicate difuzării de muzică nu poate fi suficient pentru a i se recunoaște calitatea de „victimă” [*Akdeniz împotriva Turciei* (dec.), 2014, pct. 24].

733. În ceea ce privește caracterul justificat al măsurii de blocare, Curtea a hotărât că, deși astfel de restrângeri prelabile nu sunt, *a priori*, incompatibile cu Convenția, ele trebuie totuși să se încadreze într-un cadru legal deosebit de strict în ceea ce privește delimitarea interdicției și eficace în ceea ce privește controlul judecătoresc în legătură cu eventualele abuzuri. Consideră, de asemenea, că controlul judecătoresc al unor astfel de măsuri exercitat de către instanță, care se întemeiază pe o punere în balanță a intereselor aflate în conflict și care urmărește să asigure un echilibru între aceste

interese, nu poate fi conceput fără un cadru care să prevadă norme precise și specifice privind aplicarea restricțiilor preventive privind libertatea de exprimare (*Ahmet Yildirim împotriva Turciei*, 2012, pct. 64; *Cengiz și alții împotriva Turciei*, 2015, pct. 62, care se referă la primirea sau comunicarea de informații și idei; a se vedea, de asemenea, *OOO Flavius și alții împotriva Rusiei*, 2020, pct. 40-43).

734. În cauza *Ahmet Yildirim împotriva Turciei*, 2012, pct. 66, Curtea a subliniat în special necesitatea de a evalua comparativ diferitele interese implicate, examinând, printre altele, necesitatea blocării totale a accesului și a considerat că autoritățile ar fi trebuit să țină seama de faptul că o astfel de măsură, care făcea inaccesibile multe informații, nu putea decât să afecteze în mod semnificativ drepturile utilizatorilor de internet și să aibă un efect colateral semnificativ (*ibid.*; a se vedea și *Cengiz și alții împotriva Turciei*, 2015, pct. 64). În cauza *RFE/RL Inc. și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2024, pct. 72-73, aceasta a statuat că faptul că organizațiile reclamante rămâneau prezente pe rețelele de socializare sau că publicau conținut pe alte platforme nu constituia „o alternativă echivalentă la propriile site-uri de știri on-line dedicate” care fuseseră blocate de autorități, adăugând că posibilitatea de a eluda măsura de blocare prin intermediul unui VPN sau al altor servicii ale terților nu era de natură să „atenueze” consecințele unei astfel de măsuri.

735. În cauza *Vladimir Kharitonov împotriva Rusiei* 2020, care a avut ca obiect blocarea automată a unui site internet ca urmare a deciziei de a bloca un alt site cu aceeași adresă IP, Curtea a constatat că blocarea în cauză a avut un efect colateral semnificativ, făcând inaccesibile cantități mari de informații, restrângând astfel în mod substanțial drepturile utilizatorilor de internet. A considerat că regimul juridic pe care s-au bazat autoritățile competente nu era suficient de previzibil în sensul cerințelor de la art. 10 din Convenție (pct. 45-47).

736. În cauza *Kablis împotriva Rusiei*, 2019, Curtea s-a pronunțat cu privire la conformitatea, cu art. 10 din Convenție, a restricțiilor prealabile privind publicațiile on-line care încurajau participarea la un eveniment public neautorizat. Aceasta a considerat că ar trebui să fie posibil ca măsurile de blocare să fie controlate de o instanță înainte ca evenimentul public în discuție să fi avut loc, observând că informațiile conținute în acest tip de publicație erau lipsite de orice valoare și interes ulterior acestei date, astfel încât anularea pe cale judecătorească a măsurii de blocare în acel stadiu nu ar avea sens (pct. 96). În plus, în această cauză, ca și în cauza *Elvira Dmitriyeva împotriva Rusiei*, 2019, Curtea a considerat că simplul fapt că reclamantul a încălcat o interdicție legală publicând un articol on-line în care îndemna la participarea la un eveniment public, la rândul lui organizat cu încălcarea dispozițiilor legale, nu era suficient pentru a justifica o ingerință în dreptul la libertatea de exprimare (pct. 103 și, respectiv, pct. 84).

737. În mai multe cauze, Curtea a considerat că blocarea generalizată a site-urilor internet este o măsură extremă, care a fost comparată, de Comitetul pentru Drepturile Omului al ONU și de alte organisme internaționale, cu interzicerea unui ziar sau a unui post de televiziune (*OOO Flavius și alții împotriva Rusiei*, 2020, pct. 37; *Bulgakov împotriva Rusiei*, 2020, pct. 34).

738. În cauza *OOO Flavius și alții împotriva Rusiei*, 2020, care a avut ca obiect blocarea generalizată nejustificată a accesului la mass-media on-line aparținând opoziției, Curtea a considerat că o astfel de măsură, care ignora cu intenție deosebirea dintre informațiile legale și cele ilegale, este arbitrară și în mod vădit nerezonabilă (pct. 34).

739. În cauza *Bulgakov împotriva Rusiei*, 2020, care a avut ca obiect, pe de o parte, blocarea în totalitate a unui site web, prin hotărâre judecătorească, din cauza prezenței de conținut interzis, iar pe de altă parte, menținerea blocării în pofida eliminării conținutului în discuție, Curtea a considerat că măsura de blocare nu avea bază legală, întrucât actul în temeiul căruia s-a luat măsura nu prevedea posibilitatea de a bloca accesul la un întreg site internet (pct. 34). Aceasta a considerat, de asemenea, că concluzia sa privind lipsa de bază legală a măsurii de blocare se aplica *a fortiori* menținerii acesteia după eliminarea conținutului în litigiu (pct. 38). În fine, Curtea a precizat că, deși aspectul procedural al art. 10 este accesoriu în raport cu obiectivul mai larg de asigurare a respectării dreptului la libertatea de exprimare, dreptul la o cale de atac efectivă instituie o garanție procedurală (pct. 46). În acest sens,

Curtea a considerat că reclamantul, deși a putut în mod formal să atace cu apel hotărârea judecătorească în litigiu și să participe la ședință, nu a avut dreptul la o cale de atac „efectivă” în sensul art. 13 din Convenție, întrucât curtea de apel nu a examinat fondul capetelor sale de cerere (pct. 48; a se vedea, de asemenea, *Engels împotriva Rusiei*, 2020, pct. 41-44).

740. În fine, într-o cauză în care proprietarul unui site web a fost obligat, pentru a evita blocarea în totalitate a site-ului său, să elimine informațiile care se refereau la instrumente de eludare a filtrelor și care erau interzise de instanțele interne, Curtea a considerat că temeiul juridic invocat nu oferea nicio indicație instanțelor sau proprietarilor de site-uri internet cu privire la natura sau categoriile de conținut de internet de natură să facă obiectul unei interdicții, astfel încât nu a îndeplinit cerința de previzibilitate (*Engels împotriva Rusiei*, 2020, pct. 27-28).

D. Accesul la internet și persoanele private de libertate

741. Curtea a avut ocazia să se pronunțe cu privire la neacordarea – motivată de protecția drepturilor celorlalți, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor – de acces deținuților, prin intermediul internetului, la informații publicate pe site-uri specifice care erau accesibile în mod liber în domeniul public.

742. Deși a subliniat că art. 10 nu impune obligația de a le permite deținuților accesul la internet sau la anumite site-uri web Curtea a constatat, în cauzele *Jankovskis împotriva Lituaniei*, 2017 (pct. 55); *Kalda împotriva Estoniei*, 2016 (pct. 45), că a existat o ingerință în exercitarea, de către reclamant, a dreptului de a primi informații și a concluzionat că a fost încălcat art. 10. Pentru a se pronunța astfel, s-a bazat în special pe natura și originea informațiilor în litigiu, precum și pe lipsa unei examinări suficient de detaliate a situației individuale a deținuților de către autoritățile naționale. A reținut, de asemenea, în cauza *Kalda împotriva Estoniei*, 2016 (pct. 50), că reclamantul avea nevoie de acces la informațiile în discuție pentru a-și apăra drepturile în cadrul unei proceduri judiciare interne și, în cauza *Jankovskis împotriva Lituaniei*, 2017 (pct. 59), că nu era nerezonabil să se considere că informațiile în litigiu erau direct legate de voința reclamantului de a se forma profesional și, prin urmare, utile pentru îndreptarea și reintegrarea sa socială ulterioară.

XIV. Pluralismul și libertatea de exprimare

743. Curtea a considerat că nu există democrație fără pluralism [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 129]. Una dintre caracteristicile principale ale democrației este posibilitatea pe care o oferă de a rezolva problemele unei țări prin dialog și fără a recurge la violență (*Manole și alții împotriva Moldovei*, 2009, pct. 95). În opinia Curții, chiar și în cazul unei stări de urgență, care este un regim legal al cărui scop este revenirea la regimul ordinar prin respectarea drepturilor fundamentale, statele contractante trebuie să țină seama de faptul că este necesar ca măsurile care trebuie luate să vizeze apărarea ordinii democratice amenințate și trebuie să facă tot posibilul pentru a proteja valorile unei societăți democratice, precum pluralismul, toleranța și spiritul de deschidere (*Şahin Alpay împotriva Turciei*, 2018, pct. 180).

744. Democrația se bazează pe libertatea de exprimare. Esența însăși a democrației este aceea de a permite propunerea și discutarea unor proiecte politice diferite, chiar și a celor care pun în discuție actualul mod de organizare al unui stat, cu condiția ca acestea să nu aibă ca scop subminarea democrației în sine [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 129; *Manole și alții împotriva Moldovei*, 2009, pct. 95; *Partidul Socialist și alții împotriva Turciei*, 1998, pct. 41, 45 și 47].

745. Ținând seama de importanța intereselor aflate în joc în aplicarea art. 10, statul este garantul suprem al pluralismului [*Animal Defenders International împotriva Regatului Unit* (MC), 2013, pct. 101;

Manole și alții împotriva Moldovei, 2009, pct. 99; *Informationsverein Lentia și alții împotriva Austriei*, 1993, pct. 38].

746. Curtea a considerat că, în domeniul difuziunii audiovizuale, aceste principii impun statului obligația de a garanta, pe de o parte, accesul publicului, prin intermediul televiziunii și radioului, la informații imparțiale și exacte precum și la o multitudine de opinii și comentarii care reflectă printre altele diversitatea opiniilor politice din țară, iar pe de altă parte, protecția jurnaliștilor și a altor profesioniști din mass-media audiovizuală împotriva obstacolelor ridicate în calea comunicării unor astfel de informații și comentarii (*Manole și alții împotriva Moldovei*, 2009, pct. 100).

747. Jurisprudența Curții referitoare la art. 10 din Convenție evidențiază pluralismul ca valoare intrinsecă a democrației, în diferite domenii, mai ales în cele ce urmează mai jos.

A. Principiile generale privind pluralismul în mass-media audiovizuală

748. Libertatea de exprimare, consacrată în primul paragraf al art. 10, este unul dintre fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una dintre condițiile esențiale pentru progresul acesteia (*Lingens împotriva Austriei*, 1986, pct. 41). Libertatea presei și a altor mijloace de informare în masă oferă opiniei publice una dintre cele mai bune modalități de a cunoaște și a judeca ideile și atitudinile liderilor. Este responsabilitatea presei să comunice informații și idei cu privire la chestiuni dezbătute în arena politică, precum și cu privire la chestiuni legate de alte domenii de interes public. Funcția sa este de a le difuza; în plus, publicul are dreptul de a le primi (a se vedea, de exemplu, *Handyside împotriva Regatului Unit*, 1976, pct. 49; și *Lingens împotriva Austriei*, 1986, pct. 41-42).

749. Mass-media audiovizuală, ca de exemplu radioul și televiziunea, joacă un rol deosebit de important în acest sens. Datorită puterii lor de a transmite mesaje prin sunet și imagine, acestea au efecte mai imediate și mai puternice decât presa scrisă [*Animal Defenders International împotriva Regatului Unit* (MC), 2013, pct. 119; *Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei* (MC), 2004, pct. 79; *Jersild împotriva Danemarcei*, 1994, pct. 31]. Funcția televiziunii și radioului, surse familiare de divertisment aflate în centrul intimității spectatorului sau a ascultătorului, consolidează și mai mult impactul acestora (*Manole și alții împotriva Moldovei*, 2009, pct. 97; *Murphy împotriva Irlandei*, 2003, pct. 74). În plus, televiziunea și radioul pot fi mai ușor accesibile, în special în zonele îndepărtate, decât celelalte mijloace de informare în masă (*Manole și alții împotriva Moldovei*, 2009, pct. 97).

750. În opinia Curții, respectarea principiului pluralismului implică, de asemenea, din partea statelor, în domeniul radiodifuziunii audiovizuale, obligația de a garanta accesul publicului, prin intermediul televiziunii și radioului, la informații imparțiale și exacte, precum și la o multitudine de opinii și comentarii care reflectă, printre altele, diversitatea opiniilor politice din țară (*Manole și alții împotriva Moldovei*, 2009, pct. 20). Alegerea mijloacelor prin care trebuie realizate aceste scopuri poate varia în funcție de condițiile locale și, prin urmare, ține de marja de apreciere a statului.

751. Atunci când statul decide să instituie un sistem public de radioteledifuziune, din principiile enunțate mai sus rezultă că legislația și practica națională trebuie să garanteze că sistemul furnizează un serviciu pluralist. În cazul în care, în special, posturile private sunt încă prea slabe pentru a oferi o alternativă reală, iar organismul public sau de stat este așadar singurul radiodifuzor sau radiodifuzorul dominant dintr-o țară sau regiune, este esențial pentru buna funcționare a democrației ca acesta să difuzeze informații și comentarii imparțiale, independente și neutre, precum și să ofere un forum de discuții publice în care să se poată exprima o gamă largă de opinii și puncte de vedere (*Manole și alții împotriva Moldovei*, 2009, pct. 101). Alegerea mijloacelor prin care trebuie realizate aceste scopuri poate varia în funcție de condițiile locale și, prin urmare, ține de marja de apreciere a statului [*NIT S.R.L. și alții împotriva Moldovei* (MC), 2022, pct. 192].

752. Obligația de pluralism nu se referă numai la ceea ce se poate descrie ca aspecte ale pluralismului extern (monopol, duopol sau alte situații de dominație): aceasta se referă, de asemenea, la cadrul legal național relevant referitor la pluralismul intern, de exemplu obligația impusă radiodifuzorilor de a prezenta în mod echilibrat diverse opinii politice, fără a favoriza un anumit partid sau o anumită mișcare politică [*NIT S.R.L. împotriva Republicii Moldova* (MC), 2022, pct. 189].

753. Niciuna dintre cele două dimensiuni ale pluralismului – intern și extern – nu trebuie să fie luată în considerare separat de cealaltă. Dimpotrivă, trebuie luate în considerare împreună, combinate una cu cealaltă. Astfel, în cadrul unui regim național de licențiere în care participă mai mulți radiodifuzori care asigură acoperire națională, ceea ce poate fi considerată o lipsă a pluralismului intern al programelor propuse de un radiodifuzor poate fi compensată de existența unui pluralism extern efectiv [*NIT S.R.L. împotriva Republicii Moldova* (MC), 2022, pct. 190].

754. Cu toate acestea, nu este suficient să se prevadă existența mai multor posturi [*Centro Europa 7 S.R.L. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 130]. Astfel cum se menționează în Recomandarea CM/Rec(2007)2 a Comitetului de Miniștri privind pluralismul mass-mediei și diversitatea conținutului mediatic, „[p]luralismul informațiilor și diversitatea conținutului media nu vor fi garantate în mod automat prin multiplicarea mijloacelor de comunicare aflate la dispoziția publicului”. Cu toate acestea, trebuie să se asigure în conținutul programelor considerate în ansamblu o diversitate care să reflecte cât mai mult posibil varietatea de curente de opinie care circulă prin societatea căreia îi sunt adresate aceste programe. Există diferite modalități de realizare a unei diversități globale a programelor în cadrul spațiului european [*NIT S.R.L. împotriva Republicii Moldova* (MC), 2022, pct. 190].

755. În cauza *Manole și alții împotriva Moldovei*, 2009, reclamantii erau cu toții jurnaliști, editori sau producători în perioada examinată și s-au plâns de încălcări aduse libertății lor de exprimare și de lipsa garanțiilor legale pentru independența radioteledifuziunii publice, care era un cvasimonopol în țară. Curtea a reamintit în această cauză că, sub rezerva condițiilor prevăzute la art. 10 § 2, jurnaliștii au dreptul de a comunica informații, precizând că protecția conferită de art. 10 se extinde asupra jurnaliștilor salariați și a altor salariați din mass-media, că un jurnalist salariat poate să susțină că este afectat în mod direct de o regulă sau politică generală care este aplicată de angajatorul său și care îi restrânge libertatea jurnalistică și că o sancțiune sau o altă măsură luată de un angajator împotriva unui jurnalist salariat poate fi considerată o atingere adusă libertății de exprimare (pct. 103 și 111; a se vedea, de asemenea, *Fuentes Bobo împotriva Spaniei*, 2000, pct. 38).

756. Într-o cauză având ca obiect concedierea disciplinară a unui jurnalist dintr-un organism de radiodifuziune public, Curtea a luat în considerare principiile generale ale pluralismului în domeniul audiovizualului și dreptul radiodifuzorilor publici de a-și adapta politica editorială la interesul public, precum și responsabilitatea acestora pentru afirmațiile făcute în transmisiuni în direct. A constatat că statutul de jurnalist nu îi conferea reclamantei în mod automat dreptul de a da curs, fără control, unei politici care era contrară celei stabilite de angajatorul său și care consta în a nu lua în considerare deciziile editoriale legitime adoptate de conducere (*Nenkova-Lalova împotriva Bulgariei*, 2012, pct. 59-60).

B. Pluralismul mass-mediei și alegerile electorale

757. Alegerile libere și libertatea de exprimare, inclusiv libertatea de dezbateră politică, stau la baza oricărui regim democratic. Cele două drepturi sunt interdependente și se consolidează reciproc. Este deosebit de important ca, în perioadele preelectorale, să se permită libera circulație a opiniilor și informațiilor de orice fel [*Orlovskaya Iskra împotriva Rusiei*, 2017, pct. 110; *Cheltsova împotriva Rusiei*, 2017, pct. 96; *Długołęcki împotriva Poloniei*, 2009, pct. 40; *Bowman împotriva Regatului Unit* (MC), 1998, pct. 42; *Teslenko și alții împotriva Rusiei*, 2022, pct. 119]. Acest principiu se aplică atât alegerilor naționale, cât și celor locale (*Cheltsova împotriva Rusiei*, 2017, pct. 96; *Kwiecień împotriva Poloniei*, 2007, pct. 48).

758. Prin urmare, rolul de câine de pază al presei nu își pierde relevanța în perioada electorală. Potrivit Curții, acest rol implică o exercitare independentă a libertății presei pe baza unei alegeri editoriale libere care vizează difuzarea de informații și idei privind subiecte de interes general. În special, dezbaterile privind candidații și programele acestora contribuie la dreptul publicului de a primi informații și consolidează capacitatea alegătorilor de a alege în cunoștință de cauză dintre candidați (*Orlovskaya Iskra împotriva Rusiei*, 2017, pct. 130).

759. Potrivit Curții, dezbaterile politice privind chestiuni de interes general este un domeniu în care restricțiile privind libertatea de exprimare necesită o interpretare strictă (*Lopes Gomes da Silva împotriva Portugaliei*, 2000, pct. 33).

760. În contextul dezbaterilor electorale, Curtea a acordat o importanță deosebită exercitării neîngrădite a libertății de exprimare a candidaților (*Kudeshkina împotriva Rusiei*, 2009, pct. 87).

761. Referindu-se la lucrările pregătitoare pentru art. 3 din Protocolul nr. 1, Curtea a subliniat în cauza *Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, 1987, pct. 54, că sintagma „condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ” implică, în esență, pe lângă libertatea de exprimare deja protejată de altfel de art. 10 din Convenție, principiul egalității de tratament pentru toți cetățenii în exercitarea dreptului lor de vot și a dreptului lor de a candida la alegeri.

762. În anumite circumstanțe, aceste drepturi pot să intre în conflict, ceea ce poate determina autoritățile să considere că este necesar, înainte sau în timpul alegerilor, să se prevadă anumite restricții privind libertatea de exprimare care, în mod normal, nu ar fi admisibile, pentru a garanta „libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ”. Curtea le recunoaște statele contractante o marjă de apreciere pentru a pune în balanță aceste două drepturi, așa cum se întâmplă în general la organizarea sistemului lor electoral [*Animal Defenders International împotriva Regatului Unit* (MC), 2013, pct. 123; *Oran împotriva Turciei*, 2014, pct. 52; *Bowman împotriva Regatului Unit* (MC), 1998, pct. 43].

C. Reglementarea publicității plătite

763. Curtea este conștientă de faptul că grupurile financiare puternice pot obține avantaje concurențiale în domeniul publicității comerciale și, prin urmare, pot exercita presiuni asupra posturilor de radio și de televiziune care difuzează anunțurile publicitare și, în cele din urmă, le pot pune în pericol libertatea. Consideră că astfel de situații aduc atingere rolului fundamental al libertății de exprimare într-o societate democratică, astfel cum este garantată de art. 10 din Convenție (*VgT Verein gegen Tierfabriken împotriva Elveției*, 2001, pct. 73).

764. Curtea consideră că achiziționarea de timp de emisie în scopuri publicitare, în general, are un obiectiv în mod clar pârținitor, care poate favoriza anumite grupuri cu resurse mai mari decât altele (*Murphy împotriva Irlandei*, 2003, pct. 74). În contextul publicității, pluralismul mass-mediei este cu atât mai amenințat cu cât anunțurile publicitare în litigiu sunt de natură politică [*Animal Defenders International împotriva Regatului Unit* (MC), 2013] sau religioasă (*Murphy împotriva Irlandei*, 2003).

765. În cauza *Animal Defenders International împotriva Regatului Unit* (MC), 2013, pct. 123, Curtea a constatat lipsa unui consens european cu privire la modul de reglementare a publicității politice plătite la radio și televiziune. De aici, a dedus că se poate extinde marja de apreciere, de obicei restrânsă care i se acordă statului în materie de restricții privind libertatea de exprimare în chestiuni de interes public (*ibid.*, pct. 123; a se vedea și *TV Vest AS și Rogaland Pensjonistparti împotriva Norvegiei*, 2008, pct. 67; *Société de conception de presse et d'édition și Ponson împotriva Franței*, 2009, pct. 57 și 63). De asemenea, a precizat că interesele care trebuie puse în balanță în domeniul publicității politice sunt, pe de o parte, dreptul ONG-ului reclamant de a comunica informații și idei de interes general pe care publicul are dreptul să le primească, iar pe de altă parte, preocuparea autorităților de a împiedica

denaturarea dezbaterii și procesului cu caracter democratic de către grupuri puternice din punct de vedere financiar, cu acces privilegiat la mass-media influentă. A admis că astfel de grupuri pot obține un avantaj competitiv în domeniul publicității remunerate și astfel să aducă atingere libertății și pluralismului dezbaterii, al căror garant suprem rămâne statul (pct. 112).

766. Protecția pluralismului mass-mediei în domeniul publicității politice este deosebit de ridicată în situațiile în care partidele mari beneficiază de un volum mare de timp de emisie, în timp ce partidele mici sunt puțin menționate. În astfel de situații, Curtea a considerat că plata pentru publicitatea televizată era, prin urmare, singura modalitate pentru un partid mic ca să transmită mesajul său publicului, deși era interzisă prin lege (*TV Vest AS și Rogaland Pensjonistparti împotriva Norvegiei*, 2008, pct. 73). Accesul la alte mijloace de comunicare este un factor esențial pentru evaluarea proporționalității unei restricții, în special în cazul în care autorul discursului are acces la mai multe alte mijloace de comunicare, ca de exemplu programe de dezbateri la radio și televiziune, presă scrisă, internet și rețele de socializare [*Animal Defenders International împotriva Regatului Unit* (MC), 2013, pct. 124].

767. Curtea protejează, de asemenea, pluralismul mass-mediei în contextul publicității religioase în numele neutralității urmărite în sectorul audiovizual și al obiectivului de a pune toate religiile în condiții de egalitate (*Murphy împotriva Irlandei*, 2003, pct. 78). În această privință, a admis că o dispoziție care ar permite unei religii să difuzeze anunțuri publicitare, dar nu și alteia, ar fi greu de justificat și că o dispoziție care ar permite statului sau oricărui organism desemnat de acesta să verifice, de la caz la caz, anunțurile cu caracter religios inacceptabile sau excesive ar fi dificil de aplicat în mod echitabil, obiectiv și consecvent (*ibid.*, pct. 77). Cu toate acestea, statul poate să considere în mod rezonabil că o libertate, chiar și restrânsă, de difuzare a unor anunțuri publicitare ar favoriza probabil o religie dominantă în detrimentul religiilor care au mult mai puțini adepți și mai puține resurse (*ibid.*, pct. 78).

D. Distribuția surselor audiovizuale

768. În temeiul tezei a treia din primul paragraf al art. 10, statele pot să reglementeze, prin intermediul unui regim de autorizare, organizarea radiodifuziunii pe teritoriul lor, în special aspectele tehnice ale acesteia [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 139]. Acordarea licenței poate să fie condiționată, de asemenea, de considerații privind natura și obiectivele unui viitor canal, publicul potențial al acestuia la nivel național, regional sau local, drepturile și nevoile unui anumit public, precum și obligațiile care decurg din instrumente juridice internaționale [*Demuth împotriva Elveției*, 2002, pct. 33; *Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 139; *Objective Television and Radio Broadcasting Company și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2025, pct. 72].

769. Deși acest lucru poate duce la o ingerință al cărei scop legitim, în raport cu art. 10 primul paragraf a treia teză, nu coincide totuși cu unul dintre scopurile menționate în al doilea paragraf, conformitatea lor cu Convenția trebuie totuși evaluată în raport cu celelalte cerințe ale celui de al doilea paragraf [*NIT S.R.L. împotriva Republicii Moldova* (MC), 2022].

770. Curtea a statuat, în multe cauze, că neacordarea unei licențe de radiodifuziune [a se vedea, printre altele, *Informationsverein Lentia și alții împotriva Austriei*, 1993, pct. 27; *Radio ABC împotriva Austriei*, 1997, pct. 27; *United Christian Broadcasters Ltd împotriva Regatului Unit* (dec.), 2000; *Glas Nadejda EOOD și Elenkov împotriva Bulgariei*, 2007, pct. 42; *Objective Television and Radio Broadcasting Company și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2025, pct. 70] sau neautorizarea emisie prin televiziune [*Leveque împotriva Franței* (dec.), 1999; *Demuth împotriva Elveției*, 2002, pct. 30] sau revocarea licenței de emisie a unui post de televiziune [*NIT S.R.L. împotriva Republicii Moldova* (MC), 2022, pct. 150] constituie o ingerință în exercitarea drepturilor garantate de art. 10 § 1 din Convenție.

771. Curtea consideră că, datorită progreselor tehnice înregistrate în ultimele decenii, aceste restricții nu mai pot în prezent să se întemeieze pe considerente referitoare la numărul de frecvențe și de canale disponibile și, mai ales, că nu se poate invoca lipsa unor soluții echivalente mai puțin restrictive (*Informationsverein Lentia și alții împotriva Austriei*, 1993, pct. 39).

772. În ceea ce privește cerința „legalității” în domeniul specific al licențelor de radiodifuziune, Curtea a subliniat printre altele că modul în care se aplică criteriile de eliberare a unor astfel de licențe în cadrul procedurilor de eliberare a acestora trebuie să ofere garanții suficiente împotriva arbitrarului, în special o motivare adecvată a deciziilor de neacordare unei licențe de radiodifuziune (*Glas Nadezhda EOOD și Elenkov împotriva Bulgariei*, 2007, pct. 49-51; și *Objective Television and Radio Broadcasting Company și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2025, pct. 75). În cauza *Objective Television and Radio Broadcasting Company și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2025, în care era în discuție refuzul autorității naționale de a acorda reclamanților o licență de radiodifuziune în urma unei cereri de ofertă, Curtea a statuat că ingerința în litigiu nu este „prevăzută de lege” (pct. 87). Aceasta a arătat, printre altele, că autoritatea emitentă de licențe nu a adoptat o decizie motivată corespunzător, în special din punct de vedere al criteriilor de selecție aplicate pentru eliberarea licenței în discuție, și că aceasta dispunea de o marjă de apreciere practic nelimitată pentru a alege factorii decisivi în vederea eliberării unor astfel de licențe (pct. 77-78). Curtea a concluzionat că o astfel de procedură nu oferă o protecție adecvată împotriva ingerinței arbitrare a unei autorități publice în dreptul la libertatea de exprimare (pct. 82). Aceasta a considerat de asemenea necesar, în această cauză, să examineze modalitățile de numire a membrilor autorității naționale care elibera licențele de emisie, remarcând în această privință că unul dintre aceștia era o rudă apropiată a administratorului societății ofertante care a fost declarată câștigătoare a cererii de ofertă. A constatat că acest vădit conflict de interese nu a fost niciodată dezvăluit, că această situație pune serios în discuție imparțialitatea autorității de acordare a licențelor și că, prin urmare, întreaga procedură de acordare a licențelor era afectată de arbitrar (pct. 83-86).

773. În ceea ce privește marja de apreciere conferită statelor, Curtea consideră că aceasta este indispensabilă într-un domeniu atât de fluctuant precum difuzarea în scopuri comerciale și că decurge de aici că normele de examinare pot fi mai puțin stricte (*Demuth împotriva Elveției*, 2002, pct. 42; *Markt intern Verlag GmbH și Klaus Beermann împotriva Germaniei*, 1989, pct. 33). În special, având în vedere natura multidimensională și complexitatea aspectelor legate de pluralismul mass-mediei, statele contractante pot utiliza o serie de mijloace pentru a reglementa pluralismul efectiv în sectorul audiovizualului. Prin urmare, marja de apreciere care trebuie acordată în această privință trebuie să fie mai largă decât cea lăsată în mod normal statului în materie de restrângeri asupra libertății de exprimare în ceea ce privește subiectele de interes public sau opiniile politice. Prin urmare, statele contractante trebuie, în principiu, să beneficieze de o largă putere de apreciere în alegerea mijloacelor folosite pentru asigurarea pluralismului în domeniul mass-media. Cu toate acestea, puterea lor de apreciere în această privință va fi redusă în funcție de natura și gravitatea oricărei restrângeri pe care mijloacele astfel alese riscă să le implice pentru libertatea editorială [*NIT S.R.L. împotriva Republicii Moldova* (MC), 2022, pct. 193].

774. Pentru a stabili întinderea marjei de apreciere de care dispun autoritățile naționale, se poate ține seama de structura politică specifică a unui stat membru, precum și de pluralismul său cultural și lingvistic. Acești factori, care favorizează în special pluralismul difuziunii, pot fi luați în considerare în mod legitim atunci când se acordă autorizația de difuzare a programelor de radio și de televiziune (*Demuth împotriva Elveției*, 2002, pct. 44).

775. În plus, principiul echității procedurale și garanțiile procedurale se aplică și în contextul refuzului de a elibera o licență de difuziune audiovizuală și al secretului motivării acestei decizii pentru a proteja securitatea națiunii (*Aydoğan și Dara Radyo Televizyon Yayincılık Anonim Şirketi împotriva Turciei*, 2018, pct. 43).

E. Transparența proprietății asupra mass-mediei

776. Potrivit Curții, într-o societate democratică, nu este suficient, pentru a asigura un pluralism real în sectorul audiovizual, să se prevadă existența mai multor posturi sau posibilitatea teoretică a operatorilor potențiali de a avea acces la piața audiovizualului. De asemenea, este necesar să se permită accesul efectiv la această piață astfel încât să se asigure, în conținutul programelor în ansamblu, o diversitate care să reflecte pe cât posibil diversitatea curentelor de opinie din societatea căreia i se adresează aceste programe [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 130].

777. Situația în care o categorie economică sau politică a societății poate să obțină o poziție dominantă asupra mass-mediei audiovizuale și astfel să exercite presiuni asupra radiodifuzorilor pentru a le restrânge în cele din urmă libertatea editorială, subminează rolul fundamental într-o societate democratică al libertății de exprimare consacrate de art. 10 din Convenție, în special în ceea ce privește comunicarea informațiilor și ideilor de interes general, pe care publicul are, de asemenea, dreptul de a le primi (*Manole și alții împotriva Moldovei*, 2009, pct. 98).

778. Curtea subliniază că, într-un sector atât de sensibil precum mass-media audiovizuală, pe lângă obligația negativă de neingerință, statul are și obligația pozitivă de a institui un cadru legal și administrativ adecvat pentru a garanta un pluralism efectiv [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 134].

779. Potrivit Curții, obligația pozitivă de a stabili un cadru legal și administrativ corespunzător pentru a garanta un pluralism efectiv este cu atât mai de dorit atunci când sistemul audiovizual este caracterizat de un duopol [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), pct. 134] sau chiar de monopol, situație în care Curtea consideră că, datorită caracterului său restrictiv, un regim de acordare a licențelor care acordă radiodifuzorului public un monopol asupra frecvențelor disponibile nu se poate justifica decât dacă se poate demonstra că există o nevoie imperioasă în acest sens (*Manole și alții împotriva Moldovei*, 2009, pct. 98; *Informationsverein Lentia și alții împotriva Austriei*, 1993, pct. 39).

780. În jurisprudența sa, Curtea a făcut trimitere la [Recomandarea CM/Rec\(2007\)2](#) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind pluralismul mass-mediei și diversitatea conținutului mediatic [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 134]. În ceea ce privește serviciile publice de mass-media, face trimitere, de asemenea, la normele privind serviciile publice de radiodifuziune convenite de statele contractante prin intermediul Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei ca principiu director pentru abordarea care trebuie adoptată în interpretarea art. 10 în acest domeniu (*Manole și alții împotriva Moldovei*, 2009, pct. 102 și 51-54).

F. Pluralismul și libertatea de exprimare a minorităților

781. Curtea consideră că ar fi incompatibil cu valorile care stau la baza Convenției ca un grup minoritar să nu își poată exercita drepturile pe care i le garantează aceasta decât cu condiția ca acest lucru să fie acceptat de majoritate (*Alekseyev împotriva Rusiei*, 2010, pct. 81). Într-un astfel de caz, dreptul grupurilor minoritare la libertatea de religie, de exprimare și de întrunire ar deveni pur teoretic, nu practic și efectiv cum prevede Convenția (*ibid.*, pct. 81; *Barankevitch Barankevich împotriva Rusiei*, 2007, pct. 31).

782. Curtea face o distincție importantă între faptul de a ceda în fața unui sprijin popular pentru extinderea domeniului de aplicare al garanțiilor Convenției, pe de o parte, și o situație în care un astfel de sprijin este invocat pentru a reduce domeniul de aplicare al protecției materiale, pe de altă parte (*Bayev și alții împotriva Rusiei*, 2017, pct. 70-71).

783. În cauza [Sekmadienis Ltd. împotriva Lituaniei](#), 2018, în care societatea reclamantă a fost obligată la plata unei amenzi pentru publicitatea făcută îmbrăcămintei cu reprezentări ale unor personalități religioase, Curtea a arătat că singurul grup religios care a fost consultat în cursul procedurii în fața instanțelor naționale a fost Biserica Romano-Catolică, deși în țară există diferite comunități religioase, creștine sau nu (pct. 80). Curtea a considerat că, deși după cum susține guvernul pârât, majoritatea populației de religie creștină a considerat insultătoare anunțurile publicitare în cauză, ar fi incompatibil cu valorile care stau la baza Convenției ca un grup minoritar să nu poată să își exercite drepturile garantate de Convenție decât cu condiția ca acest lucru să fie acceptat de majoritate (pct. 82).

XV. Art. 10 în raport cu alte dispoziții ale Convenției și ale protocoalelor: interdependențe, suprapuneri

784. Uneori, același fapt poate să intre atât sub incidența art. 10, cât și a unei alte dispoziții a Convenției. Această situație a determinat Curtea fie să rețină un singur articol pe care l-a considerat mai relevant în lumina circumstanțelor excepționale ale cauzei și care acționează ca *lex specialis*, fie să examineze capătul de cerere în raport cu una dintre dispoziții și „în lumina” celei de a doua, fie să examineze faptele denunțate în raport cu ambele dispoziții.

1. Art. 6 § 1 din Convenție

785. În cauza [Kövesi împotriva României](#), 2020, referitoare la revocarea prematură din funcție a unui procuror ca urmare a criticilor sale la adresa reformelor legislative, Curtea a considerat că limitările impuse de instanțele naționale cu privire la posibilitatea de a contesta revocarea în litigiu erau contrare art. 6 § 1 din Convenție (pct. 157-158) și s-a bazat pe aceleași fapte pentru a constata, sub aspectul procedural al art. 10 din Convenție, că restricțiile contestate privind exercitarea de către reclamantă a dreptului său la libertatea de exprimare nu erau însoțite de garanții eficiente și adecvate (pct. 210).

2. Art. 8 din Convenție

786. Într-o cauză având ca obiect supravegherea unor jurnaliști și ordonanța de comunicare a unor documente care puteau duce la identificarea surselor acestora, Curtea a considerat că legea nu a oferit garanții corespunzătoare în ceea ce privește atribuțiile de supraveghere exercitate în cazul reclamantilor pentru a afla sursele lor jurnalistice și a constatat că art. 8 și art. 10 au fost încălcate pe baza aceluiași fapt ([Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. și alții împotriva Țărilor de Jos](#), 2012, pct. 102; a se vedea, de asemenea, examinarea Curții într-un context comparabil: [Saint-Paul Luxembourg S.A. împotriva Luxemburgului](#), 2013, pct. 44; [Ernst și alții împotriva Belgiei](#), 2003, pct. 116; [Nagla împotriva Letoniei](#), 2013, pct. 101).

3. Art. 9 din Convenție

787. Într-o serie de cauze în care reclamantii au invocat atât art. 9, cât și art. 10 din Convenție, Curtea a decis să examineze capetele de cerere care i-au fost sesizate exclusiv în raport cu art. 10, ceea ce face astfel ca invocarea unei încălcări a art. 9 să fie lipsită de obiect (a se vedea, de exemplu, cu privire la interdicția impusă de organismul de stat competent unui post de radio privat privind difuzarea unui anunț publicitar religios plătit, [Murphy împotriva Irlandei](#), 2003, pct. 71; cu privire la refuzul organismului competent de a acorda o licență de radiodifuziune unui post de radio creștin, [Glas Nadejda EOOD și Elenkov împotriva Bulgariei](#), 2007, pct. 59; cu privire la o condamnare penală pentru incitare publică la crimă prin intermediul unui discurs injurios adresat „necredincioșilor”, [Kutlular împotriva Turciei](#), 2008, pct. 35 și 48. Pentru cauze în care Curtea a considerat că libertatea de exprimare și libertatea de religie sunt strâns legate între ele și, astfel, a decis să examineze capetele

de cerere în raport cu art. 10 interpretat, după caz, prin prisma art. 9, a se vedea *Comunitatea religioasă a Martorilor lui Iehova împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 24; a se vedea și *Taganrog LRO și alții împotriva Rusiei*, 2022, pct. 147, 218, 233, privind diferite măsuri luate de statul rus pe o perioadă de 10 ani împotriva organizațiilor religioase ale Martorilor lui Iehova din Rusia).

788. Au existat și cazuri în care Curtea a examinat capete de cerere exclusiv în contextul art. 9, refuzând în consecință examinarea aceluiași capete de cerere în raport cu art. 10 (*Kokkinakis împotriva Greciei*, 1993, pct. 55; *Membrii Congregației Martorii lui Iehova din Gldani și alții împotriva Georgiei*, 2007, pct. 144; *Nasirov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2020, pct. 77).

4. Art. 11 din Convenție¹⁸

789. În cauza *Palomo Sánchez și alții împotriva Spaniei* (MC), 2011, având ca obiect concedierea unor sindicaliști pentru publicarea de articole insultătoare la adresa colegilor lor, Curtea a observat mai întâi că problema libertății de exprimare este strâns legată de cea a libertății de asociere în contextul sindical. Cu toate acestea, deși capătul de cerere formulat de reclamantși se referă în principal la măsura concedierii aplicată în cazul lor pentru că, în calitate de membri ai organului executiv al unui sindicat, au făcut publice și au afișat articolele în litigiu, Curtea a considerat mai oportun să examineze situația de fapt în raport cu art. 10, interpretat însă în lumina art. 11, din moment ce nu s-a considerat ca fiind demonstrat faptul că respectivele concedieri ar fi fost cauzate de apartenența reclamantșilor la sindicatul menționat (pct. 52). În schimb, într-o altă cauză (*Straume împotriva Letoniei*, 2022, pct. 89-90) privind sancțiunile aplicate unei salariate în urma unei reclamații făcute de aceasta în calitate de reprezentant sindical, Curtea a considerat că, într-un context sindical, problema libertății de exprimare era strâns legată de cea a libertății de asociere și a examinat cauza din perspectiva art. 11, interpretat în lumina art. 10 din Convenție.

790. În cauza *Women On Waves și alții împotriva Portugaliei*, 2009, Curtea a constatat de la bun început că problema libertății de exprimare în această cauză este greu de separat de cea a libertății de întrunire și a reamintit că protecția opiniilor personale, asigurată de art. 10, este unul dintre obiectivele libertății de întrunire pașnică, astfel cum este consacrată de art. 11 din Convenție (pct. 28). Curtea a considerat că este mai ușor să examineze situația în litigiu exclusiv în raport cu art. 10. Acest lucru nu o împiedică totuși să se bazeze, după caz, pe art. 11 din Convenție atunci când examinează și interpretează art. 10 (*Schwabe și M. G. împotriva Germaniei*, 2011, pct. 101; *Ezelin împotriva Franței*, 1991, pct. 37; *Karademirci și alții împotriva Turciei*, 2005, pct. 26; *Novikova și alții împotriva Rusiei*, 2016, pct. 91; *Bumbeș împotriva României*, 2022, pct. 69-70; *Glukhin împotriva Rusiei*, 2023, pct. 47; a se vedea, de asemenea, cu privire la relația dintre aceste două dispoziții ale Convenției, *Öllinger împotriva Austriei*, 2006, pct. 38; *Djavit An împotriva Turciei*, 2003, pct. 39; pentru o abordare opusă, în care art. 10 este analizat ca *lex generalis* în raport cu art. 11, a se vedea *Hakim Aydın împotriva Turciei*, 2020, pct. 41).

5. Art. 2 din Protocolul nr. 1

791. În cauza *İrfan Temel și alții împotriva Turciei*, 2009, care a avut ca obiect excluderea temporară a unor studenți de către forurile universitare cu motivarea că aceștia au solicitat, prin petiții, introducerea unor cursuri opționale de limba kurdă, art. 10 din Convenție și art. 2 din Protocolul nr. 1 au fost invocate simultan. Curtea a ales să îl interpreteze pe cel de-al doilea în lumina primului (a se vedea, de asemenea, *Çölgeçen și alții împotriva Turciei*, 2017).

792. Pe de altă parte, într-o cauză având ca obiect respingerea cererii unor deținuți pentru folosirea unui computer și pentru a avea acces la internet, în spațiile desemnate în acest scop de conducerea

¹⁸ A se vedea, de asemenea, [Ghid privind art. 11](#), capitolul I B.

penitenciarului, și pentru a-și continua studiile superioare, Curtea a examinat cauza în raport cu prima teză a art. 2 din Protocolul nr. 1 (*Mehmet Reşit Arslan și Orhan Bingöl împotriva Turciei*, 2019, pct. 42).

6. Art. 3 din Protocolul nr. 1

793. Curtea a subliniat în repetate rânduri interdependența dintre libertatea de exprimare și dreptul la alegeri libere într-o societate democratică [*Costa i Rosselló și alții împotriva Spaniei* (dec.), 2025, pct. 122]. A considerat, printre altele, în cauza *Orlovskaya Iskra împotriva Rusiei*, 2017, că este oportun să se ia în considerare dreptul la libertatea de exprimare al reclamantului în lumina drepturilor garantate de art. 3 din Protocolul nr. 1, care sunt esențiale pentru instituirea și menținerea bazelor unei reale democrații caracterizate de preeminența dreptului [pct. 110; a se vedea și *Hirst împotriva Regatului Unit (nr. 2)* (MC), 2005, pct. 58].

794. Libertatea de exprimare este una dintre „condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ” (*Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, 1987, pct. 42 și 54). În această privință, Curtea a considerat că este deosebit de important ca, în perioada preelectorală, să se permită libera circulație a opiniilor și informațiilor de orice natură, însă cu precizarea că, în anumite circumstanțe, aceste drepturi pot să intre în conflict, ceea ce poate face să se considere necesar, înaintea sau în timpul alegerilor, să se prevadă anumite restricții privind libertatea de exprimare, chiar dacă în mod normal nu ar fi admisibile, pentru a garanta libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ [*Bowman împotriva Regatului Unit* (MC), 1998, pct. 41-43]. Pentru a obține un echilibru între cele două dispoziții în discuție, Curtea a recunoscut statelor contractante o marjă de apreciere, așa cum se întâmplă în general în ceea ce privește organizarea sistemului lor electoral (*Animal Defenders împotriva Regatului Unit*, 2013, pct. 111; *Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, 1987, pct. 54; *TV Vest AS și Rogaland Pensjonistparti împotriva Norvegiei*, 2008, pct. 62; *Orlovskaya Iskra împotriva Rusiei*, 2017, pct. 134).

795. În cauza *Assotsiatsiya NGO Golos și altele împotriva Rusiei*, 2021, organizațiile neguvernamentale reclamante, care difuzaseră informații cu caracter electoral, au fost sancționate în temeiul unei dispoziții legale prin care se interzicea orice publicare legată de alegeri în „perioada de liniște” preelectorală. Curtea a constatat că absența din procesul-verbal de constatare a contravenției (considerat a constitui un rechizitoriu în temeiul legislației ruse) a oricărei mențiuni cu privire la natura exactă a acuzației reținute împotriva asociației și abordarea destul de superficială adoptată de instanțele naționale în examinarea acestei acuzații au avut un „efect descurajator” nejustificat asupra exercitării de către una dintre organizațiile neguvernamentale reclamante a funcției sale de „câine de pază socială” (*Assotsiatsiya NGO Golos și altele împotriva Rusiei*, 2021, pct. 86). A considerat că domeniul de aplicare excesiv de larg al legislației electorale referitoare la „perioada de liniște”, care se aplica tuturor documentelor „referitoare” la o alegere în curs, a dus la o ingerință disproporționată în exercitarea, de către organizația neguvernamentală reclamantă, a libertății sale de a comunica informații și idei parlamentului național cu privire la chestiuni legate de organizarea de alegeri libere și corecte. În această privință, Curtea a subliniat că observatorii electorali ar trebui, în general, să fie în măsură să atragă atenția publicului de îndată ce survin fapte care ar putea fi contrare legilor și procedurilor electorale, în caz contrar raportarea unor astfel de fapte pierzându-și o mare parte din valoare și din interes (*ibid.*, pct. 88).

796. Într-o cauză privind expulzarea unui observator electoral dintr-o secție de votare în care acesta monitoriza și filma desfășurarea scrutinului, Curtea a arătat că atribuțiile persoanei în cauză constau în a se familiariza personal și direct cu desfășurarea procesului electoral și a comunica rezultatele observațiilor sale, precum și că acestea corespundeau unui interes public important, și anume libertatea și transparența alegerilor. Având în vedere importanța fundamentală în orice societate democratică a organizării de alegeri libere și transparente și rolul esențial jucat de partidele politice în procesul electoral, Curtea a considerat că reclamantul și-a exercitat libertatea de exprimare în calitate de „câine de pază public” și că activitatea sa, comparabilă ca importanță cu cea a presei, beneficia, prin urmare, de nivelul ridicat de protecție conferit de art. 10. Constatând că îndepărtarea

reclamantului, cu forța, din secția de votare în care monitoriza desfășurarea scrutinului nu era justificată de motive „relevante și suficiente”, Curtea a statuat că această măsură constituie o ingerință disproporționată în libertatea de exprimare a reclamantului (*Timur Sharipov împotriva Rusiei*, 2022, pct. 26 și 35-39).

797. În cauza *Mestan împotriva Bulgariei*, 2023, reclamantul, lider al unui partid politic și candidat la alegerile parlamentare, a fost amendat de autorități pentru că s-a exprimat în limba turcă, limba sa maternă, în cadrul unei reuniuni publice desfășurate în cadrul campaniei sale. La aplicarea acestei amenzi reclamantului, autoritățile s-au bazat pe o dispoziție din legea electorală națională, care interzicea folosirea oricărei alte limbi decât limba oficială (bulgara) în cadrul campaniilor electorale. La rândul său, Curtea a precizat că părțile contractante au, în principiu, dreptul de a reglementa utilizarea limbilor, sub anumite forme sau ținând seama de circumstanțe legate de comunicarea publică, de către candidați și de către alte persoane în timpul campaniilor electorale și, după caz, de a impune anumite restricții sau condiții care corespund unei „nevoi sociale imperioase”. Cu toate acestea, a considerat că un cadru de reglementare care impune o interdicție absolută a utilizării unei limbi neoficiale sub amenințarea unor sancțiuni administrative nu poate fi considerat compatibil cu valorile esențiale ale unei societăți democratice, printre care se numără libertatea de exprimare, astfel cum este garantată de art. 10 (pct. 58-60). În acest sens, a subliniat importanța pluralismului, a toleranței și a protecției minorităților într-o societate democratică (pct. 62).

Lista cauzelor citate

Jurisprudența citată în prezentul ghid face trimitere la hotărâri sau decizii pronunțate de Curte, precum și la decizii sau rapoarte ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului („Comisia”).

Dacă nu se specifică altfel, trimiterea este la o hotărâre pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)” arată că este vorba despre o decizie a Curții, iar „(MC)” că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră.

Hotărârile Camerei care nu sunt definitive, în sensul art. 44 din Convenție, la data prezentei actualizări, sunt marcate cu un asterisc (*) în lista de mai jos. Art. 44 § 2 din Convenție prevede următoarele: „Hotărârea unei Camere devine definitivă: a) atunci când părțile declară că ele nu vor cere retrimiterea cauzei în fața Marii Camere; sau b) la 3 luni de la data hotărârii, dacă retrimiterea cauzei în fața Marii Camere nu a fost cerută; sau c) atunci când Colegiul Marii Camere respinge cererea de retrimitere formulată potrivit art. 43.” În cazul în care cererea de retrimitere este admisă de Colegiul Marii Camere, hotărârea pronunțată ulterior de Marea Cameră este cea care devine definitivă, și nu cea a Camerei.

Hiperlinkurile cauzelor citate în versiunea electronică a ghidului direcționează spre baza de date HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) care oferă acces la jurisprudența Curții (hotărâri și decizii pronunțate de Marea Cameră, de Cameră și de Comitet, cauze comunicate, avize consultative și rezumate juridice extrase din Nota de informare privind jurisprudența) și la jurisprudența Comisiei (decizii și rapoarte), precum și la rezoluțiile Comitetului de Miniștri.

Curtea pronunță hotărârile și deciziile în limba engleză și/sau franceză, cele două limbi oficiale ale acesteia. Baza de date HUDOC conține, de asemenea, traduceri ale unor cauze importante în peste treizeci de limbi neoficiale. În plus, include linkuri către aproximativ o sută de culegeri de jurisprudență online, elaborate de terți.

—A—

- [A. împotriva Norvegiei](#), nr. 28070/06, 9 aprilie 2009
- [A.B. împotriva Elveției](#), nr. 56925/08, 1 iulie 2014
- [Açık și alții împotriva Turciei](#), nr. 31451/03, 13 ianuarie 2009
- [Aghajanyan împotriva Armeniei](#), nr. 41675/12, 8 octombrie 2024
- [Ahmed și alții împotriva Regatului Unit](#), 2 septembrie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-VI
- [Ahmet Yıldırım împotriva Turciei](#), nr. 3111/10, CEDO 2012
- [Akdaş împotriva Turciei](#), nr. 41056/04, 16 februarie 2010
- [Akdeniz împotriva Turciei](#) (dec.), nr. 20877/10, 11 martie 2014
- [Akdeniz și alții împotriva Turciei](#), nr. 41139/15 și 41146/15, 4 mai 2021
- [Aksu împotriva Turciei](#) (MC), nr. 4149/04 și 41029/04, CEDO 2012
- [Albayrak împotriva Turciei](#), nr. 38406/97, 31 ianuarie 2008
- [Aleksey Ovchinnikov împotriva Rusiei](#), nr. 24061/04, 16 decembrie 2010
- [Alekseyev împotriva Rusiei](#), nr. 4916/07 și alte 2, 21 octombrie 2010
- [Alexandru Pătrașcu împotriva României](#), nr. 1847/21, 7 ianuarie 2025
- [Ali Gürbüz împotriva Turciei](#), nr. 52497/08 și alte 6, 12 martie 2019
- [Allée împotriva Franței](#), nr. 20725/20, 18 ianuarie 2024
- [Allenet de Ribemont împotriva Franței](#), 10 februarie 1995, seria A nr. 308
- [Almeida Arroja împotriva Portugaliei](#), nr. 47238/19, 19 martie 2024
- [Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia împotriva Greciei](#), nr. 72562/10, 22 februarie 2018

Altın împotriva Turciei (dec.), nr. 39822/98, 6 aprilie 2000
Altuğ Taner Akçam împotriva Turciei, nr. 27520/07, 25 octombrie 2011
Alves da Silva împotriva Portugaliei, nr. 41665/07, 20 octombrie 2009
Amaghlobeli și altele împotriva Georgiei, nr. 41192/11, 20 mai 2021
Amihalachioaie împotriva Moldovei, nr. 60115/00, CEDO 2004-III
Amorim Giestas și Jesus Costa Bordalo împotriva Portugaliei, nr. 37840/10, 3 aprilie 2014
Amuur împotriva Franței, 25 iunie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-III
Ana Ioniță împotriva României, nr. 30655/09, 21 martie 2017
Anatoliy Yeremenko împotriva Ucrainei, nr. 22287/08, 15 septembrie 2022
André și altul împotriva Franței, nr. 18603/03, 24 iulie 2008
Animal Defenders International împotriva Regatului Unit (MC), nr. 48876/08, CEDO 2013 (extrase)
Annen împotriva Germaniei, nr. 3690/10, 26 noiembrie 2015
Anthony Franței și alții împotriva Regatului Unit (dec.) [comitet], nr. 25357/16 și alte 3, 26 septembrie 2017
Appleby și alții împotriva Regatului Unit, nr. 44306/98, 6 mai 2003
Arnarson împotriva Islandei, nr. 58781/13, 13 iunie 2017
Arrigo și Vella împotriva Maltei (dec.), nr. 6569/04, 10 mai 2005
Arrowsmith împotriva Regatului Unit, nr. 7050/75, raportul Comisiei din 12 octombrie 1978, Decizii și rapoarte 19
Arslan împotriva Turciei (MC), nr. 23462/94, 8 iulie 1999
Artun și Güvener împotriva Turciei, nr. 75510/01, 26 iunie 2007
Arvanitis și Phileleftheros Public Company Limited împotriva Ciprului, nr. 49917/22, 3 iulie 2025
Ashby Donald și alții împotriva Franței, nr. 36769/08, 10 ianuarie 2013
Aslı Güneş împotriva Turciei (dec.), nr. 53916/00, 13 mai 2004
Asociația BURESTOP 55 și altele împotriva Franței, nr. 56176/18 și alte 5, 1 iulie 2021
Assotsiatsiya NGO Golos și altele împotriva Rusiei, nr. 41055/12, 16 noiembrie 2021
Atamanchuk împotriva Rusiei, nr. 4493/11, 11 februarie 2020
ATV Zrt împotriva Ungariei, nr. 61178/14, 28 aprilie 2020
Aurelian Oprea împotriva României, nr. 12138/08, 19 ianuarie 2016
Avagyan împotriva Rusiei, nr. 36911/20, 29 aprilie 2025
Axel Springer AG împotriva Germaniei (MC), nr. 39954/08, 7 februarie 2012
Axel Springer AG împotriva Germaniei (nr. 2), nr. 48311/10, 10 iulie 2014
Axel Springer SE împotriva Germaniei, nr. 8964/18, 17 ianuarie 2023
Axel Springer SE și RTL Television GmbH împotriva Germaniei, nr. 51405/12, 21 septembrie 2017
Aydar împotriva Turciei (dec.), nr. 32207/96, 1 iulie 2003
Aydın Tatlav împotriva Turciei, nr. 50692/99, 2 mai 2006
Aydoğan și Dara Radyo Televizyon Yayıncılık Anonim Şirketi împotriva Turciei, nr. 12261/06, 13 februarie 2018
Ayuso Torres împotriva Spaniei, nr. 74729/17, 8 noiembrie 2022
Azadliq și Zayidov împotriva Azerbaidjanului, nr. 20755/08, 30 iunie 2022

—B—

Backović împotriva Serbiei (nr. 2), nr. 47600/17, 8 aprilie 2025
Bagirov împotriva Azerbaidjanului, nr. 81024/12 și 28198/15, 25 iunie 2020
Bahçeci și Turan împotriva Turciei, nr. 33340/03, 16 iunie 2009
Baka împotriva Ungariei (MC), nr. 20261/12, 23 iunie 2016
Balaskas împotriva Greciei, nr. 73087/17, 5 noiembrie 2020
Baldassi și alții împotriva Franței, nr. 15271/16 și alte 6, 11 iunie 2020
Balenović împotriva Croației (dec.), nr. 28369/07, 30 septembrie 2010

Balsytė-Lideikienė împotriva Lituaniei, nr. 72596/01, 4 noiembrie 2008
Bamber împotriva Regatului Unit, nr. 33742/96, decizia Comisiei din 11 septembrie 1997
Barankevitch împotriva Rusiei, nr. 10519/03, 26 iulie 2007
Barata Monteiro da Costa Nogueira și Patrício Pereira împotriva Portugaliei, nr. 4035/08, 11 ianuarie 2011
Barthold împotriva Germaniei, 25 martie 1985, seria A nr. 9
Başkaya și Okçuoğlu împotriva Turciei (MC), nr. 23536/94 și 24408/94, CEDO 1999-IV
Bathellier împotriva Franței (dec.), nr. 49001/07, 12 octombrie 2010
Bayev și alții împotriva Rusiei, nr. 67667/09 și alte 2, 20 iunie 2017
Becker împotriva Norvegiei, nr. 21272/12, 5 octombrie 2017
Bédat împotriva Elveției (MC), nr. 56925/08, 29 martie 2016
Belpietro împotriva Italiei, nr. 43612/10, 24 septembrie 2013
Bergens Tidende și alții împotriva Norvegiei, nr. 26132/95, CEDO 2000-IV
Bezymyannyi împotriva Rusiei, nr. 10941/03, 8 aprilie 2010
Biancardi împotriva Italiei, nr. 77419/16, 25 noiembrie 2021
Bielau împotriva Austriei, nr. 20007/22, 27 august 2024
Big Brother Watch și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 58170/13 și alte 2, 25 mai 2021
Bidart împotriva Franței, nr. 52363/11, 12 noiembrie 2015
Bild GmbH & Co. KG împotriva Germaniei, nr. 9602/18, 31 octombrie 2023
Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei (MC), nr. 21980/93, CEDO 1999-III
Błaja News Sp. z o. o. împotriva Poloniei, nr. 59545/10, 26 noiembrie 2013
Bohlen împotriva Germaniei, nr. 53495/09, 19 februarie 2015
Boldea împotriva României, nr. 19997/02, 15 februarie 2007
Bono împotriva Franței, nr. 29024/11, 15 decembrie 2015
Bonnet împotriva Franței (dec.), nr. 35364/19, 25 ianuarie 2022
Boronyák împotriva Ungariei, nr. 4110/20, 20 iunie 2024
Borzykh împotriva Ucrainei (dec.), nr. 11575/24, 19 noiembrie 2024
Boudelal împotriva Franței (dec.), nr. 14894/14, 13 iunie 2017
Bouton împotriva Franței, nr. 22636/19, 13 octombrie 2022
Bowman împotriva Regatului Unit (MC), 19 februarie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-I
Boykanov împotriva Bulgariei, nr. 18288/06, 10 noiembrie 2016
Bozhkov împotriva Bulgariei, nr. 3316/04, 19 aprilie 2011
Brambilla și alții împotriva Italiei, nr. 22567/09, 23 iunie 2016
Brasilier împotriva Franței, nr. 71343/01, 11 aprilie 2006
Brisic împotriva României, nr. 26238/10, 11 decembrie 2018
Brosa împotriva Germaniei, nr. 5709/09, 17 aprilie 2014
Brunet-Lecomte și alții împotriva Franței, nr. 42117/04, 5 februarie 2009
Brunet-Lecomte și Lyon Mag' împotriva Franței, nr. 17265/05, 6 mai 2010
Bubon împotriva Rusiei, nr. 63898/09, 7 februarie 2017
Bucur și Toma împotriva României, nr. 40238/02, 8 ianuarie 2013
Bülent Kaya împotriva Turciei, nr. 52056/08, 22 octombrie 2013
Bulgakov împotriva Rusiei, nr. 20159/15, 23 iunie 2020
Bumbeș împotriva României, nr. 18079/15, 3 mai 2022
Burden împotriva Regatului Unit (MC), nr. 13378/05, CEDO 2008
Busuioc împotriva Moldovei, nr. 61513/00, 21 decembrie 2004
Butkevičius împotriva Lituaniei, nr. 48297/99, CEDO 2002-II (extrase)

—C—

C8 (Canal 8) împotriva Franței, nr. 58951/18 și 1308/19, 9 februarie 2023

Cangi împotriva Turciei, nr. 24973/15, 29 ianuarie 2019
Campos Dâmaso împotriva Portugaliei, nr. 17107/05, 24 aprilie 2008
Çapan împotriva Turciei, nr. 71978/01, 25 iulie 2006
Cârlan împotriva României, nr. 34828/02, 20 aprilie 2010
Casado Coca împotriva Spaniei, 24 februarie 1994, seria A nr. 285-A
Castells împotriva Spaniei, 23 aprilie 1992, seria A nr. 236
Catalan împotriva României, nr. 13003/04, 9 ianuarie 2018
Čeferin împotriva Sloveniei, nr. 40975/08, 16 ianuarie 2018
Cengiz și alții împotriva Turciei, nr. 48226/10 și 14027/11, CEDO 2015 (extrase)
Center for Democracy and the Rule of Law împotriva Ucrainei (dec.), nr. 75865/11, 3 martie 2020
Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei (MC), nr. 38433/09, CEDO 2012
Ceylan împotriva Turciei (MC), nr. 23556/94, CEDO 1999-IV
Chalabi împotriva Franței, nr. 35916/04, 18 septembrie 2008
Chauvy și alții împotriva Franței, nr. 64915/01, CEDO 2004-VI
Cheltsova împotriva Rusiei, nr. 44294/06, 13 iunie 2017
Chernysheva împotriva Rusiei (dec.), nr. 77062/01, 10 iunie 2004
Chorherr împotriva Austriei, 25 august 1993, seria A nr. 266-B
Cicad împotriva Elveției, nr. 17676/09, 7 iunie 2016
Cimperšek împotriva Sloveniei, nr. 58512/16, 30 iunie 2020
Colaço Mestre și SIC – Sociedade Independente de Comunicação, S.A. împotriva Portugaliei, nr. 11182/03 și 11319/03, 26 aprilie 2007
Çölgeçen și alții împotriva Turciei, nr. 50124/07 și alte 7 cereri, 12 decembrie 2017
Colombani și alții împotriva Franței, nr. 51279/99, CEDO 2002-V
Colegiul editorial al Pravoye Delo și Shtekel împotriva Ucrainei, nr. 33014/05, CEDO 2011 (extrase)
Comunitatea religioasă a Martorilor lui Iehova împotriva Azerbaidjanului, nr. 52884/09, 20 februarie 2020
Consiliul Național al Tineretului din Moldova împotriva Republicii Moldova, nr. 15379/13, 25 iunie 2024
Costa i Rosselló și alții împotriva Spaniei (dec.), nr. 29780/20 și alte 3 cereri, 11 februarie 2025
Couderc și Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței (MC), nr. 40454/07, CEDO 2015 (extrase)
Coutant împotriva Franței (dec.), nr. 17155/03, 24 ianuarie 2008
Cox împotriva Turciei, nr. 2933/03, 20 mai 2010
Craxi împotriva Italiei (nr. 2), nr. 25337/94, 17 iulie 2003
Cumhuriyet Vakfı și alții împotriva Turciei, nr. 28255/07, 8 octombrie 2013
Cumpănă și Mazăre împotriva României (MC), nr. 33348/96, CEDO 2004-XI

—D—

Daktaras împotriva Lituaniei, nr. 42095/98, CEDO 2000-X
Dalban împotriva României (MC), nr. 28114/95, CEDO 1999-VI
Dammann împotriva Elveției, nr. 77551/01, 25 aprilie 2006
De Carolis și France Télévisions împotriva Franței, nr. 29313/10, 21 ianuarie 2016
Dede împotriva Turciei
De Diego Nafría împotriva Spaniei, nr. 46833/99, 14 martie 2002
De Haes și Gijssels împotriva Belgiei, 24 februarie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-I*
De Lesquen du Plessis-Casso împotriva Franței, nr. 54216/09, 12 aprilie 2012
Delfi AS împotriva Estoniei (MC), nr. 64569/09, CEDO 2015
Demirel și Ateş împotriva Turciei, nr. 10037/03 și 14813/03, 12 aprilie 2007
Demuth împotriva Elveției, nr. 38743/97, CEDO 2002-IX
Desjardin împotriva Franței, nr. 22567/03, 22 noiembrie 2007

Dickinson împotriva Turciei, nr. 25200/11, 2 februarie 2021
Dicle împotriva Turciei (nr. 3), nr. 53915/11, 8 februarie 2022
Di Giovanni împotriva Italiei, nr. 51160/06, 9 iulie 2013
Dilipak împotriva Turciei, nr. 29680/05, 15 septembrie 2015
Dimitras și alții împotriva Greciei (dec.), nr. 59573/09 și 65211/09, 4 iulie 2017
Dink împotriva Turciei, nr. 2668/07 și alte 4, 14 septembrie 2010
Djavit An împotriva Turciei, nr. 20652/92, CEDO 2003-III
Długotęcki împotriva Poloniei, nr. 23806/03, 24 februarie 2009
Dmitriyevskiy împotriva Rusiei, nr. 42168/06, 3 octombrie 2017
Do Carmo de Portugal e Castro Câmara împotriva Portugaliei, nr. 53139/11, 4 octombrie 2016
Donaldson împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 56975/09, 25 ianuarie 2011
Döner și alții împotriva Turciei, nr. 29994/02, 7 martie 2017
Drousiotis împotriva Ciprului, nr. 42315/15, 5 iulie 2022
Drozd împotriva Poloniei, nr. 15158/19, 6 aprilie 2023
Du Roy și Malaurie împotriva Franței, nr. 34000/96, CEDO 2000-X
Dupate împotriva Letoniei, nr. 18068/11, 19 noiembrie 2020
Dupuis și alții împotriva Franței, nr. 1914/02, 7 iunie 2007
Diouldine și Kislov împotriva Rusiei, nr. 25968/02, 31 iulie 2007
Dzhugashvili împotriva Rusiei (dec.), nr. 41123/10, 9 decembrie 2014

— E —

E.K. împotriva Turciei, nr. 28496/95, 7 februarie 2002
E.S. împotriva Austriei, nr. 38450/12, 25 octombrie 2018
Ediciones Tiempo împotriva Spaniei, nr. 13010/87, decizia Comisiei din 12 iulie 1989, Decizii și rapoarte 62
Éditions Plon împotriva Franței, nr. 58148/00, CEDO 2004-IV
Eerikäinen și alții împotriva Finlandei, nr. 3514/02, 10 februarie 2009
Egeland și Hanseid împotriva Norvegiei, nr. 34438/04, 16 aprilie 2009
Egill Einarsson împotriva Islandei, nr. 24703/15, 7 noiembrie 2017
Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası împotriva Turciei, nr. 20641/05, CEDO 2012 (extrase)
Eigirdas și VJ "Demokratijos plėtros fondas" împotriva Lituaniei, nr. 84048/17 și 84051/17, 12 septembrie 2023
Eker împotriva Turciei, nr. 24016/05, 24 octombrie 2017
Elvira Dmitriyeva împotriva Rusiei, nr. 60921/17 și 7202/18, 30 aprilie 2019
Eminağaoğlu împotriva Turciei, nr. 76521/12, 9 martie 2021
Engels împotriva Rusiei, nr. 61919/16, 23 iunie 2020
Eon împotriva Franței, nr. 26118/10, 14 martie 2013
Erbakan împotriva Turciei, nr. 59405/00, 6 iulie 2006
Erdoğan și İnce împotriva Turciei (MC), nr. 25067/94 și 25068/94, CEDO 1999-IV
Erdtmann împotriva Germaniei (dec.), nr. 56328/10, 5 ianuarie 2016
Ergin împotriva Turciei (nr. 6), nr. 47533/99, CEDO 2006-VI (extrase)
Ergündağan împotriva Turciei, nr. 48979/10, 17 aprilie 2018
Erkizia Almandoz împotriva Spaniei, nr. 5869/17, 22 iunie 2021
Ernst și alții împotriva Belgiei, nr. 33400/96, 15 iulie 2003
Ete împotriva Turciei, nr. 28154/20, 6 septembrie 2022
Ezelin împotriva Franței, 26 aprilie 1991, seria A nr. 202

—F—

Fáber împotriva Ungariei, nr. 40721/08, 24 iulie 2012
Falzon împotriva Maltei, nr. 45791/13, 20 martie 2018
Faruk Temel împotriva Turciei, nr. 16853/05, 1 februarie 2011
Fatullayev împotriva Azerbaidjanului, nr. 40984/07, 22 aprilie 2010
Fayed împotriva Regatului Unit, 21 septembrie 1994, seria A nr. 294-B
Fedchenko împotriva Rusiei, nr. 33333/04, 11 februarie 2010
Fedchenko împotriva Rusiei (nr. 3), nr. 7972/09, 2 octombrie 2018
Feldek împotriva Slovaciei, nr. 29032/95, CEDO 2001-VIII
Féret împotriva Belgiei, nr. 15615/07, 16 iulie 2009
Side by Side International Film Festival și alții împotriva Rusiei, nr. 32678/18 și alte 2, 17 decembrie 2024
Financial Times Ltd și alții împotriva Regatului Unit, nr. 821/03, 15 decembrie 2009
Fleury împotriva Franței, nr. 29784/06, 11 mai 2010
Foglia împotriva Elveției, nr. 35865/04, 13 decembrie 2007
Folea împotriva României, nr. 34434/02, 14 octombrie 2008
Flux împotriva Moldovei (nr. 4), nr. 17294/04, 12 februarie 2008
Fragoso Dacosta împotriva Spaniei, nr. 27926/21, 8 iunie 2023
Frankowicz împotriva Poloniei, nr. 53025/99, 16 decembrie 2008
Freitas Rangel împotriva Portugaliei, nr. 78873/13, 11 ianuarie 2022
Fressoz și Roire împotriva Franței (MC), nr. 29183/95, CEDO 1999-I
Frisk și Jensen împotriva Danemarcei, nr. 19657/12, 5 decembrie 2017
Fuchsmann împotriva Germaniei, nr. 71233/13, 19 octombrie 2017
Fuentes Bobo împotriva Spaniei, nr. 39293/98, 29 februarie 2000

—G—

Gachechiladze împotriva Georgiei, nr. 2591/19, 27 iulie 2021
Gafiuc împotriva României, nr. 59174/13, 13 octombrie 2020
Gaponenko împotriva Letoniei (dec.), nr. 30237/18, 23 mai 2023
Garycki împotriva Poloniei, nr. 14348/02, 6 februarie 2007
Gași și alții împotriva Serbiei, nr. 24738/19, 6 septembrie 2022
Gaspari împotriva Armeniei (nr. 2), nr. 67783/13, 11 iulie 2023
Gawlik împotriva Liechtenstein, nr. 23922/19, 16 februarie 2021
Gelevski împotriva Macedoniei de Nord, nr. 28032/12, 8 octombrie 2020
Genner împotriva Austriei, nr. 55495/08, 12 ianuarie 2016
Genov și Sarbinska împotriva Bulgariei, nr. 52358/15, 30 noiembrie 2021
Georgian Young Lawyers' Association împotriva Georgiei (dec.), nr. 2703/12, 19 ianuarie 2021
Gillberg împotriva Suediei (MC), nr. 41723/06, 3 aprilie 2012
Giniewski împotriva Franței, nr. 64016/00, CEDO 2006-I
Girginova împotriva Bulgariei, nr. 4326/18, 4 martie 2025
Gîrleanu împotriva României, nr. 50376/09, 26 iunie 2018
Glas Nadejda EOOD și Elenkov împotriva Bulgariei, nr. 14134/02, 11 octombrie 2007
Glaserapp împotriva Germaniei, 28 august 1986, seria A nr. 104
Glor împotriva Elveției, nr. 13444/04, CEDO 2009
Glukhin împotriva Rusiei, nr. 1519/20, 4 iulie 2023
Godenau împotriva Germaniei, nr. 80450/17, 29 noiembrie 2022
Godlevskiy împotriva Rusiei, nr. 14888/03, 23 octombrie 2008
Gollnisch împotriva Franței (dec.), nr. 48135/08, 7 iunie 2011

Goodwin împotriva Regatului Unit, 27 martie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii 1996-II*
Google LLC și altele împotriva Rusiei, nr. 37027/22, 8 iulie 2025
Gorelishvili împotriva Georgiei, nr. 12979/04, 5 iunie 2007
Görmüş și alții împotriva Turciei, nr. 49085/07, 19 ianuarie 2016
Goryaynova împotriva Ucrainei, nr. 41752/09, 8 octombrie 2020
Gorzelik și alții împotriva Poloniei (MC), nr. 44158/98, CEDO 2004-I
Gough împotriva Regatului Unit, nr. 49327/11, 28 octombrie 2014
Gourguénidzé împotriva Georgiei, nr. 71678/01, 17 octombrie 2006
Goussev și Marenk împotriva Finlandei, nr. 35083/97, 17 ianuarie 2006
Gözel și Özer împotriva Turciei, nr. 43453/04 și 31098/05, 6 iulie 2010
GRA Stiftung gegen Rassismus und Antisemitismus împotriva Elveției, nr. 18597/13, 9 ianuarie 2018
Grebneva și Alisimchik împotriva Rusiei, nr. 8918/05, 22 noiembrie 2016
Grigoriades împotriva Greciei, 25 noiembrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-VII*
Grinberg împotriva Rusiei, nr. 23472/03, 21 iulie 2005
Gsell împotriva Elveției, nr. 12675/05, 8 octombrie 2009
Guerra și altele împotriva Italiei (MC), 19 februarie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-I*
Guja împotriva Moldovei (MC), nr. 14277/04, CEDO 2008
Gül și alții împotriva Turciei, nr. 4870/02, 8 iunie 2010
Gündüz împotriva Turciei, nr. 35071/97, CEDO 2003-XI
Guseva împotriva Bulgariei, nr. 6987/07, 17 februarie 2015
Gutiérrez Suárez împotriva Spaniei, nr. 16023/07, 1 iunie 2010
Gutsanovi împotriva Bulgariei, nr. 34529/10, CEDO 2013
Guz împotriva Poloniei, nr. 965/12, 15 octombrie 2020

—H—

Hachette Filipacchi Associés împotriva Franței, nr. 71111/01, 14 iunie 2007
Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) împotriva Franței, nr. 12268/03, 23 iulie 2009
Hadjianastassiou împotriva Greciei, 16 decembrie 1992, seria A nr. 252
Hakim Aydın împotriva Turciei, nr. 4048/09, 26 mai 2020
Haldimann și alții împotriva Elveției, nr. 21830/09, CEDO 2015
Halet împotriva Luxemburgului (MC), nr. 21884/18, 14 februarie 2023
Han împotriva Turciei, nr. 50997/99, 13 septembrie 2005
Handyside împotriva Regatului Unit, 7 decembrie 1976, seria A nr. 24
Handzhiyski împotriva Bulgariei, nr. 10783/14, 6 aprilie 2021
Harabin împotriva Slovaciei, nr. 58688/11, 20 noiembrie 2012
Haseldine împotriva Regatului Unit, nr. 18957/91, decizia Comisiei din 13 mai 1992, Decizii și rapoarte 73
Heinisch împotriva Germaniei, nr. 28274/08, CEDO 2011 (extrase)
Herbai împotriva Ungariei, nr. 11608/15, 5 noiembrie 2019
Hertel împotriva Elveției, 25 august 1998, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-VI*
Hirst împotriva Regatului Unit (nr. 2) (MC), nr. 74025/01, CEDO 2005-IX
Hizb ut-Tahrir și alții împotriva Germaniei (dec.), nr. 31098/08, 12 iunie 2012
Høiness împotriva Norvegiei, nr. 43624/14, 19 martie 2019
Hrachya Harutyunyan împotriva Armeniei, nr. 15028/16, 27 august 2024
Hrico împotriva Slovaciei, nr. 49418/99, 20 iulie 2004
Hurbain împotriva Belgiei (MC), nr. 57292/16, 4 iulie 2023

— I —

Î.A. împotriva Turciei, nr. 42571/98, CEDO 2005-VIII
Ibragim Ibragimov și alții împotriva Rusiei, nr. 1413/08 și 28621/11, 28 august 2018
İbrahim Aksoy împotriva Turciei, nr. 28635/95 și alte 2, 10 octombrie 2000
Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului, nr. 63571/16 și alte 5, 13 februarie 2020
Ileana Constantinescu împotriva României, nr. 32563/04, 11 decembrie 2012
İmza împotriva Turciei, nr. 24748/03, 20 ianuarie 2009
Incal împotriva Turciei, 9 iunie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-IV*
Independent Newspapers (Ireland) Limited împotriva Irlandei, nr. 28199/15, 15 iunie 2017
Informationsverein Lentia și alții împotriva Austriei, 24 noiembrie 1993, seria A nr. 276
İrfan Temel și alții împotriva Turciei, nr. 36458/02, 3 martie 2009

— J —

Janowski împotriva Poloniei (MC), nr. 25716/94, CEDO 1999-I
Jankovskis împotriva Lituaniei, nr. 21575/08, 17 ianuarie 2017
Jecker împotriva Elveției, nr. 35449/14, 6 octombrie 2020
Jelševar și altele împotriva Sloveniei (dec.), nr. 47318/07, 11 martie 2014
Jersild împotriva Danemarcei, 23 septembrie 1994, seria A nr. 298
Jerusalem împotriva Austriei, nr. 26958/95, CEDO 2001-II
Jhangiryan împotriva Armeniei (dec.), nr. 8696/09, 5 februarie 2013
Jobe împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 48278/09, 14 iunie 2011
Jokitaipale și alții împotriva Finlandei, nr. 43349/05, 6 aprilie 2010
July și SARL Libération împotriva Franței, nr. 20893/03, CEDO 2008 (extrase)

— K —

K.U. împotriva Finlandei, nr. 2872/02, CEDO 2008
Kaboğlu și Oran împotriva Turciei, nr. 1759/08 și alte 2, 30 octombrie 2018
Kablis împotriva Rusiei, nr. 48310/16 și 59663/17, 30 aprilie 2019
Kaçcki împotriva Poloniei, nr. 10947/11, 4 iulie 2017
Kalda împotriva Estoniei, nr. 17429/10, 19 ianuarie 2016
Kalfagiannis și Prospert împotriva Greciei (dec.), nr. 74435/14, 9 iunie 2020
Kanat și Bozan împotriva Turciei, nr. 13799/04, 21 octombrie 2008
Kanellopoulou împotriva Greciei, nr. 28504/05, 11 octombrie 2007
Kaos GL împotriva Turciei, nr. 4982/07, 22 noiembrie 2016
Kapsis și Danikas împotriva Greciei, nr. 52137/12, 19 ianuarie 2017
Kaptan împotriva Elveției (dec.), nr. 55641/00, 12 aprilie 2001
Karaca împotriva Turciei, nr. 25285/15, 20 iunie 2023
Karácsony și alții împotriva Ungariei (MC), nr. 42461/13 și 44357/13, 17 mai 2016
Karademirci și alții împotriva Turciei, nr. 37096/97 și 37101/97, CEDO 2005-I
Karakó împotriva Ungariei, nr. 39311/05, 28 aprilie 2009
Karakoyun și Turan împotriva Turciei, nr. 18482/03, 11 decembrie 2007
Karapetyan și alții împotriva Armeniei, nr. 59001/08, 17 noiembrie 2016
Karastelev și alții împotriva Rusiei, nr. 16435/10, 6 octombrie 2020
Karataş împotriva Turciei, nr. 23168/94, CEDO 1999-IV
Karhuvaara și Iltalehti împotriva Finlandei, nr. 53678/00, CEDO 2004-X
Karsai împotriva Ungariei, nr. 5380/07, 1 decembrie 2009

Karuyev împotriva Rusiei, nr. 4161/13, 18 ianuarie 2022
Kasabova împotriva Bulgariei, nr. 22385/03, 19 aprilie 2011
Kasymakhunov și Saybatalov împotriva Rusiei, nr. 26261/05 și 26377/06, 14 martie 2013
Kayasu împotriva Turciei, nr. 64119/00 și 76292/01, 13 noiembrie 2008
Kazakov împotriva Rusiei, nr. 1758/02, 18 decembrie 2008
Kenedi împotriva Ungariei, nr. 31475/05, 26 mai 2009
Kerestecioğlu Demir împotriva Turciei, nr. 68136/16, 4 mai 2021
Kern împotriva Germaniei (dec.), nr. 26870/04, 29 mai 2007
Khadija Ismayilova împotriva Azerbaidjanului, nr. 65286/13 și 57270/14, 10 ianuarie 2019
Kharlamov împotriva Rusiei, nr. 27447/07, 8 octombrie 2015
Khural și Zeynalov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2), nr. 383/12, 19 ianuarie 2023
Khurshid Mustafa și Tarzibachi împotriva Suediei, nr. 23883/06, 16 decembrie 2008
Khoujine și alții împotriva Rusiei, nr. 13470/02, 23 octombrie 2008
Kılıç și Eren împotriva Turciei, nr. 43807/07, 29 noiembrie 2011
Kilin împotriva Rusiei, nr. 10271/12, 11 mai 2021
Kirkorov împotriva Lituaniei (dec.), nr. 12174/22, 19 martie 2024
Klein împotriva Slovaciei, nr. 72208/01, 31 octombrie 2006
Kobaliya și alții împotriva Rusiei, nr. 39446/16 și alte 106, 22 octombrie 2024
Kokkinakis împotriva Greciei, 25 mai 1993, seria A nr. 260-A
Kotlyar împotriva Rusiei, nr. 38825/16, 12 iulie 2022
Kövesi împotriva României, nr. 3594/19, 5 mai 2020
Kozan împotriva Turciei, nr. 16695/19, 1 martie 2022
Krassoulia împotriva Rusiei, nr. 12365/03, 22 februarie 2007
Kucharczyk împotriva Poloniei (dec.) [comitet], nr. 72966/13, 24 noiembrie 2015
Kudeshkina împotriva Rusiei, nr. 29492/05, 26 februarie 2009
Kula împotriva Turciei, nr. 20233/06, 19 iunie 2018
Kuliś împotriva Poloniei, nr. 15601/02, 18 martie 2008
Kuliś și Różycki împotriva Poloniei, nr. 27209/03, 6 octombrie 2009
Kunitsyna împotriva Rusiei, nr. 9406/05, 13 decembrie 2016
Kurier Zeitungsverlag und Druckerei GmbH împotriva Austriei, nr. 3401/07, 17 ianuarie 2012
Kutlular împotriva Turciei, nr. 73715/01, 29 aprilie 2008
Kwiecień împotriva Poloniei, nr. 51744/99, 9 ianuarie 2007
Kyprianou împotriva Ciprului (MC), nr. 73797/01, CEDO 2005-XIII

Lacroix împotriva Franței, nr. 41519/12, 7 septembrie 2017
Langner împotriva Germaniei, nr. 14464/11, 17 septembrie 2015
Laranjeira Marques da Silva împotriva Portugaliei, nr. 16983/06, 19 ianuarie 2010
Lavents împotriva Letoniei, nr. 58442/00, 28 noiembrie 2002
Le Pen împotriva Franței (dec.), nr. 18788/09, 20 aprilie 2010
Leempoel & S.A. ED. Ciné Revue împotriva Belgiei, nr. 64772/01, 9 noiembrie 2006
Leost împotriva Franței (dec.), nr. 42635/20, 27 mai 2025
Leroy împotriva Franței, nr. 36109/03, 2 octombrie 2008
Lešník împotriva Slovaciei, nr. 35640/97, CEDO 2003-IV
Leveque împotriva Franței (dec.), nr. 35591/97, 23 noiembrie 1999
Lewandowska-Malec împotriva Poloniei, nr. 39660/07, 18 septembrie 2012
Lilliendal împotriva Islandei (dec.), nr. 29297/18, 12 mai 2020
Lindon, Otchakovsky-Laurens și July împotriva Franței (MC), nr. 21279/02 și 36448/02, CEDO 2007-IV
Lingens împotriva Austriei, 8 iulie 1986, seria A nr. 103

Lings împotriva Danemarcei, nr. 15136/20, 12 aprilie 2022
Lombardi Vallauri împotriva Italiei, nr. 39128/05, 20 octombrie 2009
Lombardo și alții împotriva Maltei, nr. 7333/06, 24 aprilie 2007
Lopes Gomes da Silva împotriva Portugaliei, nr. 37698/97, CEDO 2000-X
Ludes și alții împotriva Franței, nr. 40899/22 și alte 2, 3 iulie 2025
Lutgen împotriva Luxemburgului, nr. 36681/23, 16 mai 2024

—M—

M.D. și alții împotriva Spaniei, nr. 36584/17, 28 iunie 2022
M.L. și W.W. împotriva Germaniei, nr. 60798/10 și 65599/10, 28 iunie 2018
Macatė împotriva Lituaniei (MC), nr. 61435/19, 23 ianuarie 2023
Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei (MC), nr. 18030/11, 8 noiembrie 2016
Magyar Jeti Zrt împotriva Ungariei, nr. 11257/16, 4 decembrie 2018
Magyar Kétfarkú Kutya Párt împotriva Ungariei (MC), nr. 201/17, 20 ianuarie 2020
Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete și Index.hu Zrt împotriva Ungariei, nr. 22947/13, 2 februarie 2016
Mahi împotriva Belgiei (dec.), nr. 57462/19, 7 iulie 2020
Makraduli împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 64659/11 și 24133/13, 19 iulie 2018
Mamère împotriva Franței, nr. 12697/03, CEDO 2006-XIII
Man și alții împotriva României (dec.), nr. 39273/07, 19 noiembrie 2019
Manannikov împotriva Rusiei, nr. 9157/08, 1 februarie 2022
Mándli și alții împotriva Ungariei, nr. 63164/16, 26 mai 2020
Manole și alții împotriva Moldovei, nr. 13936/02, CEDO 2009 (extrase)
Margari împotriva Greciei, nr. 36705/16, 20 iunie 2023
Margulev împotriva Rusiei, nr. 15449/09, 8 octombrie 2019
Mária Somogyi împotriva Ungariei, nr. 15076/17, 16 mai 2024
Mariapori împotriva Finlandei, nr. 37751/07, 6 iulie 2010
Marin Kostov împotriva Bulgariei, nr. 13801/07, 24 iulie 2012
Marinoni împotriva Italiei, nr. 27801/12, 18 noiembrie 2021
Mariya Alekhina și altele împotriva Rusiei, nr. 38004/12, 17 iulie 2018
Markt intern Verlag GmbH și Klaus Beermann împotriva Germaniei, 20 noiembrie 1989, seria A nr. 165
Martchenko împotriva Ucrainei, nr. 4063/04, 19 februarie 2009
Marunić împotriva Croației, nr. 51706/11, 28 martie 2017
Matalas împotriva Greciei, nr. 1864/18, 25 martie 2021
Mătășaru împotriva Republicii Moldova, nr. 69714/16 și 71685/16, 15 ianuarie 2019
Mater împotriva Turciei, nr. 54997/08, 16 iulie 2013
Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei, 2 martie 1987, seria A nr. 113
Matúz împotriva Ungariei, nr. 73571/10, 21 octombrie 2014
McVicar împotriva Regatului Unit, nr. 46311/99, CEDO 2002-III
Mediengruppe Österreich GmbH împotriva Austriei, nr. 37713/18, 26 aprilie 2022
Medžlis Islamske Zajednice Brčko și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei (MC), nr. 17224/11, 27 iunie 2017
Mehmet Reşit Arslan și Orhan Bingöl împotriva Turciei, nr. 47121/06 și alte 2, 18 iunie 2019
Melike împotriva Turciei, nr. 335786/19, 15 iunie 2021
Melnitchouk împotriva Ucrainei (dec.), nr. 28743/03, CEDO 2005-IX
Membrii Congregației Martorii lui Iehova din Gldani și alții împotriva Georgiei, nr. 71156/01, 3 mai 2007

Mesić împotriva Croației, nr. 19362/18, 5 mai 2022
Mesić împotriva Croației (nr. 2), nr. 45066/17, 30 mai 2023
Mestan împotriva Bulgariei, nr. 24108/15, 2 mai 2023
Metis Yayıncılık Limited Şirketi și Sökmen împotriva Turciei (dec.), nr. 4751/07, 20 iunie 2017
MGN Limited împotriva Regatului Unit, nr. 39401/04, 18 ianuarie 2011
MGN Limited împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 72497/17, 20 septembrie 2022
Mikiashvili și alții împotriva Georgiei (dec.), nr. 18865/11 și 51865/11, 19 ianuarie 2021
Mikkelsen și Christensen împotriva Danemarcei (dec.), nr. 22918/08, 24 mai 2011
Mikolajová împotriva Slovaciei, nr. 4479/03, 18 ianuarie 2011
Milashina și alții împotriva Rusiei, nr. 75000/17, 4 martie 2025
Miljević împotriva Croației, nr. 68317/13, 25 iunie 2020
Milosavljević împotriva Serbiei, nr. 57574/14, 25 mai 2021
Minelli împotriva Elveției (dec.), nr. 14991/02, 14 iunie 2005
Miroslava Todorova împotriva Bulgariei, nr. 40072/13, 19 octombrie 2021
Mitov și alții împotriva Bulgariei (dec.), nr. 80857/17, 28 februarie 2023
Mladina d.d. Ljubljana împotriva Sloveniei, nr. 20981/10, 17 aprilie 2014
Monica Macovei împotriva României, nr. 53028/14, 28 iulie 2020
Monnat împotriva Elveției, nr. 73604/01, CEDO 2006-X
Moohan și Gillon împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 22962/15 și 23345/15, 13 iunie 2017
Mor împotriva Franței, nr. 28198/09, 15 decembrie 2011
Morar împotriva României, nr. 25217/06, 7 iulie 2015
Morice împotriva Franței (MC), nr. 29369/10, CEDO 2015
Morissens împotriva Belgiei, nr. 11389/85, decizia Comisiei din 3 mai 1988, Decizii și rapoarte 56
Mosley împotriva Regatului Unit, nr. 48009/08, 10 mai 2011
Mouvement raëlien suisse împotriva Elveției (MC), nr. 16354/06, CEDO 2012 (extrase)
Müdür Duman împotriva Turciei, nr. 15450/03, 6 octombrie 2015
Müller și alții împotriva Elveției, 24 mai 1988, seria A nr. 133
Mura împotriva Poloniei (dec.), nr. 42442/08, 9 mai 2016
Murat Vural împotriva Turciei, nr. 9540/07, 21 octombrie 2014
Murphy împotriva Irlandei, nr. 44179/98, CEDO 2003 IX (extrase)

—N—

Nagla împotriva Letoniei, nr. 73469/10, 16 iulie 2013
Nadtoka împotriva Rusiei, nr. 38010/05, 31 mai 2016
Namazli împotriva Azerbaidjanului (dec.), nr. 28203/10, 7 iunie 2022
Nasirov și alții împotriva Azerbaidjanului, nr. 58717/10, 20 februarie 2020
Nedim Şener împotriva Turciei, nr. 38270/11, 8 iulie 2014
Neij și Sunde Kolmisoppi împotriva Suediei (dec.), nr. 40397/12, 19 februarie 2013
Nejdet Atalay împotriva Turciei, nr. 76224/12, 19 noiembrie 2019
Nenkova-Lalova împotriva Bulgariei, nr. 35745/05, 11 decembrie 2012
News Verlags GmbH & Co.KG împotriva Austriei, nr. 31457/96, CEDO 2000-I
Nikowitz și Verlagsgruppe News GmbH împotriva Austriei, nr. 5266/03, 22 februarie 2007
Nikula împotriva Finlandei, nr. 31611/96, CEDO 2002-II
Nilsen împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 36882/05, 9 martie 2010
Nilsen și Johnsen împotriva Norvegiei (MC), nr. 23118/93, CEDO 1999-VIII
Niskasaari și alții împotriva Finlandei, nr. 37520/07, 6 iulie 2010
NIT S.R.L. împotriva Republicii Moldova (MC), nr. 28470/12, 5 aprilie 2022
Nix împotriva Germaniei (dec.), nr. 35285/16, 13 martie 2018
Nordisk Film & TV A/S împotriva Danemarcei (dec.), nr. 40485/02, CEDO 2005-XIII

Norman împotriva Regatului Unit, nr. 41387/17, 6 iulie 2021
Norris împotriva Irlandei, 26 octombrie 1988, seria A nr. 142
Novikova și alții împotriva Rusiei, nr. 25501/07 și alte 4, 26 aprilie 2016
N.Š. împotriva Croației, nr. 36908/13, 10 septembrie 2020
Nur Radyo Ve Televizyon Yayıncılığı A.Ş. împotriva Turciei, nr. 6587/03, 27 noiembrie 2007

—O—

Oberschlick împotriva Austriei (nr. 1), 23 mai 1991, seria A nr. 204
Oberschlick împotriva Austriei (nr. 2), 1 iulie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-IV*
Objective Television and Radio Broadcasting Company și alții împotriva Azerbaidjanului, nr. 257/12, 18 februarie 2025
Observer și Guardian împotriva Regatului Unit, 26 noiembrie 1991, seria A nr. 216
Oboukhova împotriva Rusiei, nr. 34736/03, 8 ianuarie 2009
Ólafsson împotriva Islandei, nr. 58493/13, 16 martie 2017
Öllinger împotriva Austriei, nr. 76900/01, CEDO 2006-IX
Olujić împotriva Croației, nr. 22330/05, 5 februarie 2009
Ömür Çağdaş Ersoy împotriva Turciei, nr. 19165/19, 15 iunie 2021
OOO Flavus și alții împotriva Rusiei, nr. 12468/15 și alte 2, 23 iunie 2020
OOO Izdatelskiy Tsentri Kvartirnyy Ryad împotriva Rusiei, nr. 39748/05, 25 aprilie 2017
OOO Memo împotriva Rusiei, nr. 2840/10, 15 martie 2022
OOO Regnum împotriva Rusiei, nr. 22649/08, 8 septembrie 2020
Open Door și Dublin Well Woman împotriva Irlandei, 29 octombrie 1992, seria A nr. 246-A
Oran împotriva Turciei, nr. 28881/07 și 37920/07, 15 aprilie 2014
Orban și alții împotriva Franței, nr. 20985/05, 15 ianuarie 2009
Orlovskaya Iskra împotriva Rusiei, nr. 42911/08, 21 februarie 2017
Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung împotriva Austriei, nr. 39534/07, 28 noiembrie 2013
Otegi Mondragon împotriva Spaniei, nr. 2034/07, CEDO 2011
Ottan împotriva Franței, nr. 41841/12, 19 aprilie 2018
Otto împotriva Germaniei (dec.), nr. 27574/02, 24 noiembrie 2005
Otto-Preminger-Institut împotriva Austriei, 20 septembrie 1994, seria A nr. 295-A
Özgür Gündem împotriva Turciei, nr. 23144/93, CEDO 2000-III
Özer împotriva Turciei (nr. 3), nr. 69270/12, 11 februarie 2020
Öztürk împotriva Turciei (MC), nr. 22479/93, CEDO 1999-VI

—P—

P. împotriva Poloniei, nr. 56310/15, 13 februarie 2025
P4 Radio Hele Norge ASA împotriva Norvegiei (dec.), nr. 76682/01, CEDO 2003-VI
Pais Pires de Lima împotriva Portugaliei, nr. 70465/12, 12 februarie 2019
Pakdemirli împotriva Turciei, nr. 35839/97, 22 februarie 2005
Palomo Sánchez și alții împotriva Spaniei (MC), nr. 28955/06, 28957/06, 28959/06 și 28964/06, 12 septembrie 2011
Palusinski împotriva Poloniei (dec.), nr. 62414/00, CEDO 2006-XIV
Panioglu împotriva României, nr. 33794/14, decembrie 2020
Partidul Socialist și alții împotriva Turciei, 25 mai 1998, *Culegere de hotărâri și decizii 1998-III*
Paturel împotriva Franței, nr. 54968/00, 22 decembrie 2005
Patrício Monteiro Telo de Abreu împotriva Portugaliei, nr. 42713/15, 7 iunie 2022

Peck împotriva Regatului Unit, nr. 44647/98, CEDO 2003-I
Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei (MC), nr. 49017/99, CEDO 2004-XI
Peev împotriva Bulgariei, nr. 64209/01, 26 iulie 2007
Pentikäinen împotriva Finlandei (MC), nr. 11882/10, CEDO 2015
Perinçek împotriva Elveției (MC), nr. 27510/08, CEDO 2015 (extrase)
Perrin împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 5446/03, CEDO 2005-XI
Peruzzi împotriva Italiei, nr. 39294/09, 30 iunie 2015
PETA Deutschland împotriva Germaniei, nr. 43481/09, 8 noiembrie 2012
Petersen împotriva Germaniei (dec.), nr. 39793/98, 22 noiembrie 2001
Petro Carbo Chem S.E. împotriva României, nr. 21768/12, 30 iunie 2020
Petropavlovskis împotriva Letoniei, nr. 44230/06, 13 ianuarie 2015
Piermont împotriva Franței, 27 aprilie 1995, seria A nr. 314
Pihl împotriva Suediei (dec.), nr. 74742/14, 7 februarie 2017
Pinto Coelho împotriva Portugaliei (nr. 2), nr. 48718/11, 22 martie 2016
Pinto Pinheiro Marques împotriva Portugaliei, nr. 26671/09, 22 ianuarie 2015
Pitkevich împotriva Rusiei (dec.), nr. 47936/99, 8 februarie 2001
Polanco Torres și Movilla Polanco împotriva Spaniei, nr. 34147/06, 21 septembrie 2010
Polat împotriva Turciei (MC), nr. 23500/94, 8 iulie 1999
Poyraz împotriva Turciei, nr. 15966/06, 7 decembrie 2010
Prager și Oberschlick împotriva Austriei, 26 aprilie 1995, seria A nr. 313
Previti împotriva Italiei (dec.), nr. 45291/06, 8 decembrie 2009
Prunea împotriva României, nr. 47881/11, 8 ianuarie 2019
Purcell și alții împotriva Irlandei, nr. 15404/89, decizia Comisiei din 16 aprilie 1991, Decizii și rapoarte 70
Putistin împotriva Ucrainei, nr. 16882/03, 21 noiembrie 2013

—R—

Rabczewska împotriva Poloniei, nr. 8257/13, 15 septembrie 2022
Radio ABC împotriva Austriei, 20 octombrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VI
Radio Broadcasting Company B92 AD împotriva Serbiei, nr. 67369/16, 5 septembrie 2023
Radio France și alții împotriva Franței, nr. 53984/00, CEDO 2004-II
Radio Twist a.s. împotriva Slovaciei, nr. 62202/00, CEDO 2006-XV
Radobuljac împotriva Croației, nr. 51000/11, 28 iunie 2016
Ragıp Zarakolu împotriva Turciei, nr. 15064/12, 15 septembrie 2020
Raichinov împotriva Bulgariei, nr. 47579/99, 20 aprilie 2006
Ramadan împotriva Franței (dec.), nr. 23443/23, 9 ianuarie 2024
Reichman împotriva Franței, nr. 50147/11, 12 iulie 2016
Reklos și Davourlis împotriva Greciei, nr. 1234/05, 15 ianuarie 2009
Renaud împotriva Franței, nr. 13290/07, 25 februarie 2010
Ressiot și alții împotriva Franței, nr. 15054/07 și 15066/07, 28 iunie 2012
Reznik împotriva Rusiei, nr. 4977/05, 4 aprilie 2013
RFE/RL Inc. și alții împotriva Azerbaidjanului, nr. 56138/18 și alte 3, 13 iunie 2024
RID Novaya Gazeta și ZAO Novaya Gazeta împotriva Rusiei, nr. 44561/11, 11 mai 2021
Ringier Axel Springer Slovakia, a.s. împotriva Slovaciei (nr. 4), nr. 26826/16, 23 septembrie 2021
Rodionov împotriva Rusiei, nr. 9106/09, 11 decembrie 2018
Rodriguez Ravelo împotriva Spaniei, nr. 48074/10, 12 ianuarie 2016
Roemen și Schmit împotriva Luxemburgului, nr. 51772/99, CEDO 2003-IV
Rogalski împotriva Poloniei, nr. 5420/16, 23 martie 2023
Roj TV A/S împotriva Danemarcei (dec.), nr. 24683/14, 17 aprilie 2018

Roland Dumas împotriva Franței, nr. 34875/07, 15 iulie 2010
Romanenko și alții împotriva Rusiei, nr. 11751/03, 8 octombrie 2009
Rommelfanger împotriva Germaniei, nr. 12242/86, decizia Comisiei din 6 septembrie 1989, Decizii și rapoarte 62
Roșianu împotriva României, nr. 27329/06, 24 iunie 2014
Rotaru împotriva României (MC), nr. 28341/95, CEDO 2000-V
Roullan împotriva Franței, nr. 28000/19, 23 iunie 2022
Roumiana Ivanova împotriva Bulgariei, nr. 36207/03, 14 februarie 2008
Rovshan Hajiyeu împotriva Azerbaidjanului, nr. 19925/12 și 47532/13, 9 decembrie 2021
RTBF împotriva Belgiei, nr. 50084/06, CEDO 2011 (extrase)
Rubins împotriva Letoniei, nr. 79040/12, 13 ianuarie 2015
Rubio Dosamantes împotriva Spaniei, nr. 20996/10, 21 februarie 2017
Rujak împotriva Croației (dec.), nr. 57942/10, 2 octombrie 2012
Ruokanen și alții împotriva Finlandei, nr. 45130/06, 6 aprilie 2010

—S—

Saaristo și alții împotriva Finlandei, nr. 184/06, 12 octombrie 2010
Sabuncu și alții împotriva Turciei, nr. 23199/17, 10 noiembrie 2020
Saint-Paul Luxembourg S.A. împotriva Luxemburgului, nr. 26419/10, 18 aprilie 2013
Salabiaku împotriva Franței, 7 octombrie 1988, seria A nr. 141-A
Salihu și alții împotriva Suediei (dec.), nr. 33628/15, 10 mai 2016
Sanchez împotriva Franței (MC), nr. 45581/15, 15 mai 2023
Sanoma Uitgevers B.V. împotriva Țărilor de Jos (MC), nr. 38224/03, 14 septembrie 2010
Sapan împotriva Turciei, nr. 44102/04, 8 iunie 2010
Sàrl Gator împotriva Monaco, nr. 18287/18, 11 mai 2023
Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei (MC), nr. 931/13, 27 iunie 2017
Saure împotriva Germaniei (dec.), nr. 6106/16, 19 octombrie 2021
Saure împotriva Germaniei, nr. 8819/16, 8 noiembrie 2022
Savelyev împotriva Rusiei (dec.), nr. 42982/08, 21 mai 2019
Savitchi împotriva Moldovei, nr. 11039/02, 11 octombrie 2005
Savva Terentyev împotriva Rusiei, nr. 10692/09, 28 august 2018
Saygılı și Falakaoğlu împotriva Turciei (nr. 2), nr. 38991/02, 17 februarie 2009
Scharsach și News Verlagsgesellschaft împotriva Austriei, nr. 39394/98, CEDO 2003-XI
Schöpfer împotriva Elveției, 20 mai 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-III
Schwabe și M.G. împotriva Germaniei, nr. 8080/08 și 8577/08, CEDO 2011 (extrase)
Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft SRG împotriva Elveției, nr. 34124/06, 21 iunie 2012
Schweizerische Radio- und Fernsehgesellschaft și alții împotriva Elveției (dec.), nr. 68995/13, 12 noiembrie 2019
Sedletska împotriva Ucrainei, nr. 42634/18, 1 aprilie 2021
Šeks împotriva Croației, nr. 39325/20, 3 februarie 2022
Sekmadienis Ltd. împotriva Lituaniei, nr. 69317/14, 30 ianuarie 2018
Selahattin Demirtaş împotriva Turciei (nr. 2) (MC), nr. 14305/17, 22 decembrie 2020
Selishcheva și alții împotriva Rusiei, nr. 39056/22 și alte 9, 27 mai 2025
Selistö împotriva Finlandei, nr. 56767/00, 16 noiembrie 2004
Sellami împotriva Franței, nr. 61470/15, 17 decembrie 2020
Selmani și alții împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 67259/14, 9 februarie 2017
Semir Güzel împotriva Turciei, nr. 29483/09, 13 septembrie 2016
Shahanov și Palfreeman împotriva Bulgariei, nr. 35365/12 și 69125/12, 21 iulie 2016
Shapovalov împotriva Ucrainei, nr. 45835/05, 31 iulie 2012

Shvydika împotriva Ucrainei, nr. 17888/12, 30 octombrie 2014
Siałkowska împotriva Poloniei, nr. 8932/05, 22 martie 2007
SIC - Sociedade Independente de Comunicação împotriva Portugaliei, nr. 29856/13, 27 iulie 2021
Sidabras și Džiautas împotriva Lituaniei, nr. 55480/00 și 59330/00, CEDO 2004-VIII
Sieć Obywatelska Watchdog Polska împotriva Poloniei, nr. 10103/20, 21 martie 2024
Sigma Radio Television Ltd împotriva Ciprului, nr. 32181/04 și 35122/05, 21 iulie 2011
Simić împotriva Bosniei și Herțegovinei (dec.), nr. 75255/10, 15 noiembrie 2016
Sinkova împotriva Ucrainei, nr. 39496/11, 27 februarie 2018
Sioutis împotriva Greciei (dec.), nr. 16393/14, 29 august 2017
Siryk împotriva Ucrainei, nr. 6428/07, 31 martie 2011
Skatka împotriva Poloniei, nr. 43425/98, 27 mai 2003
Skwirut împotriva Poloniei (dec.), nr. 11002/07, 4 noiembrie 2014
Slavov și alții împotriva Bulgariei, nr. 58500/10, 10 noiembrie 2015
Śliwczyński și Szternel împotriva Poloniei (dec.), nr. 2244/14, 23 martie 2022
Smolorz împotriva Poloniei, nr. 17446/07, 16 octombrie 2012
Soares împotriva Portugaliei, nr. 79972/12, 21 iunie 2016
Société de conception de presse și d'édition împotriva Franței, nr. 4683/11, 25 februarie 2016
Société de conception de presse și d'édition și Ponson împotriva Franței, nr. 26935/05, 5 martie 2009
Société Prisma Presse împotriva Franței (nr. 1) (dec.), nr. 66910/01, 1 iulie 2003
Société Prisma Presse împotriva Franței (nr. 2) (dec.), nr. 71612/01, 1 iulie 2003
Sofranschi împotriva Moldovei, nr. 34690/05, 21 decembrie 2010
Sorguç împotriva Turciei, nr. 17089/03, 23 iunie 2009
Soulas și alții împotriva Franței, nr. 15948/03, 10 iulie 2008
Sousa Goucha împotriva Portugaliei, nr. 70434/12, 22 martie 2016
Străisteanu împotriva Republicii Moldova, nr. 9989/20, 5 iunie 2025
Stambuk împotriva Germaniei, nr. 37928/97, 17 octombrie 2002
Stancu și alții împotriva României, nr. 22953/16, 18 octombrie 2022
Standard Verlags GmbH împotriva Austriei, nr. 13071/03, 2 noiembrie 2006
Standard Verlags GmbH și Krawagna-Pfeifer împotriva Austriei, nr. 19710/02, 2 noiembrie 2006
Staniszewski împotriva Poloniei, nr. 20422/15, 14 octombrie 2021
Steel și alții împotriva Regatului Unit, 23 septembrie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-VII
Steel și Morris împotriva Regatului Unit, nr. 68416/01, CEDO 2005-II
Stern Taulats și Roura Capellera împotriva Spaniei, nr. 51168/15 și 51186/15, 13 martie 2018
Steur împotriva Țărilor de Jos, nr. 39657/98, CEDO 2003-XI
Stevens împotriva Regatului Unit, nr. 11674/85, decizia Comisiei din 3 martie 1986, Decizii și rapoarte 46
Stichting Ostade Blade împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 8406/06, 27 mai 2014
Stojanović împotriva Croației, nr. 23160/09, 19 septembrie 2013
Stoll împotriva Elveției (MC), nr. 69698/01, CEDO 2007-V
Stomakhin împotriva Rusiei, nr. 52273/07, 9 mai 2018
Straume împotriva Letoniei, nr. 59402/14, 2 iunie 2022
Studio Monitori și alții împotriva Georgiei, nr. 44920/09 și 8942/10, 30 ianuarie 2020
Sunday Times împotriva Regatului Unit (nr. 1), 26 aprilie 1979, seria A nr. 30
Sunday Times împotriva Regatului Unit (nr. 2), 26 noiembrie 1991, seria A nr. 217
Suprun și alții împotriva Rusiei, nr. 58029/12 și alte 4, 18 iunie 2024
Sürek împotriva Turciei (nr. 1) (MC), nr. 26682/95, CEDO 1999-IV
Sürek împotriva Turciei (nr. 2) (MC), nr. 24122/94, 8 iulie 1999
Sürek împotriva Turciei (nr. 3) (MC), nr. 24735/94, 8 iulie 1999
Sürek împotriva Turciei (nr. 4) (MC), nr. 24762/94, 8 iulie 1999
Sürek și Özdemir împotriva Turciei (MC), nr. 23927/94 și 24277/94, 8 iulie 1999
Sylka împotriva Poloniei (dec.), nr. 19219/07, 3 iunie 2014

Szanyi împotriva Ungariei, nr. 35493/13, 8 noiembrie 2016
Szurovecz împotriva Ungariei, nr. 15428/16, 8 octombrie 2019

—Ş—

Şahin Alpay împotriva Turciei, nr. 16538/17, 20 martie 2018
Şener împotriva Turciei, nr. 26680/95, 18 iulie 2000

—T—

Taganrog LRO și alții împotriva Rusiei, nr. 32401/10 și alte 19, 7 iunie 2022
Tagiyev și Huseynov împotriva Azerbaidjanului, nr. 13274/08, 5 decembrie 2019
Tamiz împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 3877/14, 19 septembrie 2017
Tammer împotriva Estoniei, nr. 41205/98, CEDO 2001-I
Tănăsoaica împotriva României, nr. 3490/03, 19 iunie 2012
Taner Kiliç împotriva Turciei (nr. 2), nr. 208/18, 31 mai 2022
Társaság a Szabadságjogokért împotriva Ungariei, nr. 37374/05, CEDO 2009
Taşdemir împotriva Turciei (dec.), nr. 38841/07, 23 februarie 2010
Tatár și Fáber împotriva Ungariei, nr. 26005/08 și 26160/08, 12 iunie 2012
Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. și alții împotriva Țărilor de Jos, nr. 39315/06, 22 noiembrie 2012
Teslenko și alții împotriva Rusiei, nr. 49588/12 și alte 3, 5 aprilie 2022
Tête împotriva Franței, nr. 59636/16, 26 martie 2020
Thoma împotriva Luxemburgului, nr. 38432/97, CEDO 2001-III
Tillack împotriva Belgiei, nr. 20477/05, 27 noiembrie 2007
Times Newspapers Ltd împotriva Regatului Unit (nr. 1 și nr. 2), nr. 3002/03 și 23676/03, CEDO 2009
Timpul Info-Magazin și Anghel împotriva Moldovei, nr. 42864/05, 27 noiembrie 2007
Timur Sharipov împotriva Rusiei, nr. 15758/13, 13 septembrie 2022
Thorgeir Thorgeirson împotriva Islandei, 25 iunie 1992, seria A nr. 239
Tierbefreier e.V. împotriva Germaniei, nr. 45192/09, 16 ianuarie 2014
Tokarev împotriva Ucrainei (dec.), nr. 44252/13, 21 ianuarie 2020
Tókéş împotriva României, nr. 15976/16 și 50461/17, 27 aprilie 2021
Tolmachev împotriva Rusiei, nr. 42182/11, 2 iunie 2020
Tolstoy Miloslavsky împotriva Regatului Unit, 13 iulie 1995, seria A nr. 316-B
Toranzo Gomez împotriva Spaniei, nr. 26922/14, 20 noiembrie 2018
Tourancheau și July împotriva Franței, nr. 53886/00, 24 noiembrie 2005
Travaglio împotriva Italiei (dec.), nr. 64746/14, 24 ianuarie 2017
Turhan împotriva Turciei, nr. 48176/99, 19 mai 2005
Tuşalp împotriva Turciei, nr. 32131/08 și 41617/08, 21 februarie 2012
TV Vest AS și Rogaland Pensjonistparti împotriva Norvegiei, nr. 21132/05, CEDO 2008 (extrase)

—U—

Udovychenko împotriva Ucrainei, nr. 46396/14, 23 martie 2023
Uj împotriva Ungariei, nr. 23954/10, 19 iulie 2011
Ulusoy și alții împotriva Turciei, nr. 34797/03, 3 mai 2007
Ümit Bilgiç împotriva Turciei, nr. 22398/05, 3 septembrie 2013

Unabhängige Initiative Informationsvielfalt împotriva Austriei, nr. 28525/95, CEDO 2002-I
United Christian Broadcasters Ltd împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 44802/98, 7 noiembrie 2000
Ürper și alții împotriva Turciei, nr. 14526/07 și alte 8, 20 octombrie 2009

—V—

Vajnai împotriva Ungariei, nr. 33629/06, CEDO 2008
Van der Mussel împotriva Belgiei, 23 noiembrie 1983, seria A nr. 70
Vejdeland și alții împotriva Suediei, nr. 1813/07, 9 februarie 2012
Veraart împotriva Țărilor de Jos, nr. 10807/04, 30 noiembrie 2006
Vereinigung Bildender Künstler împotriva Austriei, nr. 68354/01, 25 ianuarie 2007
Vereniging Weekblad Bluf! împotriva Țărilor de Jos, 9 februarie 1995, seria A nr. 306-A
Vérités Santé Pratique SARL împotriva Franței (dec.), nr. 74766/01, 1 decembrie 2005
Verlagsgruppe Droemer Knauer GmbH & Co. KG împotriva Germaniei, nr. 35030/13, 19 octombrie 2017
Verlagsgruppe News GmbH împotriva Austriei (nr. 2), nr. 10520/02, 14 decembrie 2006
VgT Verein gegen Tierfabriken împotriva Elveției, nr. 24699/94, CEDO 2001-VI
Vides Aizsardzības Klubs împotriva Letoniei, nr. 57829/00, 27 mai 2004
Vladimir Kharitonov împotriva Rusiei, nr. 10795/14, 23 iunie 2020
Vogt împotriva Germaniei, 26 septembrie 1995, seria A nr. 323
Volkmer împotriva Germaniei (dec.), nr. 39799/98, 22 noiembrie 2001
Von Hannover împotriva Germaniei, nr. 59320/00, CEDO 2004-VI
Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 2) (MC), nr. 40660/08 și 60641/08, CEDO 2012
Von Hannover împotriva Germaniei (nr. 3), nr. 8772/10, 19 septembrie 2013
Vona împotriva Ungariei, nr. 35943/10, CEDO 2013
Voskuil împotriva Țărilor de Jos, nr. 64752/01, 22 noiembrie 2007

—W—

Wall Street Journal Europe Sprl și alții împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 28577/05, 10 februarie 2009
Wanner împotriva Germaniei (dec.), nr. 26892/12, 23 octombrie 2018
Weber împotriva Elveției, 22 mai 1990, seria A nr. 177
Weber și Saravia împotriva Germaniei (dec.), nr. 54934/00, CEDO 2006-XI
Węgrzynowski și Smolczewski împotriva Poloniei, nr. 33846/07, 16 iulie 2013
Welsh și Silva Canha împotriva Portugaliei, nr. 16812/11, 17 septembrie 2013,
White împotriva Suediei, nr. 42435/02, 19 septembrie 2006
Wikimedia Foundation, Inc. împotriva Turciei (dec.), nr. 25479/19, 1 martie 2022
Wille împotriva Liechtenstein (MC), nr. 28396/95, CEDO 1999-VII
Willem împotriva Franței, nr. 10883/05, 16 iulie 2009
Wingrove împotriva Regatului Unit, 25 noiembrie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-V
Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft mbH împotriva Austriei (nr. 3), nr. 66298/01 și 15653/02, 13 decembrie 2005
Wojczuk împotriva Poloniei, 52969/13, 9 decembrie 2021
Wojtas-Kaleta împotriva Poloniei, nr. 20436/02, 16 iulie 2009
Women On Waves și alții împotriva Portugaliei, nr. 31276/05, 3 februarie 2009
Worm împotriva Austriei, 29 august 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-V
Wrona împotriva Poloniei (dec.) [comitet], nr. 68561/13, 12 decembrie 2017

—Y—

Yalçın Küçük împotriva Turciei, nr. 28493/95, 5 decembrie 2002
Yalçiner împotriva Turciei, nr. 64116/00, 21 februarie 2008
Yarushkevych împotriva Ucrainei (dec.), nr. 38320/05, 31 mai 2016
Yaşar Kaplan împotriva Turciei, nr. 56566/00, 24 ianuarie 2006
Yıldız și Taş împotriva Turciei (nr. 1), nr. 77641/01, 19 decembrie 2006
Yıldız și Taş împotriva Turciei (nr. 2), nr. 77642/01, 19 decembrie 2006
Yıldız și Taş împotriva Turciei (nr. 3), nr. 477/02, 19 decembrie 2006
Yıldız și Taş împotriva Turciei (nr. 4), nr. 3847/02, 19 decembrie 2006
Yılmaz și Kılıç împotriva Turciei, nr. 68514/01, 17 iulie 2008
Yordanova și Tochev împotriva Bulgariei, nr. 5126/05, 2 octombrie 2012
Youth Initiative for Human Rights împotriva Serbiei, nr. 48135/06, 25 iunie 2013
Yuriy Chumak împotriva Ucrainei, nr. 23897/10, 18 martie 2021

—Z—

Z.B. împotriva Franței, nr. 46883/15, 2 septembrie 2021
Zakharov împotriva Rusiei, nr. 14881/03, 5 octombrie 2006
Zana împotriva Turciei, 25 noiembrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-VII*
Zarubin și alții împotriva Lituaniei (dec.), nr. 69111/17 și alte 3, 26 noiembrie 2019
Zayidov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2), nr. 5386/10, 24 martie 2022
Zemmour împotriva Franței, nr. 63539/19, 20 decembrie 2022
Zhablyanov împotriva Bulgariei, nr. 36658/18, 27 iunie 2023
Ziemiński împotriva Poloniei (nr. 2), nr. 1799/07, 5 iulie 2016
Zöldi împotriva Ungariei, nr. 49049/18, 4 aprilie 2024
Zurabiani împotriva Georgiei (dec.), nr. 22266/22, 25 februarie 2025
Žurek împotriva Poloniei, nr. 39650/18, 16 iunie 2022